

Səməndər MƏMMƏDOV

**ÖMRÜM BOYU
YANILMADIM**

BAKİ – 2020

Nəşrə hazırlayanı və redaktoru:

Musa NƏBİOĞLU

Əməkdar mədəniyyət işçisi

Səməndər Məmmədov. **Ömrüm boyu yanımadım.** “3 sayılı Bakı Mətbəəsi” ASC. Bakı, 2020. 340 səh.

Kitabda müəllifin respublikamızın görkəmli ictimai-siyasi xadimləri, elm və sənət adamları, qabaqcıl təhsil işçiləri haqqında yazdığı oçerklər, müxtəlif mövzularda yazdığı şeirlər toplanıb. Oxucular eyni zamanda burada S.Məmmədovun anadan olmasının 60 və 65 illik yubileyləri ərəfəsində ona ünvanlanmış təbriklər, ürək sözləri və ithaf olunmuş şeirlərlə də tanış ola biləcəklər.

© S.MƏMMƏDOV 2020

GÜC TƏHSİLDƏDİR

*"Cəmiyyət haradan olur-olsun, nədən olur-olsun,
kəsib məktəbə, təhsilə xərcləməlidir".*

Heydər Əliyev

Dünyamızın böyük söz fəthi Zəlimxan Yaqub demişdir: "Məktəb – Məkkə, müəllim – peyğəmbər, qələm – Allahın danışan dilidir. Kitab Qurandır, mütaliə Allah işığıdır. Müəllim həyalı, ismətli, abırlı, əlinin qabarı ilə, alnının təri ilə, elm oxuya-oxuya, öyrənə-öyrənə, öyrədə-öyrədə milləti tərbiyə edən ilahi bir varlıqdır". Zaman-zaman peyğəmbərlərin, alimlərin, müdriklərin, dahlilərin hamısı elmə, savada yiyələnmənin əhəmiyyətini təsdiqləmiş, məktəbə müqəddəs ocaq kimi baxmışlar. Mən də bu fikirdəyəm ki, hər hansı bir dövlət özünün güc nazirliklərindən daha çox təhsilinə, intellektual kapitalına güvənməlidir.

Osman Sarıvəllinin sözləridir:

*Söz şairin ürəyində,
Zor binanın dirəyində,
Güc pələngin biləyində,
Pəhlivanın dizindədi.*

Ölkənin də gücü təhsildədir. Məmləkətin vuran ürəyi, təməl dirəyi, bükülməz biləyi, qatlanmaz dizi məhz təhsilidir. Özü də təhsilin bütün səviyyələrində üstün inkişafa nail olmaq vacib şərtidir. Təkcə ali deyil, həm də orta, peşə, orta ixtisas təhsili pillələrində ciddi irəliləyiş əldə olunmalıdır. Əmək bazarının geniş spektrində bütün peşə və ixtisas tələblərinə cavab verən mütəxəssislərə malik olan ölkənin tərəqqiyə qovuşması mütləqdir. Cəmiyyətin hər üzvü özünün, övladının təhsilinə olduqca əhəmiyyətli bir vəzifə kimi yanaşmalı, müqəddəs məktəbin qarşısında, məktəbin müqəddəsliyi önündə Qurbaninin

"boynubükük bənövşəsi" kimi müntəzir olmalıdır. Yalnız bu halda həmin şəxsin başı zirvələrə ucalar, övladları səadətə çatarlar.

Son illərin statistikasını göstərir ki, Azərbaycanda təhsilin səviyyəsi artan xətt boyunca inkişaf edir. Azərbaycanlı şagirdlər beynəlxalq olimpiadalarda yüksək nailiyyətlər əldə edir, məzunlarımızın səsi-sorağı dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlir. Dövlətimizin rəhbərliyinin təhsilə qayğılı münasibəti, hökumətin bu sahəyə ayırdığı investisiyalar, Təhsil Nazirliyinə etibarlı tərəf müqabili kimi çıxış edən Heydər Əliyev Fondunun yardımı və digər xeyriyyəçi təşkilatların dəstəyi, həyata keçirilən mütərəqqi islahatlar, təhsilin keşiyində dayanan ziyalıların apardıqları maarifləndirmə işi öz sözünü deyir. Amma yəqin razılaşarsınız ki, təhsilin inkişafına ən sanballı töhfəni məhz fədakar, şərəfli müəllim əməyi verir. O müəllim ki, ömrünü şam kimi qətrə-qətrə əridib gələcəyimiz olan övladlarımızın yoluna işıq saçır.

Çox təəssüflər olsun ki, son zamanlar həmişə müqəddəs saydığımız məktəbi, müəllimi hörmətdən salmaq istəyənlərə rast gəlinir. Məktəbin, müəllimin ünvanına yerli-yersiz hədyanlar səsləndirilir. Təəccüblüdür ki, belələrinin arasında özünü hətta təhsil bilicisi kimi təqdim edənlər də tapılır. Adama deyirlər, əgər ziyalısansa, içində işıq varsa, təhsilin inkişafına dair tövsiyələrini paylaş, səmərəli hesab elədiyin fikirləri bölüş, təkliflərini irəli sür. Yenə də təəssüf ki, xalqın bir çox üzdə olan ziyalı bu vəziyyətə susur, cəmiyyətin öndə gedən aydınları məktəbin, müəllimin məruz qaldığı hücumları sakitcə izləyir, seyrçi mövqeyində qalırlar. Axı məhz onlar müəllimin müdafiəsinə qalxmalı, səslərini ucaltmalı, təhsil işçilərini hədəfə alan ünsürləri yerində oturtmalı, Təhsil Nazirliyini və təhsil ictimaiyyətini bu meydanda tək qoymamalıdırlar.

Sual olunur: Müəllim belə olan şəraitdə neyləməlidir – yetişməkdə olan nəslin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olsun, yoxsa, vaxtını özünümüdafiəyə həsr eləsin? Müəllimin hətta qalib

gəldiyi təq-dirdə belə məhkəmələrdə itirdiyi vaxt kompensasiya olunmur, çəkişmələr müəllimin həm özünə, həm də dolayısı ilə öyrəncilərə baha başa gəlir.

Yaxşı xatırlayıram, vaxtilə böyük alimimiz, iki çağırış Milli Məclisin deputatı rəhmətlik Şamil Qurbanov Fransa rəhbərliyinin erməniperəst siyasətinə qarşı çıxaraq parlamentimizin tribunasında sərt münasibət sərgiləyəndən sonra "sapı özümüzdən olan baltalar"ın təqiblərinə məruz qalmışdı. O vaxt məhz xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə, deputat Xanhüseyn Kazımlı, tanınmış jurnalist, sonradan millət vəkili olmuş Aqil Abbas, yazıçı Əlabbas kimi və sair ziyalılar haqqın tərəfində duraraq Şamil müəllimin müdafiəsinə qalxdılar, ona hücum edənlərə tutarlı cavab verdilər. Biz müəllimlər də indi eyni mövqeyi gözləyirik, mənəvi dəstək umuruq.

Hərçənd, salamat fikirli ziyalılarımızdan alqışlanası nidalar da eşidilməkdədir. Məsələn, bir az əvvəl Təhsil Nazirliyinin media nümayəndələri üçün keçirdiyi təlimdə Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, Milli Məclisin deputatı Əflatun Amaşov açıqlama verdi ki, il ərzində Şuraya 600-700 yazılı şikayət daxil olur və onların da ən azı 30 faizə qədərini məktəblər, müəllimlər və direktorlar göndərirlər. O, bildirib ki, şikayətlər əsasən müxtəlif saytlarda müəllimlər və direktorlar haqqında gedən qərəzli və düzgün olmayan informasiyaların yayılması ilə bağlı olur: "Bəzi məqamlarda jurnalistlərin yazdıqları həqiqət olur. Lakin əksər hallarda şikayət verən tərəf daha haqlı olur və o zaman da biz tövsiyələrimizi veririk. Bəzən saytlarda, sosial şəbəkələrdə məktəblərlə bağlı paylaşımalar elə təəssürat yaradır ki, sanki Azərbaycanda müəllimlər savadsızdır, tanış olmasa, pul verilməsə müəllim qiymət yazmayacaq və məktəblərdə rüşvət tüğyan edir. Bu cür saytların sayı təəssüf ki, çoxdur".

Əflatun müəllim çox yaxşı qeyd edib ki, valideynlər tərbiyə ilə bağlı missiyalarını məktəbdən gözləyirlər. Amma unudurlar ki, tərbiyə ailəyə xas olan xüsusiyyətdir, tərbiyəni valideyn verir.

Bəli, təlimi müəllim, tərbiyəni valideyn verir. İkinci valideyn olan müəllim bioloji valideynin verdiyi tərbiyəni inkişaf etdirir. Tərbiyənin təməli yoxdursa, onun inkişafından danışmağın da yeri yoxdur. Uşaq dərstdən evə qayıdır və valideyninin əməlinə müəllimindən eşitdiyi tərbiyəvi əhəmiyyətli sözün əksini görürsə, demək, onun gələcək taleyi sual altındadır. İnsan yetişdirmə prosesi olan tərbiyə işində bu ilk əyintinin məhz ailədə baş verməsi məsələsinə mən müəllifi olduğum əvvəlki məqalələrimdə, kitablarımda geniş yer ayırmışam. Həmin fikirlərimin üstündə dayanıram ki, cəmiyyətdə əxlaqi dəyərləri uca tutmağı təlqin edən, böyüklərə, xüsusən də müəllimə hörmət hissini aşılaman maarifləndirmə işi gücləndirilməlidir.

Bir məsələni də xüsusi qeyd etmək istəyirəm: Bu il rus bölməsinə qəbulları bağlı Nazirliyin apardığı iş səmərəli oldu. Məsələ burasındadır ki, keçən il və əvvəlki illərdə rus dilində anlayışı belə olmayan uşaqlar da sadəcə valideynlərinin istəyinə əsasən rus bölməsinə götürülürdü. Doğrudur, burada qabiliyyət sınağından başqa seçimdə hansısa məhdudiyyətin tətbiq olunmasından söhbət gedə bilməz. Təlimin veriləcəyi dilin gec mənimsənilməsi elmi biliklərin əsaslarını təşkil edən digər fənlərin öyrənilməsinə də ləngidə bilər.

Ulularımızın təfəkkür süzgəcindən süzülüb gələn bir bayatı var:

*Eləmi, beçə balı,
Yeməyə beçə balı.
Anam bir layla dedi,
Endirdi heçə balı.*

Hər bir millət öz övladına milli kimliyini məhz öz ana dilində başa sala bilər, milli-mənəvi dəyərlərini, mentalitetinin gözəl xüsusiyyətlərini məhz ana dilində öyrədə bilər. Öz ölkəsində mükəmməl sayılan tərbiyəni də məhz ana dilində verə bilər. Bizim milli varlığımız olan Azərbaycan dilinin zənginliyi, potensial imkanları isə hamıya məlumdur. Odur ki, ana dilimizi

başımıza tac etməliyik. Necə ki, vətənpərvər şair Abbas Abdulla demişdir:

*Gödək ömrümüzü uzadır Ana,
Uca Tanrıdan da ucadır Ana,
Ayağa salmayın Ana dilini!..*

Ana dilimizin misilsiz təəssübkeşi, təhsilimizin böyük qayğıkeşi olmuş, "Mən fəxr edirəm ki, mən Azərbaycanlıyam" – deyən Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev hələ ölkəmizdə birinci dəfə hakimiyyətə gələndə gözəl natiqlik məharəti ilə bütün rəsmi çıxışlarını Azərbaycan dilində etməklə dövlət qulluqçularına və ictimai xadimlərə şəxsi nümunə göstərdi, dilimizi tədqiq və təbliğ edən alimlərimizin hamısını mükafatlandırdı, onların əməyini stimullaşdırdı. Ulu öndər həm birinci, həm ikinci hakimiyyəti illərində Azərbaycan dilini xalqımızın vizit kartına çevirdi.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin kursunun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev son illər Azərbaycanda həm elmin, həm də təhsilin inkişafına xidmət edən fərman və sərəncamlar vermişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2012-ci il 29 dekabr tarixli Fərmanı ilə təsdiq edilən "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış" İnkişaf Konsepsiyasında təhsildə keyfiyyətin yüksəldilməsi üçün stimullaşdırıcı mexanizmlərin yaradılması, adambaşına maliyyələşdirmə prinsipinin, həmçinin təhsil sahəsində tətbiqi tədqiqatların, təhsildə idarəetmənin təkmilləşdirilməsinin davam etdirilməsi, bütün maraqlı tərəflərin cəlb olunmasını təmin edən idarəetmə modelinə üstünlük verilməsi, bütün növ təhsil müəssisələrinin müstəqilliyinin artırılması, ictimaiyyətin (valideyn, şagird, tələbə, yerli icma və s.) geniş cəlb olunması vasitəsilə təhsil ocaqlarının dövlət-ictimai xarakterdə idarə edilməsi minnətdarlıqla qarşılanmışdır. Digər müasir idarəetmə texnologiyalarının tətbiqi və s. kimi istiqamətlərdə islahatyönlü tədbirlərin gerçəkləşdirilməsi, təhsil

sistemində tənzimləmə və idarəetməni həyata keçirən dövlət orqanlarının funksiya və səlahiyyətlərinin qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun müəyyənləşdirilməsi, onların fəaliyyətinin səmərəli əlaqələndirilməsi üçün müvafiq mexanizmlərin yaradılması nəzərdə tutulmuş və həmin tədbirlərin xeyli hissəsi gerçəkləşdirilmişdir. Gəlin, təhsilimizin, həm də məhz milli təhsilimizin işıqlı gələcəyinə inanaq və onun inkişafına hamılıqla dəstək verək!

İmadəddin Nəsimi – 650

KÖVNÜ MƏKANƏ SİĞMAZAM

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən 2019-cu ilin dahi Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin şərəfinə və əziz xatirəsinə ehtiram əlaməti olaraq, “Nəsimi ili” elan edilməsi olduqca müsbət və təqdirəlayiq qərardır. Birmənalı olaraq, bütün Azərbaycan xalqı bu addımı çox yüksək qiymətləndirir. Bu, Azərbaycanın dövlətinin ədəbiyyata və mədəniyyətə verdiyi böyük dəyəri əks etdirir. Eyni zamanda, bu sərəncam Azərbaycan mədəniyyətinin, zəngin tarixi-mədəni irsinin dünya miqyasında təbliğinə əhəmiyyətli töhfədir. Sərəncamda Azərbaycan xalqının çoxəsrlik ənənələrə malik bədii və fəlsəfi fikrində dərin iz buraxmış Nəsiminin zəngin irsinin bu gün də insanların mənəvi-əxlaqi kamilləşməsində mühüm əhəmiyyətə malik olduğu qeyd olunur, müasir humanitar düşüncənin tələbləri kontekstində aktuallığı xüsusi vurğulanır.

Öncə xatırladım ki, 2019-cu ildə böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin anadan olmasının 650 illiyi tamam olur. Bu silsilədən olan tədbirlərə hələ ötən ildən başlanılıb. 2018-ci ilin noyabr ayının 19-da Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər İnstitutunda (MDBMİ) Nəsiminin büstünün təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Həmin mərasim Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı və Azərbaycanın Rusiyadakı səfirliyinin dəstəyi ilə Moskvada keçirilən “Nəsimi – poeziya, incəsənət və mənəviyyat festivalı” çərçivəsində baş tutdu.

Milli-mənəvi varlığımızın ayrılmaz tərkib hissəsi olan Nəsimi irsinin və bütövlükdə klassik Azərbaycan mədəniyyətinin daha əhatəli araşdırılması istiqamətində mühüm addımlar ötən

əsrin 70-ci illərində Suriyaya səfəri zamanı Nəsiminin qəbrini ziyarət etmiş ümummilli lider Heydər Əliyevin diqqət və qayğısı sayəsində atılmışdır. Məhz ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrindən ilk dəfə Nəsiminin 600 illik yubileyi UNESCO-nun tədbirləri siyahısına daxil edilib və 1973-cü ildə beynəlxalq miqyasda qeyd olunmuşdur. Azərbaycan ədəbiyyatı və incəsənətində Nəsiminin yaddaqalan obrazı yaradılıb, eyniadlı gözəl bədii film çəkilib, Bakının mərkəzində şairin əzəmətli heykəli ucaldılıb, paytaxtın ən böyük və mərkəzi rayonlarından biri, eləcə də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Dilçilik İnstitutu Nəsiminin adını daşıyır. Bu sadaladıqlarım bir daha sübut edir ki, Nəsimi yaradıcılığı, Nəsimi şəxsiyyəti hər zaman diqqət mərkəzində olub və elan edilən “Nəsimi ili” həmin diqqətin məntiqi davamıdır.

Azərbaycan xalqının bəxş mədəniyyətinə bəxş etdiyi qüdrətli söz ustası İmadəddin Nəsimi Şərqi zəngin mədəni-mənəvi sərvətləri üzərində ucalaraq bədii söz sənətinin son dərəcə qiymətli incilərini yaratmışdır. Qədim köklərə və çoxəsrlik ənənələrə malik Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində xüsusi mərhələ təşkil edən Nəsimi ədəbi irsi dövrün elmi-fəlsəfi düşüncəsini aydın ifadə edir. Nəsiminin daim insanın əzəmətinə, insani məhəbbəti və şəxsiyyətin azadlığını tərənnüm edən əsərləri dünya poeziyasının ən mükəmməl nümunələrindən hesab olunur. Anadilli şeiri humanist ideyalarla, yeni məzmun, deyim tərzı və bədii lövhələrlə daha da zənginləşdirmiş Nəsiminin mənbəyini xalq ruhundan almış parlaq üslubu orta əsrlər Azərbaycan dilinin məna imkanlarını bütün dolğunluğu və rəngarəngliyi ilə əks etdirməklə yanaşı, bir sıra başqa xalqların da bədii-ictimai fikrinin inkişafına qüvvətli təsir göstərmişdir. Öz yaradıcılığı ilə mübarizliyi, sülhü, tolerantlığı və multikulturalizmi təbliğ edən mütəfəkkir şair qüdrətli söz ustaları Şah İsmayıl Xətayi, Füzuli,

Vaqif və başqalarının yaradıcılığına da əhəmiyyətli dərəcədə sirayət etmişdir.

Əlbəttə, Firudin bəy Köçərli, Yusif Vəzir Cəmənzəminli, Salman Mümtaz kimi böyük tədqiqatçılardan sonra Nəsimi yaradıcılığı, Nəsimi irsi barədə daha dolğun söz demək çətinidir. Amma ədəbiyyatşünas kimi deyil, filosof kimi deyil, bir müəllim kimi, həm də ədəbiyyat müəllimi kimi bu mövzuda danışmağa özümü borclu sayıram. Çünki, Nəsimi yaradıcılığını, onun şeir və qəzəllərini öyrənmək, irsini araşdırmaq pedaqoji fikrimizin də mühüm məsələlərindən biridir.

1369-cu ildə Şamaxıda anadan olan, doğma ana dili ilə yanaşı, fars və ərəb dillərini də yaxşı mənimsəmiş, dövrünün hikmət, məntiq, əruz, qəfiyə, tarix, nücum, fəhri, təbiətşünaslıq kimi elm sahələrini gözəl bilən Nəsimi öz mürşidi Nəiminin ideyalarını yaymaq üçün Şərqi ellərini, türk dünyasını diyar-diyar gəzərək, Hindistanda, Türkiyədə, Əfqanıstanda məşhur olmuşdur. Hərçənd, müasir Azərbaycan pedaqogika tariximizdən bəllidir ki, sovetlər dövründə böyük ideallar şairi kimi təqdim olunmayan Nəsiminin ümumtəhsil proqramı və dərslərinə gətirilməsi xeyli ləngimişdir. Nizami Gəncəviyə, Məhəmməd Füzuliyə, Molla Pənah Vaqifə, Mirzə Ələkbər Sabirə dərslər proqramlarında xüsusi saatlar ayrıldığı halda, orta əsrlərin ən qüdrətli söz və fikir səraflarından biri sayılan Nəsimi yalnız icmal qaydasında tədris olunub, dindəliyinin deyil, siyasi görüşlərinin qurbanı olan bu böyük azadlıq çarçısının həyatına dair maraqlı məlumatların verilməsinə xəsislik edilib. Həm də hürufilik haqqında dəqiq nəzəri fikirlər olmadığından, bu cərəyana da digərləri tək dini baxışlar kimi yanaşılıb.

Lirik şair olan Nəsimi yaradıcılığa aşiqanə şeirlərlə başlasa da, sonralar dövrün siyasi, ictimai, əxlaqi mövzularında əsərlər yazmış, Azərbaycan ədəbiyyatı tarixində ana dilində yaranan

fəlsəfi qəzəlin banisi olmuşdur. O, həyat, cəmiyyət haqqında açıq deyilməsi qorxulu olan tənqidi fikirlərini aşiqanə misralar və ya təbiət təsvirləri içərisində söyləmişdir. Nəsiminin Azərbaycan poeziyasının və ədəbi dilinin inkişafında mühüm bir mərhələ təşkil edən yaradıcılığı dilçilik, xüsusilə Azərbaycan türkcəsinin tarixi inkişafını öyrənmək baxımından da müstəsna əhəmiyyətə malikdir. O, Azərbaycan şerinin şəkli xüsusiyyətlərinin təkmilləşməsində çox mühüm rol oynamış, əruz vəzninin bəhrlərini dilimizin xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırmağa çalışmışdır.

Bəzi ilahiyyatçı alimlərin fikrincə, həqiqət məqamından baxdıqda Nəsiminin türk, fars və ərəb dillilər, xüsusən də azərbaycanlılar üçün mövqeyi İsa peyğəmbərin xristianlar üçün mövqeyindən aşağı deyil. Hər ikisi haqq sözünü bəyan etmiş, insanların haqqı başa düşməsi üçün çalışmış və hətta işgəncəli edamları da haqqa xidmət etmişdir. Edam zamanı şairi ittiham edən qafil şeyxlərdən biri demişdir ki, guya Nəsimi elə böyük Allahsızdır ki, onun qanı hara dəysə, o yeri tez kəsib atmaq lazımdır ki, kafirləşməsin. Bu vaxt Nəsiminin bədənindən sıçramış qan damcısı onun şairi hədələyən barmağına düşür. Bəzi müasirlərimiz bunu təsadüf saysalar da, ariflər öz aşıqının haqq olduğunu qafillərə göstərmək üçün Rəbbimizin təqdiri nəticəsində olduğunu bildirirlər. Şeyxin qorxudan rəngi ağarır, avam camaat isə qışqırır ki, tez onun barmağını kəsmək lazımdır ki, kafir olmasın. Başqasının diri-diri dərisinin soyulmasına razı olan yalançı şeyx özünün bir barmağının kəsilməsinə razı olmur. Əsə-əsə, dili topuq vura-vura dediyi sözdən dönür və deyir ki, o sözləri elə-belə dedim, Quranda belə şey yoxdur. Beləliklə, Allahın təqdiri nəticəsində şeyxin yalançı, şairin isə haqq olduğu sübut olunur. Axırncı imtahandan da alnıaçıq çıxan şair al-qan içində olmasına baxmayaraq, gücünü toplayıb bütün dünyada məşhur olan bu beyti söyləyir:

*Zahidin bir barmağın kəssən, dönüb həqdən qaçar,
Gör bu gerçək aşıqi sərpa soyarlar, ağlamaz.*

Şairin yaradıcılığında insan gözəlliyinin və insan qüdrətinin tərənnümü əsas yer tutur. O, insanda məhəbbət, bilik, sədaqət, vəfa kimi gözəl sifətlər görmək istəyir. Var-dövlətə həris olub insan gözəlliyini qiymətləndirməyənləri nadan adlandırır, onlara istehza edir.

Nəsimi yaradıcılığında “mən” həyatdır, gözəllikdir, kainatdır, bəşəriyyətin taleyidir. O, elə bir poetik dünyadır ki, bütün kainatın sirləri onda gizlənmişdir. O, əbədi və əzəlidir. Dünyada müxtəlif şəkillərdə təzahür edir. O, elə bir gözəllikdir ki, əgər özünü dərk edərsə, ülvə bir varlığa çevrilib ilahiləşir. Nəsimi əsərlərində insanın ən gözəl xüsusiyyəti özünü dərk etməsidir. O, bir sıra şeirlərində insanı özünü dərk etməyə çağırır.

*Məndə sığar iki cahan, mən bu cahanə sığmazam,
Gövhəri la məkan mənəm, kövnü məkanə sığmazam...*

*...Zərrə mənəm, günəş mənəm, çar ilə pəncu şeş mənəm,
Surəti gör bəyan ilə, çünki bəyanə sığmazam.*

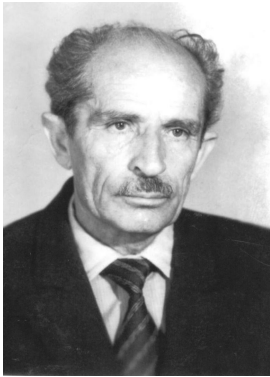
Öz dövründə kafir elan olunub edam edilən, sovetlər dönəmində ateist kimi təqdim olunan Nəsimini çox şükürlər olsun ki, indi yetişməkdə olan nəsillər vətəni Azərbaycanın dünya və ümumtürk mədəniyyətinə bəxş etdiyi bu böyük şairi daha yaxşı tanıyır, daha çox sevir, daha çox öyrənmək istəyirlər. Məlum olduğu kimi, Təhsil nazirimiz böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı tədbirlər

planını təsdiq edib. Tədbirlər planına əsasən, 2019-cu il ərzində ali təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinə həsr olunmuş elm konfrans, simpozium və seminarların keçirilməsi, dahi şairin ədəbi irsi ilə bağlı aparılan tədqiqatların nəticələrinin elmi jurnallarda dərc olunması nəzərdə tutulur. Həmçinin təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin bədii irsini, yaradıcılığını əks etdirən kitab və fotolardan ibarət sərgilər təşkil olunacaq. Bununla yanaşı, il ərzində ümumi, peşə, orta-ixtisas və məktəbdənkənar təhsil müəssisələrində İmadəddin Nəsiminin həyat və yaradıcılığına həsr olunmuş ədəbi-bədii gecələr və müsabiqələr keçiriləcək. Bütün təhsil müəssisələrində bu sahədə başlanılan işlər müsbət nəticələr verməkdədir. Məktəblərdə dərs prosesində və məktəbdənkənar məşğələlərdə böyük mütəfəkkir-şairin irsinin öyrənilməsinə ardıcıl diqqət yetirilməsi şagirdlərin Nəsimi haqqında biliklərinin zənginləşdirilməsinə yardım edəcəkdir. İnanıram ki, dahi Azərbaycan şairi Seyid Əli İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyi bütövlükdə, Türk dünyasını ilboyu Nəsimi yaradıcılığı ovqatında, onun uca şəxsiyyətinin timsalında bir araya gətirəcək, dahi şairin yaradıcılığının bütün üfüqlərinə işıq salınacaq. Çünki, filosof şairin bəşəri fikirləri, poeziyasındakı fikir və ideya zənginliyi sübut edir ki, o, yalnız Azərbaycan xalqına məxsus deyil, eyni zamanda, bütün Türk dünyasının oğludur.

Hüseynqulu Məmmədov – 100

QORQUDŞÜNAS ALİM

*Alim tanıyıram, Qoca Qafqazın
Çəsmətək durulub dibindən çıxır.*

Düz bir əsr əvvəl, yazın ilk günlərindən birində Borçalı mahalının Faxralı kəndində dünyaya göz açan Hüseynqulu Məmməd oğlu gənclik çağından maarifçilik yolunu tutmuş, ömrünün sonunadək amalına sadıq qalmışdır. Borçalının Kolayır, İmirhəsən, Arıxlı, sonra isə doğma kəndlərində sırası müəllimlikdən başlayıb, dərş hissə müdiri, məktəb direktoru vəzifəsinə qədər yüksəlib. Hazırda Azərbaycanda ad-san, şan-şöhrət

qazanmış, ölkənin tərəqqisinə əhəmiyyətli töhfələr vermiş çoxlu sayda Borçalı əsilli ziyalılara dərş deyib, kamil həyata vəsiqə verib.

1962-ci ildən tutarlı səbəbdən "Vətənin qıraqda qalan yeri" Borçalıdan Azərbaycanın paytaxtı Bakıya köçən Hüseynqulu Məmmədli burada da öz maarifçilik missiyasını davam etdirib, uzun müddət Azərbaycan Maarif Nazirliyində baş inspektor vəzifəsində çalışıb.

QORQUD KİMİ DƏDƏLƏŞƏN...

İşıqlı şəxsiyyət olan Hüseynqulu Məmməd oğlu tədqiqatçı alim kimi məhsuldar fəaliyyət göstərmiş, "Dədə Qorqud" mövzusunda iki monoqrafik tədqiqat əsərini – "Dədəm Qorqud gəzən yerdi bu yerlər...", "Dünyanı düşündürən Dədə Qorqud" kitablarını ərsəyə gətirmişdir. Həmin əsərlər mütəxəssislər tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, elə bu səbəbdən də

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi ona ömrünün son illərində müəlliflərindən biri olduğu ikicildlik "Kitabi-Dədə Qorqud Ensiklopediyası" redaksiyasının məsul katibi, baş redaktorun müavini kimi mühüm vəzifə etibar etmişdir. Qələmə aldığı elmi məqalələri, publisistikası, poeziyası "Azərbaycan müəllimi", "Xalq qəzeti", "Ana Vətən", "Sovet Gürcüstanı", "Ədəbiyyat və incəsənət", "Sovet kəndi", "Oğuz eli" qəzetlərində, "Azərbaycan", "Ulduz", "Dədə Qorqud" kimi nüfuzlu ədəbi dərgilərdə, "Qobustan" incəsənət toplusunda nəşr olunmuşdur. Dədə Qorqud boylarındakı toponimlərin iza-hını, təfsirini verən Hüseynqulu Məmmədov qeyrət, namus mücəssəməsi olan Qorqud qəhrəmanlarının ülvî keyfiyyətlərini yeni nəsə aşılamışdır.

Hüseynqulu müəllimin şagirdi olmuş, onun ədəbiyyat dərslərinə vurulmuş Faxralının böyük ziyalı, görkəmli alim, iki çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin deputatı, dəyərli tarixi araşdırmaları və cəsarətli çıxışları ilə Azərbaycanın düşmənlərinə meydan oxuyan unudulmaz Şamil Qurbanov yazırdı ki, Hüseynqulu Məmmədovda bizim ən qədim folklor abidəsi olan "Dədə Qorqud"a bu qədər maraq və biliyin ilk əlaməti məhz uşaqlıqdan gəlirdi. Şamil Qurbanov hər ikisinin sağlıqlarında Hüseynqulu müəllim haqqında qələmə aldığı "Mənim ilk ədəbiyyat müəllimim" adlı oçerkində onun Qorqudşünaslığa marağını artıran bir məsələni də yada salıb: "...Hüseynqulu müəllim həm sevinir, həm kədərlənir. Sevinir ona görə ki, tədqiqinin 100 illik tarixi olan bu misilsiz abidənin geniş şöhrət qazandığı bir dövrdə dünyanın diqqətini cəlb etmiş böyük alimlərin misilsiz əsərləri oxucuların ixtiyarına verilmişdir, kədərlənir ona görə ki, cəmi 15-20 il keçməmiş V.Bartoldun Bakı tərcüməsindən sonra bu əsərə haqsız hücumlar başladı. 1951-ci ildə mayın 24-də Azərbaycan K(b)P-nın XVIII qurultayında M.S.Bağırov deyirdi: "Bəzi ədəbiyatşünaslar və yazıçılar siyasi sayıqlığını itirərək uzun illər ərzində bu zərərli, xalqa zidd kitabı Azərbaycan eposu adı ilə təbliğ etmişlər". Bundan sonra bizim əsas elm adamları, yazıçılar tənqid hədəfinə çevrildilər".

Həmin vaxt Hüseynqulu Məmmədovun 32 yaşı vardı, həm pedaqoji fəaliyyətinin ən məhsuldar, həm də ədəbi yaradıcılığının çiçəkləndiyi dövründə idi. Təbii ki, Azərbaycan ədəbi prosesində gedən hadisələri dərinlən izləyirdi. Barışmadığı bu qadağa onun Dədə Qorqud irsinə olan marağını birə-beş artırırırdı.

Amma xoşbəxtlikdən Dədə Qorqud eposuna bu münasibət, ayrı-ayrı alimlərimizin sıxışdırılması, tənqid olunması, gözdən, nəzərdən salınması uzun sürməyib; Stalinin ölümü, Bağırovun məhkəməsi hər şeyi əvvəlki axarına qaytarıb. 1951-ci ildə qızıışan tənqid və ifşa 1956-cı ildə soyuyub və yenidən "Dədə Qorqud" öz xalqına qaytarılıb. Xalqın Hüseynqulu Məmmədov kimi aydınları da bu eposa yiyə durublar, daha doğrusu, sahiblik haqlarını sübuta yetiriblər.

Hüseynqulu Məmmədov "Dədə Qorqud" mövzusunda yazdıqlarını toplular halında 1999-cu ildə təqdim etsə də, hələ həmin monoqrafiyaların çap olunmasından dörd il qabaq professor Namaz Bədəlov "Sarıtel" verilişinə yazdığı məktubda qeyd edirdi ki, Hüseynqulu müəllim "Dədə Qorqud"un tədqiqi ilə 40-cı illərdən məşğuldur, həmin illərdə o, şagirdlərinə onu tədris edirdi, "Dədə Qorqud" dastanını tədqiq və təbliğ edə-edə özü dədələşirdi.

YAZILANLARI BAŞA GƏTİRƏN...

Hüseynqulu Məmmədovun "Dədə Qorqud"la bağlı tədqiqatının digər Qorqudşünas alimlərimizin əsərləri ilə müqayisədə fərqi nədən ibarətdir? Bu suala Xalq şairi Zəlimxan Yaqub belə cavab vermişdir: "Alimlərin xətrinə dəyməsin, onların çoxu Qorqudla bağlı kitabları, məqalələri oxuyub gəlib folklorşünas olublar. Hüseynqulu müəllim saza-sözə, etnoqrafik notlara, keçmişə, dədə-babalarımıza, qalalarımıza, yurdlarımıza, aran, yaylaq yerlərimizə dərinlən bələd olduğuna görə, onun Qorqudşünaslığı həyatdan gəlirdi. Ona görə də onun məqalələri daha canlı, daha tərəvətli, daha gözəldir. Çünki həyat ilə

əlaqədardır. Konkret olaraq sənət ilə, sənətkar ilə, gündəlik yaşadığı məclislər ilə, məsələn, tutaq ki, Aşıq Hüseyn Saraçlıya qulaq asanda, Xındı Məmmədə qulaq asanda, Kamandara qulaq asanda, Əmrəha qulaq asanda, onların – canlı klassiklərin hər birinin səhnə mədəniyyətindən, saz mədəniyyətindən Qorqud ilə bağlı bir şey kəşf edib; "Bax, Qorqud belə çalardı, belə deyərdi, belə danışardı, belə fikirləşərdi".

Bax, elə buradaca Hüseynqulu Məmmədovun ardıcıl məşğul olduğu elmi tədqiqatları sırasında əhəmiyyətli yer tutan el şairlərinin və aşığılarının ədəbi irsinin toplanması, araşdırılması və nəşr olunmasından söz açmağa dəyər. Hələ kiçik yaşlarından aşığı ədəbiyyatını çox sevib. Özü bu barədə yazırdı ki, "uşaqlıqdan şifahi xalq ədəbiyyatının vurğunu idim. Görünür, bu təsir mənə atadan, anadan keçmişdi. Anam çox müdrik, hazırcavab qadın idi. Sənəsi xalq hikməti ilə dolu idi. Hər sözünü-söhbətini bayatı ilə bitirərdi. Atam folklorə yaxşı bələd idi. Demək olar ki, dastanları tamam-kamal bilirdi".

İlk kitablarından biri aşığı ədəbiyyatımıza töhfə sayılan, Borçalı aşığı sənəti haqqında gözəl təsəvvür yaradan "Yazılanlar gəldi başa" adlı kitabı Borçalının Ələsgəri Şair Nəbinin nəsihətnaməsi, qoşmaları, qıfılbəndləri, divaniləri, müxəmməsləri və deyişmələri oldu. Kitabın uğurlu alınmasının, canlı alınmasının bağışladığı təsirdəndir ki, Zəlimxan Yaqub yazırdı: "Hər dəfə onu (Hüseynqulu Məmmədlini – müəllif.) görəndə elə bilirdim şair Nəbini görürəm. Çünki şair Nəbiyə baxan gözlərə baxırdım, şair Nəbinin əlini sıxan əllərini sıxırdım, şair Nəbidən aldığı ətri ondan alırdım".

Hüseynqulu müəllimlə təmasdan eyni təəssüratı professor İsmayıl Vəliyev də almışdır. Hiss etdiklərini belə qələmə almışdır: "İndi onu (Hüseynqulu Məmmədlini – müəllif.) yada salanda xəyalımda bir qədər aşığı kimi, el şairi kimi, bir az Dədə Kərim kimi, bir az Dədə Abbas Tufarqanlı kimi, bir az Aşıq Ələsgər kimi canlanır. Daha çox da Dədə Qorqud kimi ağ çuxalı, ağ saqqallı nurani bir qocanın yanında, ocaq başında oturub qopuza

qulaq asan bir obraz kimi canlanır. Çünki o, özü bu ulu insanlardan, bu uca məqamlardan danışa-danışa o müdriklərin öz dünyasına və söz dünyasına qovuşub. Hüseynqulu müəllim aşıqların sazında, sözündə, simlərin harayında, Koroğlunun nərəsində, Kərəmin yangısında Dədə Qorqudun öyündə əbədiləşib."

Hüseynqulu Məmmədov şair Nəbi Misgin irsinin öyrənilməsi işinə çoxdan başlamışdı, şeirlərinin çapına da hələ sovetlər dönəmində nail olacaqdı. Filologiya elmləri doktoru, professor, şair, tərcüməçi Əflatun Saraçlı xatırlayır ki, bu işin Azərbaycanın ikinci dəfə müstəqillik əldə etdiyi 1991-ci ilədək yubanmasının səbəbi Şair Nəbi irsinin tədqiqi işinin əsas dəstəkləyicisi olmuş böyük Xalq şairi Səməd Vurğunun ölümü ilə əlaqədar uzun müddət təxirə düşməsi olmuşdur.

DOĞMA ELİN BİRİNİ BEŞ ELƏYƏN...

Pedaqoji elmlər namizədi, dosent Asif Hacıyev "Qorqud nəfəsi dəymiş insan" adlı məqaləsində çox gözəl yazıb ki, Hüseynqulu müəllim öz əməyinin bəhrəsini – müstəqil Azərbaycan dövlətinin timsalında Oğuz dövlətinin qurulduğunu gördüyünə görə xoşbəxt insandır.

Bəli, hələ sovetlər dönəmində Azərbaycanın müstəqilliyini, zaman-zaman işğala məruz qalmış Vətən torpaqlarını bütöv görmək arzusu Hüseynqulu müəllimin varlığına hakim olmuşdur. Rəhmətlik professor Camal Mustafayev – Dədə Camal yazırdı ki, Hüseynqulu müəllimin ötən əsrin 60-cı illərinin əvvəllərində Bakıya köçməsinə səbəb maarifimizə münasibətdə gürcü millətçiliyinin təzahürlərilə barışmadığı üçün sıxışdırılması olmuşdur.

İqtisadçı alim Hətəm Həsənov da Hüseynqulu müəllimin müəllifi olduğu, adını irəliləyən sətirlərdə açıqlayacağım kitabına münasibətini ifadə edən fikirlərini qələmə aldığı yazıda onun millətpərəstliyinin altını cızmışdır: "Borçalı mahalında böyük

nüfuzu olan H.Məmmədovun açıq fikirliliyi Gürcüstan maarifində çox narahatlıq doğurur. Odur ki, bu istedadlı insanın haqqında böhtan və iftiralara rəvac verirlər. Bu böhtanlar əsasən Faxralı kəndində Hüseynqulu müəllimin şəxsi təşəbbüsü sayəsində tikilən yeni məktəb binasının istifadəyə verilməsi ilə başlayır. Bu məktəb onun Faxralı kəndinə əbədi hədiyyəsidir. Bu məktəb ona və ailəsinə illərlə əziyyət versə də, bu əzmkar insan kəndliləri qarşısında daha çox əziyyət çəkməyi özünə şərəf bilir. Ecəzkar elmi gücə malik qələmi ilə kəndlərini bütün dünyada tanıتماğa çalışır. Onun sonuncu kitabı buna əyani sübutdur".

Söhbət çoxlarının haqlı olaraq "Faxralı tək ağır elin sanballı tarixi" adlandırdıqları, hər bir Faxralı balasının stolüstü kitabı sayılan "Görüm Faxralının biri olsun beş..." kitabından gedir. Mənaif Süleymanovun "Gördüklərim, eşitdiklərim, bildiklərim" əsəri ilə müqayisə olunan bu kitab Faxralının və ümumiyyətlə, Borçalı mahalının dünəninə, bu gününə işıq tutur, özünün tarixi-xronoloji, elmi-publisistik dəyəri ilə geniş oxucu kütləsi qazanıb. Hüseynqulu müəllim, müəllifi olduğu bu kitabın adında ehtiva olunduğu kimi, Faxralının "birinin beş olmasını" təkə arzulamaqla kifayətlənməmiş, həm də əməlləri ilə bu ağır elin ağırlığını, dəyərlərini birə-beş artırmışdır. Açdığı məktəblə, dediyi dərslərlə, verdiyi təlim-tərbiyə ilə, onun açdığı etibarlı cığırda irəliləyən Faxralı ziyalıların, alimlərinin sayını birə-beş artırmaqla yanaşı, hətta bir müddət, oğlu Eldarın dediyi kimi, Faxralı gənclərinin ailə qurması üçün elçilik missiyasını da yerinə yetirmişdir.

Yeri gəlmişkən, Hüseynqulu müəllimin övladlarının da hamısı ali təhsilli, işıq ömrü yaşayan işıqlı ziyalılardır. Eldar Hüseynqulu oğlu Məmmədov iqtisadçı alim, gözəl ziyalı, dövlət qulluqçusudur.

Elxan Hüseynqulu oğlu Məmmədov isə atasının yolunu davam etdirir – respublikamızda tanınmış folklorşünas alim, AMEA Folklor İnstitutunda "Aşıq yaradıcılığı" şöbəsinin müdiri, Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçidir. Radio dinləyiciləri

tərəfindən çox sevilən "Sarıtel" verilişinin uzun illər aparıcısı olub. Ulduz xanım uzun müddət tərbiyyəçi işləmişdir. Hazırda evdar qadındır. Firuzə xanım fransız dili mütəxəssisidir, Xarici Dillər İnstitutunda (indiki Dillər Universiteti) uzun müddət "Fransız dili" kafedrasının mudiri vəzifəsində çalışıb. Firəngiz xanım Xalça muzeyinin elmi işlər üzrə direktor müavini olub, hazırda Aviasiya Akademiyasında "Aviasiya" muzeyinin direktorudur. Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisidir. Və bildirmək istəyirəm ki, o qızların cəhizlərinin ən mühüm komponenti, ata ocağından gələn köçdükləri hər evinə apardıqları qiymətli əşyalar məhz çoxsaylı kitablar idi.

Ramiz Hüseynqulu oğlu Məmmədov isə hazırda iş adamıdır.

Göründüyü kimi, Hüseynqulu müəllim həm də bir ata olaraq doğma kəndin şərəfinə şərəf qatan, elin üzünü ağ edən övladlar böyütməklə də Fəxrəlinin birini beş etmişdir.

QIŞA DA BAHARIN GÖZÜ İLƏ BAXAN...

Hüseynqulu Məmmədlinin poeziyası da gəncliyində ədəbiyyatımıza daha bir "Bənövşə" şeiri bəxş edəcək, orta yaşında isə Qurbanıyə nəzirə yazacaq səviyyədə olmuşdur:

*...Boynunu bükmüşən borandan, qardan,
Nakam məhəbbətli min intizardan.
Laləli, nərgizli, güllü bahardan,
İlk müjdə gətirdin bizə, bənövşə.*

*Bu məlul duruşun Leyliyə bənzər,
Dağıdar hüsnünü, edər bərabər.
Dolannam başına hər axşam-səhər,
Gəlməsin eşqimiz gözə, bənövşə...*

Qardaşı, mərhum şair Əli Səngərli məhz bu "Bənövşə"ni əzbərləyərək, şeirin əlifbasını öyrəndiyini deyərdi. Elə ona görədir ki, Əli Səngərlinin dediyi kimi, "kənül dünyası geniş və işıqlı, gözəllik vurğunu, qəlbi insana və təbiətə məhəbbətlə qanadlanan, dünyanın faniliyini qəbul etməyən, qışa da baharın gözü ilə baxan" Hüseynqulu Məmmədli xalqımızın və dünyanın böyük şairləri Səməd Vurğunla, Hüseyn Ariflə, Zəlimxan Yaqubla və başqalarıyla yaxın münasibətdə olmuşdur.

*Çəkilmədim otaqların küncünə,
Düzlər keçib dağlar aşan şairəm,
Mən nə deyim, görürsünüz özünü,
Qocaldıqca cavanlaşan şairəm.*

Bu şeirin müəllifi, otaqların küncünə çəkilməyən, düzlər keçib dağlar aşan, Vətənin hər qarışına bələd olan, hər yerdə hərarətlə qarşılanan böyük şair, Hüseynqulu Məmmədlinin həmişə hörmətlə yanaşdığı rəhmətlik Hüseyn Arif yazırdı:

*Alim tanıyıram, qoca Qafqazın
Çəsmə tək durulub, dibindən çıxıb.
Alim var, sağ əli Salman Mümtazın,
Sol əli Hümmətin cibindən çıxır.*

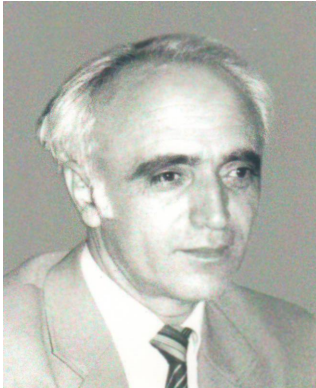
Əminliklə söyləyə bilərəm ki, bu bəndin birinci beytini əmin Hüseynqulu müəllimə də şamil etmək olar. Doğrudan da bəzi sağ əli Salman Mümtazın, sol əli Hümmətin cibindən çıxan alimlərin elmimizdəki, elmi çəkisi Hüseynqulu Məmmədlinin təkcə Qorqudşünaslığa verdiyi töhfələrin beşdə biri qədər yoxdur.

Allahdan Hüseynqulu müəllimin ruhuna rəhmət, övladlarına, gözəl gəlinləri Şəfiyyə xanıma, Mirvari xanıma, Tünzalə xanıma nəvələrinə, nəticələrinə uzun ömür, cansağlığı, Azərbaycanın, Borçalının, Faxralının birini beş eləyən fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıram.

Məmməd Məmmədov - 90

PUBLİSİSTİKAMIZIN “QIZIL MƏMMƏD”İ

Alim – jurnalist Məmməd İsrəfil oğlu Məmmədovun anadan olmasının 90 illiyi qarşısında

*Məslək dostum, sirr qardaşım, a Məmməd,
Mən ilham alırdım salamlarından.
Sən həm alim idin, həm də pak insan,
İnci süzülürdü kəlamlarından.*

Dünyamalı Kərəm

Yalnız sağlam təmələ söykənən iş səmərəli, faydalı və uzunömürlü olur. O, vaxt uğur qazanılır ki, ən əvvəl üstündə ağsaqqal xeyir-duası və üz tutub nümunə götürə biləcəyin örnək olsun. Elə bu gün Azərbaycanda azad sözün inkişafına yaradılan şərait və jurnalist peşəkarlığının səviyyəsinin MDB ölkələrinin bir çoxu ilə müqayisədə öndə olması da məhz bu faktorlarla sıx bağlıdır. Bəli, ölkəmizdə müstəqil mətbuatın yükünü çiyinlərində daşıyan müasir nəslin jurnalistləri də ilk növbədə mətbuatımızın ağsaqqallarına üz tutdu, onlardan çox şey öyrəndi.

Çox da uzaq olmayan tariximizə nəzər salanda görürük ki, Azərbaycanda sözün əsl mənasında bütün həyatını mətbuata həsr edən, iqtisadi münasibətlər və ideoloji baxımdan indikindən tamamilə fərqli bir qurumda da öz peşəsinə daim sədaqətli olan, sözün qüdrətinə sığınan, dövrün müəyyən çətinliklərinə mətanətlə sinə gərərək haqq sözü deməkdən heç zaman çəkinməyən qələm

sahibləri olmuşdur. Elə jurnalistlətimiz olub ki, həyat və yaradıcılıqları nəinki bu gün, hələ çox-çox sonralar da çoxlarına örnək ola bilər. Belələrindən biri də yaradıcılığına və şəxsiyyətinə hər zaman böyük hörmət bəslədiyim Məmməd Məmmədovdur. Azərbaycan mətbuatının böyük nailiyyətlər yolunda, əzəmətli zəfər zənglərində unudulmaz Məmməd Məmmədovun özünəməxsus rolu, tarixi xidmətləri vardır.

Məmməd İsrail oğlu Məmmədov 1930-cu ildə Borçalının ağır ellərindən olan Faxralı kəndində dünyaya göz açıb. Faxralıda kolxoz quruculuğunda fəal iştirak edən, təkcə doğma kəndində deyil, bütövlükdə Borçalıda dövrünün sayılıb-seçilən kişilərindən biri kimi tanınan, böyük nüfuz və hörmət sahibi olan, elmə, təhsilə yüksək qiymət verən atası İsrail kişi övladlarının ali təhsil almasına çalışıb və buna nail olub.

Məmməd Məmmədov 1947-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirdikdən sonra Bakıya gələrək Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) jurnalistika şöbəsinə daxil olub. 1954-cü ildə universiteti fərqlənmə diplomu ilə bitirən M.Məmmədov təyinatla “Sovet kəndi” qəzetinə işə göndərilib. Uzun müddət həmin qəzetdə müxtəlif vəzifələrdə çalışaraq yüksək peşəkarlığı və tələbkarlığı ilə seçilib. Onun üçün əhəmiyyətsiz mövzu olmayıb heç vaxt, heç nəyə başdansıvdu yanaşmayıb. Bir neçə cümləlik xəbər yazanda da, irihəcmli oçerk yazanda da eyni peşəkarlıq və məsuliyyətlə yanaşıb. Mövzunu yüksək zövqlə işləyib. Toxunduğu mövzular yeknəsək olmadığı üçün, yazıları oxucunu yormayıb. Çoxlarının hər gün rastlaşdığı, narahat olduğu, lakin dilə gətirməyə belə cəsarət eləmədiyi problemləri qəzet səhifələrinə çıxarmaqdan çəkinməyib. Mətbuatın üzərində sərt senzuranın hökm sürdüyü, bütünlüklə

Komminist Partiyasının nəzarətində olduğu bir vaxtda əsl həqiqəti qəzet səhifəsinə çıxarmaq, doğrudan da, böyük cəsarət tələb edirdi.

Daim yaradıcı axtarışda olan Məmməd müəllim sadəcə olaraq yazmaq xatirənə yazmırdı. Rastlaşdığı bir problem, aşkar etdiyi neqativ hal barədə qəzetdə məqalə yazmaqla işini bitmiş hesab etmirdi. Yalnız jurnalist kimi deyil, həm də bir vətəndaş yangısı ilə həmin problemin həlli prosesini izləyər, müsbət dəyişiklik olmayanda, o mövzuya yenidən qayıdardı.

İndiki kimi xatırlayıram, “İstisu” kurortu ilə bağlı, “İstisuda qaynar alver” adlı kəskin bir məqalə yazmışdı. Məqalədə bu kurort zonasında özbaşnalıqlara toxunulur, onu dünyanın ən yaxşı istirahət və müalicə mərkəzinə çevirməyin zəruriliyi əsaslandırılırdı. Yazı respublikada böyük əks-səda doğurmuşdu. Aradan bir müddət keçəndən sonra o, yenidən həmin mövzuya müraciət edərək “Bir daha İstisu haqqında” adlı məqalə ilə çıxış etdi. O məqalələrin ardından bütün aidiyyati qurumlar yazıda toxunulan məsələlərə münasibət bildirdilər.

Məmməd müəllimdə əsl jurnalistə və ziyalıya xas olan bütün müsbət keyfiyyətlər öz əksini tapmışdı. Mətbuat işçiləri və respublika ictimaiyyəti arasında kəsərli sözü, iti qələmi ilə böyük hörmət və nüfuz qazanmışdı. Səmərəli jurnalistlik fəaliyyətinə görə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin Fəxri fərmanı ilə təltif olunmuş, “Əməkdar mədəniyyət işçisi” fəxri adına layiq görülmüşdü.

M.Məmmədov həm də elmi-tədqiqat işi ilə məşğul olmuşdur. Professor Xəlil Əlimirzəyevin elmi rəhbərliyi ilə “Azərbaycan kolxozçusu” qəzeti Azərbaycan kəndinin yenidən qurulması uğrunda mübarizədə” mövzusunda dissertasiya işini 1972-ci ildə

uğurla müdafiə edərək tarix elmləri namizədi elmi dərəcəsi almışdır. O, 1978-ci ildən Politeknik İnstitutunda (indiki Texniki Universitetdə) Tarix kafedrasında müəllim kimi pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmuş, BDU-nun Mətbuat tarixi kafedrasında diplom rəhbəri kimi müntəzəm fəaliyyət göstərmişdir.

Pedaqoji fəaliyyət Məmməd Məmmədovun bioqrafiyasında, onun ibrətamiz ömür kitabında mühim yer tutur. Müəllimlik dövründə də prinsipliliyi ilə seçilmiş, həssaslığı və qayğıkeşliyi ilə dərs dediyi tələbələrin böyük rəğbətini qazanmışdır. Təsədüfi deyildir ki, onun bu keyfiyyətlərini yüksək dəyərləndirən tələbələri öz aralarında Məmməd müəllimi “Qızıl Məmməd” adlandırırdılar. Tədrisdə tələbələri, işdə isə gənc həmkarları ondan təkcə savad, təcrübə deyil, həm də həyatı, insanlıq fəlsəfəsini öyrənirdilər.

Özü də o, təkcə tələbələrinə qarşı yox, bütün dostlarına, eloğlularına qarşı da eyni münasibət bəsləyirdi. Hamı da onu sevirdi. Elə bu sevginin nəticəsi idi ki, namizədlik dissertasiyasının müdafiəsində iştirak etmək üçün yüzlərlə adam gəlmişdi.

Elmi-pedaqoji fəaliyyəti zamanı bir neçə monoqrafiya, 100-ə yaxın elmi məqalə yazan M.Məmmədov ömrünün sonunadək publisistik yazılarla mətbuatda çıxış etdi. Qarabağ müharibəsi, torpaqlarımızın işğalı və öz dədə-baba torpaqlarından didərgin düşmüş həmvətənlərimizin taleyi ona rahatlıq vermirdi. Bədnam qonşularımızın əsassız torpaq iddası ilə üzləşən Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya car çəkmək üçün Moskvaya “Pravda” və “İzvestiya” qəzetlərinə yazdığı məqalələr qısqanlıqla qarşılanır, onun kəsərli sözünün qabağında duruş gətirə bilməyən erməni

havadarları çıxış yolunu həmin məqalələri dərc etməməkdə görürdülər.

O, işlədiyi bütün sahələrdə xalqına layiqincə xidmət etmiş, halal şöhrət, nüfuz qazanmış, həqiqi ziyalı kimi seçilmişdir. Yorulmaq bilmədən yaradıcılıq eşqiylə uğurlardan uğurlara doğru irəliləmək onun halal haqqı, tale qisməti idi.

Bu gün kimi dindirsen, Məmməd müəllim barədə ancaq xoş sözlər söyləyər. Məmməd müəllimlə bağlı mənim də şirin xatirələrim vardır. O, çox qayğıkeş və diqqətci bir insan idi. Hələ Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsinə qəbul imtahanı verdiyim gündən daim mənimlə maraqlanar, dəyərli məsləhətlər verərdi. Ona o qədər isinişmişdim ki, ən çətin anlarımda yanına gedər, məsləhət istərdim.

Elə şirin söhbət edər, tövsiyələr verərdi ki, bir anlığa bütün çətinliklər yadımdan çıxardı. Bu gün Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi, onlarla kitabımın işıq üzü görməsində, bir neçə mükafat almağım da ilk növbədə məhz Məmməd müəllimə borcluyam.

Qohumcanlı idi. Mənsubu olduğum Alməmmədli nəslə haqqında o qədər gözəl, ağızdolusu danışardı ki, Məmməd müəllimə – Mamed əmiyə adam heyran qalardı. Həmişə mənə və qardaşlarıma sözün həqiqi mənasında əmi diqqəti, qayğısı göstərərdi. Nəslimizin görkəmli nümayəndələri haqqında saatlarla danışardı. Uzun müddət Faxralıda və qonşu kəndlərdə kolxoz sədri işləmiş atası İsrafil Məmmədovdan, kolxoz sədri və sovet sədri vəzifələrində işləmiş əmisi Əli Xəlilovdan, türk dünyasının böyük alimi, əmisi oğlu Şamil Qurbanovdan danışdıqca saflaşır, dünya ilə bir olurdu. Bu xasiyyət Məmməd müəllimə içindəki saflıqdan gəlirdi.

Qardaşım Sərdarın ali təhsil almasında və işə düzəlməsində də Məmməd müəllimin xüsusi xidməti olub. Onu həmişə diqqətdə saxlayırdı. O günləri Sərdar belə xatırlayır: “Bakıda təsərrüfat malları mağazasında müdir işləyirdim. Məmməd əminin ailəsi əzizlərimiz, evi isə doğma ocağımız idi. Mərhum Humay bibi bizə elə münasibət bəsləyirdi ki, onu doğma anamız qədər çox istəyirdik”.

Deyərlər, dərd batmanla gəlir. Məmməd müəllimin ölümündən hələ özünə gələ bilməyən ailə dəhşətli bir faciə ilə üzləşdi. Məmməd müəllimin oğlu – Texniki Universitetin məzunu, bacarıqlı mühəndis, səmərəli təkliflərinə görə neçə-neçə müəlliflik şəhadətnaməsi alan Elşən Bakı metrosunda baş verən terror askı-yası zamanı həyat yoldaşı və uşağı ilə birlikdə həlak olub. Rəhmətlik Elşənin haqqında qələmə aldığım “Açsa da çiçəyi, qalmadı barı” adlı xatirə oçerkimdə yazmışdım: “Təkcə elə Məmməd müəllimin ailəsində dünyaya gəlməsini demək kifayət edər ki, Elşən haqqında əlavə heç nə demədən də onun necə bir insan olduğu barədə təsəvvür yaransın. Atası respublikada tanınmış adamlardan olsa da, Elşən heç zaman onun şöhrətinin kölgəsində gizlənməyib, hələ orta məktəb illərindən çalışıb ki, əməlləri ilə atasına da başucalıq qazandırsın, özünün karyerasını da qursun”.

İtirdiklərimiz nə qədər ağır olsa da, inam, sabaha ümid isə hər şeyə üstün gəlir. Bu gün Məmməd müəllimin və oğlu Elşənin dünyalarını vaxtsız dəyişmələri bizi sarsıtsa da, təsəllimiz bir ondadır ki, onların hər ikisindən xoş xatirələr, xeyirxah əməllər yadıgar qalmışdır. Bir də ki, özündən sonra layiqli övladları, davamçıları olan valideyn heç vaxt ölmür. Məmməd müəllimin

ixtisasca iqtisadçı olan oğlu Fikrət, filoloq qızı Sevda da atalarının adına layiq vətən övladlarıdır.

Məmməd müəllimin dostu, tələbə yoldaşı, Borçalıda yaşayıb-yaradan, “Şöhrət” ordenli istedadlı qələm ustası, Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti Dünyamalı Kərəm Məmməd müəllimin qocalığa yetişmədən dünyasını dəyişməsindən təsirlənsə də, bu aqibəti də ilahi qismət hesab edir. “Şükürlər olsun ki Məmməd haqq dünyasına oğul, gəlin və nəvə dağı ilə getmədi”.

Dünyamalı Kərəm “Region-press” qəzetinin 20.05.2011-ci il tarixli sayında dərc olunmuş “Ağır elin ağırçəkili oğlu” başlıqlı məqaləsində yazır: “O, həqiqətən ürək dostu, sağlam fikirli, etibarlı, sadıq, münis-qardaş idi. Kiminlə dostluq edəcəyini süzüb ələkdən keçirirdi. Onun dostu mənim və İsxanın dostu, mənimlə İsxanın dostu onun dostu olurdu. Şöbəmizdə sonralar xalq şairi adına layiq görülmüş Xəlil Rza Ulutürklə, filologiya elmlər doktoru, professor Qulu Xəlilovla, elmlər namizədi Əliş Nəbiyevlə, dil-ədəbiyyat şöbəsiindən akademik Bəkir Nəbiyevlə, filologiya elmləri doktoru, “Respublika” qəzetinin baş redaktoru Teymur Əhmədovla, “Komminist” qəzetinin baş redaktor müavini işləmiş Rəfael Nağıyevlə, bizdən bir kurs yuxarı oxuyan, Faxralı elindən olan pedaqoji elmlər doktoru Şəmistan Mikayılova çox səmimi dostluq əlaqələrimiz var idi. Məmmədin ürəyi incə və zərif idi, o, bahar müjdəçisi bənövşəyə, dağ çeşməsinin duru və saf suyuna bənzəyirdi. Sevgisi, eşqi, məhəbbəti Günəşin nuru kimi idi... Məmmədlə olan dostluq xatirələrimi deryalar mürəkkəb, meşələr qələm olsa belə, yazıb qutarmaq olmaz... İnsana xas olan bütün nəcib və ülvi xüsusiyyətləri Allah-təala öz qüdrətli əli ilə Məmmədin gülər

üzünə həkk etmişdir. Qeybət qırmağı, söz gəzdirməyi, kimsənin arxasınca danışmağı xoşlamazdı...”

Dünyamalı müəllim “Təhsil problemləri” qəzetinin 24 iyun 2012-ci il tarixli sayında yer alan “İllərin izi var xatirələrdə” səhlövhəli məqaləsində də Məmməd Məmmədov haqqında xatirələrini bölüşür: “Onun hər sözünə, vədinə qeyd-şərtsiz etibar etmək olardı. O, yalan danışmağı sevməzdi, yalan danışanların qənimi idi. Təvazökarlıq Məmməd müəllimin ən gözəl əxlaqi dəyərlərindən birinə çevrilmişdi... Nəcib və ülvî duyğulara malik olan, vətən, xalq, ailə sevgisini dünya malından və mənəb hərəsliyindən üstün tutan İsrafil Məhəmməd oğlu Məmmədovun oğlu Məmməd də öz atasının getdiyi haqq-ədalət yolu ilə getməli idi. Məmməd də atası İsrafil kişi kimi ailəcanlı, mehriban, munis kişi atalardan biri idi...”

İki çağırış Milli Məclisin deputatı olmuş görkəmli alim Şamil Qurbanov sağlığında əmisi oğlu Məmməd Məmmədov haqqında deyərdi: “Məmməd müəllim əmioğlu kimi əvəzsiz qohum, jurnalist kimi əvəzolunmaz peşəkar jurnalist idi. “Sovet kəndi” qəzetinin baş redaktoru Nəriman Zeynalovla dost idim. Məmməd müəllim həmin qəzetin partiya şöbəsinin müdiri idi. Elə o qəzetin tarixi mövzusunda da elmi iş müdafiə eləmişdi. Nəriman Zeynalov həmişə Məmməd müəllimin barəsində ağızdolusu danışardı. Deyərdi ki, Məmməd müəllimin qələmi əsl jurnalist, ədib qələmidir”.

Respublikanın ipəkçilik üzrə ilk elmlər doktoru, Gəncə İpəkçilik İnstitutunun direktoru professor Namaz Bədəlov isə belə xatırlayardı: “Allah-Təala Məmmədi yaradanda bütün xarici və daxili gözəlliyi ona bəxş edib. Nur parçasıydı, qohum kimi əvəzi yox idi. 1960-1970-ci illərdə respublikamızda sayılıb-

seçilən peşəkar jurnalistlərdəndir. Publisistikamızın inkişafında Məmmədin xidmətləri ölçüyəgəlməz dərəcədə çox idi. Nə qədər həyat var, insanlıq var, Azərbaycan publisistikasından söz düşəndə alim-jurnalist Məmməd Məmmədov minnətdarlıqla xatırlanacaq”.

Hər bir insana əməlinə görə qiymət verirlər. Ən dürüst qiymət də xalqın verdiyi qiymətdir. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı ki, insan axtarıram, adama rast gəlirəm. “İnsan-adam” olan Məmməd müəllim onu tanıyan hər bir kəsin ürəyində unudulmaz əməlləri, yaddan çıxmaz xeyirxah işləri ilə özünə abidə qurmuşdur. O, yenə də Dünyamalı Kərəmin təbiri ilə desək, ömrünün yalnız birinci hissəsinə vida demiş, qələmə aldığı məqalələrini, əsərlərini oxuyanların qəlbində ikinci ömür qazanmış, əbədiyyətə qovuşmuşdur.

Bu yazımı Məmməd müəllimin çox etibarlı və sədaqətli dostu, Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti Dünyamalı Kərəmin şeirindən bir parça ilə tamamlayıram:

*Biz üç dost idik, üç qardaş idik,
Təhsildə hamıdan diribaş idik,
Bir ünvanlı mətin vətəndaş idik,
Doya bilməyirdik kəlamlarından.*

*Bir dəfə üç böldün bir dənə narı,
Bu işə mat qaldı Gülsənəm qarı.
Nə ola o günlər qayıda, barı!
Doyunca nuş edək təamlarından.*

Şamil Qurbanov – 85

ELMİN YOLLARINDA AĞARAN SAÇLAR

*Yeridin, başına səpələndi qar,
Baxmadın yolların uzaqlığına.
Elmin yollarında ağaran saçlar,
Döndü bir millətin üz ağlığına.*
Zəlimxan Yaqub

Azərbaycanın müstəqilliyinə və tərəqqisinə, xalqımızın firavanlığının təmin olunmasına, Vətənin şöhrətinin ucaltmasına xidmət edən Borçalı əsilli azərbaycanlılar çoxdur. Onların sırasında öndə gələnlərdən biri də Azərbaycan Respublikasının görkəmli dövlət xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, iki çağırış (1995 və 2000) Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinin deputatı, mərhum ədəbiyyatşünas alim Şamil Qurbanov olmuşdur. Bu il unudulmaz Şamil müəllimin anadan olmasının 85 illik yubileyi qeyd olunacaq.

“...1918-ci ildən 1988-ilə qədər, 70 ildə Borçalı Azərbaycana dörd dövlət rəhbəri vermişdir. Bunlar son dərəcə möhkəm əqidəli, beynəlmiləlçi və alovlu vətənpərvər idilər. Bunların haqqında nə qədər istəsən ürəkaçıqlığı ilə danışmaq və yazmaq olar! Heç biri haqqında zərrə qədər fakt tapmaq olmaz ki, onların barəsində sabitləşmiş fikri dəyişsin. Bunlar Əlimərdan bəy Topçubaşov, Nəriman Nərimanov, Həsən Seyidov və Həsən Həsənov kimi xas poladdan tökülmüş insanlardır. Xas poladdan tökülmüş ona görə deyirəm ki, şəxsiyyətləri və ideyaları ilə ən sağlam adamlardır, üstəlik “aza qayıt, çoxda gözü olmayan” liderlərdir. Xalqına, vətəninə qırılmaz tellərlə bağlı

olan şəxsiyyətlərdir... Bəzən Nərimanovu tənqid edənlər Borçalını da onun ayağına yazır, qeyri-elmi fikirlər söyləyirlər. Onlara elə gəlir ki, arxiv materiallarını heç kəs oxumayıb və heç kəsin də bu işlərdən xəbəri yoxdur! ...Borçalı vaxtı ilə Nadir şah tərəfindən gürcü knyazlığına verilmişdir. O vaxtdan çox keçmişdir. Borçalı məsələsi ilk dəfə 1918-ci ildə qaldırıldı. Bu məsələ o vaxt pıçıltı ilə deyilirdi. Mübahisəli zona adlanırdı. Mən 80-ci illərdə Ömər Faiq Nəmanzadə haqqında tədqiqat aparanda Borçalı haqqındakı dövlət qərarını tapıb həm monoqrafiyaya, həm də rusca və azərbaycanca onun əsərlərinin tam külliyyatına daxil etdim ki, gələcək tədqiqatçılar ondan öyrənsinlər. Axı Ömər Faiq Gürcüstan İnkılab Komitəsinin üzvü idi. “Bakinskiy raboçi” qəzetinin 1921-ci il 21 fevral tarixli nömrəsində Ömər Faiq daxil olmaqla Gürcüstan İnkılab Komitəsinin 10 nəfər üzvünün imzaladığı bəyannamədə deyilirdi: “Azərbaycan, Abxaziyanın və Osetiyanın qardaş xalqları öz talelərini özləri həll edəcəkdir. Amma üsyana qalxmış Borçalının zəhmətkeş insanları 3 respublikadan birinə - Azərbaycana, Gürcüstana, Ermənistana birləşdirməklə məsələni öz istədikləri kimi həll edəcəklər” ... Borçalının əhalisi hiss etdi ki, qardaşlıq dünyası qurulur, onlara mərkəz lazımdır, buradan 500 kilometr Bakıya getməkdənsə, Tiflis qulağının dibindədir. Ona görə də qaldı Gürcüstanın tərkibində. Bu, bəyəm hədiyyədir? Axı, danışanda bir gərək insafla danışasan. Digər tərəfdən, o vaxtı elə hadisələr vardı ki, onları mütləq nəzərə almaq lazımdır. Borçalının Dağ Borçalısı vardır. Ermənistanın bir hissəsini tuturdu. Dağın o üzündə Çavaxetiyada Axısqa türkləri idi, bunları nəzərə almadan danışmaq düzgün olmaz...”

Bu sözlər Şamil Qurbanovun “Nəriman Nərimanov dünyası” (2001) kitabında yer alan “N.Nərimanov Borçalını heç kəsə hədiyyə etməmişdir” adlı məqalədən götürülmüşdür. Bu və 2003-cü ildə işıq üzü görən “Nəriman Nərimanov: ömrünün son illəri” adlı ikinci kitabı böyük dövlət xadimi, görkəmli yazıçı və dramaturq, tanınmış publisist və həkim Nəriman Nərimanov irsini

təftiş edən səbatsızların tənqidinə və ifşasına həsr olunmuşdur. Nəriman Nərimanovun, Məmməd Əmin Rəsulzadənin, Şeyx Cəmaləddin Əfqaninin irsinin tədqiqinə həsr etdiyi əsərləri professor Şamil Qurbanovun elmi yaradıcılığının zirvəsi hesab olunur.

Şamil Dünyamalı oğlu Qurbanov 1934-cü il may ayının 10-da Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub.

1955-ci ildə orta məktəbi bitirib və həmin ildə ADU-nun (indiki BDU-nun) jurnalistika şöbəsinə daxil olub. Universiteti fərqlənmə diplomu ildə başa vuraraq "Azərbaycan məktəbi" jurnalında ədəbi işçi kimi fəaliyyətə başlayıb. 1961-ci ildə universitetin jurnalistika fakültəsində baş laborant işləyib. 1962-ci ildə Şamil Qurbanov Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi kafedrası üzrə aspiranturaya qəbul olunub və 1965-ci ildə "Zaqafqaziya rusdilli mətbuatında Azərbaycan ədəbiyyatı (1905-1917)" mövzusunda dissertasiyanı vaxtından əvvəl müdafiə edərək filologiya elmləri namizədi elmi dərəcəsi alıb. Müdafiədən sonra o, "Bakı" və "Baku" qəzetlərində ədəbiyyat şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışıb. 1968-ci ildə yenidən universitetə qayıdıb və "Azərbaycan dili və onun tədrisi metodikası" kafedrasının dosenti kimi Azərbaycan dilindən dərs deyib. 1971-ci ildə Rus ədəbiyyatı tarixi kafedrasına keçib və rus ədəbiyyatından mühazirə oxumağa başlayıb. 1973-cü ildən Türk və Şərqi slavyan xalqları ədəbiyyatı kafedrasına (o zaman "SSRİ xalqları ədəbiyyatı" kafedrası adlanırdı) keçib və həmin kafedrada dosent, professor kimi fəaliyyət göstərüb, 1989-cu ildən həmin kafedraya rəhbərlik edib. 1975-ci ildə "XIX əsrin sonu XX əsrin əvvəllərində Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələri" mövzusunda doktorluq dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək, filologiya elmləri doktoru elmi dərəcəsi alıb.

Şamil Qurbanov Azərbaycan ədəbiyyatında yeni səhifələr açmış, indiyə qədər ictimaiyyətə məlum olmayan və ya az məlum olan şəxsiyyətləri üzə çıxarmışdır. Bunlar Hüseyn Minasazov, Rəhimbəy Məlikov, Məmməd Qarayev, Həmzətəbəy

Qəbulov Şirvanski, Sona xanım Axundova, Kərim Yaycılı və başqalarıdır. Onun Əlibəy Hüseynzadə, Əhmədbəy Ağaoğlu, M.Ə.Rəsulzadə haqqında da dərin tədqiqat əsərləri vardır. Ən böyük ədəbi xidməti Ömər Faiq Nəmanzadə və Şeyx Cəmaləddin Əfqani haqqında tədqiqatlarıdır. Bunların hərəsi haqqında məqalələrdən əlavə 4-5 kitab nəşr etdirmişdir, onların böyük xidmətləri şərh olunmuşdur.

1978-ci ildən 1992-ci ilə qədər doktorluq elmi dərəcəsi verən Elmi şuranın elmi katibi, 1981-1992-ci illərdə Bdu-nun filologiya fakültəsinin qiyabi və axşam şöbəsinin dekanı vəzifəsində çalışıb.

Şamil Qurbanov 10-dan çox beynəlxalq simpozium və konfranslarda (Ankara, Bursa, Tehran, Bağdad, İsfahan, Moskva, Tbilisi, Daşkənd, Düşənbə və s.) iştirak edib, Daşkənd və Tbilisi ali məktəblərində Azərbaycan ədəbiyyatından dərs deyib, 1980-2004-cü illərdə BDU-nun professoru olub.

22 kitabın, 300-dən çox məqalənin müəllifidir. Məqalələri İran, İraq, Türkiyə, Gürcüstan və s. ölkələrdə çap olunub.

1995 və 2000-ci ildə majoritar yolla Bakı şəhərinin Nizami rayonundakı 12 sayılı seçki dairəsindən Milli Məclisə deputat seçilib. O, Bakı Dövlət Universitetinin "Türk və Şərqi slavyan xalqları ədəbiyyatı" kafedrasının müdiri olmaqla yanaşı millət vəkili kimi respublika Parlamentində fəal iştirak edib.

Şamil Qurbanov 2004-cü ilin yanvar ayında Bakı şəhərində vəfat edib, II Fəxri Xiyabanda dəfn olunub.

Şamil Qurbanov Borçalı əsilli görkəmli şəxsiyyətlərdən söhbət açdığı, onların formalaşmasından, püxtələşməsindən, Azərbaycanın çiçəklənməsinə, dövlətçiliyimizin qorunmasına və möhkəmlənməsinə, milli iqtisadiyyatımızın qüdrətlənməsinə, incəsənətimizin və ədəbiyyatımızın zənginləşməsinə verdikləri töhfələrdən bəhs edən məqalələrində yazırdı ki, borçalılar hər şeydən öncə qeyrətdə məşhurdurlar. Elə Şamil müəllimin özü də qeyrət mücəssəməsi, qeyrətlik nümunəsi idi. Həyatda alnıaçıq, başıuca yaşamağı, hər bir kəsin gözüne dik baxmağı dünya

malından üstün tutmaq, dostluqda sədaqətli olmaq Şamil müəllimin həyat fəlsəfəsi idi. Ən çox nifrət etdiyi riyakarlıq, yaltaqlıq, nəyinsə xatirinə kiməsə layiq olmadığı tərifli sözləri deməkdi və eyni maraq naminə təqdirəlayiq olanı görməmək, haqsız tənqid eləmək, kiməsə yarınmaq üçün həmin şəxsin opponentlərinə şər və böhtan atmaqdi. Həmişə belə intriqalardan kənarda olmuş, ancaq müşahidəçi mövqeyində qalmayaraq haqqı müdafiə etmişdir. Onun kimilərin əməlləri başqalarının həyatına mayak kimi nur saçır.

Qaston Buasyenin "Sezarlar dövründə Roma həyatından səhnələr" əsərində bir cümlə var: "...Vəhşilik çox vaxt eleqant geyimlər altında mürgüləyir və çox az şey tələb olunur ki, sivilizasiyanın məhv edə bilməyib yalnız üstünü örtüyü alçaq və qanlı ehtiraslar üzə çıxsın". Bu gün həqiqətən də dünyanın super gücləri sayılan, bütün dünyaya guya demokratiya ixrac edən dövlətlərin başında duran şəxslərin eleqant geyimlərinin altında müstəmləkəçilik istəkləri maskalanıb. Millət vəkili, ziyalı və vətəndaş kimi prinsipial mövqedən çıxış edən Şamil Qurbanov həmin maskaları yırtmaqdan, Qarabağımızı işğal edən düşmənimizə siyasi dəstək verən əlləri çubuqlamaqdan çəkinmirdi və Milli Məclisdə yüksək tribunadan düşüncələrini cəsarətlə dilə gətirirdi. Şamil Qurbanovun parlamentdə Fransanın sabiq prezidenti Jak Şirakin ünvanına ermənipərəst siyasətinə görə sərt ifadə işlətdiyi hamımızın yadındadır. O vaxt türk səfirdən başqa Fransa nümayəndəsi ilə birgə diplomatik korpusun qalan üzvləri Milli Məclisi tərk etmişdilər. Həmin hadisədən sonra Şamil müəllimə qarşı cəmiyyətimizdə "sapı özümüzdən olan baltalar"ın təkpişi başladı. Sadiq dostları onu tək qoymadılar. Mərhum xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə xəstə yatdığına baxmayaraq, bu haqsızlığa qarşı çıxdı, bəyanat verdi ki, nə düşmüşüz Kişinin üstünə. Şamil müəllim düz deyir. Belə haqsızlıq olmaz. Həmin dövrdə Şamil müəllimin müdafiəsinə qalxanlar çox idi. Onlardan biri də onun tələbəsi, millət vəkili Aqil Abbas oldu. Baş redaktoru olduğu "Ədalət" qəzetində yazdı

ki, "Sənin qadan alım, Şamil müəllim, yaxşı demisən, amma hələ mülayim demisən, bir az da sərt deməliydin". Və Şamil müəllimin digər istedadlı tələbələrindən biri, yazıçı Əlabbasın cəsarətli çıxışı hamını heyratə gətirdi. Və əlbəttə ki, Şamil Qurbanovun haqq səsinə ən dürüst münasibəti Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev bildirdi. Dedi ki, Şamil Qurbanov millət vəkili, o, öz fikrini ifadə edir, onun mövqeyi dövlətin rəsmi mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər". Həmin ərafədə cəmiyyətdə müşahidə olundu ki, düşmənlərimizin dəyirmanına su tökən nə qədər xain varmış aramızda. Amma bütün bu təpkilər, təzyiqlər Şamil müəllimi fikrindən döndərə bilmədi, o, üzr istəmədi.

Bəziləri elə bilirdilər ki, bu cəsarəti Şamil müəllimə deputat mandatının toxunulmazlığı verir. Amma yanırdılar. Əslində filoloq alimimiz Məhəmmədli Mustafanın dediyi kimi, Şamil müəllim ürək ağrıları parlamentə mandat alandan sonra qazanmışdı. Rəhmətlik Arif Əmrahoğlunun söylədiyi kimi, Şamil Qurbanov status alandan sonra kökələn deputatlardan deyildi. Xalqın yolunda şam kimi əriyən, işığına ehtiyac olan, hər yerdə tapılan, gözən nur parçası idi. Xarakteri belə idi – ədalətsizliklə, haqsızlıqla barışmırdı. Onun haqqında qələmə aldığımız (Musa Nəbioğlu ilə bir yerdə) "Ocaqdi Şamilim, pirdi Şamilim" adlı xatirə oçerkimdə məhz bu xasiyyətini vurğulayan bir hadisəni xatırlatmışdıq: Hələ orta məktəbdə oxuduğu illərdən kommunist partiyasının üzvü olan Şamil müəllim universitetdə oxuyarkən ona dərs deyən müəllimlərlə bərabər partiya iclaslarında iştirak edirdi. İlk partiya təşkilatının növbəti iclaslarının birində erməni məsələsi ilə bağlı sərt mövqe sərgiləyən professor Abbas Zamanovun partiya sıralarından çıxarılması məsələsi müzakirə olunurdu. İclasda iştirak edən müəllimlərin hamısı onun partiyadan çıxarılmasına səs versə də, yalnız tələbə Şamil Qurbanov narazılığını bildirdi, müəllimlərindən fərqli olaraq Abbas müəllimin partiya sıralarından çıxarılmasına səs vermədi. İndi bəlkə də çoxlarına adi görünsə də, ötən əsrin 50-ci illərində bunun nə demək olduğunu yaşlı nəslin nümayəndələri yaxşı

bilirlər. Xüsusən də, bir tələbə üçün bunun çox ağır nəticələri ola bilərdi. Amma hər zaman haqqın-ədalətin tərəfində olan Şamil Qurbanov universitetdən xaric olunmaq təhlükəsi ilə üzləşsə də, vicdanının səsinə dinlədi, əqidəsinə xilaf çıxmadı. Baxmayaraq ki, onun səsi heç nəyi həll etmirdi və Abbas müəllim onsuz da partiyadan xaric edildi. Sonralar Abbas Zamanov Şamil müəllimin bu qətiyyətini, qeyrətli addımını, – haqqın, ədalətin yolundakı fədakarlığını həmişə minnətdarlıqla xatırlayar, razılığını bildirirdi. Bu məqamda onu da qeyd etməyim yerinə düşər ki, qədirşünas müəllimlərindən təkə Abbas Zamanov deyil, Mir Cəlal Paşayev də, Nəsir İmanquliyev də, Ələvsət Abdullayev də Şamil Qurbanovun üstün keyfiyyətlərini qiymətləndirmişdilər. Nəsir İmanquliyev onu öz yanına – "Bakı" ("Baku") qəzetinə aparmışdı. Şamil Qurbanovun ilk yazıları da məhz bu qəzetdə işıq üzü görüb.

Ötən əsrin 90-cı illərində Borçalıda, xüsusilə də Bolnisi rayonunda soydaşlarımızın yaşadığı kəndlərin adlarının dəyişdirilərək mənası bəzən heç gürcülərin özlərinə də məlum olmayan adlarla əvəzlənməsinə etirazını dəfələrlə Gürcüstanın o vaxtkı prezidenti E.Şevardnadzeyə bildirmişdi. "Gürcüstan" qəzetinin baş redaktoru Süleyman Əfəndi Bakıda olarkən dostlarına Gürcüstanda şahidi olduğu belə bir hadisə barədə danışmışdı: "Gürcüstanın keçmiş prezidenti Eduard Şevardnadze ilə Azərbaycandan gəlmiş ziyalılarla görüşdə mən də iştirak edirdim. Müxtəlif mövzularda ümumi söhbət edilirdi. Şamil müəllim dözməyib Borçalı azərbaycanlılarının sosial-mədəni həyatından söhbət açdı. Azərbaycan kənd adlarının dəyişdirilməsi ilə bağlı E.Şevardnadzeyə dedi: "Dəfələrlə məsələ qaldırmağımıza baxmayaraq, Azərbaycan kəndlərinin tarixi adları bərpa olunmur. Mənə elə gəlir ki, heç etmək fikriniz də yoxdur. Sizə bir sualım var: Mənim doğma kəndim Faxralının adını dəyişdirib Talaveri qoyubsunuz. İndi deyin görüm, Talaveri nə deməkdir?" Şevardnadze və onun ətrafında oturanlar susub heç nə deyə bilmədilər. Bunu görən Şamil müəllim sözünə davam edib dedi ki, nə qədər fikirləşsəniz də bu suala cavab tapa

bilməyəcəksiniz. Çünki Gürcüstanda və gürcü dilində belə söz yoxdur. Mən sizə bildirim ki, Türkiyədə bu adda iki yaşayış məskəni var. Aşağı Talaver və Yuxarı Talaver. Məncə, siz özünüz də nə etdiyinizi bilmirsiniz. Möhkəm yerdə yaxalandığını hiss edən E.Şevardnadze diplomatcasına söhbəti dəyişə bildi".

Şamil Qurbanovun insanlığı ilə səsleşən alimliyi, aqilliyi ilə uzlaşan mərifəti, təvazökarlığı ilə uyğun gələn möhtəşəmliyi, mötədilliyi ilə düz mütənasib olan əzəməti onu tanıyanları valeh edir, dostlarında rəğbət, onu gözü götürməyənlərdə paxıllıq hissi oyadırdı. Şux qaməti, şahanə yerişi, səliqə-səhmanı ilə diqqət mərkəzində olardı. Böyük söz fatehi Zəlimxan Yaqubun:

*Usta bağlamayıb, zərgər düzməyib,
Sənə Haqdan gəlib saz, Əmrah dayı –*

misraları ona da aid idi. Ehtişam, cəmərdlik, alicənablıq Şamil müəllimə Haqdan gəlmişdi. Müşahidəli dostları, tələbələri onun sadə və eyni zamanda kübar maneralarına göz qoyur, cəmiyyət içində davranışlarına, həyat tərzinə fikir verir, ona oxşamağa çalışırdılar.

Qohumbaz deyildi, qohumcanlı idi. Yerlibaz deyildi, ellilərinin qədrini bilən idi. Borçalıdan Bakıya oxumağa gələn gənclərə qarşı xüsusilə həssas idi. Onları birinci özü imtahan edər, sorğu-suala tutar, bilik səviyyəsi ilə qane olmadıqlarını geri qaytarar, "get, bir il də hazırlaş, gələrsən" deyərdi. Savadsız tələbə üçün heç kəsə ağız açmazdı, bunu ondan xahiş etməyi heç kəs ağlına belə gətirə bilməzdi. O zaman məni də birinci Şamil müəllim özü imtahan etmiş, stimül vermiş, ruhumu qanadlandırmış, həm də məsuliyyətimi artırmışdı.

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, cəsarətli çıxışları onu əsassız təzyiqlərə, yersiz tənqidlərə tuş gətirirdi. Ona qarşı hücumlar şiddətlənəndə ən yaxın dostları, qohumları sırasında mən də ağırlarını, qayğılarını azaltmaq üçün əlimdən gələni əsirgəməirdim. Direktor işlədiyim məktəbdə və başqa təhsil müəssisələrində

Şamil müəllimin gənclərlə görüşünü təşkil edirdim. Çünki o, tək-cə apardığı təbliğatla, maarifçilik fəaliyyəti ilə, alim kimi, millət vəkili kimi gördüyü işlərlə deyil, həm də sürdüyü mötədil həyat tərzi ilə, oturuşu-duruşu, əxlaqi kamilliyi, zərərli vərdişlərdən uzaq olması ilə də yetişməkdə olan gənc nəsle nümunə idi. Öz vüqarını sonadək qoruyaraq bir dəfə də olsun məruz qaldığı ədalətsiz tənqidlərdən danışmırdı. Xəstə yatdığı günlərdə də seçicilərinin problemləri ilə qayğılanırdı, hətta onların sırasından sağlamlıq durumu ağır olanlara maddi yardım etməyi də unutmurdu.

Ölümündən sonra da cənnətməkan ruhuna oxunan rəhmət dualarının toplusu kimi qiymətləndirilən "Ləkəsiuz bir vicdan, böyük bir ürək" kitabının ərsəyə gəlməsinə öz töhfəmizi verdik, bizlərə çəkdiyi zəhmətin bir növ halallığını almış olduq. Şəninə yazılan çoxsaylı şeirlərin birini də mən qoşdum:

*Bəhrəsi hardadı, özü ordadı,
Söhbəti ordadı, sözü ordadı.
Odu içindədi, közü ordadı,
Hələ açılmamış sirdi Şamilim.*

Amma nə qədər yazılsa da, nə qədər deyilsə də, yenə azdır. İnanırıq ki, Azərbaycan xalqı, Azərbaycan dövləti mərhum Şamil Qurbanovun – xalqın sevgisini qazanan siyasətçinin, özü, izi, sözü qalib həmvətənlərimizə mayak kimi yol göstərən nurlu Kişinin, məzarı milli məniyyətimizin ünvanına çevrilən qeyrəti, qudurğanları və nadanları əndişəyə salan rəmzə çevrilmiş Vətən oğlunun, haqqın dərgahına qovuşmuş Hacınin ölkəyə xidmətlərindən hələ bundan sonra da xeyli faydalanacaqdır. Bu tərəqqipərvər ziyalının respublikamızın müstəqilliyinin möhkəmlənməsinə, yurdumuzun çiçəklənməsinə, azərbaycançılıq ideyasının şüurların daha dərin qatlarına nüfuz etməsinə verdiyi sanballı töhfələri qədirlən xalqımız layiqincə dəyərləndirəcək, gələcək nəsillərə etalon kimi göstərəcəkdir.

HAQQ DUASI ƏZBƏR İDİ DİLİNDƏ

Dünyanın yaxşı-yamanını bildiyim andan mənim üçün “ata”, “ana” kəlmələri ilə yanaşı, bir də “Faxralı” kəlməsi əziz olub. Odundan od aldığım, istisinə isindiyim Faxralı – böyük Vətənin kiçik, amma mənim üçün dünyalarca əziz olan bir parçası, ulu Borçalının qeyrət qalası. Yavaş-yavaş yaşa dolduqca canımdan da əziz canım sandığım Faxralı bir az da böyüyüb gözlərimdə. Daha doğrusu, böyük olan Faxralını

yaxından tanımışam. Vurğun könlüm pərvanəsinə dönüb, həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım, səcdəgahım, din-imanım sanmışam bu yurdu. Qızılqayasından dözümlülük, mətanət, Səngərin zirvəsindəki qardan saflıq, təmizlik almışam, yapıncılı, başı çalmalı dağlarında “Cəngi” çalan bulaqların büllur suyundan içib durulmuşam. Yerim-göyüm, asimanım bilmişəm, eşqiylə çırpınıb qəlbimin səsi. Və bir hikməti dərk eləmişəm: hər çəmən, hər talası bir xalı olan bu torpaq saz-söz mahalıdı, min bir kitab tutmaz dastandı. Adıbəlli şöhrət-şanım, incim, dürrüm, zər-nişanım, əzəl andım, son məkanım olan Faxralının qartalqonmaz zirvələrindən qürur duyub özümü Səngərdə duruş tapan mamır saymışam.

Bu kəndin övladları hər zaman alnıaçıq, üzüağ olub, kişiliyi, KİŞİ sözünü, düz əhdi, düz ilqarı hər şeydən uca tutaraq el

hörməti qazanıblar. Təsadüfi deyildir ki, Faxralıya həsr etdiyim bayatılarda demişəm:

*Gözəldağlı Faxralı,
Bağca-bağlı Faxralı.
Şöhrəti el-el gəzən,
Kəfi çağlı Faxralı.*

*Faxralıya hay düşüb,
Hay düşüb ,haray düşüb.
Yaranışdan bu kəndə
Kişilikdən pay düşüb.*

Vaxtilə Aşıq Şenliyin arzuladığı kimi, indi “biri beş olan” Faxralının şöhrəti layiqli yetirmələrinin hesabına dünyanın hər bucağına yayılıb. Və onların sayı bir deyil, beş deyil. Bu gün Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında, elmi və ədəbi mühitində elə sahə tapmaq çətindir ki, orada Faxralının yetirmələrindən heç olmasa bircə nəfər çalışmasın. İndi faxralılar görkəmli alimləri, ictimai-siyasi xadimləri, adibəlli həkimləri, tanınmış hüquq-mühafizə işçiləri, Azərbaycanın bayrağını beynəlxalq səviyyəli yarışlarda yüksəldən idmançıları və digər peşə sahibləri ilə haqlı olaraq öyünür, qürur hissi duyurlar.

Nə qədər ki, əlim qələm, dilim söz tutur, Borçalıda ağır el kimi tanınan doğma Faxralımı, onun şöhrətini el-el, ölkə-ölkə dünyaya yayan oğul və qızlarını tərənnüm edərək aləmə car çəkəcəyəm. Faxralının şöhrəti el-el gəzən adı bəlli oğullarından biri də Dəli Eyyubdu.

Pənahlı soyundan olan Eyyub Alı oğlu Borçalı mahalının Faxralı kəndində 1860-cı ildə anadan olub. Ailədə özündən başqa iki qardaşı (Məşədi Məhəmməd, Kərbəlayi İbrahim) və bir bacısı (Şamaxı) olub. Bir oğul, altı qız atası Eyyub özü yüz ildən çox, həyat yoldaşı Tamam isə doxsan il ömür sürüb. Sovet hakimiyyəti qurulana qədər Eyyub Alı oğlu 1910-1917-ci illərdə kəndxü-dalıq edib. Bibim (mamam) Zöhrə İsmayıl qızı Dəli Eyyub nəslinin Hörmətli gəlinlərindən olub. Zöhrə xanım

Borçalı qacaqçılıq tarixində qorxmazlığı və sərrast atıcılığı ilə ad çıxarmış Cərci oğlu Hümətin bacısı qızı idi.

Eyyub igidliyi, qorxmazlığı, elsevərliyi, dostluğa sədaqəti, sərrast atıcılığı ilə şöhrət qazanıbmiş. Qoçaqlığını yaddaşlarda əbədiləşdirən şücaətləri çox olduğundan, adına Dəli Eyyub deyiblər. Onun igidlik salnaməsindən bəzi səhifələrə göz ataq:

Kəndlərdən birində qonaq olan Dəli Eyyuba xəbər çatır ki, kəndin min başdan çox qoyununu oğurlayıb aparıblar. Dəli Eyyub qərara gəlir ki, oğruların dalısınca getmək olmaz, onların qarşısını kəsmək lazımdır. Bir neçə nəfərlə oğruları qabaqlayan Eyyub onlara əməlli-başlı divan tutur, sürünü geri qaytarır...

Çar Rusiyasının Borçalı qəzasındakı nümayəndəsi Fidayın bacısı qızını qaçırrılar. O, Dəli Eyyubla Yolçudan xahiş edir ki, kömək etsinlər. Eyyubgil tez bir vaxtda qızı qaçıranlara çatırlar. Dəli Eyyub əmr edir ki, qan tökülməsin. Təqibçilər atəslə yalnız atları vururlar. Oğlanlar qaçıb birtəhər canlarını qurtarırlar, qız geri qaytarılır...

Ov calasında adıbəlli milyonçu Mantaşov Fidayın qonağıymış. Dəli Eyyub da həmin məclisdəymiş. Qəfildən vəhşi heyvanlar qonaqlara hücum edir, Mantaşovu da bir ayı aymarlayır. Dəli Eyyub açdığı sərrast güllə ilə Mantaşovu ayının pəncəsindən xilas edir. Eyyubun cəldliyini görən Mantaşov Fidaya onu özüylə Moskvaya aparmaq istədiyini deyir və xahiş edir ki, razı salsın. Sonrakı dörd il ərzində Dəli Eyyub Mantaşova cəngüdənlilik edir...

Dəli Eyyub Faxralıdan Yolçu ilə, Qalayçı oğlu İmaməli ilə, Qasımlıdan Səməd ağa ilə, Mehdi ağa ilə, Əmirxan ağa və dövrün başqa igidləri ilə möhkəm dostluq edibdir. Dostların Qasımlıdakı Səməd ağa və digər ağalarla olan məclisində iştirak etmiş el şairi Güllər İsmayıl yazıb:

*Yolçu, Rüstəm, Dəli Eyyub, Haqverdi,
Nəbi Əlləz oğluna kim cavab verir.
Novruz, Bayraməli atmaqda birdi,*

Xalq özü danışır, dildə söylənir.

Başqa şairlər də Dəli Eyyubun şəninə şeirlər qoşub, poemalar həsr ediblər. Dünyamalı Əsgərov Eyyubun hünərini belə vəsf edib:

*Həqiqət yolunda söz deyən şair,
Əvvəlcə Eyyubtək bir xanı söylə.
Əydirib qəddini nişan alanda
Durnanı gözündən vuranı söylə.*

Dəli Eyyub haqqında xatirələri toplayan nəvəsi, sevən ürəklərdə yaşayan Vəkil Abbasov da babasının qeyrətini nəzmə çəkib:

*El dərdini düşünərdi dərindən,
Tərpənərdi Rüstəm kimi yerindən.
Namərdlərsə qurtarmazdı əlindən,
Babam Eyyub bax beləydi, əfəndim.*

*Tüfəngi çiyində, xəncər belində,
Haqq duası əzbər idi dilində.
Çoxuna əl tutub çətin günündə,
Babam Eyyub bax beləydi, əfəndim.*

*Vəkil deyər, heyif oldu, qocaldı,
Namusuyla, qeyrətiylə ucaldı.
Yağılara bac vermədi, bac aldı,
Babam Eyyub bax beləydi, əfəndim.*

Göründüyü kimi, Alı oğlu Dəli Eyyub sözün həqiqi mənasında insan olub, insanpərvər olub. Haqsızlıq, ədalətsizlik etməyib. Milli mənsubiyyətinə görə qan tökməyib.

Faxralı Dəli Eyyubun adına və şəkillərinə Azərbaycanın hər b tarixi muzeylərinin sənədlərində də rast gəlinir. Dəli Eyyubun başındakı qara papaqla çəkirmiş olduğu, ağ papaqlı Səməd,

Mehdi və Əmirxan ağalarla birgə fotosəkli çox məşhurdur. Ağaların əyinlərindəki paltarlar milli hərbi geyimlərinizin estetik nümunələri kimi təqdim olunur. İnanıram ki, qədərbilən xalqımız igidlikləri ilə dastanlaşmış övladlarının həyat hekayələrini bundan sonra da layiqincə, ən xırda detallarınadək incələyəcək, tədqiq edəcək, mənəvi örnək kimi bugünkü və gələcək nəsillərə ötürəcəkdir.

Oruc Nəsimov – 100

OĞULLAR YETİRDİN, EL-EL TANINDI

Sovet dövrünün Stalin hakimiyyəti illərində NKVD (Xalq Daxili İşlər Komissarlığı) adlı bir qurumun qanun çərçivəsində müəyyən olunmuş funksiya və təyinatları ilə yanaşı, qeyri-rəsmi digər bir vəzifəsi də olub: insanlarda xof yaratmaq, kütlələri qorxu içində saxlamaq... Ola bilər ki, bu qurumla bağlı miflər də yaranıb, amma NKVD-nin amansız, ağılasığmaz fəaliyyəti haqqında

həqiqəti əks etdirən faktlar da az deyil. İllər ötsə də, elə indi də bəzən yaşlı nəslin nümayəndələri NKVD haqqında az qala ehtiyatla danışirlar.

NKVD-ni bu qədər qorxulu edən repressiya, həbslər, sürgünlər, yüz minlərlə günahsız insanın güllələnməsi ilə yanaşı, bu qurumun türmələrində insanlara verilən işgəncələr də sözlə ifadə edilə bilməyəcək qədər dəhşətli olub. Stalinin vətəni Gürcüstanda isə bəzi gürcü NKVD mənsublarının Borçalıdan olan azərbaycanlılara qarşı qəddar münasibətini həm də şovinizm şərtləndirirdi. Elə bu mənfi tendensiya qarşı çıxdığına görə də onu müxtəlif bəhanələr gətirməklə sistemdən kənarlaşdırmışdılar. Bu barədə bir az sonra...

Söhbət rəhmətlik Oruc Nəsimovdan gedir. 1920-ci il fevralın 15-də Faxralı kəndində Bayram kişinin ailəsində doğulub. Birbaşa ikinci sinfinə getdiyi Faxralı kənd orta məktəbini 1941-ci ildə əla qiymətlərlə bitirib. Müəllim çatışmazlığına görə onu

fizika-riaziyyat müəllimi təyin ediblər, 1938-ci ildən dərs deməyə başlayıb.

İkinci Dünya müharibəsinə könüllü gedib. Şücaətinə görə bir çox orden və medallarla təltif olunub. Tağım komandiri kimi Polşanın, Çexoslovakiyanın alman-faşist işğalından azad olunmasında iştirak edib. Onun başçılıq etdiyi tağım 1945-ci ilin martında Polşada Oder çayını keçəndə böyük qəhrəmanlıq göstərib...

Söhbətin bu yerində bir haşiyə çıxmaq istəyirəm:

“Hər bir insanın həyatında gec-tez elə bir məqam yetişir ki, qeyri-ixtiyari olaraq özünü sənin dünyaya gəlməyinə, yaşamağına və həyatdan zövq almağına, işləməyinə və əməyinin bəhrəsini görməyinə, sevməyinə və sevilməyinə səbəbkar olan şəxslərlə müqayisə etməli olursan. Və o məqamda bir işi görməzdən əvvəl, hər hansı əmələ qəti qərar verməzdən öncə düşünürsən: “Görəsən, valideynlərim mənə nə deyərdilər? Atam mənim hərəkətlərimi alqışlayardı mı?” – bu sözlər 1980-ci ildə “Znamya Pobedi” (“Qələbə bayrağı”) hərbi qəzetində nəşr olunmuş “Odra pomnit tebya, otets” (“Odra səni xatırlayır, ata”) sərlövhəli məqalədən götürülmüşdür. Məqalənin müəllifi İ.Zayka soyadlı kapitan rütbəli zabit öz yazısında əsgər Nəsibov Söhrab Oruc oğlunu atası Nəsibov Oruc Bayram oğlu ilə, onların hər ikisini isə pəhləvan Rüstəm-Zal və oğlu Söhrabla müqayisə etmişdi. Taleyin gərdişinə bax ki, sovet ordusu sıralarında Polşada tank qoşununda avtomobil çilingəri kimi xidmət edən Söhrab Nəsibov atasının vaxtilə döyüşdə keçdiyi Oder çayını 35 il sonra təlimdə keçmişdi. Xidmətdə fərqlənərək o da atası kimi tank ekipajının komandiri olmuşdu...

Atalar sözüdür: “At – ər altında, ər – qeyrət altında”. Oruc Nəsibov həmişə qeyrətinə tapınan kişilərdən olub. 1943-cü ildə yaralanıb qospitalda müalicə aldıqdan sonra ona bir aylıq vətənə gəlməyə icazə verilir. Qohumları dilə tuturlar ki, bir də cəbhəyə qayıtmasın. Çoxları üçün bu savaş Böyük Vətən müharibəsi deyildi, rus-alman davası idi. Qaçıb dağlarda, meşələrdə

gizlənənlər də vardı. Hökumət belələrinin valideynlərini incidirdi. Amma onun kolxoz sədri işləyən əmisi oğlu Mehralı Nəsimovun əli ilə ata-anasının qoca olmasını əsas gətirərək kağız düzəltmək, bu yolla hərbidən tərxis olmaq fürsəti vardı. İstəməyib, qeyrətinə sığışdırmayıb.

Müharibə qurtarandan sonra zabıt olduğu üçün hələ bir neçə ay da artıq xidmət etməli olub. Baş leytenant rütbəsində evə dönəndən sonra bir müddət müəllimlik fəaliyyətini davam etdirib. Savadına, qabiliyyətinə görə müvafiq ixtisas təhsili olmadığı halda NKVD onu xidmətə cəlb edib. Bu qurumun Marneuli, Boqdanovka, Zalqa rayon şöbələrində işləyərkən də qüsursuz xidməti, igidliyi, cəmiyyətdəki pozucu elementləri zərərsizləşdirmək müstəvisində mübarizliyi ilə seçilib. Lakin ciddi çekist Oruc Nəsimov sistem daxilində haqsızlığa, ədalətsizliyə qarşı çıxıb, insan və vətəndaş hüquqlarına hörmətlə yanaşmağın tərəfdarı olub. Ən əsası da azərbaycanlılara, ellilərinə münasibətdə təəssübkeş olub. NKVD zirzəmisindən qaçmaq istəyən üç nəfər ellisinin qarşısını alıb, amma onları satmayıb, qaçmaq cəhdində bulunduklarını heç kimə deməyib, bu hadisəni öz rütbəsini artırmaq üçün girəvə kimi dəyərləndirməyib. Onlar da bəraət alıb azadlığa çıxandan sonra Oruc Nəsimovla sonadək dostluq ediblər. Amma olub ki, NKVD mənsublarının döydükləri adamı müdafiə etdiyi halda, mübahisə etdiyi rəisinin raportu əsasında Tbilisidəki yuxarı instansiyadan gələn yoxlama komissiyası həmin işgəncəyə məruz qalmış adamı dindirəndə, o şəxs qorxusundan heç nədən şikayətlənmədiyini deyib. Bu olaydan sonra Oruc Nəsimovu sistemdən kənarlaşdırıblar.

Oğulları Bəhrəmin, Bayramın, Söhrəbin, qızları Sürəyyanın, Rəhilənin, nəvəsi Bahar və Ramilənin, digər yaxınlarının minətdarlıqla xatırladıqları Oruc Nəsimov insanlıq durduqca yaşayacaq. Oruc kişinin xeyirxahlığına, millət təəssübkeşliyinə, yurdsevərliyinə, igidliyinə dair çoxsaylı yazılar yazılacaq. Qızı Rəhilə xanımın xatırlaması:

“Atam NKVD-də işləyəndə rəisi ilə (rəis milliyyətə gürcü olub) evyanda oturubmuş, bu zaman küçədən keçən bir eşşək arabasının üstündə bıqlı bir kişi oturubmuş. Rəis atama sataşmaq üçün deyir:

– Nəsibov, Şah Abbas gəlir arabasında.

Atam da bunu təhqir kimi qəbul etdiyindən millətini sevən bir adam kimi rəisə cavab verir:

– Hə, deyəsən bıqlarından oxşayır, ancaq o minib gəlidiyi bilmirsən kimdi?..

Bu söhbətlə də onların arasında ziddiyyət yaranmışdı”.

Çalışqan əl nəyə dəysə qızıl olar. 1950-ci ildə NKVD-dən işdən çıxandan sonra Oruc Nəsibov xeyli müddət Faxralının “Qələbə” kolxozunda seçildiyi təftiş komissiyasının sədri vəzifəsində işləyib, sonra da başqa müəssisələrdə məsul vəzifələrdə çalışıb. Əmək cəbhəsində də hünər göstərüb, 1976-cı ildə Sosializm yarışının qalibi” medalını qazanıb.

Məsəl var, “araba qoş, çarxa dur, mərd igidə arxa dur”. Oruc Nəsibov da mərdi namərdin ayağına verməyən insan olub. Hər zaman, hər yerdə xeyirxahlığından qalmayıb. Savadlı olduğu, qayda-qanunu, rus dilini bildiyi və hüquq düşüncəsinə malik olduğu üçün işi dara düşənlərə əlindən gələn köməклиyi göstərüb, ədalətsizliyə məruz qalanların qabağına düşüb, yuxarılara “daşdan keçən” məktublar yazıb, haqqın-ədalətin qələbə çalmasına, ellililərinin pozulan hüquqlarının bərpasına nail olub, çox adamı haqsız yerə cəzalanmaqdan qurtarıb.

Ötən əsrin səksəninci illərində Gürcüstan SSR-in hakimiyyət orqanları Borçalıda vəzifə bölgüsündə azərbaycanlıların zərərinə ayrı-seçkilik edir, onları dövlət strukturlarından sıxışdırırdılar. Oruc Nəsibov Moskvaya yollanan nümayəndə heyətinin tərkibində veteranların görüşünə gedəndə vasitə tapıb bu məsələni Mərkəzi Komitədə sovet rəhbərliyinin diqqətinə çatdırmağa nail olur və tezliklə bu müstəvidə proporsionallıq təmin olunur. Bu işdən çoxunun xəbəri yox imiş. İşin təşkilatçısı haqda minnətdarlıqla danışılarda övladları qürur hissi keçiriblər. Məhz

bu kimi comərdliyinə, xeyirxahlığına görə də ona el içində “Dobriy” ləqəbi veriblər.

1989-cu ildə Qamsaxurdiya hakimiyyətdə gələndə Oruc Nəsimov heç çəkinmədən, qorxmadan xarici jurnalistlərə müsahibə verib ki, bu millətçi Qamsaxurdiya bizim azərbaycanlıları olduqca incidir, onları öz doğma yurdlarından köçməyə vadar edir.

40 il bədənində mərmə qəlpəsi gəzdirən Oruc Nəsimov ölümün gözünün içinə baxmağı bacardığı kimi, həyatı, yaşamağı da sevib. Həyatın mənbəyi olan təbiətin vurğunu olub. Mütaliəli, güclü yaddaşa, iti hafizəyə, həm də yumor hissəsinə malik olduğundan, toylarda, şənliklərdə həmişə başa keçirilib, tamada seçilib, duzlu-məzəli söhbətləri ilə məclisləri ələ almağı, xoş ovqat yaratmağı bacarıb. Tarixi, xalqımızın keçmişini ilə bağlı olan, onun adət-ənənəsini işıqlandıran və atalar məsələsinə aid kitabları oxumağı çox sevmiş. Həmişə də söhbətinə aid oxuduğu kitablardan məsələ və misallar çəkərmiş. Folklor bilicisi olub. Doğma kəndin və öz nəslinin keçmişini yaxşı bilib.

“Elə arxalanan igidin arxası yerə dəyməz” deyib müdriklər. Faxralının təəssübünü çəkən, kənddə baş verən yeniliklərə sevinən, qeyrətli kəndin mərd oğulları ilə fəxr edən adam olub Oruc Nəsimov. İnsanlar arasında olanlardan-keçənlərdən ibrətamiz fikir yaradan söhbətlər edərmiş. Onun söhbətlərini dinləyib qulaq asanlar özləri üçün nə isə nəsihət, məsləhət kimi qəbul edərmişlər. Gözəl diksiyaya malik olub, aşıq poeziyasını sevib. Söhbətlərində Şair Nəbidən, Aşıq Ələsgərdən sitatlar gətirib həmişə. Səməd Vurğunun, Osman Sarıvəllinin 1953 və 1956-cı illərdə Faxralıya səfərlərindən, onların necə hərərətlə qarşılanmalarından, həmin görüşlərdə yaşanan, şahidi olduğu möhtəşəm anlar barədə gənclərə danışmağı xoşlayardı. Gənclərə “çalışın, ağsaqqalların alqışını qazanın” deyər tövsiyə verən Oruc Nəsimov özü bu baxımdan gözəl nümunələr göstərmiş. Yəqin elə buna görə atası və anası daxil, alqışını qazandığı ağsaqqalların, ağbirçəklərin duaları Allah tərəfindən müstəcəb qəbul

olunaraq onu müharibənin odundan-alovundan qoruyub, çətin zamanların sınağından üzüağ çıxarıb.

Ailəcanlı, qohumcanlı, istiqanlı adam kimi tanınan Oruc Nəsimov dostluqda da çox sədaqətliymiş. “Sıdq ilə dost olan ürəkdən də bir gərək” – deyib atalar. Onun ürəkbi dostları – kirvəsi Ovçu Şəmil, Ayvazov İlyas müəllim, Namaz Aşırov, Əmirxan Çobanov, İsmayıl Musayev və başqaları ilə dostluq münasibətləri, xətir-izzət saxlamağı həqiqətən də yaxşı örnək sayılmalıdır. Şerlərimin birində yazmışam:

*Oğullar yetirdin el-el tanındı,
Qışın da çevrildi yaza Borçalı.*

El-el tanınan oğullardan biri də Oruc Nəsimov idi.
Vaxtı ilə Sədi Sirazi yazırdı:

*Həqiqət yolundan dönməsə hər kəs,
Çatar arzusuna, diləyi sönməz.*

Oruc Nəsimov həqiqət yolundan heç vaxt dönmədi. Və arzu, diləyinə çatıb bu fani dünyaya əlvida dedi.

1992-ci ildə baldırındakı qəlpənin fəsadı kimi təyin olunmuş cərrahi əməliyyata bir gün qalmış dünyasını dəyişdi Oruc Nəsimov. Vəfatı xəbərini eşidən hər kəs məyusluqla: “Bir evdən yox, eldən getdi”, – deyib ruhuna rəhmət oxudu. Qoy bu yazı da Oruc Nəsimovun cənnətməkan ruhunu şad edəcək daha bir rəhmət duası, 100 yaşına bir ərməğan olsun.

Həmzə Vəliməmmədov – 80

ÇAĞLAYIR İLHAMIN, AY HƏMZƏ QAĞA

Respublikanın Əməkdar jurnalisti, "Qızıl Qələm" mükafatı laureatı Həmzə Vəliməmmədovun yenicə işıq üzü görmüş "Dağdan ağır kişilər" kitabında adlı-sanlı el ağsaqqalları, alimlər, ziyalılar haqqında oçerklər, esselər, yeni nəşr olunmuş əsərlər barədə resenziyalar toplanmışdır. Dünyasını dəyişmiş kişilər barədə yazılarda arxiv materiallarından, müasirlərinin xatirələrindən istifadə edilmişdir. Kitabdakı yazılar son illər dövrü mətbuatda çap olunmuş, respublika radiosunda səslənmişdir.

Əli qələmli ağsaqqal

Seyran Cavadovun Həmzə müəllimin anadan olmasının 80 illik yubileyi ilə əlaqədar yazdığı, "Azərbaycan" qəzetində dərc olunmuş və sonradan "Dağdan ağır kişilər" kitabına "Ön söz əvəzi" seçilmiş məqaləsi məhz belə adlanır: "Əli qələmli ağsaqqal". Həmin məqalədə Həmzə Vəliməmmədovun zəngin və şərəfli bioqrafiyası öz əksini tapıb.

Həmzə Vəliməmmədov 1938-ci ildə dünyaya gəlmişdir. İki yaşında ikən atası böhtana məruz qalmış, repressiyanın qurbanı olmuşdur. Anası yeganə övladı olan Həmzəni əziyyətə qatlaşaraq böyüdüb boya-başa çatdırmış, oxutmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra Lənkəran Pedaqoji Texnikumunda təhsil alıb müəllim peşəsinə yiyələnən Həmzə Vəliməmmədov ilk əmək fəaliyyətinə dağ kəndində başlamış, məktəb direktoru işləmişdir.

Hələ müəllimlik dövründə onun yazıları "Azərbaycan müəllimi", "Azərbaycan gəncləri" qəzetlərində çap olunmuşdur.

1966-cı ildə Lerikdə nəşrə başlayan "Bolluq uğrunda" (Lerik") qəzetinə şöbə müdiri vəzifəsinə dəvət olunur. Həmin dövrdə o, həm də Azərinformun (AzərTac) ştatdankənar müxbiri kimi fəaliyyət göstərir, hazırladığı xəbərlər respublika qəzetlərində çap olunurdu. Sonradan Lerik Rayon Partiya Komitəsinin təqdimatı ilə Bakı Ali Partiya Məktəbində jurnalistika şöbəsini bitirən Həmzə Vəliməmmədov bir müddət rayon partiya və sovet orqanlarında məsul vəzifələrdə çalışır. 1974-cü ildə isə rayon qəzetinin redaktoru vəzifəsinə irəli çəkilir. Onun təşəbbüsü ilə mətbəəyə yeni avadanlıqlar alınır, gənc işçilər peşə məktəblərinə göndərilir. Redaksiyaya cəlb olunan savadlı qələm sahiblərinin səyi ilə qəzet tərtibatı və materiallarının oxunaqlı olması ilə diqqəti çəkməyə başlayır, tirajı ilbəil artır. 1976-cı ildə isə Respublika Mətbuat Komitəsinin müsabiqəsində birinci yeri tutub mükafata layiq görülür. 1985-ci ildə müxbirlərlə kütləvi işin təşkilinə görə qəzetə SSRİ Jurnalistlər İttifaqının diplomu verilir. 1987-ci ildə isə qəzet Azərbaycan SSR Ali Sovetinin Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanı ilə təltif olunur, Vəliməmmədovun özü isə "Qızıl qələm" media mükafatını alır. 1990-cı ildə kütləvi informasiya vasitələrində uzun illər səmərəli fəaliyyətinə görə "Əməkdar jurnalist" fəxri adına layiq görülür.

10 il Lerik Rayon Mədəniyyət və Turizm şöbəsinə rəhbərlik edən Həmzə müəllim həm də Rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri kimi ictimaiyyət arasında nüfuz və hörmət sahibidir. Onun təşəbbüsü ilə rayonda ağsaqqalların ad günləri keçirilir. Şuranın fəaliyyət göstərdiyi binada ahılların istirahəti üçün nümunəvi şərait yaratmışdır. Ağsaqqallar təşkilatına səriştəliklə rəhbərlik etdiyinə görə Vəliməmmədov Azərbaycan Ağsaqqallar Şurasının fəxri fərmanı ilə təltif olunmuşdur.

Qırx ilin dostu

Böyük söz fatehi Zəlimxan Yaqub bir şeirində deyir:

*İşıqlandı nurda dostlar,
İşıq saldı yurda dostlar,
Xırdalandı xırda dostlar,
Böyük dosta salam olsun!*

Bu sətirlərin müəllifinin Həmzə müəllimlə dostluğundan 40 ildən artıq vaxt keçir. Böyük dostluğumuzun tarixçəsi belə başlayıb: 1978-ci ilin isti avqust günləri idi. Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini yenicə bitirmişdim. Təyinatım Lerik rayonuna verilmişdi. O vaxt əmim –

Respublikanın Əməkdar jurnalisti, "Sovet kəndi" qəzetinin partiya şöbəsinin müdiri, mətbuatın tarixindən elmi iş müdafiə etmiş Məmməd Məmmədovun məsləhəti ilə "Bolluq uğrunda" qəzetinin redaktoru Həmzə Vəliməmmədovun yanına getdim, görüşüb tanış oldum. O, mənə Vistən kənd orta məktəbində işləməyi məsləhət gördü, bu barədə təhsil şöbəsinin müdirindən xahiş elədi. Ertəsi gün xeyir-dua verib iş yerimə yola saldı. Beləliklə, aramızda isə münasibət yarandı. Bir il sonra universitetdə tanış olduğum Şahpəri xanım da ali təhsilini başa vurdu. Evləndik. Ailə vəziyyətimiz nəzərə alınaraq Şahpəri müəllimənin də Vistən məktəbində işləməsi üçün şərait yaradıldı.

Lerikdə işlədiyim illərdə Həmzə müəllim pedaqoji fəaliyyətimi və bədii yaradıcılığımı daim diqqət mərkəzində saxlayırdı. Böyük ədib Cəfər Cabbarlının 70 illik yubileyi ərəfəsində Həmzə müəllim məni redaksiyaya dəvət edib yubiley materialını yazmağı tapşırırdı. Yazı oxucular tərəfindən bəyənilirdi. Sonra şeirlərimə və publisistik yazılarıma qəzet səhifələrində yer verildi.

Həmzə müəllim 65 illik yubileyimlə əlaqədar mənə bildirdiyi təbrik nidalarını, ürək sözlərini "Qırx ilin dostuyduq" sərlövhəli

məktubunda ifadə edib, bütün bu qeyd etdiyim xatirələri yada salıb və "Dağdan ağır kişilər" kitabında yer ayırıb. Həmzə müəllim məktubunda yaxın dostlarını – xalq şairi rəhmətlik Zəlimxan Yaqubu, görkəmli alim, mərhum millət vəkili, mənim qohumum Şamil Qurbanovu, təhsil ictimaiyyətimizin sayılan-seçilən nümayəndəsi Vahid Qurbanovu ehtiramla xatırlamışdır. Aramızdan gedən dostlara Allahdan rəhmət diləmiş, sağ qalanlara can sağlığı arzulamışdır. Kitablarımı sevdiyini, onları övladlarının da oxuduğunu, indi də oxumaq növbəsinin nəvələrinə çatdığını qeyd etmişdir.

Yada düşür xatirələr...

Həmzə Vəliməmmədov haqqında söhbət açdığı kişiləri yaxşı tanımış, görüşüb duz-çörək kəsmiş, söhbətlərini dinləmişdir. Onlar Lerikin, cənub bölgəsinin, ümumiyyətlə Vətənin tərəqqisi üçün çox iş görmüş, yadigarlar saxlamışlar. El-obada adları ehtiramla çəkilən bu şəxsiyyətlərin dünyadan köçənləri yad edilir, fəaliyyətdə olanlara ağsaqqal kimi hörmət bəslənilir. Aralarında böyük uğurlara imza atmış dünya şöhrətli alimlər də var, Stalin-qraddan Berlinədək savaş meydanlarında şücaət göstərən veteranlar da. Əmək cəbhəsində qəhrəmanlıq göstərmiş insanlar da var, dövlət qulluğunda, hökumət strukturlarında çalışıb fərqlənənlər də. İnsan bağbanı olan müəllimlər də var, şəfaverici loğman həkimlər də.

Kitabda adları keçən dağdan ağır kişilər sırasında 1980-1988-ci illərdə Lerik Rayon Partiya Komitəsinin I katibi işləmiş, sonradan Lerik seçki dairəsindən iki çağırış Azərbaycan Ali Sovetinə deputat, daha sonra müstəqil Azərbaycanın Milli Məclisinə üzv seçilmiş Sultan Məmmədovun barəsində yazıya rast gəlməyim məni sevindirdi, xatirələrimi təzələdi. Yaxşı yadımdadır, mənim partiya sıralarına keçməyim məsələsi gündəmdə idi. Sultan müəllim mənim Borçalıdan olduğumu biləndə bir həmyerlimi soruşdu: "Mədət Quliyevi tanıyırsanmı, kim olub?"

Dedim: "Bəli, yaxşı tanıyıram. Əvvəl Dmanisi Rayon Maarif Şöbəsinin müdiri, sonra Rayon İcraiyyə Komitəsinin sədri işləyib". Dedi: "Görsən, məndən ona salam deyərsən. Səni də partiya keçməyin münasibətilə təbrik edirəm!" Bir sözlə, Sultan müəllim mənim məsələmi müzakirəyə çıxarmadı. Mən isə gözləyirdim ki, çoxsaylı siyasi suallar verəcəklər.

Sonradan Sultan müəllimlə onun möhkəm dost olduğu deputat həmkarı, mənim yaxın qohumum professor Şamil Qurbanovun məclislərindən birində rastlaşdım. Yaxınlaşıb tanışlıq verdim, mənə partiya bileti verdiyini yada saldı. Üzümə diqqətlə baxıb, hər şeyi xatırladı. Hal-əhval tutdu, harada işlədiyimi soruşdu, ailə-məişət vəziyyətimlə maraqlandı. Ətraflı cavab verdim. Bu vaxt Sultan müəllimin yanında əyləşmiş Qarabağdan olan deputat həmkarı Yaqub müəllim söhbətə qoşulub soruşdu: "Sultan müəllimin təqdim etdiyi partibilet Sizə nə verdi?" Mən səmimi cavab verdim: "Sultan müəllimin xeyir-duası ilə mənə verilən partiya bileti mənim 30 yaşında məktəb direktoru vəzifəsinə irəli çəkilməyim üçün etimadnamə oldu". Hiss etdim ki, cavabım Yaqub müəllimi qane etdi. Çünki, həqiqətən də o vaxtlar belə gənc yaşda məktəb direktoru olmaq nadir hadisə sayılırdı.

Bir əsrin dizini qatlayanlar

Lerikdə "Uzunömürlülər muzeyi"nin yaradılmasının təşəbbüskarı olan Həmzə Vəliməmmədovun "Dağdan ağır kişilər" kitabının qəhrəmanlarının heç də hamısı uzunömürlü olmasalar da, hər biri öz tərənnümə layiq əməlləri ilə iki-üç insan ömrünə yetəcək qədər savaba imza atmış, hələ sağlıqlarında ikən əbədi rəhmət qazanmış kəslərdir. Bununla belə, Lerikin uzunömürlülər diyarı olması faktoru kitabda "qırmızı xətt" kimi keçir və bu fenomen təbiətin, iqlimin gözəlliyi, insanların sürdükləri aktiv həyat tərz, zəhmətsevərlikləri ilə, istehlak etdikləri haram qatılmamış qidanın təmizliyi ilə əlaqələndirilir.

Kitabda xatırlanır ki, Lerikin uzunömürlülər yurdu olması dünya alimlərinin də diqqətini çəkmiş, tədqiqat obyektləri olmuşdur. Məsələn, müəllif Lerikin Çayrud kəndinin fəxri, "SSRİ səhiyyə əlaçısı" Mirzəcan Səfərov haqqında qələmə aldığı "Bir elin təbib oğlu" adlı oçerkində yazır:

"Yadımdadır, 1974-cü ildə Kiyev Gereontologiya İnstitutunun əməkdaşı uzunömürlülərlə tanış olmaqdan ötrü Lerikə gəlmişdi. Yaşlı insanların həyat tərzini yaxşı bilən, bu sahədə uzun illər müşahidə aparan Mirzəcan həkimlə Barzavu kəndində görüşdü. Həkim müşahidələri barədə qonağa elmi əsaslarla məlumat verdi, bizim bölgənin adət-ənənələrindən, təbiətindən, yeməklərindən söhbət açdı. Həmin il rejissor Eduard Davidoviç Azovun "Uzunömürlülər diyarı" filmində bir neçə kadr Çayruddada lentə alındı".

Doğma təbiətin vurğunu

Həmzə Vəliməmmədov özünün usta qələmi ilə Lerikin təbiətini, obalarını, insanların məşğuliyyətini dolğun şəkildə təsvir edir ki, bu da onun özünün də təbiət vurğunu olmasından və vətənpərvərliyindən xəbər verir. Lerikin sayılıb-seçilən ziyalılarından olmuş Ələsgər Şıxəliyev haqqında oçerkində qəhrəmanının doğulduğu Kələxan kəndinin mənzərəsini belə canlandırır:

"...Təbiətin füsunkar guşəsində, Qala dağının ətəyindədir. Dağlardan axan çay kəndin düz ortasından keçir. Saf havası, bumbuz bulaqları, otları, mer-meyvəsi can dərmanıdır. Camaatı zəhmətin qədrini biləndir. Dağətəyi torpaqlarda bağ salıb meyvə yetişdirir, tərəvəz becərir, kartof əkirlər. Yazın nəfəsi duyulandan cavanların da, qocaların da əli işdə olur. Torpağı əkinə hazırlayır, bağlarda budama aparır, su arxlarını qaydaya salırlar. Yamaclarda qoyun-quzu sürüsü görünür..."

Bir başqa misal, müəllif İkinci cahan müharibəsinin veteranlarından Sultan Mirzəyevdən söz açdığı yazıya

Cəngəmiran kəndinin təqdimatı ilə başlayır: "...Abidələri bu obanın qədimliyindən xəbər verir. Mineral bulaqları, nadir ağaclı meşələri, bərəkətli torpağı əcnəbi səyyahların diqqətini cəlb edib. Bu diyara üz tutub arxeoloji qazıntı aparıblar. Fransız yazıçısı Aleksandr Düma kəndin əsrarəngiz təbiətini, cəsur övladlarını "Qafqaz səfəri" əsərində qələmə alıb".

Çəkəcəyim üçüncü misal isə göstərir ki, Həmzə Vəliməmmədovun yazı məharəti bəşər mədəniyyətinə incilər bəxş etmiş dahi rəssamların istedadı ilə müqayisəyə gələ bilər:

"Piran eli Lerikin qədim insan məskənidir, dəniz səviyyəsindən 1600 metr hündürlükdədir. Bu yerlərə qış tez gəlir, dağlar 5-6 ay qarlı olur. Qızıyurdu zirvəsindən ağ saçlı Savalan, mavi Xəzər, talış meşələri ovuc içi kimi görünür. Quşların nəğməsi, çobanın tütək səsi, şlalələrin şırıltısı ürəklərə rahatlıq gətirir, ovqatı təzələyir..."

Canlı ensiklopediya

Ömrün 80-ci zirvəsini fəth etmiş Həmzə Vəliməmmədov təəccüb doğuracaq qədər geniş dünyagörüşünə, ensiklopedik biliyə, zəngin həyat təcrübəsinə, iti hafizəyə malikdir. Yazıb-yaratmaq həvəsini qoruyub saxlamış, qələmi əlindən qoymamışdır. Təzə təqdim etdiyi, bir nüsxəsini də mənə bağışladığı "Dağdan ağır kişilər" kitabı da daha əvvəl qələmə almış olduğu "İllərdən qalan izlər", "Şərəflə yaşanmış ömür", "Elin unudulmaz oğlu", "Əsgər şöhrəti", "Ziyalı ömrü", "Onun işıqlı taleyi", "Dəmirçi oğlu" kitabları kimi təkcə qəhrəmanlarının keçdikləri həyat yolunu deyil, onların yaşadıkları dövrün mühüm tarixi hadisələrini də əks etdirir. Həmin hadisələri izləməklə biz dəyişən ictimai-siyasi formasiyaların insanların aqibətinə necə təsir etdiyi barədə nəticə çıxarır, həm də ölkəmizin tarixini öyrənirik. Məsələn, ötən əsrin ortalarında Stalinin əmri ilə Lerikin sərhədyanı kəndlərinin Muğana köçürülməsinin, yurd yerlərinin, məzarların kimsəsiz qalmasının şahidi olur, Muğanın ab-havasına

uyğunlaşmayıb dünyadan tez köçən dağ adamlarının taleyinə üzülürük. Yaxud da, "xalqlar həbsxanası" deyilən sovet rejiminin güclü olduğu dövəmdə rəhbərlik etdiyi "Çapayev kolxozu"nın adını dəyişdirib Babəkin adını əbədiləşdirməyi bacaran rəhmətlik Yəhya Ağayevin cəsərinə valeh oluruq. Bu kitablardan öyrənirik ki, Lerikdə ilk minik avtomobilini kim alıb, ali təhsilə ilk dəfə kim yiyələnib.

Ocağında dövlət daşa,var daşa...

Həmzə Vəliməmmədov özü bacısız-qardaşsız böyüsə də, indi böyük bir ailənin qayğıkeş başçısıdır. 10 övladın atası, 18 nəvənin babasıdır. Övladları arasında dövlət qulluqçusu, yüksək rütbəli zabit, müəllim, musiqiçi, sadə peşə sahibi var. Xoşbəxt adamdır həm də ona görə ki, özü sədaqətli dostdur, özünə sadıq dostlar qazanıb. Qürurla deyə bilərəm ki, dəyər verdiyi dostları sırasında mən də varam. Bu yaxınlarda həyat yoldaşım Şəhpəri xanımla Lerikə getmişdik. 35 il əvvəl çıxdığımız rayonda Həmzə Vəliməmmədovun ailəsinin qonağı olduq, duz-çörək kəsdik. Xatirələr çözləndi. Danışdıq, dedik-güldük, nostalji hisslərin təsiri ilə kövrəldik. İndi qonağı olduğumuz elin adamlarından, rayonun ictimaiyyətindən, işlədiyimiz kəndin sakinlərindən ancaq və ancaq hörmət-izzət görmüşdük. Hörmət-izzətlə də yola salınmışdıq. Mən və Şəhpəri müəllimə ötən 40 il ərzində onlarla mütəmadi əlaqə saxlayır, biz işlədiyimiz vaxt Vistən kənd məktəbinə direktorluq etmiş, indi təqaüddə olan Hilal Qubadovla, vaxtilə çiyin-çiyinə çalışdığımız müəllim həmkarlarımızla, tanıdığımız digər ziyalılarla və əlbəttə ki, xeyirxahımız, sevimli Həmzə müəllimlə, hal-əhval tutur, bayramlaşırıq. Bakıya yolları düşəndə hərarətlə qarşılayır, qapımızı açanda sonsuz fərəh hissi keçiririk.

Həqiqətən də şairin dediyi kimi:

*Ocağında dövlət daşa, var daşa,
Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.*

Həmzə müəllim həm köhnə kişilərdəndi, həm də köhnə dostdu, dəyəri-qiyəti heç bir var-dövlətlə müqayisəyə gəlməyəcək dərəcədə artıq olan böyük dostdur. Ona tərənnüm etdiyi uzunömürlülər sırasına qatılmasını, "bir əsrin dizini qatlamağı" arzu edirəm. Bu yazını da 5 il əvvəl Həmzə müəllimin 75 illik yubileyinə həsr etdiyim "Ay Həmzə qağa" şeirimi xatırlatmaqla yekunlaşdırıram:

*Od kimi alışdın, sönmədin heç vaxt,
Doğru-düz yolundan dönmədin heç vaxt,
Öz uca zirvəndən enmədin heç vaxt,
Qələmin itidir, ay Həmzə qağa,
Sözün qiymətlidir, ay Həmzə qağa.*

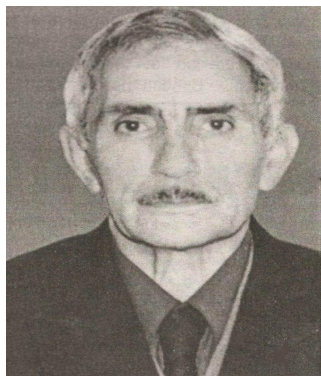
*Haqqa sən haqq dedin, haqqı danmadın,
Budaqdan budağa uçub qonmadın,
Arxan, dayağındı öz təmiz adın,
Yazıb-yaradırsan, ay Həmzə qağa,
Belə yaşayırsan, ay Həmzə qağa.*

*Satmadın sözünü sərvətə, vara,
Sən ağa ağ dedin, qaraya qara.
Hər kəlmən nur oldu qaranlıqlara,
Çağlayır ilhamın, ay Həmzə qağa,
Təmizdi vicdanın, ay Həmzə qağa.*

Həmid Kərimov - 80

NUR PAYLAYAN ÇIRAQ

Azərbaycanın Xalq şairi, rəhmətlik Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı "İnsan axtarıram, adama rast gəlirəm". Haqqında söz açdığım Hacı Həmid Müəllim Kərimov da həmin o gündüz çiraqla axtarılan, az-az rast gəlinən insanlardan biridir.

Hörmətli və diqqətli oxucunun yaqın nəzərini çəkdi ki, Həmid Kərimovu təqdim edərkən, müraciət forması kimi seçdiyim "Hacı" və "Müəllim" sözlərini böyük hərflərlə yazdım. Bəli, oçerkimin qəhrəmanı müəllimdir, Müəllim adını şərəflə daşıyan müəllimlər müəllimidir. Onun haqqında daha əvvəl qələmə aldığım başqa bir məqalənin sərlövhəsində təqdim etdiyim kimi, "Mənim birinci dərəcəli müəllimim"dir. O, həm də illər öncə özünün doğması, əzizi, elimizin, obamızın böyük ürəkli, sözün həqiqi mənasında xeyirxah ziyalı oğlu Süleyman müəllimin dəstəyi ilə müqəddəs Həcc ziyarətində olmuşdur.

Əvvəllər mühüm şərt idi ki, müsəlman öz şəxsi vəsaiti hesabına Kəbə evini ziyarət etsin, səfər xərcini özü çəksin. İndi artıq elə bir fikir formalaşıb ki, Həcc ziyarət edən iki cür müsəlmanı qəbul edirlər – başqalarının da yol xərcini çəkənləri və başqalarının köməyi ilə ziyarətə gedənləri. Birincilərin səxavəti, ikincilərin isə imanı şübhə doğurmur. Bəllidir ki, ziyarətçilər ticarətçi ola bilməzlər. Nə isə, bu məsələ üzərində çox dayanmaq istəmirəm. Bircə onu əminliklə deyə bilərəm ki,

Həmid müəllim həqiqi mənada, necə deyərlər, "yüzdə-yüz" hacı dini titulu daşımağa layiq müsəlman kişisidir.

Həmid Kərimov 1940-cı ildə Borçalıda - Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində dünyaya gəlib. 1959-cu ildə orta məktəbi bitirib və elə həmin il Azərbaycan Dövlət Universitetinin Coğrafiya-Biologiya fakültəsinə daxil olub. 1963-cü ildə universiteti bitirərək Faxralı orta məktəbində əmək fəaliyyətinə başlayıb. Elə o vaxtdan da bu məktəbdə şagirdlərin təlim-tərbiyəsi ilə məşğul olur. 1993-cü ildə keçirilən attestasiya zamanı "birinci dərəcəli müəllim" adına layiq görülüb. 2001-ci ilin sentyabrında Gürcüstan Respublikasının "Şərəf" ordeni ilə təltif olunub.

Yaxşı insan yurduna, elinə, obasına, Vətəninə nur paylayan çıraqdı. Faxralıda nur mənbəyi çoxdu, onlardan biri də Həmid müəllimdir. Hər dəfə rayona gedəndə Həmid müəllimlə görüşürəm, vaxtilə şagird partası arxasında elmi biliklərin əsaslarını örendiyim kimi, indi də onun müdriklik nurundan pay götürürəm. Və elə bilirəm ki, Həmid müəllimin timsalında bütün o vaxtkı pedaqoji kollektivlə görüşürəm, bütün müəllimlərimi ehtiramla xatırlayıram.

Dostlarsız həyat kədər dolu, susuz səhraya bənzər. Dostluq bədbəxtliyi azaldır, səadəti artırır, qəlbin fərəhi, uğursuz taleyin yeganə məlhəmidir. Necə ki, şair deyib:

Ocağında dövlət daşa, var daşa.

Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.

Həmid müəllimlə əzizi, gözəl dostumuz Tahir Qasimovun münasibətləri çoxdan qohumluq həddünü aşaraq, dostluğa çevrilib. Mən biləni, onlar 10 ildən artıqdı ki, məzuniyyət mövsümündə Azərbaycanın gözəl guşələrinə, daha çox da Qax rayonuna birlikdə səfər edirlər. İnsan səfərdə sınıxılır, yol yoldaşlığında tanınır. Onlar da səfərdə bir-birlərinin daxili

aləmlərini kəşf edib bir-birləri üçün qohumdan daha artıq əhəmiyyət kəsb etdikləri qənaətinə gəlirlər. Mənə də onlarla birlikdə səfəli guşələrdən birində görüşmək sevinci qismət olub.

Şagirdi, həmkəndlisi, sonradan həmkarı olduğumçün, ən əsası isə, dostu ola bildiyimə görə daim fəxr etdiyim Həmid müəllim mənim üçün həm insanlıq, həm ziyalılıq etalonudur. Şair Müzəffər Şükürün təbirincə desək, "mizrab vuran əlləri və barmaqları muzeyə qoyulmağa layiq olan" Borçalının azman şairi Kamandar Əfəndiyevin – Aşıq Kamandarın sözüdür:

*İnsanlıq, ziyalılıq yüzdə birdədi,
Yüz "mənam"də bir zərrəsi görünür.
İnsan, ziyalı olmaq böyük zirvədi,
O zirvədən Yer kürəsi görünür.*

Həmid müəllimi Allah yaradanda onu elə bir zirvədə qərarlaşdırıb ki, oradan Yer kürəsi görünə bilsin. Mənim özümün düşüncə tərzimə görə, Həmid müəllimin oturuşunda, duruşunda, baxışında, gülüşündə, hətta yerləşində də əxlaqi fəzilətlər var. Bu əxlaqi dəyərlərimiz indiki çətin sınaqlar zamanında müasir gənclərimiz üçün gözəl, saf nümunədir. 40 ildi əlaqə saxlayır, hal-əhval tuturuq Həmid müəllimlə. "İnsan Yer üzünün əşrəfidir" deyib ulu Peyğəmbərimiz. Həmişə demişəm, mənim üçün Vətən, məhz Həmid müəllim kimi yurda, elə, obaya bağlı insanlar deməkdir, onlarsız Vətən sadəcə coğrafi ərazidir.

Hər şeyin fəvqündə İnsanı – insanlığı, Xeyiri – xeyirxahlığı görən, həm yaxın, həm uzaq ətrafının dərin hörmətini qazanan, çətin sınaqlardan, ağır imtahanlardan mətinliklə, üzüağ çıxan, başıuca, alnıaçıq olan, ellə bir olub, elə söykənib, eldən güc alan, özü də elə dayaq olan, yarım əsrdən çox pedaqoji fəaliyyəti ilə Faxralı övladlarına təlim-tərbiyə verən, onların

dünyagörüşlərinin artmasına xidmət edən, kamil həyata vəsiqə almalarında yardımçı olan Həmid müəllimə həm də ona görə minnətdaram ki, mənə qarşı çox diqqətcildir. Həyatımda, pedaqoji işimdə, yaradıcı fəaliyyətimdə yaxşı nə baş veribsə, onu ürəkdən sevindirib, alqışlayıb, sevincimə şərik olub. Odur ki, vaxtilə tədris etdiyi fəndən "5" aldığım kimi, indi də məsuliyyət hiss edir, Həmid müəllimin dostluq dərindən əla qiymət almağa çalışıram. Həmid müəllimlə ünsiyyət idrak məktəbi, onunla hər söhbət bir ömrə yetəcək dərslərdir desəm, yanılmaram.

Təbiətin ağası olan insan həm də onun bir parçasıdır. Təbiətin, yaratdığı hər şey eynən meyvə kimi yalnız müəyyən anda yetkinlik həddinə çatır: həmin ana kimi yetişir, bar verir, sonra isə solur. Həmid müəllim kimi insanlar isə yaşa dolduqca, Yaradanın mükəmməl incəsənət əsəri kimi qədimləşdikcə qiyməti artır. Hacı Həmid müəllimin fəzil xüsusiyyətləri saya-hesaba gələn deyil. Heç nədən çəkinmədən həmişə ədalət tərəfdarıdır. Heç vaxt rəğbət doğurmayan işlərə baş qoşmaz. Onun müdrikliyinin rəhni alicənablığının daimi olmasındadır. Həmid müəllimin ürəkləri fəth etmək məharəti içindən gəlir. Bundan başqa, o, tədris etdiyi fənlərin, pedaqogikanın gözəl bilicisi olduğu kimi, xarakterləri anlamaqda, əhval-ruhiyyəni tuta bilməkdə, insanları kitab kimi öyrənməkdə də ustadır.

Deyirlər, ruhun sağlamlığı bədənə də ötürülür, imanlı adamların həyatı həm əməllərlə, həm də illərlə uzun olur. 80 yaşın dizini qatlamış, səmimi münasibətimin ifadəsi olaraq "Ay Qağa" dediyim, sağlam ruhu ilə dostlarının da ümidlərini qidalandıran, öz təmiz adı ilə şöhrətindən faydalanmağı haqq edən, əzəmət nümunəsi olan sevimli Həmid müəllimə möhkəm cansağlığı, 100 yaşını qeyd etməsini arzulayıram. Yubileyi münasibətilə yazdığım bu şeiri ona ərməğan edirəm:

*Yaxşı insan əməlinnən tanınır,
Zaman gəlir, dövrən keçir, ay Qağa.
El-obada hörmətin var əzəldən,
İşıq saçan nurdu insan, ay Qağa.*

*Düzlər keçib neçə dağlar aşmısan,
Çeşmələrin suyu kimi durusan .
Şükür Yaradana, yaxşı qalmısan,
Gözəl yoldaş, gözəl cansan, ay Qağa.*

*Həyatımız yazdı, boran-qar olmaz,
Səməndərin söz boxçası boşalmaz.
Sənin kimi dostu olan qocalmaz,
Qəlbindədi inam, iman, ay Qağa,
Kömək olsun sənə “Quran”, ay Qağa.*

Tahir Bayramov – 80

**SƏNİN ƏLİNDƏDİR
DƏRMAN, AY HƏKİM**

Keçmişini unudanı gələcək topa tutar, – deyib müdriklərimiz. “Faxralı kəndinin tarixi haqqında yaddaş kitabçası”nda Allahverdi Kərimov yazıb ki, Faxralıda ilk tibbi xidmət 1931-ci ildə Azərbaycanın Göyçay rayonundan olan həkim Burxanov tərəfindən başlanıb. Onu 1935-ci ildə Ənvər Hacıyev adlı həkim əvəz edib. Kənardan gələn həkimlərin tibbi

xidməti 1966-cı ildə Xalq tərəfindən sevilən gözəl həkim Oruc Bədəlov kənddə işə başlayana kimi davam edib. 1971-ci ildən Şərif Ayyazov, sonralar isə Tahir Bayramov baş həkim kimi, İslam Həsənov, Süleyman Çobanov, İsa Abışov həkim kimi xalqımıza xidmət ediblər. Onlardan başqa, Faxralıda yaşayan və digər yerlərdə işləyən həkimlərdən də gecə-gündüz xalqımızın tibbi xidmətində dayananlar olub. Bu həkimlərdən Vəkil Abbasov, Tahir Musayev, Vahid Əhmədov və Nəzakət Həsənovanın xidmətlərini göstərmək olar.

Əhaliyə göstərilən tibbi xidmət 1931-ci ildən 1951-ci ilə kimi Molla Namazın müsadirə edilmiş evində və 1951-ci ildən 1968-ci ilə kimi isə kolxozun boşaldılmış kontorunda fəaliyyət göstərirdi. 1969-cu ildə kənddə səkkizillik məktəb fəaliyyətə başladığı zaman köhnə kənd xəstəxanası məktəb üçün uyğunlaşdırılıb. 1973-cü ildə kənddə 40 çarpayılıq yeni, ikimərtəbəli xəstəxana binası tikilib istifadəyə verilib. Hal-hazırda kollektiv baş həkim Tahir Bayramovun rəhbərliyi altında əhaliyə tibbi xidmət göstərir.

Tahir Səməd oğlu Bayramov 1940-cı il mayın 12-də Gürcüstan Respublikasının Bolnisi rayonundakı Faxralı kəndində anadan olub. Orta məktəbi 1958-ci ildə bitirib. Kirovabad (indiki Gəncə) şəhərindəki Kənd Təsərrüfatı İnstitutuna daxil olub, orda oxuya-oxuya Azərbaycan Tibb İnstitutuna da daxil olub. 1966-cı ildə ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirdiyinə görə onu institutda müəllim kimi saxlamaq qərara alınıb. Lakin anası kənddə tək yaşadığına görə, Gürcüstana təyinat alıb. 1966-1969-cu illərdə Bolnisi rayonunun Kəpənəkçi kəndində uşaq həkimi kimi fəaliyyət göstərüb. 1969-cu ildən Faxralı kənd ambulator-xəstəxanasında uşaq həkimi kimi həkimlik fəaliyyətini davam etdirib, 2010-cu ildə isə baş həkim vəzifəsinə irəli çəkilib. Hal-hazırda da həmin vəzifədə çalışır.

Abbas Səhhət məşhur şeirində deyir:

*Anadır hər kişiyə öz vətəni,
Bəsləyib sinəsi üstündə onu.
Südüdür, kim dolanıb, qanım olub,
O mənim sevgili cananım olub.*

Çox zaman “Ana” və “Vətən” kəlmələrini birlikdə işlədirik. Kimdir ana? Saatlarca beşiyimizin ətrafında pərvanə olaraq yuxuya getməyimizi seyr edən, yuxudan oyanarkən isə açılan gözlərimizdən ilham alaraq arzulara qovuşan, həyat səmasında xoşbəxtliyindən ürəyi dağa dönən müqəddəs varlıq! Dünyanın ən möhtəşəm nəğməsi olan laylasıyla körpəsini cənnətə aparan, övladının ömrünü nura qərq etmək üçün özünü alova çevirib qılgıncımlarından körpəsinə işıq ərnağan edən qadın! Ananın böyüklüyünün, əzəmətinin qarşısında ən uca zirvələr belə baş əyər.

Bəs Vətən? Axı, nədir bizə vətənimizi də anamız qədər doğma edən? Anamız kimi o da bizi qoynuna alır, biz ona sığınmışıq, hara gediriksə gedək, dünyanın cənnəti bizim üçün vətən torpağının hər qarışındadır. Vətənimiz də bizə anamız

qədər əzizdir. Nə vətənsiz, nə də anasız yaşamaq yaşamaq deyil, var olmaqdır sadəcə.

Tərcüme-yi-halından da göründüyü kimi, Tahir Bayramov da çoxları tək özünə sürətli karyera yüksəlişi, rahat həyat yolu seçər, ali təhsilini bitirəndən sonra əlinə düşmüş fürsəti dəyərləndirib Bakıda qalib işləyə bilərdi. Ancaq o, anasını tək qoymamaq üçün “Vətənin qıraqda qalan yeri” Borçalıya qayıdıb. Təbii ki, Tahir Bayramovun bu qayıdış tarixçəsi ondan agah olan övladlarının da anaya-ataya verilməli olan dəyər barədə təsəvvürlərini zənginləşdirmişdir.

Tahir Bayramovun övladlarının dördü də ali təhsillidirlər. Bir qızı həkim, bir oğlu Neft şirkətində baş mühasib işləyir. Bir övladı isə dövlət qulluğunda çalışır. Oğlu Bayram M. Mirqasimov adına Respublika Klinik xəstəxanasında cərrahdır. Bacarığı ilə kollektivin böyük hörmətini qazanıb. Tahir Bayramovun adını daşıyan nəvəsi isə orta məktəbdə şahmat olimpiadasının qalibi ol.

Tahir həkimin halal çörəyi ilə böyüyüb boya-başa çatan övladları ali savada yiyələnmələrinə, cəmiyyətdə özlərinə yer tutacaq səviyyədə yetişmələrinə görə, əlbəttə ki, həm də öz analarına – Ayvazlı Güloza müəlliməyə, onun yuxusuz gecələrinə borcludurlar. Faxralı orta məktəbində 40 il pedaqoji fəaliyyət göstərmiş Güloza müəllimə övladlarının ilk müəllimi olduğu qədər də öz şagirdlərinə ana nəvəsi göstərmiş və bu üzdən cəmiyyətdə dərin hörmət və nüfuz qazanıb.

Böyük Nizami Gəncəvi yazırdı:

*Bir gün bar götürər ağac əkənlər,
Xəzinə apararlar əmək çəkənlər.*

Tahir həkimin elimizdə əməyi və zəhməti ölçüyə gəlməz dərəcədə çoxdur. Elin alqışı və duaları onunçün ən böyük mükafatdır.

Tahir həkim bacarıqlı kollektiv rəhbəri olmaqla bərabər, öz ixtisasının mahir bilicisi kimi həmişə elin içində olub, elnən bir olub. Əlində dərman qutusu, boynunda müayinə cihazı evləri gəzib, xəstələrin dadına yetişməyə tələsib. El də onunla bir olub, onu əlində-ovcunda saxlayıb, xeyirində-şərində dəstək durub.

İnsanların sağlamlığının keşiyində dayanan Tahir həkimə əzizlərinin əhatəsində səadət dolu uzun ömür yaşamağı və möhkəm cansağlığı arzulayıram.

MƏMNUN BAXIŞLAR YAŞADIR MÜƏLLİMİ

Faxralıda dünyəvi təhsil bir əsrlik tarixə malikdir. O dövrə qədər Faxralıda müsəlman dövlətlərində kifayət qədər dini təhsil alanlar var idi. Az-çox maddi imkanı olan ailələrin uşaqları bu din xadimlərinin evlərində mollaxana, mədrəsə tipli məktəblərdə dini təhsil alırdı.

Şəxsi adamlar tərəfindən evlərdə təşkil olunan dini məktəblər tədricən öz yerini ümumtəhsil məktəblərinə verdi. Bu təhsil sistemi öz inkişafını ibtidai məktəblərdən başladı. Hüseynqulu Məmmədli qeyd edir ki, Faxralıda dünyəvi məktəbin (ibtidai məktəb kimi) əsası 1919-cu ildə qoyulub.

Faxralı övladlarının kamil həyata vəsiqə almasında mühüm rol onayan Faxralı 2 sayılı orta məktəbi 1969-2005-ci illərdə Faxralı natamam orta (8-illik) məktəbi kimi fəaliyyət göstərmişdir. Bu məktəb, 1969-1994-cü illərdə “Duzdaxlı bulağ”ın yaxınlığında yerləşən, əvvəllər kolxozun kontoru, sonralar isə həkim məntəqəsi kimi istifadə olunan ikimərtəbəli binada yerləşmişdir. 1994-cü ildə həmin məktəb, ikimərtəbəli uşaq bağçasına köçürülmüş və sonralar həmin bina xalqımızın yanar ürəkli böyük ziya-lısı Arif Aslan oğlu Əliyev tərəfindən əsaslı təmir olunmuşdur. 2005-ci ildə məktəb hazırki orta məktəb statusunu almış və indi hal-hazırda kənardan cəlb olunmuş müəllimlərdən

başqa, kəndin 22 nəfər müəllimi bu məktəbdə işləyir. Ayrı-ayrı vaxtlarda Məmmədli Şərifov, Sədrəddin Namazov, Abbas Abbasov, Bayram Abbasov, Söhbəddin Məmmədov məktəb rəhbərlik etmişlər.

Faxralı 2 sayılı orta məktəbinin tarixini müfəssəl bilən və öz sələflərinin yolunu qədirşünaslıqla davam etdirən hazırkı direktor İsmayıl Qurban oğlu Xosrov 1947-ci il sentyabr ayının 9-da Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub.

1954-cü ildə I sinfə daxil olub, 1965-ci ildə Faxralı orta məktəbində XI sinfi uğurla bitirib.

Hərbi xidmət keçdikdən sonra 1971-ci ildə M.F.Axundov adına Xarici Dillər İnstitutuna daxil olub və 1975-ci ildə həmin institutu bitirib. Təyinatla Azərbaycan Respublikasının Qasım İsmayılov (Goranboy) rayonunda pedaqoji fəaliyyət göstərib.

1991-ci ildən Faxralı 2 nömrəli məktəbində müəllim kimi əmək fəaliyyətinə başlayıb, 1992-ci ildə məktəbin tərbiyə işləri üzrə direktor müavini (təşkilatçısı), 1993-cü ildən məktəbin tədris hissə müdiri vəzifəsinə təyin olunub. 2011-ci ildən bu günə qədər Faxralı 2 nömrəli ümumtəhsil məktəbində direktor vəzifəsində çalışır.

Direktor işlədiyi müddətdə məktəbin uğurları daha da artmışdır. Belə ki, məktəb ali məktəblərə qəbul olunanların sayına görə Gürcüstandakı Azərbaycan dilli məktəblər arasında hər il qabaqcıllar sırasında olur. Hal-hazırda məktəbin məzunlarının soracağı dünyanın müxtəlif ölkələrindən gəlir.

İsmayıl müəllim gözəl ailə başçısıdır. İki oğul, iki qız atasıdır. Oğlu Fəxri Xosrov Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetini bitirmiş, hal-hazırda Qəbələ rayonunda Diaqnostika Mərkəzində həkim-kardioloq vəzifəsində çalışır. Kiçik oğlu İntizar Bakı Dövlət Universitetinin məzunudur.

İsmayıl müəllimin 6 nəvəsi var. Onlardan Araz orta məktəbi qızıl medalla bitirib, Moskvada Seçenov adına 1 nömrəli Tibb Universitetinin tələbəsi, Məmməd Tbilisi Tibb Universitetinin,

Eleonora və Gülsüm isə Tbilisidə İ.Cavanxaşvili adına Universitetin tələbələrindərlər.

İsmayıl müəllim həmişə o qənaətdə olmuş, gənc həmkarlarına da bu fikri aşılarmışdır ki, müəllim şagirdlərinin mənəvi dünyasının memarı olmalıdır. Ona görə də özünün direktorluq fəaliyyətində təhsilin tərbiyə qanadına xüsusi önəm verir.

İsmayıl Qurban oğlu müəllim adını öz adının quru əlavəsi kimi daşıyıb yaşayan bəzilərləndən çox-çox fərqli olaraq, həmişə seçilmiş, nəsillərin yaddaşına böyük hərflərlə yazılmışdır. Onun ən böyük mükafatı məktəbin nailiyyət qazanan şagirdlərinin məmnun baxışları, ürəklərində yaşatdıqları hörmət və məhəbbətdir.

Hind yazıçısı Rabindranat Taqor demişdir: “Təhsil, mümkün qədər, gərək insanın yediyi qidaya oxşasın. Əgər yediyiniz qida lap birinci tikəni ağzınıza alan dəqiqədən sizə ləzzətli görünürsə, mədəiniz ağzınızdan da əvvəl oyanıb açılır”. İsmayıl müəllim də məktəbdə elə mühit yaratmışdır ki, dərs prosesi şagirdlərə gözəl mənəvi qida kimi ləzzət eləsin. Məktəbin müəllimləri şagirdlərə müəyyən bilikləri öyrətməklə yanaşı, onları öz üzərlərində işləməyə, biliyi axtarıb tapmağa da alışdırır, onlarda daxili motivasiya formalaşmasına çalışırlar. Öz sənətinə olan sevgisi, işinə məsuliyyəti, şövqü ilə seçilən İsmayıl müəllimin bu gözəl xüsusiyyətləri onunla çiyin-çiyinə çalışan həmkarlarına, dərs dedikləri şagirdlərə də sirayət edir.

Onunla görüşəndə haqqında oçerk yazmaq niyyətimini bildirdim. Fotoşəklini istəyəndə əlini atıb çox seçim etmədən ilk götürdüyü fotoşəklə mənə təqdim etdi. Baxan kimi yaxşı mənada çox təsirləndim, hətta deyərdim ki, rıqqətə gəldim. Şəkil İsmayıl müəllimin kabinetində stolu arxasında oturmuş halda görün-tüsünü əks etdirirdi. İş masasının üstündə ön planda mənim müəllifi olduğum “Faxralılar” kitabı diqqətimi çəkdi. Bu isə o demək idi ki, İsmayıl müəllim həm mənə, həm də gördüyüm işə – vəsf etdiyim Faxralıya, kitabın qəhrəmanları olan Faxralının

şərəfli övladlarına böyük dəyər verir. Dəyərli eloğlum və həmkarım, şagirdlərinin gələcək həyat yolunda inamla irəliləməsi üçün özünü onların ən yaxın, ən etibarlı dostu kimi tanıda bilib. Sərhədçi əsgər tək daim öz şəxsiyyətinin, şərəfinin keşiyində durmuş, bu müstəvidə də gözəl nümunə göstərmiş İsmayıl müəllimə uzun ömür, cansağlığı, yetişməkdə olan gənc Fəxrəli nəslinin təlim-tərbiyəsi naminə fəaliyyətində uğurlar arzulayıram. Yazımı istedadlı ilham və məhəbbət şairimiz İsa İsmayılzadənin seri ilə tamamlamaq istəyirəm.

*Bulağın gözünü gözümlə bilmişəm,
Üfüqdə təntiyən günün odunu,
Qonşudan aldığım közümlə bilmişəm.
Qaxət çöllərini, Qarayazını,
Borçalı yurdumun üfüqlərini
Hələ deyilməmiş sözümlə bilmişəm.*

Əzizim, İsmayıl müəllim! Hələ çox məzunların deyilməmiş sözlərini bundan sonra deyəcəklər. Və o sözlər, müdrik fikirlər sizin ruhunuzu qanadlandıracaq. Buna əmin ola bilərsiniz!

“OĞLUNDAN-QIZINDAN YARISA VƏTƏN, QUMUNDA GÜL BİTƏR, DAŞINDA ÇİÇƏK”

Azərbaycanın və Türk dünyasının böyük söz fəhri Zəlimxan Yaqub Fəxrəlini Bərcəlinin mədəniyyət mərkəzi adlandırmışdır. Şair haqlıdır. Çünki Fəxrəli onlarla alimin, şair və yazıçının, ictimai və siyasi xadimin, "Bərcəlinin Ələsgəri", "Yolun düşsə, təəşbehdi İstanbul, Fəxrəliyə ağır elim var mənim" deyən şair Nəbi Miskinin kəndidir. İki çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə deputat seçilmiş böyük alim Şamil Qurbanovdan başlamış, hazırda Azərbaycan-Gürcüstan parlamentlərarası deputat komissiyasının sədri, millət vəkili, Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşova qədər, bu kəndin zaman-zaman yetirdiyi, nəinki Bərcəliyə, ümumən Azərbaycana başucalığı gətirən dühələri, ziyalıları saymaqla qurtaran deyil. Elə xalq şairimiz Zəlimxan Yaqub da Fəxrəliyə dəyər verdiyi, çox mətləblərdən xəbər verən "Bərcəlinin mədəniyyət mərkəzi" ifadəsini məhz o gözəl ziyalıları nəzərdə tutaraq söyləmişdir. Maksim Rılski mükafatı laureatı Abbas Abdulla Fəxrəliyə həsr etdiyi şeirin bir yerində nəhaq yazmamışdı ki:

*Dörd tərəfi dağdan hasar,
Dost qarşılar, yağlı basar,
At oynatmaz hər cür yasər,
Ər oğlu ər Fəxrəlidə.*

Xalqına, xalqlararası dostluğa xidmət edən belə ziyalılardan biri də haqqında söz açdığım, Gürcüstanın "Şərəf" ordenini daşıyan Bayram müəllimdir.

Bayram İsafrıl oğlu Abbasov 1951-ci il yanvar ayının 1-də Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində qulluqçu ailəsində anadan olub. 1967-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib. Həmin il Axundov adına Azərbaycan Xarici Dillər İnstitutunun Rus dili və Ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olub.

1972-ci ildə institutda təhsilini uğurla başa vurub. 1973-cü ildən bu günə qədər doğma kəndində pedaqoji fəaliyyətini göstərir.

1978-ci ildən 1991-ci ilə qədər 1 nömrəli Faxralı orta məktəbində tərbiyə işləri üzrə direktor müavini, 1991-ci ildən 2005-ci ilə qədər 2 nömrəli Faxralı orta məktəbində direktor vəzifəsində çalışıb. 2005-ci ildən 2011-ci ilə qədər həmin məktəbdə yenidən direktor müavini kimi pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib.

2019-cu ildə məktəbin qəyyumlar şurasının sədri seçilib.

2003-cü ildə təhsildə qazandığı uğurlara görə Gürcüstan Respublikasının Prezidenti tərəfindən bu ölkənin ən yüksək dövlət mükafatına – "Şərəf" ordeninə layiq görülüb.

1993-cü ildə müəllimlərin attestasiyası zamanı ali dərəcəli kateqoriyaya layiq görüldü.

Obyektiv siyasi baxışları nəticəsində 2014-cü ildə hakim "Gürcü arzusu" partiyasının siyahısı ilə Bolnisi Rayon Sakrebulosuna (bələdiyyəsinə) deputat seçilib.

...Bayram müəllimlə kənddə bir məhlədə böyümüşük. Valideynlərimiz arasında çox gözəl münasibət olub. Təbii ki, böyüklərimizin münasibətlərindəki sağlam iqlim, yaxınlıq biz övladlara da keçib. Bayram müəllimin bacısı Solmaz xanım ilə on il bir sinifdə oxumuşam. Böyük qardaşı Vəkil həkimi həmişə minnətdarlıqla xatırlayıram. Gözəl ziyalı Vəkil həkim haqqında fikirlərimi həmişə məhəbbətlə bildirmişəm. Mənə qol-qanad verən ziyalardan biri idi Vəkil həkim.

Hörmətli Bayram müəllim, mənim zəhmətimə verdiyiniz dəyərə görə sizə sağ olun deyirəm. Ünvanıma dediyiniz fikirlər mənim üçün bir tarixdir. Və o fikirləri bu yazıya əlavə etməyi özümə borc bildim:

Salam, Səməndər müəllim! Necəsiniz? Kənd əhalisini və ziyalıları müntəzəm surətdə maarifləndirdiyiniz üçün, kəndimizdə elm və təhsilə xüsusi önəm verdiyiniz üçün çox sağ olun. Mənə də xüsusi diqqət ayırdığınız üçün irəlicədən öz dərin minnətdarlığımı bildirirəm.

Mənəvi cəhətdən zəngin olduğunuza görə, dəyərli xalqımız Sizi heç vaxt unutmayacaq!

Dərin hörmətlə: Bayram müəllim

7.11.2019

Karlayl demişdir ki, böyük adamın böyüklüyü onun kiçiklərlə necə rəftar etməsində aşkar olur. Məndən yaşda böyük olsalar da, hiss edirdim ki, Bayram müəllim və Abbas müəllim mənə qarşı çox istiqanlı, diqqətcildirlər. Orta məktəbdə oxuyanda, sonradan tələbəlik illərində qardaşı Abbas müəllimlə həmişə mənə diqqət göstərər, ayrı-ayrı mövzularda suallar verərdilər. Hiss edirdim ki, verdiyim cavablar onları qane edir və bu hiss məni qanadlandırırdı. Hər kiçik uğuruma ürəkdən sevinirdilər.

Tale elə gətirdi ki, Bayram müəllim Borçalıda, mən isə Bakıda yaşamalı, məktəb direktoru vəzifəsi daşımalı olduq. Nəvəsi Nicat mənim rəhbərlik etdiyim məktəbi bitirdi, hal-hazırda ali məktəbdə təhsil alır. Kiçik nəvəsi Hüseyn də perspektivli şagirdimizdir. Ümid edirik ki, tezliklə onun da sorağı ali təhsil ocağından gələcək.

"Oğlundan-qızından yarısa Vətən, qumunda gül bitər, daşında çiçək", – deyib Aslan Kəmərlı. Cəmiyyətdə təkcə övladlara valideynlərinə görə deyil, valideynlərə də yetişdirdikləri övladlarına görə qiymət verirlər. Övladlar cəmiyyətdə layiqli yer tutanda, el üçün, xalq üçün yararlı olanda,

onlara deyilən alqışdan valideynlərə də pay düşür. Bayram müəllimin qızlarından pedaqoq həmkarım Elnarə müəlliməni yaxşı tanıyıram: valideynləri kimi, o da yüksək əxlaqi keyfiyyətləri özündə cəmləşdirən ağıllı, savadlı bir Azərbaycan ziyalisidir.

Herbert demişdir ki, yaxşı atanın verdiyi tərbiyəni heç bir məktəb verə bilməz. Bayram müəllim gözəl ailə başçısıdır. Hər iki övladı ali təhsillidir. Bayaq adını çəkdiyim Elnarə müəllimə Bakı Dövlət Universitetinin riazıyyat fakültəsini, Elenora xanım isə Tbilisi Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini bitirib. Ömür-gün yoldaşı Svetlana xanım 40 ildən çoxdur ki, məktəbdə müəllim işləyir. Bir-birinə həyan, həm də həmkar olan bu cütlüyün verdiyi mükəmməl tərbiyə qızlar üçün ən zəngin cehiz, ən dəyərli diplom olub desəm, yanılmaram.

Bənənyar demişdir ki, dinləyə bilmək bacarığı yaxşı danışmaq bacarığına bərabərdir. Bayram müəllim gözəl həmsöhbətdir. Necə deyirlər, hərəni öz dilində dindirməyi bacarır. Hər hansı bir məsələ ilə bağlı ona sualla müraciət edənləri böyük səbirlə dinləməsi, məmnuniyyət hissi ilə cavablandırması, verdiyi şərhlərlə, fikirlərinin sərrastlığı, məzmunluluğu, əhatəliliyi ilə həmsöhbətini valeh edir. Hətta "işı düzəlməyənlər" də onunla təmasdan narazı qalmır, əmin olurlar ki, Bayram müəllimin imkanı olsaydı, əlindən gələn köməkliyi əsirgəməzdi.

Bayram müəllimi yaxşı tanıyanlar bu fikrimi, əlbət, təsdiqləyərlər: Adama elə gəlir ki, Bayram müəllim təkcə məktəbdə deyil, hər yerdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirir. Evdə də, el içində, cəmiyyət arasında da, məclislərdə də qiymətli söz-söhbəti, oturuşu-duruşu ilə. Hara gedirsə, özü ilə nur, işıq, aydınlıq aparır. Bayram müəllim olan yerdə qaranlığa yer qalmaz. Onun təbiətindəki işıq çoxlarının ömür yolunu işıqlandırır. Faxralı övladlarına təlim-tərbiyə verib, dünyagörüşlərinin artmasına xidmət edib, onların kamil həyata vəsiqə almalarında yardımçı olub.

Henri Fordun sözüdür: "Örənməyən adam istər iyirmi yaşında olsun, istər səksən, qocadır. Öyrənən isə kim olursa-olsun, gəncdir". Bayram müəllim həm də daim öz üzərində çalışır, öyrənir, mütaliə edir. Azərbaycanda və Gürcüstanda, qardaş Türkiyədə, Qafqazda, beynəlxalq aləmdə baş verən hadisələri izləyir, dünyada cərəyan edən siyasi, iqtisadi tendensiyalardan xəbərdardır. Çox mütaliə etdiyinə və mütaliə etdiyini əqlin süzgəcindən keçirdiyinə görə, çox zəngin mənəvi aləmi var.

Zenon deyib: "İki qulaq və bir dil bizə ona görə verilib ki, çox dinləyib az danışaq". Bayram müəllim də az danışır çox iş görən adamdır. Bayram müəllimin sayəsində Fəxrəlinin yerli əhəmiyyətli bir çox problemləri həllini tapmış, Adgözəlli, Vəliyyə, Dadaşlar, Musalar, Göyüşlər adlanan məhəllələr içməli su ilə təmin edilmiş, kəndlə rayon mərkəzini əlaqələndirən nəqliyyat məsələsi qaydasına salınmış, onun rayon rəhbərliyinə müraciəti ilə qəbiristanlıq üçün əlavə torpaq sahəsi ayrılmışdır. Yerli mətbuatda Bayram müəllimin haqqında Gürcüstan parlamentinin deputatı Mahir Dərziyevin, Bolnisi Sakrebulosunda "Gürcü arzusu" fraksiyasının sədri Nukri Andriadzenin, abadlaşdırıl-masına kömək etdiyi məhəllələrin sakinlərinin, həmkəndliləri Tanrıverdi Göyüşovun, Araz Qasımovun, Daşdəmir Vəliyevin yüksək fikirləri dərc olunmuşdur. Barəsində söz deyənlər Bayram müəllimin üstün əxlaqi keyfiyyətlərini, Vətənə, torpağa bağlılığını, yüksək intellektual səviyyəsini, bir pedaqoq kimi böyük potensialını, təmkinli siyasətçi olmasını vurğulayırlar. Rayon Sakrebulosunun deputatı kimi ona göstərilən etimadı daim doğrultmuş, əqidəsinə sadıq qalmışdır. Xarakteri bütöv, dediyi sözün üstündə durmağı bacaran adamdır.

İş insanın cövhəridir deyib atalar. Çox əməksevər adamdır Bayram müəllim. Zəhmətkeş insanlara hörmət edir, əmək hüquqları pozulanların müdafiəsinə qalxır. O, tək-cə iş vaxtı deyil, evdə olanda da işləyir. Fasiləsiz olaraq öz üzərində çalışır, ən gərgin vaxtlarında belə əmək fəaliyyətini davam etdirir. Bayram

müəllim hesab edir ki, əsl istirahət işləməmək deyil, məşğuliyyətin dəyişməsidir.

Düşünən insandır Bayram müəllim. Düşünməyi həm görülcək işlər sırasında ən məhsuldarı olmaq perspektivinə malik iş sayır, həm də istirahətin bütün növləri arasında ən mənalısı hesab edir. Onun əksər başqa gözəl keyfiyyətləri, müsbət insani xüsusiyyətləri məhz əməksevərliyindən "su içir", zəhmətkeşliyi ilə tamamlanır, çalışqanlığı ilə qüvvətə yüksəlir.

Əziz və mehriban qonşum, gözəl həmkarım, elinin-obasının dəyəri gözündə həmişə uca olan Bayram müəllimə uzun ömür, cansağlığı, pedaqoji və ictimai-siyasi fəaliyyətində uğurlar arzulayıram.

İNSAN-ALİM OLMAQ BÖYÜK ZİRVƏDİR

Belə bir atalar sözü var: “Alim olmaq asandır, insan olmaq çətin”. Bəzən alimlər bu sözdən incidiklərini gizlətməyərək, hətta televiziyaadakı çıxışları zamanı isbat etməyə çalışırlar ki, alim olmaq çox çətindir, hər adam alim ola bilməz. Amma görəsən, atalarımız niyə belə deyiblər? Doğrudan da, hər adam alim ola bilməz. Amma bir şey unudulur ki, bu atalar sözündə “insan” anlayışı “hər adam” mənasında deyil, “kamil insan” mənasında işlədilir. Alim olmaq çətindir, kamil insan olmaq ondan da çətindir; çünki kamilliyin əlavə şərtləri də var. Kamillik ilk növbədə özündə yüksək mənəviyyatı ehtiva edir ki, buraya da alicənablıq, fədakarlıq, təvazö, ləyaqət, qeyrət və s. onlarca üstün məziyyət daxildir. Əgər statistikaya müraciət etsək, əsl insanlar az olduğu kimi, əsl alimlər də azdır. Amma formal yanaşdıqda və istənilən elmi dərəcəsi olan adama alim deyildiyi müasir dövrdə bu atalar sözü getdikcə daha çox dərəcədə özünü doğruldur. Yəni alim olmaq asanlaşır, əsl insani keyfiyyətlər isə sanki keçmişdə qalır və nisgillə xatırlanır. Təbii, alim olmaq üçün çalışmalısan. Yuxusuz gecələr keçirib oxumalısan. Elmin sirlərinə yiyələnib öyrənməlisən, mutaliə etməlisən. Amma insanlıq gəndən və haqdan gəlir.

Şair Müzəffər Şükürün:

*Xan olsaydım, nöqərlərə qıyardım,
Görüşünə yeddi cöngə soyardım,
Mümkün olsa, muzeylərə qoyardım
O əlləri, o barmağı, Kamandar! -*

deyərək vəsf elədiyi, qabiliyyətinin gözəl mənzərəsini yaratdığı, Vətənin qıraqda qalan yeri Borçalının azman aşığılarından olan Aşıq Kamandar bizim alimlərimizdən birinə yazırdı ki:

*Alimlik, insanlıq yüzdə birdədi,
Yüz "mənəm"də bir zərrəsi görünür.
İnsan, alim olmaq böyük zirvədi,
O zirvədən Yer kürəsi görünür.*

Elmin zirvəsindən Yer kürəsini də, göy qübbəsini də ovçunun içindəymiş kimi görən, təbiətin sirlərinə bələd olan, bilinməzi öyrənən alimlərimizdən biri – dəyərli ziyalımız Kamal Gülməmmədov haqqında söz açanda da ilk növbədə onun kamilliyi vurğulanmalıdır.

Gülməmmədov Kamal Camal oğlu 1963-cü il avqustun 2-də Gürcüstan Respublikasının Bolnisi rayonundakı Əsmələr kəndində ziyalı ailəsində anadan olub. 1970-ci ildə Qoçulu orta məktəbində birinci sinfinə gedib, 1981-ci ildə həmin məktəbi bitirib və elə həmin ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun (indiki ADPU) Fizika fakültəsinə daxil olub. Oxuduğu 5 il ərzində fakültə komsomol komitəsinin katibi olub. 1986-cı ildə ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirib və Balakən rayonunda pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. 1987-1988-ci illərdə ordu sıralarında xidmət edib.

1989-cu ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunun Mexanika-molekulyat fizika kafedrasının aspirantı olub, 1992-ci ildə “ $TlIn_{1-x}Sm_xSe_2$ bərk məhlulları monokristallarının elktrofiziki fotoelektrik, istilik xassələri və onların əsasında diod strukturları” mövzusunda dissertasiya müdafiə edərək Fizika-riyaziyyat elmələri namizədi alimlik dərəcəsi alıb. 1995-2001-ci ildə ADPU-da və Şuşa Mədəni-Maarif Texnikumunda ixtisası üzrə dərslər deyib, 2001-ci ildən hal-hazırda kimi isə Azərbaycan

Texniki Universitetinin Fizika kafedrasında dosent vəzifəsində işləyir.

Kamal müəllim yarımkeçiricilər və dielektriklər fizikası sahəsində aparıcı mütəxəssislərdən biridir. Onun elmi maraq sahəsi yeni çoxkomponentli birləşmələrin və bərk məhlulların alınması, fiziki-kimyəvi analizlərinin aparılması, fundamental fiziki xassələrinin: elektrofiziki, istilik-fiziki, optik, fotoelektrik xassələrinin öyrənilməsi və bu materialların tətbiq olunma sahələrinin araşdırılmasıdır. O, üçqat birləşmələrin xassələrinin tədqiqi ilə məşğul olan tanınmış tədqiqatçı olmaqla yanaşı, bu birləşmələrdə üçvalentli elementlərin lantanoidlərlə əvəz olunması ilə alınmış yeni sinif birləşmə və bərk məhlulların tədqiqi sahəsində müəyyən işlər aparmışdır. Onun apardığı tədqiqatlarla müəyyən edilib ki, həmin materiallar yüksək tenzohəssaslığa, spektrin görünən və yaxın infraqırmızı hissəsində yüksək foto-ohəssaslığa və yaddaşlı çevirmə xüsusiyyətinə malikdirlər. O, polimerlərlə yarımkeçirici birləşmələrdən əlavələr etməklə yeni tip kompozisiya materiallarının alınması, tədqiqi və tətbiq olunma imkanlarının arşdırılması sahəsində də dəyərli nəticələrə nail olmuşdur. Tədqiqatlar nəticəsində müəyyən etmişdir ki, həmin kompozisiya materialları təmiz polimerlərdən 50 dəfə yüksək yaşama müddətinə malik dəyərli elektret materialları kimi istifadə oluna bilər, spektrin görünən hissəsində güclü lüminessensiya xassəsinə malikdirlər.

Hazırda bu nəticələrin yüksək həssaslıqlı çevik elementlərin hazırlanmasında istifadə olunması istiqamətində tədqiqat işlərini davam etdirir. “ $A_3B_3C_2^6$ tip nanostrukturlu və həcmli monokristalların elektrofiziki xassələri” adlı doktorluq dissertasiyası hazırda, bu yaxınlarda müdafiə edəcək.

İşlədiyi müddətdə 105 elmi məqaləsi yerli və xarici nüfuzlu jurnallarda çap olunub, xaricdə 20-yə yaxın tezislə konfrans və simpoziumlarda çıxış edib. 2 ixtiranın, 4 dərs vəsaitinin (“İşığın təbiəti və həndəsi optikanın elementləri”, “Nəzarətin fiziki

metodları", "Fizika", "Optikanın əsasları"), 2 fənn proqramının müəllifidir. Ailəlidir, iki övladı var.

Professor, sabiq millət vəkili, unudulmaz Şamil Qurbanov deyirdi ki, Borçalılar hər şeydən əvvəl qeyrətdə məşhurdurlar. Ancaq bu da həqiqətdir ki, qeyrətli Borçalılar elmdə də, sənətdə də uğurlara imza ataraq Azərbaycanın, Gürcüstanın və ümumən dünya elminin, mədəniyyətinin tərəqqisinə sanballı töhfələr vermiş və verməkdədirlər. Dəqiq elmlərdən sayılan fizika təbiətin sirlərini öyrənməklə texnikanın inkişafını sürətləndirməyə xidmət edir. Bu sahədə tanınmış alimlərimizdən Borçalının Saracılı kəndində doğulan, fizika sahəsində Yaponiyaya uzunmüddətli ezam olunan ilk və tək azərbaycanlı alim, İslam Dünyası Bilimler Akademiyasının həqiqi üzvü Həmdulla Mehrabovun nailiyyətlərini bütün dünya alqışlayır. Elmi-pedaqoji fəaliyyəti təqdir olunan, fitri istedadla malik Kamal müəllim də o xoşbəxtlərdəndir ki, elmin nuru ilə yolu işıqlanan ömrünün hər gününü dolğun, mənalı və düzgün yaşayır. Ömür adlı yolda Kamal müəllimin daşdığı tale yükü insanpərvərlik, alimlik, xeyirxahlıq və düzgün amal uğrunda getdiyi məqsəddir.

Kamal Gülməmmədov fənləri də yüksək pedaqoji ustalıqla tədris edir. O, ali məktəb fizika kursunun, o cümlədən nəzəri fizikanın müxtəlif bölmələrindən yüksək səviyyədə mühazirələr oxuyur. Onun qabaqcadan mühazirəyə hazırlaşmasına xüsusi ehtiyacı yoxdur. Çünki Kamal müəllim elmdə həmişə özünü formada saxlayır. Kamal müəllim fizika kursunun müxtəlif sahələrinə aid olan çətin məsələləri qısa zamanda ən əlverişli üsulla həll etməyi bacarır və bu sahədə böyük təcrübəyə malikdir. Görkəmli nəzəriyyəçi-fiziklərdən və riyaziyyatçılardan dərs alması, dəqiq elmlərin müxtəlif sahələri üzrə fundamental elmi bazaya malik olması, fəal elmi yaradıcılıqla məşğul olması həm də onun yaxşı bir fizik olmasından xəbər verir.

Kamal müəllim dostluqda və yoldaşlıqda da sədaqətli, etibarlı və dürüstdür. O, köməyə ehtiyacı olan insanları çətin və darda qoymur, öz qayğıkeşliyi və mənəvi dəstəyi ilə onlara həyan

olur. Qohum-əqrəbasının, dostlarının, həmkarlarının, ellilərinin, qonşularının xeyir-şər işlərində sinəsini qabağa verir. Dostluğa böyük dəyər verən, dostlarını sevən və dostları tərəfindən sevilən insandır. Dostun kədərini bölüşüb azaltmağı, sevincini bölüşüb artırmağı bacarır.

Arzu edirəm ki, Kamal Gülməmmədov ömrünün qalan hissəsində ancaq sevinсин və şadlıqlara şərik olsun. Daim zirvələr fəth edərək Azərbaycan elminin şöhrətini ucaltsın, şərəfinə şərəf qatsın. Tərəvətini itirməyən istedadı və yorulmaq bilməyən zəhməti sayəsində etdiyi elmi nailiyyətlərin həyata keçərək bəhrə verməsini, ixtiralarının tətbiq olunaraq insanlara fayda gətirməsini görüncə, qəlbi sonsuz fərəh hissi ilə dolsun. Və gün o gün olsun bu bayati Kamal Gülməmmədovun dilindən düşməsin:

*Bu boğçada ,
Bu bağça , bu boğçada,
Baxın, görün nələr var,
Könlümün bağçasında.*

MÜQƏDDƏS SƏNƏTƏ XİDMƏT EDƏN QƏLƏM

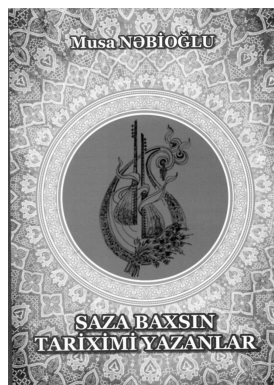
Təqvimin artıq tarixə çevrilərək örtülmüş “2018-ci il” səhifəsinin sonuna yaxın Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi, “Ozan dünyası” jurnalının baş redaktoru, Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin üzvü, Əməkdar mədəniyyət işçisi **Musa Nəbioğlunun** Azərbaycan aşığı sənətinə həsr olunmuş **"Saza baxsın tariximi yazanlar"** kitabının işıq üzü görməsi həm “Ədəbiyyat ili”nə, həm də “Mədəniyyət ili”nə möhür vuran hadisələrdən oldu.

Kitabda müəllifin aşığı sənəti ilə bağlı son illərdə qələmə alıb müxtəlif mətbuat orqanlarında çap etdirdiyi elmi-publisistik məqalələri və ustad aşıqlarımızın, sazbəndlərimizin həyat və yaradıcılığından bəhs edən maraqlı öçerkləri yer alıb. Eləcə də, müəllifin ayrı-ayrı vaxtlarda müxtəlif elm adamlarından və ustad aşıqlardan götürdüyü müsahibələr, kitablara yazdığı ön sözlər, özünün verdiyi müsahibələr və kitabları haqqında yazılmış rəylər də oxucuya təqdim olunur. “Elm və təhsil” nəşriyyatında çap olunmuş kitabın elmi məsləhətçisi Əməkdar elm xadimi, professor **Məhərrəm Qasımlı**, redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent **Razim Məmmədli**dir.

Bəri başdan onu qeyd edirəm ki, dəyərli eloglum və hər uğuru ilə fəxr etdiyim, dostum və dostu olduğum üçün qürur duyduğum istedadlı qələm sahibi Musa Nəbioğlunun bu kitabı da əvvəlkilər kimi sözə, sənətə qoyulmuş abidədir, qədirşünaslıq nümunəsidir. kitabın adı da Türk dünyasının böyük söz fəthi, Azərbaycanın Xalq şairi, Aşıqlar Birliyinin sabiq sədri, insanlığı

və şairliyi ilə qədərbilən poeziyasevərlərin duyğulu ürəklərində özünə möhtəşəm heykəl ucaltmış, özünün dediyi kimi, “saz adlı, sənət adlı yola könül verməklə duru qalan, diri qalan, baxışında haqq odunu, qəlbində nuru saxlayan” unudulmaz **Zəlimxan Yaqubun** “Millətimi saz anladar, saz anlar, Saza baxsın tariximi yazanlar” kimi məşhur beytindən götürülüb. Təsadüfi deyildir ki, müəllifin Zəlimxan Yaquba həsr etdiyi “Sarıldığım sazdı mənim” adlı məqaləsi kitabda ön səhifələrdə yer alıb. Həmin məqalədə Zəlimxan Yaquba ömrünün ən coşqun çağında danışdıqları dastanlarla xəzinə, sərvət bağışlamış üç böyük ozan - **Əmrəh Gülməmmədov, Kamandar Əfəndiyev, Hüseyn Saraçlı** xatırlanır, şairin Kəlbəcərə “xəncərə gümüş kimi” yaraşdırdığı **Dədə Şəmşir** yada salınır. Müəllif bu məqalədə ədəbiyyatşünas alim **Azər Turanın** çox qiymətli bir fikrinin altını cızır: *“Etiraf etməliyik ki, Azərbaycanda muğamın dərki müstəvisində ədəbiyyatın təmsalında Bəxtiyar Vahabzadənin “Muğam” poeması hansı işi görübsə, Zəlimxan Yaqubun “Saz” poeması da saz havalarının dərki müstəvisində eyni işi görüb”*.

Musa Nəbioğlu götürdüyü müsahibələrdə həmsöhbətlərinə elə vacib suallar verir və həmin suallar elə qiymətli cavablar almağa hesablanır ki, onlar aşiq sənətini sevənlərə, bu sənətə qədəm qoyanlara fayda versin. Məsələn, *“əsl aşiq yetişdirməyin yolu nədir?”*, *“aşiq olmaq istəyənlər üçün hansı vacib şərtləri qeyd edərdiniz ki, bu sənətə gələnlər mütləq onlara əməl etməlidir?”*, *“nə etmək lazımdır ki, bu sənətə yeni gələn gənclər sadəcə saz çalmaqla kifayətlənməyib, bütövlükdə aşığıq ənənələrini yaşada bilsinlər?”*, *“bu günkü aşiq necə olmalıdır?”*, *“televiziya kanallarında aşiq sənəti ilə bağlı yayımlanan verilişlərin səviyyəsi qaneedicidir?..”* və s. Əlbəttə, inanıram ki, sənətsevər oxucular bu suallara verilmiş cavabları tapmaq üçün

Musa Nəbioğlunun yeni kitabını axtaracaqlar. Sənətsevərlər kitabda müəllifə müsahibə vermiş hörmətli millət vəkili, dəyərli alimimiz, akademik **Nizami Cəfərovun**, digər dilçi alim, professor **İsmayıl Məmmədovun**, bu gün haqq dünyasında olan məşhur türkiyəli aşiq, UNESCO tərəfindən “Canlı insan xəzinəsi” titulluna layiq görülmüş **Şərəf Taşlıovanın**, XX əsr Azərbaycan aşiq sənətinin görkəmli nümayəndələrindən biri olan Dədə Şəmşirin oğlu **Qənbər Qurbanovun**, Borçalı aşiq mühitinin tanınmış nümayəndələrindən **Əhməd Sadaxlının**, ustad oğlu **Zakir Mirzə oğlu Bayramovun**, sənətkar övladı **Əflatun Kamandaroghlunun**, günümüzün ustad aşiqələrindən **Cahangir Quliyevin** qiymətli fikirləri ilə tanış olacaqlar. Sazbəndlə maraqlananlar isə bu kitabda hətta təcrübəli **Sazbənd Bəfəlidən** (Bəfəli Əli oğlu Adıgözəlovdan) yaxşı sazı necə düzəltməyin sirrini də öyrənə biləcəklər.

Kitab, eyni zamanda həm də aşiq sənətinin hazırkı durumu barədə vəziyyəti aydınlaşdırır, sahənin aktual məsələlərini önə çıxarır, mövcud problemlərin həlli istiqamətində Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin gördüyü tədbirlər və həyata keçirməyi planlaşdırdığı işlər haqda, eləcə də Musa müəllimin özünün zəhməti hesabına ərsəyə gələn əsərlər barədə təsəvvürləri dəqiqləşdirir. Məlumat verilir ki, 2010-cu ildə nəfis tərtibatla Bakıda işıq üzü görən “Ozan-aşiq dünyası” adlı albom-kitab elmi ictimaiyyətdə böyük əks-səda doğurub. 2011-ci ildə isə yenə də Bakıda Musa Nəbioğlunun müəllifliyi ilə təqdim olunan “Sazımız – sazbəndimiz” adlı kitab bütövlükdə sazbəndlərə həsr olunmuş ilk kitab kimi böyük əhəmiyyətə malikdir. Son illərdə ozan-aşiq sənəti ilə bağlı bir sıra uğurlu nəşrlərdə imzası olan Musa Nəbioğlu “Ustad aşiqlərimiz” seriyasından “Haqdan gələn saz” (Aşiq Əmrah Gülməmmədov haqqında) “Aşiq Ələsgər” və “Xan Kamandar”, “Haqdan pay olan Göycə” (Aşiq Göycə Məmmədov haqqında) və “Hüseyn Saraçlı” kitablarının tərtibçisi və redaktorudur.

“Saza baxsın tariximi yazanlar” əslində həm də Musa Nəbioğlunun özünün öz yubileyinə hədiyyəsidir, yəni əvvəlcədən planlaşdırılıb yazılmış bir kitab deyil. Müəllif bu barədə giriş sözündə yazır: “...*Sadəcə olaraq 60 illik ömrümün əsasən son on ilində – aşığı sənətinin təbliği və tədqiqi ilə daha aktiv şəkildə məşğul olduğum dövrdə yazdıqlarımı ömrün bu məqamının bir hesabatı kimi təqdim etmək istədim. Və həm də ona görə bu məqalə və müsahibələri cəm halda oxuculara təqdim etmək qərarına gəldim ki, bəzi məqalə və müsahibələr bir neçə il bundan əvvəl qələmə alınsa da, orada toxunulan məsələlərin çoxu bu günümüz üçün də aktualdır. Yəni kitaba sadəcə məqalələr toplusu kimi baxmaq düzgün olmazdı. Hər məqalə bir ustadın bu sənətə təzə gələn gənclər üçün əsl örnək olan həyat və yaradıcılığı haqqında maraqlı faktlarla, bir elm adamının dəyərli fikirləriylə zəngindir*”.

Kitabda həyat və yaradıcılığı sənət ardıcılları üçün örnək sayılan ustadlardan **Şair Ağacan** haqqında bilmədiklərimizi öyrənəcək, **Aşıq Şəmşirin** hikmət dünyasına səyahət edəcəyik. Saf niyyətli ilqar, iman şairi, “zəmanə küskünü” **Mikayıl Azaflı** ilə birgə cəhalətə nifrət oxuyacağıq. Hələ sağlığında yəni sənət möcüzəsi, əfsanə hesab olunan, sənəti ilə bərabər dədəlik mərtəbəsinə yüksələn, solo saz ifaçılığının təkrarsız və əzəmətli simalarından olan **Ədalət Nəsimov** şükranlıqla xatırlayacağıq. “Ustad Ələsgərin ustad adaşı”, “şair Zəlimxanın aşığı qardaşı”, aşığı sənətinin dünəni ilə bu gününü birləşdirən **Çopur Ələsgər** (Ələsgər Tağıyev) körpüsündən keçib, Gədəbəydə **Aşıq İsfəndiyar Rüstəmovun** yaratdığı “Xalq aşıqları” ansamblının uğurlarından xəbər tutacağıq. 26 ildir ki, Laçın həsrəti ilə yaşayan **Aşıq Cabbarın** (Cabbar Cabbarovun) qol saatının sirrindən agah olacağıq. Aşıq sənəti ilə bağlı bildiklərini təmənnəsiz və böyük həvəslə ona müraciət edən hər kəslə bölüşməyə hazır olduğunu bəyan edən, sinəsi neçə-neçə dastanla dolu **Əhməd Sadaxlını** xatırlayacağıq.

Musa Nəbioğluna minnətdaram ki, əvvəllər yazdığı üç kitabına – dünyasını dəyişmiş aşığılarımızın həyat və yaradıcılıq yolundan bəhs edən “Ozan-aşıq dünyası” kitabına haqqında yazdığım “Ehtiram borcu” adlı rəyi, “Sazımız – sazbəndimiz” kitabına münasibətimi ifadə edən “Qədim və ölməz sənətin şərəf kitabı” sərlövhəli məqaləmi, Aşıq Kamandara həsr olunmuş “Xan Kamandar” kitabına verdiyim yüksək qiyməti əks etdirən “Sənətdə möhtəşəm Kamandar mülkü” başlıqlı yazımı da bu kitabına daxil edib.

Musa Nəbioğlu çox zəhmətkeş ziyalıdır, imzası Azərbaycanda tanınan müqtədir qələm sahibidir. **Əlavə etməliyəm ki**, Musa müəllimin Vətənin qıraqda qalan yeri Borçalı mahalının ab-havasından, onun doğma Darvaz kəndindən, bu elin əsrarəngiz və füsunkar təbiətindən, durnanın gözündən də duru bulaqlarından... gələn istedadı, aşığı sənətimizi dünyaya tanıtdırmağa xidmət edən əməksevərliyi artıq ölkəmizin həddudlarını aşmış və səsi-sorağı qonşu Gürcüstanın, hətta Türkiyənin, İranın, Rusiyanın, Qazaxıstanın, Qırğızıstanın belə sərhədlərinə sığmır. O, adları sadalanan və bir çox başqa xarici ölkələrdə keçirilən beynəlxalq folklor festivallarında, aşığı sənəti ilə bağlı konfrans və simpoziumlarda iştirak edib.

Musa Nəbioğlu qəhrəmanlarının tərcümeyi-halını öyrənərkən, quruca biblioqrafiya ilə kifayətlənmir, onların xasiy-yətlərindəki alicənablıq, səxavətlik və başqa fərqli təqdirəlayiq cizgilərin də altını cızır ki, bu da onun özünün müsbət insani keyfiyyətləri ilə, yüksək mədəniyyəti ilə, saflığı ilə əlaqədardır. Əlavə edə bilərəm ki, Musa Nəbioğlu özünə, təmsil etdiyi quruma ünvanlı az-az da olsa rast gəlinən tənqiddə heyranlıq doğuran dərəcədə dözümlüdür, haqsız irada cavab verəndə də, yaxud, vazkeçilməz olduğu təqdirdə kimisə tənqid etməli olanda belə mötədillik həddini aşmır, haqqı, ədaləti, yüksək etika və mədəniyyət prinsiplərini gözləyir, necə deyərlər, barışıq qapısını açıq saxlayır.

“ÜRƏYİNƏ QALIB GƏLƏ BİLMƏYƏN HƏMİŞƏ QALIB KİŞİNİN” OĞLU OLMAQ BÖYÜK ŞƏRƏFDİR

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun vaxtilə poetik üslubla təqdim etdiyi kimi, elmin yollarının uzaqlığına baxmadan bu yollarda saç ağartmış, millətin üzaqlığına çevrilmiş, Azərbaycan Respublikasının görkəmli dövlət xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor, iki çağırış (1995, 2000) Azərbaycan Respublikasının

Milli Məclisinin deputatı, mərhum ədəbiyyatşünas alim Şamil Qurbanovun öz ölkəsinə, xalqına, millətinə qoyub getdiyi miras, əlbəttə ki, təkcə elmimizin inkişafına verdiyi töhfələrdən ibarət deyil, yalnız millət vəkili kimi qanunlarımızın təkmilləşməsi naminə irəli sürdüyü təklif və təşəbbüslərlə yekunlaşmır. Həsən Həsənov Şamil Qurbanovun "Nəriman Nərimanov dünyası" kitabına yazdığı "Ön söz"də müəllifin qeyrətinə, milli təəssübkeşliyinə heyran qaldığını bildirib, şair-publisist Əli Rza Xələfli isə Şamil müəllim vəfat edəndə yazıb ki, "Nəriman Nərimanovun Şamil Qurbanov adlı övladı dünyasını dəyişdi". Qeyrəti, milli təəssübkeşliyi heyranlıq doğuran rəhmətlik Şamil müəllimin Azərbaycan, Qarabağ həqiqətlərini dünyaya bəyan etmək müstəvisində göstərdiyi cəsarət nümunəsi öz yerində, onun ən köklü mirası müdavimləri, dərs dediyi tələbələr və sözsüz ki, kamil həyata vəsiqə verdiyi övladları – bioloji varisləridir.

Bu oçerkimin qəhrəmanı Ceyhun Şamil oğlu Qurbanov 1972-ci ildə Bakıda anadan olub. 1989-cu ildə paytaxtdakı 20 sayılı orta məktəbi bitirib. Elə həmin il Bakı Dövlət

Universitetinin Hüquq fakültəsinə daxil olub. 1994-cü ildə ali təhsilini başa vurub və Bakı şəhərinin Binəqədi rayon prokurorluğunda müstəntiq kimi fəaliyyətə başlayıb. 2000-2001-ci illərdə Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğunun Ağır Cinayətlərə dair İstintaq İdarəsində yaradılmış xüsusi istintaq qrupunda fəaliyyət göstərib. 2001-ci ildə Bakı şəhər prokurorunun köməkçisi vəzifəsinə təyin olunub. Bir müddət sonra Bakı şəhər prokurorluğunda yeni yaradılmış “Müraciətlərə baxılması” şöbəsinin prokuroru vəzifəsinə təyin olunub. Yüksək peşəkarlığını, işə məsuliyyətini və bacarığını nəzərə alan rəhbərlik tezliklə ona daha böyük etimad göstərib və o, həmin şöbənin böyük prokuroru, 2004-cü ilin martında isə həmin şöbənin rəisi vəzifəsinə irəli çəkilib. Hal-hazırda Qubadlı rayon prokuroru vəzifəsində çalışır. Ədliyyə müşaviridir.

O, ləyaqətli prokurorluq işçisi kimi, daim təmsil etdiyi orqanın nüfuzunu yüksəltməyə, vətəndaşların ədalət mühakiməsinə və hüquq-mühafizə orqanlarına olan inamını artırmağa çalışır. Daşı-dığı vəzifənin məsuliyyətli və şərəfli bir iş olduğunu, ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsində onun rolunu nəzərə alaraq, öz xidməti fəaliyyətində üzərinə düşən vəzifənin əhəmiyyətini dərinlən dərk edir, qanunlara, insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarına hörmətlə yanaşır, bu hüquq və azadlıqları təsbit edən milli və beynəlxalq standartlara ardıcıl və müntəzəm riayət edir, cəmiyyətdə qəbul edilmiş ümumi əxlaq normaları və davranış qaydalarını gözləyir, prokurorluq işçisi adını uca tutur, şərəf və ləyaqətini qoruyur. Öz xidməti fəaliyyətini həyata keçirərkən, hər bir şəxs üçün nümunə kimi qəbul edilə biləcək davranış sərgiləyir. Heç vaxt öz şəxsi maraqlarını cəmiyyətin və peşəsinin mənafeələrindən üstün tutmayıb, vəzifə səlahiyyətlərindən və qulluq mövqeyindən sui-istifadə etməyib.

Xidməti fəaliyyətində qanunun aliliyini rəhbər tutmaqla, yalnız faktlara əsaslanan Ceyhun Qurbanov qanunçuluq, hər kəsin qanun qarşısında hüquq bərabərliyi prinsiplərinə daim

riayət edir. Həmişə nəzərə alır ki, milli qanunvericilik və beynəlxalq konvensiyalarla təsbit edilən insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi Azərbaycan dövlətinin ali məqsədidir. Özünə qarşı tələbkardır, üzərinə düşən vəzifələri vaxtında və vicdanla yerinə yetirir, maraqların toqquşmasına, bürokratizm və süründürməçilik hallarına yol vermir, hər kəsə qarşı nəzakətli, diqqətli, təmkinli və xeyirxahdır.

Prokurorluğa müraciət edənlər Ceyhun Qurbanovun simasında yüksək inkişaf etmiş, hər bir şikayətçiyə və onun haqqına hörmətlə yanaşılan normal cəmiyyətlər üçün yüksək mədəni rəftarlı dövlət məmuru görürlər. Ceyhun Qurbanov kabinet zəhmiylə özünü saydırmır. O, əlindəki imkanlardan insanlıq naminə istifadə edir. Hər bir şikayətçini elə səmimi qəbul edir ki, onlarla öz arasında sədd yaratmır. Hər kəsi özünün layiq olduğu zirvəyə qaldırmağı bacarır.

Ceyhun Qurbanovun yüksək peşəkarlığı, qüsursuz xidməti rəhbərliyin diqqətindən yayınmayıb, zəhməti layiqincə qiymətləndirilib. 2001-ci ildə 1 oktyabr – Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu işçilərinin peşə bayramı günü münasibətilə və xidməti vəzifəsini layiqincə yerinə yetirdiyinə görə ona təşəkkür elan edilmişdir.

Bəli, Şamil Qurbanovun oğlu başqa cür ola bilməzdi. Həmişə şücaət göstərərək qalib çıxmış, yalnız öz ürəyinə qalib gələ bilməyən həmişə qalib Kişidən – Şamil müəllimdən Ceyhuna miras qalan xüsusiyyətlər halallıq, təmizlik, saflıq və səmimiyyətlə yanaşı, el-obaya, yurda bağlılıq, elin xeyir-şərində tapılmaq, qohumcanlılıq və bir də ailəcanlılıqdır. Gözəl ailə başçısı olan Ceyhun ömür-gün yoldaşı, filologiya elmləri namizədi Fatma xanımla bərabər üç övlad böyüdü. Onların oğulları, babasının adını daşıyan gənc Şamil Ceyhun oğlu Qurbanov Türkiyədə Muğla Dövlət Universitetinin Turizm fakültəsinin II kurs tələbəsidir. Qızları Ülkər İtaliyanın Milan şəhər Universitetində Kimya fakültəsində magistratura pilləsində təhsil alır. Yasmin isə orta məktəbin V sinfində oxuyur.

Bakı Dövlət Universitetinin aparıcı müəllimlərindən olan Fatma xanım hazırda doktorluq işi üzrə müdafiəyə hazırlaşır. O, Ceyhun müəllimin bacısı, elmlər namizədi, BDU-nun müəllimi Nərimin Qurbanova ilə bir kollektivdə çalışır. Bir-birlərinə olan münasibətləri ilə bütün qızlara, gəlinlərə nümunə göstərilər. Nərimin xanım da ailəlidir, həyat yoldaşı Oqtay Qurbanov diplomatdır, Azərbaycanın Mərakeşdə səfiridir.

Şamil müəllim haqda əvvəllər demişəm, indi də deyirəm, gələcəkdə də deyəcəyəm: Həyatda alnıaçıq, başıuca yaşamağı, hər bir kəsin gözüne dik baxmağı dünya malından üstün tutmaq, dostluqda sədaqətli olmaq Şamil müəllimin həyat fəlsəfəsi idi. Ən çox nifrət etdiyi riyakarlıq, yaltaqlıq, nəyinsə xatirinə kiməsə layiq olmadığı tərifi sözləri deməkdi və eyni maraq naminə təqdirəlayiq olanı görməmək, haqsız tənqid eləmək, kiməsə yarınlmaq üçün həmin şəxsin opponentlərinə şər və böhtan atmaqdır. Həmişə belə intriqalardan kənarda olmuş, ancaq müşahidəçi mövqeyində qalmayaraq haqqı müdafiə etmişdir. Onun kimilərin əməlləri başqalarının həyatına mayak kimi nur saçır. Və nə yaxşı ki, bu işığı daşıyanların ön cərgəsində Şamil müəllimin öz övladları gedirlər.

ÖMRÜN MƏHSULDAR DÖVRÜ

Elm – dünyaya gəlib, onu dərk etməkdən ötrü Tanrının seçilmiş insanlara bəxş etdiyi elə bir sərvətdir ki, onunla ancaq ucalmaq, saflaşmaq, mətinləşmək və əlbəttə ki, bəşəriyyətə xidmət etmək, insanlığı bələlərdən qurtarmaq mümkündür. Elmin zirvəsinə çatmaq üçünsə, doğru demişlər ki, bir faiz istedad, doxsan doqquz faiz çalışqanlıq lazımdır. Hətta fitri istedadla malik olsalar da, çoxları məhz süslükləri, iradəsizlikləri səbəbindən yarıyolda qalırlar. Haqqında söz açdığım dəyərli elqızımız Şəlalə xanım Hüseynova öz zərif çiyinlərinə qadın, ana olmaq kimi mühüm vəzifədən əlavə, alimlik missiyası götürmüş, səylə çalışaraq Vətəni Azərbaycanın tərəqqisi üçün elmin daim prestijli və perspektivli istiqaməti sayılan geologiya sahəsinin inkişafına əhəmiyyətli töhfələr verməkdədir.

Şəlalə Məhərrəm qızı Hüseynova 1975-ci il iyulun 19-da Qazaxıstanda –Türqay vilayətinin Arkalıq rayonundakı Rodina qəsəbəsində anadnan olub. Atasısı – Məhərrəm İsrəfil oğlu Hüseynov, anası –Pürüz Muxtar qızı Hüseynova (Babaşova) əslən Borçalının Faxralı kəndindəndirlər, hal-hazırda Qazaxıstanda yaşayır və sahibkarlıqla məşğul olurlar.

Ailəlidir, iki övladı var. Həyat yoldaşı Mahmud Ağahüseyn oğlu Hüseynov Azərbaycan Respublikasının Cəbrayıl rayonunda anadan olub. O, Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Mühəsibat uqotu və Audit fakültəsini bitirib və sahibkarlıqla məşğuldur. Övladları Hüseynli Riad Mahmud oğlu və Hüseynli Ağahüseyn Mahmud oğlu orta məktəb şagirdidir.

İki bacısı və bir qardaşı var. Bacısı Səbinə Məhərrəm qızı Aşırova Azərbaycan Dövlət Tibb Universitetinin Pediatriya

fakültəsini, digər bacısı Xalidə Məhərrəm qızı Hüseynova Bakı Dövlət Universitetinin Tətbiqi riyaziyyat fakültəsini, qardaşı İlqar Məhərrəm oğlu Hüseynov isə Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin Kommersiyanın iqtisadiyyatı və idarəetməsi fakültəsini bitiriblər.

Ş.M.Hüseynova 1981-1992 illər ərzində Anğar orta məktəbində təhsil alıb və orta məktəbi fərqlənmə (qızıl medalla) ilə bitirib. O, 1992-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Geologiya fakültəsinə daxil olmuş və 1997-ci ildə Universiteti “Faydalı qazıntıların axtarışı, kəşfiyyatı və planaılması” ixtisası üzrə fərqlənmə ilə (qırmızı diplom) bitirib.

2003-cü ildə Azərbaycan Dillər Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olub və 2008-ci ildə Universitetin bakalavr pilləsini bitirərək İngilis dili müəllimi diplomu alıb.

2008-2011-ci illər ərzində AMEA Geologiya İnstitutunun doktoranturasında “Neft və qaz yataqlarının geologiyası, axtarışı və kəşfiyyatı” ixtisası üzrə təhsilini davam etdirib.

2016-cı ildə “Hövvə modelləşdirilməsi texnologiyası əsasında Bakı arxipelaqı karbohidrogen potensialının qiymətləndirilməsi” mövzusunda elmi dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi alıb.

Ş.M.Hüseynovanın dissertasiya işinin aktuallığı hövvə, karbohidrogen sistemləri və rezervuarların modelləşdirilməsi kimi müasir geotexnologiyalar əsasında Bakı arxipelaqının dərinə gömülmüş çöküntülərinin neft-qaz perspektivliliyinin elmi əsaslandırılmasından ibarətdir. Elmi rəhbəri AMEA-nın vitse-prezidenti, AMEA Neft və Qaz İnstitutunun direktoru akademik İbrahim Quliyevdir. İbrahim müəllim Şəlalə Hüseynovanın dissertasiya işi haqqında aşağıdakı fikirləri bildirmişdir: “İndiki zamanda hövvə modelləşdirilməsi texnologiyası böyük dərinliklərin neft-qazlılığı proqnozu məqsədilə nəzəri tədqiqatlar üçün əsas alət olaraq, karbohidrogenlərin generasiyası, miqrasiyası və akkumulyasiyası proseslərinin öyrənilməsində əvəzolunmaz

yardım göstərir. Şəlalə Hüseynova bu müasir texnologiyayı dərinədən mənimsəmiş və ondan müvəffəqiyyətlə istifadə edərək yaratdığı kompleks geoloji-geofiziki, termobarik və geokimyəvi elektron məlumatlar bazası əsasında, Bakı arxipelaqı karbohidrogen sistemlərinin iki və üçölçülü modellərini qurmuşdur. O, karbohidrogen sistemlərinin zaman və məkanda təkamülünü izləmiş, o cümlədən, flüidgenerasiya intervalını, neft-qaz ana süxurlarının karbohidrogen generasiya potensialının realizə dərəcəsini, karbohidrogenlərin miqrasiya yollarını, toplanmasını, süxurların kol-lektorluq potensialını, örtüklərin davamlılığını müəyyən etmiş və çökmə qatın perspektivliliyini qiymətləndirmişdir.”

Ş.M.Hüseynovanın elmi maraq dairəsi neftli-qazlı hövzələrin analizi, hövzə, karbohidrogen sistemləri və rezervuarların modelləşdirilməsi, süxurların yatım şəraiti, litoloji, petrofiziki, geokimyəvi xüsusiyyətləri, neftin palinologiyası və s. kimi istiqamətləri əhatə edir.

Ş.M.Hüseynova bir sıra elmi layihələrdə iştirak edib, 31 elmi məqalə və konfrans məruzələri tezislərinin müəllifi və həmmüəllifidir. Onun məqalələri respublikamızın bir sıra qəzetlərində, o cümlədən, “Elm”, “Ədalət” və “Müəllim sözü” qəzetlərində dərc olunub. Onun elmi işlərinin nəticələri müxtəlif ölkədaxili və beynəlxalq konfranslarda, o cümlədən, Avropa Yer Elmləri Mühəndisləri Assosiasiyasının (EAGE) konfranslarında (Avstriya, Vyana, 2011; Niderland, Amsterdam, 2014; Fransa, Paris, 2017), Amerika Neftçi Geoloqları Assosiasiyasının (AAPG) konfranslarında (Ukrayna, Kiyev, 2010; Gürcüstan, Tiflis, 2013), Azərbaycan Neftçi Geoloqları Cəmiyyətinin (ANGC) konfranslarında (Bakı, 2011, 2012, 2015, 2017), Avropa Paleobotanika və Palinologiya konfransında (İtaliya, Padova, 2014), Beynəlxalq Palinoloji konqresdə (Braziliya, Salvador, 2016), TSOP, ICCP və AASP təşkilatlarının konfransında (ABŞ, Hyuston, 2016); RCMNS Conqresi, Afina, Yunanıstan, 2017; İranda Yer elmləri konqresində (Tehran, 2018), Avropa Yer Elmləri Baş

Assambleyasının konfransında (Avstriya, Vyana, 2018), Rusiyada Yerin deqazasiyası konfransında (Moskva, 2018), Arabian Journal of Geoscience jurnalının təşkil etdiyi konfransda (Tunis, Hammamed, 2018) müzakirə edilmiş və böyük marağa səbəb olmuşdur.

Ş.M.Hüseynova EAGE, AAPG və ANGC-nin üzvüdür və ANGC-nin nəşr etdiyi "Azərbaycan Geoloqu" elmi jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür.

Elmi fəaliyyətini davam etdirmək məqsədi ilə AMEA Neft və Qaz İnstitutunun elmlər doktorluğu üzrə doktoranturasına daxil olmağa hazırlaşır. Gələcək elmi işlərini neftli-qazlı hövzələrinin analizi istiqaməti üzrə aparmaq niyyətindədir.

2017-ci ildə Ş.M.Hüseynova həmmüəlliflərlə birgə akademik İbrahim Quliyevin rəhbərliyi ilə hazırlanmış "İstixana effektinin azaldılması üçün buxarlanmanın qarşısının alınması, karbohidrogen qazlarının yandırılmasının, təbii və texnogen mənbələrdən səpələnməsinin azaldılması" adlı layihəyə görə Rusiyanın Təbiət Elmləri Akademiyasının (RTEA) təsis etdiyi "EcoWorld" Beynəlxalq ekoloji mükafatı laureatı olmuşdur. "Ekoloji işləmələr, resurslara qənaət edən və tullantısız texnologiyalar" nominasiyası üzrə birinci dərəcəli mükafata layiq görülmüş layihə bir sıra akademik elmi-tədqiqat institutlarının, o cümlədən AMEA Neft və Qaz İnstitutu, Riyaziyyat və Mexanika İnstitutu və RTEA-nın Neft-qaz Hasilatı Proseslərinin Sistem Tədqiqatları İnstitutu əməkdaşlarından ibarət beynəlxalq elmi kollektiv tərəfindən hazırlanmışdır. Bu Beynəlxalq mükafat AMEA Neft və Qaz İnstitutunun timsalında və onun direktoru akademik İbrahim Quliyevin simasında Azərbaycan elminə və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında aparılan elmi-tədqiqat işlərinə Beynəlxalq elmi ictimaiyyət tərəfindən verilən layiqli qiymətdir.

Ş.M.Hüseynova 2001-ci ildə əmək fəaliyyətinə Respublika Ekoloji Təربiyə və Təcrübəçilik Mərkəzinin "Təşkilatı-kütləvi" şöbəsində metodist vəzifəsində başlamışdır.

2001-2004-ci illər ərzində Khon Shipping Ltd şirkətində geoloq-məsləhətçi vəzifəsində işləmişdir.

2009-2016-cı illər ərzində AMEA Geologiya və Geofizika İnstitutunun “Neft və qaz geologiyası və geokimyası” şöbəsində mühəndis, “Hövvə modelləşdirilməsi və geotexnologiyalar” şöbəsində kiçik elmi işçi və elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır.

2013-cü ildən pedaqoji fəaliyyət göstərir. 2013-2016-cı illər ərzində o, Bakı Dövlət Universitetinin Geologiya fakültəsində və Bakı Ali Neft Məktəbinin Neft və Qaz Mühəndisliyi fakültəsində dərslər aparmışdır. 2017-ci ildən etibarən Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin Geoloji kəşfiyyat fakültəsində ingilis sektorunda dərs deyir.

2016-cı ildən AMEA Neft və Qaz İnstitutunda elmi katib vəzifəsində çalışır.

Əlavə olaraq 2018-ci ildə AMEA Neft və Qaz institutunun Neftli-qazlı hövzələrin analizi şöbəsinin müdiri vəzifəsini icra edən təyin olunmuşdur.

Şəlalə Hüseynova hesab edir ki, elmdə və karyerasında əldə etdiyi uğurlara görə o, dahi şəxsiyyətlər: AMEA-nın vitse-prezidenti, Neft və Qaz İnstitutunun direktoru, akademik İbrahim Quliyevə borcludur və minnətdardır. Elmi rəhbəri İbrahim müəllimin dəyərli məsləhətlərinin, göstərişlərinin və istiqamətləndirməsinin onun inkişafında böyük və əvəzsiz rolu olmuşdur. O, həmçinin AMEA Neft, Qaz və Geologiya və Geofizika İnstitutlarının əməkdaşlarına xüsusi minnətdarlıq bildirir, çünki onlarla ünsiyyətdə olub, elmi müzakirələrə qatılıb, onlardan öyrənərək gəlib.

Doğrudur, alim təkcə yaşadığı əsrə mənsub deyildir. Amma o vaxt kəşflərindən, ixtiralarından layiqincə şöhrət və alqış qazanır ki, şəxsiyyəti ilə yaratdıqları bir-birinə tamamlayır. O vaxt müasirləri tərəfindən sevilir ki, özü ilə sözü tən gəlir. Şəlalə xanım alimliklə yanaşı, Azərbaycan qadınlarına xas olan ən nəcib keyfiyyətləri özündə cəmləşdirir.

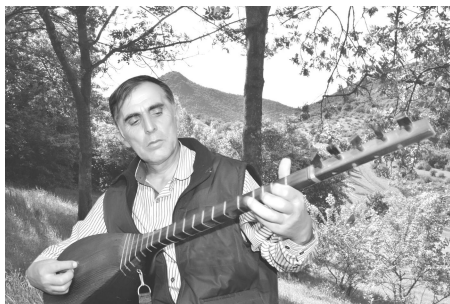
İşlədiyi elmi müəssisələrin kollektivlərində daim hörmət qazanan Şəlalə Hüseynova yüksək vətəndaşlıq mövqeyi, həssaslığı, insanlara qayğı və diqqəti ilə seçilən nüfuzlu ziyalı kimi xarakterizə olunur.

Şəlalə xanım qayğıkeş və mehriban ana kimi övladlarına da ən yüksək mənəvi keyfiyyətləri aşılayır. O, hesab edir ki, insan biliyi ilə mütləq cəmiyyətə fayda verməli, xeyirxah əməlləri ilə özündən sonra iz qoymalıdır.

Ömrün məhsuldar dövrünü yaşayan Şəlalə Hüseynova təkcə həyat yoldaşına, ailəsinə, mənsub olduğu nəslə deyil, həm də ellilərinə mənəvi dayaqdır. İnanıram ki, Şəlalə Hüseynovanın peşəsində qazandığı uğurlar gələcək nəsillərə də fayda verəcək, həyat tərzinə çevirdiyi xeyirxahlıq və digər gözəl xüsusiyyətləri ilə mükəmməl bir “İnsan-Qadın-Ana-Alım” modeli kimi gənc qızlarımıza örnək olacaqdır.

“SAZDA GƏZƏN BARMAQLARIN BİRDİ, BİR...”

“Əgər insan iki dəfə
ikinin dörd olduğunu inkar
etmirsə, o, milli-mədəni
sərhədləri dəf etməyə də
qadir olar. Xalqlar arasında
müxtəlif rəylər olsa belə, bu
anlayış əlaqələri
möhkəmləndirməyə yardım
edə bilər... Riyaziyyatda

təsadüfi kəşflər yoxdur. Bu elmdə cansıxıcı, darıxdırıcı amillər də
yoxdur və onda elə keyfiyyətlər vardır ki, onlar qarşıya çıxan
çətinliklərə səbirlə, mətanətlə dayanmağa kömək edə bilər...
Riyazi təfəkkürün itiliyi alimi qəm-qüssədən xilas edir. Bu
təfəkkür çox etibarlı sığınacaqdır... Riyaziyyat ilə musiqi bir-
birini tamamlayır, tarazlıq və ahəngdarlıq yaratmağa yardım
edir...”

Bu aksiomların müəllifi olan XIII əsrin məşhur ensiklopedik
alimi Nəsirəddin Tusinin əsərlərindən ilham və güc almış bir
müəllim haqda söz açmaq istəyirəm. O müəllim barədə ki,
qarşısına çıxan çətinliklərə, taleyin sınaqlarına mətinliklə sinə
gərrib, həyatda düçar olduğu qəm-qüssədən təfəkkürünün itiliyi ilə
xilas ola bilib, tədris etdiyi riyaziyyat fənni ilə musiqi arasında
tarazlıq, telli sazla ahəngdarlıq tapıb.

Söhbətdin İlyas oğlu Məmmədov 1958-ci ildə Bolnisi
rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1975-ci ildə Faxralı
orta məktəbini bitirib. 1976-cı ildə Azərbaycan Dövlət
Universitetinin mexanika-riyaziyyat fakültəsinə daxil olub, 1981-
ci ildə ali təhsilini başa vurub.

1981-1984-cü illərdə təyinat üzrə İsmayılı rayonunun Gəraybəyli kəndində riyaziyyat müəllimi kimi pedaqoji fəaliyyət göstərib, həyat yoldaşı Elmira xanım ilə çiyin-çiyinə çalışıb.

Bu ziyalı cütlüyün Gəraybəyli kəndində, eləcə də İsmayılı rayon ictimaiyyəti arasında böyük hörməti olub. İsmayılıda olduqları vaxt bir neçə dəfə bu ailənin qonağı olmuş, işlədikləri yerdə qazanmış olduqları nüfuz və rəğbəti öz gözlərimlə görmüşdüm. Söhbətdin müəllimin məktəbdə təşkil etdiyi “Nəsirəddin Tusinin “Əxlaqi-Nasiri” əsərinin müasir həyatda rolu” mövzusunda “Riyaziyyat gecəsi” yerli təhsil ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanmış və rayon mətbuatında işıqlandırılmışdır.

...Doğma Faxralıya da birgə qayıtdılar. Söhbətdin müəllim 1985-ci ilin sentyabr ayında Faxralı 8-illik məktəbinə riyaziyyat müəllimi təyin olunub. 1986-cı ilin yanvar ayından həmin məktəbə tədris hissə müdiri vəzifəsinə irəli çəkilib və 1997-ci ilin fevral ayına qədər həmin vəzifədə çalışıb. 2005-ci ilin fevralından məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub. 2006-cı ilin sentyabr ayından isə həmin məktəbin bazası əsasında qurulmuş 2 nömrəli orta məktəbə direktor təyin edilib və 2011-ci ilin sentyabr ayına qədər həmin vəzifədə çalışıb.

“Məntiq və riyaziyyat” jurnalının 05 (08) 2007-ci il nömrəsində Söhbətdin Məmmədovun V.Y.Gülməmmədovla birgə həmmüəllif olduğu “Funksiyanın qiymətlər çoxluğunun tapılması haqqında” məqaləsi çap olunub. 2008-ci ildə Gürcüstanda çap edilən “Maarif” qəzetində haqqında geniş məqalə ilə çıxış ediblər. “Gürcüstan”, “Təhsil” və s. qəzetlərdə haqqında yazı və özünün şeirləri çap olunub.

Söhbətdin Məmmədov ictimai fəallığı ilə də diqqət çəkib həmişə. Aydın vətəndaşlıq mövqeyi seçicilər tərəfindən qiymətləndirilərək 90-cı illərdə yerli sovetə deputat seçilib.

Amma nə yazıq ki, hər səhər evdən bir çıxan bu cütlüyün bəxtəvərliyi uzun sürmədi. Ömür-gün yoldaşı, könül həmdəmi, həmkarı Elmira müəllimə dünyadan erkən köçdü. Söhbətdin

müəllimin canında, qanında o qədər etibar, sədaqət, vəfa vardı ki, bu ağır itkini heç cür qəbul edə bilmirdi. Onun üzüntüsü qohumların, dostların hamısının gözüünün qarşısında olan faktıdır. O qeyrətlə, o kişiliklə, o məsuliyyətlə, cani-dildən həyat yoldaşını sevən, ailəcanlı Söhbətdin müəllim elə gərginliklə işləməyi bacardı, özündə təpər tapıb pedaqoji fəaliyyətində uğurlar da qazandı. İmza atdığı hər uğurunu sevimlisinin cənnətməkan ruhunu şad etdiyinə inandı.

Gözəl ailə başçısı, qayğıkeş ata olan Söhbətdin müəllim gözəl də övladlar yetişdirib, kamil həyata vəsiqə verib. Bu illər ərzində şagirdlərindən Azərbaycanın və Gürcüstanın ali məktəblərini bitirib müxtəlif sahələrdə çalışanların sayı çoxdur. Məsələn, Qurbanəliyev Natiq Gürcüstanın Tibb Universitetini bitirib, təhsilini Almaniyada davam etdirir və eyni zamanda həkim işləyir. Yetirmələrindən hazırda Gürcüstanın müxtəlif dövlət universitetlərində yüksək balla təhsillərini davam etdirənlər də çoxdur.

Söhbətdinin mənsub olduğu nəslin bir çox övladlarına xas olan bir yaxşı cəhəti də var – möhtəşəm saz çalmağı. Özü də Ustad Aşıq Kamandarı heyrətləndirən ifası var.

Şair Müzəffər Şükür deyib:

*Xan olsaydım, nöqərlərə qıyardım,
Görüşünə yeddi cöngə soyardım,
Mümkün olsa, müzeylərə qoyardım,
O əlləri, o barmağı, Kamandar.*

Təsəvvür edin, bu bir beytlə klassik saz havalarının yüksək sənətkarlıqla mahir ifaçısı Aşıq Kamandar gözümüzün önündə canlanır. Onu da təsəvvür edin ki, Söhbətdin Məmmədovun sazda ifa etdiyi havanı dinləyən böyük ustad eşitdiyindən xüsusi zövq almış, ondan soruşmuşdur: “Söhbətdin, ifa tərzin, üslubun elə mənim yolumdur. Amma arada vurduğun o xallar hardandır?” Söhbətdin müəllim söhbətin nədən getdiyini dərhal anlayıb, bunu

kənddəki bir sürücünün sazda ifasından əxz etdiyini deyir. Xan Kamandar heyranlığını gizlətmir və minnətdarlıq ifadəsi olaraq heç kəsə vermədiyi telli sazını Söhbətdinə bağışlayır: “Bilirsən ki, hər adamın çalgısı xoşuma gəlmir. Sən yangılı ürəyini verirsən saz çalanda”.

Tanınmış hüquqşünas, rəhmətlik İsaخان Aşurov da Söhbətdin Məmmədovla dost olub, xətrini həmişə uca tutub. Hər dəfə kəndə gedəndə mütləq ondan saz çalmağını xahiş edər, ələlxusus da təbiətin qoynuna çəkilərək Söhbətdinin ifasında “Yurd yeri” havasını dinləyib feyziyab olardı. İsaخانın bu istəyi, Söhbətdinin layiqli ifası, əlbəttə ki, onların hər ikisinin necə alovlu vətənpərvər olduqlarının, torpağa bağlılıqlarının göstəricisiydi. O üzdən üzləri də el yanında ağ olmuş, başları zirvələrə ucalmışdır həmişə. Necə ki, daha bir vətənpərvər şair, rəhmətlik Abbas Abdulla demişdir:

*Qara torpağına sürtdüm üzümü,
Üzüm el yanında ağardı, Vətən.*

Söhbətdin Məmmədov bir eloğlu kimi ondan fayda görən ellilərinin, bir ziyalı kimi onun işığını görən elmlili, bilikli adamların, bir ata kimi qayğı ilə əhatələdiyi övladlarının, bir qohum kimi təəssübünü çəkdiyi qohumlarının, bir dost kimi onun etibarını sınımış dostlarının gözündə daim ucalmış və daha da ucalmaqdadır.

Çox gözəl dostluğu, vəfalı dostları var Söhbətdin müəllimin. Bu müdrik deyimin qayəsini dərindən dərk etdiyinə görə dostlarının qədrini bilir:

*Ocağında dövlət daşa, var daşa,
Dostun yoxsa, kasıblardan kasıbsan.*

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub insanı şəxsiyyət edən mühüm bir xüsusiyyət olan şərəfi belə tərənnüm etmişdir:

Şər ilandı, şər əfidi,
Saflıq ömrün şərəfidə,
Qoru görüm, şərəfi, di,
Qorudunsa, yaşamısan.

Söhbətdin əmioğluya uzun ömür, möhkəm cansağlığı, Allah verən ömrün qalan hissəsini də indiyədək yaşadığı kimi, məhz şərəflə yaşamasını arzulayıram. Ondan danışdıqca hey danışa, yazdıqca hey yaza, alqışladıqca hey alqışlaya bilərəm. Amma sətirlərin də bir divarı, hörmətli oxucunun da vaxtının bir hüdudu var. Ümidvaram, nailiyyətlərinin sırasını artıracaq, nə qədər təvazökar olsa da, istər-istəməz özü səbəb verəcəkdir ki, haqqında yenə deyilsin, yenə yazılsın, ünvanına alqışlar yağsın. Odur ki, bu yazımı ona həsr etdiyim “Qardaş” adlı şeirdən bir parça ilə yekunlaşdırıram:

*Könül havadarım, qardaş, a qardaş,
Köklə telli sazı, çək zilə, dindir.
Gəlsin oğuz oğlu, tüğyan eyləsin,
Car eylə “Cəngi”ni sən elə, dindir.*

*Bu dağların ən ucası sazında,
Bəzirganı, həm Xocası sazında,
Yurdumuzun lap qocası sazında
Necə yaşayırsa, bax elə dindir.*

TANRISI İÇİNDƏDİR ŞAİRİN

Bütöv Azərbaycan ideologiyası onun yaradıcılığının ana xəttidir. Hələ Dağlıq Qarabağ hadisələrinin başladığı vaxtdan, eləcə də o zamankı sovet ideologiyasının çürümə ərafəsində olduğu dövrdən başlayaraq milli ruhda şeirlər yazırdı. 90-cı illərin əvvəllərindən başlayaraq bu yazılar onu üçün sistemləşib və geniş həcmli əsərlər yazmağa başlayıb. Tələbəlik illərindən onu Azərbaycanın azadlığı və bütövlüyü ruhunda yazan bir yazar kimi tanıyıblar.

Vahid Aslan milli ruhlu şair, vətənpərvər yazıçıdır. KİV-ə verdiyi müsahibələrdən birində jurnalist ondan Azərbaycan ədəbiyyatının dünya miqyasında tanınmamasının səbəblərindən biri kimi, ədəbi əsərlərimizin daha çox milli olması ilə əlaqələndirilməsinə münasibətini soruşur. Vahid müəllim cavab verir ki, ədəbiyyatımızın qloballaşmaya məhəl qoymadan milliliyini saxlaması, əslində, bizi sevindirməlidir, çünki hər kəs olduğu kimi görünəndə daha maraqlı və daha güclü olur. “Nobel” mükə-fatı almaqdan ötrü özümüzdən uzaqlaşmalı, milli kimliyimizi unutmalı deyilik.

Vahid Aslan (Əsgərov Vahid Aslan oğlu) 1972-ci il sentyabrın 29-da Gədəbəy rayonunun Parakənd kəndində anadan olub.

1979-1989-cu illərdə Parakənd orta məktəbində təhsil alıb. 1989-1994-cü illərdə Həsən bəy Zərdabi adına Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutunun riyaziyyat-inforimatika fakültəsində təhsil alıb. 1994-1995-ci illərdə təyinatla Şəmkir rayonundakı Şeyidlər kənd orta məktəbində ixtisası üzrə müəllim işləyib.

1995-1998-ci illərdə Gəncə şəhər məişət xidməti kollecində müəllim işləyib.

1998-1999-cu illərdə Bakı şəhərində həqiqi hərbi xidmətdə olub. 2002-ci ildən Bakı şəhərində fəaliyyət göstərən “Vektor” Beynəlxalq Elm mərkəzində redaktor vəzifəsində çalışıb. Eyni zamanda 2003-2008-ci illərdə həmin mərkəzdə nəşr olunan “Vektor” elm jurnalının redaktoru olub.

2005-2007-ci illərdə Dnepropetrovsk Milli Universitetinin Bakı filialında müəllim işləyib.

2007-2009-cu illərdə Respublika Təhsil Şurasında İctimaiyyətlə Əlaqələr şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışıb.

2008-ci ildən Sabunçu rayonundakı 311 saylı orta məktəbdə ixtisası üzrə müəllim işləyib.

2010-cu ildən ziyalıların təbliği istiqamətində fəaliyyət göstərən “Müəllim sözü” qəzetini, 2012-ci ildən isə beynəlxalq “Mir Cəlal” elmi-ədəbi mükafatını təsis edib. Eyni zamanda “Müəllim sözü” qəzetinin baş redaktorudur.

2012-ci ildən Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetində müəllim kimi fəaliyyət göstərir. Hazırda həmin Universitetin doktorantıdır.

Fəaliyyətinin ilk dövrlərindən paralel olaraq pedaqoji sahədə həm də jurnalistika və bədii yaradıcılıq sahəsində uğurlu fəaliyyət göstərib. Belə ki, o, hələ 1993-1994-cü illərdə tələbə ikən Gəncə televiziyasında fəaliyyət göstərib və o zamanlar döyüş bölgələrinə ezam olunan yaradıcı kollektivin tərkibində əsgərlərlə görüşlərdə iştirak edərək döyüş bölgələrindən reportajlar hazırlayıb. Vahid Aslan Azərbaycan Yazıçılar və Jurnalistlər Birliklərinin üzvüdür. Dərc olunan kitablarına və uğurlu yaradıcı fəaliyyətinə görə 2012-ci ilin may ayında Prezident təqaüdünə layiq görülüb. “Qızıl qələm”, “Vətən”, “Araz” və s. ali-ədəbi mükafatlarına layiq görülüb. Dəfələrlə xarici ölkələrdə Azərbaycan ədəbiyyatını uğurla təmsil edib. 8 kitab, 2 monoqrafiya və 250-dən artıq məqalənin müəllifidir. Rus dilindən bir sıra maraqlı ədəbi tərcümələr edib. Onun ssenarisi əsasında Azərbaycan Dövlət Radiosunda Qarabağın müdafiəsi uğrunda qəhrəmancasına həlak olmuş şəhid şairlər haqqında silsilə

verilişlər efirə gedib. Xüsusilə onun şəhid şair Nizami Aydınə ithaf etdiyi “Nizami Aydın” poeması oxucular tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. “Riyaziyyat və Poeziya” adlı kitabı isə orta məktəblərdə riyaziyyat fənni üzrə tədbirlərin keçirilməsində metodik vəsait kimi istifadə olunur.

“Yaşıl sevgilər” (şeyrlər, 2001), “Tənhalıq əlində” (şeyrlər, 2004), “Məhəbbət müqəddəsidir” (povest və hekayələr, 2006), “Bənövşə ömrü” (povest və hekayələr, 2011), “Daşlar çiçəkləyəndə” (şeyrlər və poemalar, 2011), “Əkiz ruhlar” (şeyrlər və poemalar, 2013), “Riyaziyyat və poeziya” (şeyrlər, metodik vəsait, 2013), “Tanrıya dualarla” (şeyrlər və poemalar, Tehran, 2018) adlı kitabları oxucuların rəğbətini qazanıb.

2019-cu ildə isə Vahid Aslan poeziyamıza özünün yeni “Yağış havası” şeyrlər kitabını ərməğan edib. Kitabın redaktoru xalq şairi Nəriman Həsənzadə, ön sözün müəllifi Kənan Hacıdır.

Eyni zamanda həm yazar, həm müəllim olmağı taleyüklü və məsuliyyətli vəzifələr hesab edən Vahid Aslan fəaliyyəti zamanı, böyük Cəlil Məmmədquluzadənin keçdiyi həyat yolunu örnək kimi qəbul etməyə çalışdığını deyir. Bu isə o deməkdir ki, istər yazar kimi, istərsə də, müəllim kimi vicdanlıdır. Çünki şairlik üçün əsas meyar istedad və cəsarətdirsə, müəllimlik üçün də bilik və vicdan başlıca meyardır. Vahid müəllim bütün bu keyfiyyətləri özündə birləşdirmək kimi çox çətin məsələnin öhdəsindən gəlməyə müyəssər olub.

“Hay-küylü tədbirlər olan yerdə ciddi ədəbiyyata dəxli olan əsərlər yarana bilməz”, – deyən Vahid Aslan istedadsız adamların ədəbi mühitə və ədəbiyyatımızın özünə soxularaq, istedadlıları kölgədə qoymalarına qarşı həmişə haqq səsinə ucaltmışdır: “Onların zəncir gəmirən həyasızlığı və iddiaları qarşısında ədəbi mühitdə bir nizamsızlıq və anarxiya yaranıb. Bütün bunların qarşısında ədəbi tənqidin geri çəkilməsi müşahidə olunanda vəziyyət bir az da qəlizləşir. Vaxtilə mənim özümün də umduğum tənqidçilər var idi ki, gözləyirdim, kimliyindən asılı olmayaraq vəziyyətə müdaxilə edib istedadı olanların tərəfində

dayanacaqlar... Bu baş vermədi. Necə deyərlər, uşaq sadələvhlüyüm məni aldatdı...”

Çoxlarının ümidləri özünü doğrultmur, arzularının həyata keçməsi ləngiyir. Amma heç də hamı Vahid Aslan kimi aldanan ümidlərinə onun “İstərdim ki...” şeiri boyda heykəl qoya bilmir:

Elə bir şəhərdə
Yaşamaq istərdim ki,
Orada hər axşam yağışlar yağsın,
Nə xəyanətlər
Gözə dursun,
Nə günahlar dizə çıxsın,..
Orada bir muzey olsun,
Gözyaşları muzeyi.
Düşünsünlər ki,
İnsanlar ağlayırmış
Bir zamanlar;
Orada bir heykəl olsun,
Aldanan ümidlər heykəli.
Orada hər gün imdad diləyənlərin
Göylərə uzanmasın əlləri;
Orada insanlar
Tanrısını
Göy üzündə axtarmasın,
Orada insanların
Tanrısı
Ürəyinin içində olsun...

Əlbəttə, hər an və yaxud istədiyini an şair olmaq mümkün deyildir. Vahid Aslanın fikrincə, şairlik elə bir andır ki, həmin anda Tanrı özü səninlə danışmaq, dərdləşmək istəyir. Təvazökarlıqdan uzaq olsa da, mən də həm müəllim, həm yazar kimi yaxşı başa düşdüyüm ruh əkizim, Tanrısı ürəyinin içində olan Vahid Aslanın Bütöv Azərbaycanla, Qarabağla bağlı

ümidlərinin özünü doğrultmasını arzulayıram. O gün olsun ki, Vahidin qələmi düşmən üzərində qazanacağımız Böyük Qələbədən yazsın.

FAXRALININ FƏXRİ – ÇEMPİON TURQAY ALMƏMMƏDLİ

Damarlarından türk qanı axan hər bir həmvətənimizin Vətən adına, millət adına qazandığı uğur təkcə bu nailiyyətin sahibini deyil, əlbəttə ki, hamımızı sevindirməlidir. Çünki dünyanın hansı ölkəsində yaşamalarına, hansı dövlətin vətəndaşı olmalarına baxmayaraq, Vətən övladlarının əldə etdikləri müvəffəqiyyətlər Vətənimiz

Azərbaycanın şöhrətinə şöhrət qatır, Azərbaycan adamının şərəfini ucaldır. Danılmaz həqiqətdir ki, "Vətənin qıraqda qalan yeri" Borçalının, bu mahalın ağır ellərindən olan Faxralının yetirmələri də Azərbaycanın dünyadakı mövqeyinin möhkəmlənməsinə, imicinin yüksəlməsinə öz əhəmiyyətli töhfələrini verirlər. Hər il başa çatanda istər-istəməz Azərbaycana və azərbaycanılığa belə xidmət nümunələri sadalanır, statistikasını aparılır.

Həmişə olduğu kimi, artıq tarixə qovuşan 2019-cu il ərzində də Faxralı əsilli soydaşlarımız bir çox müstəvilərdə zəfərlərə imza atıblar. Bu sırada Faxralı igidi Turqay Vüqar oğlu Məmmədovun Bosniya və Herseqovində kinq-boksinq üzrə dünya çempionu adını qazanması da öyünməli hadisədir. Sevindirici haldır ki, Turqay Məmmədov kinq-boksinq üzrə ilk dünya çempionumuzdur. Turqay rəsmən Rusiya Federasiyasını təmsil

etsə də, əslində o, mənsubu olduğu Alməmmədli nəslinə, Faxralıya, Borçalıya və ümumən Azərbaycana özü boyda başucalıdır.

Qeyd etdiyim kimi, Turqay Borçalının Faxralı kəndində adlı-sanlı nəsilərdən olan Alməmmədli nəslinin övladıdır. Bu nəsil Borçalıda və Azərbaycanda məşhur olan, sinəsində yanar ürək gəzdirən işıqlı ziyalılar yetişdirmişdir. Onlardan Möylə Alməmmədli, Məməş Məhəmməd, Səhnə Alməmmədli, Axund Alı, İsrafil Məmmədov, Əli Xəlilov, Borçalıda təhsilin inkişafında xüsusi xidməti olan Qara Hümbətov, Yasin Xəlilov, Azərbaycan mətbuatında aparıcı imza sahibi olmuş Əməkdar jurnalist, tarixçi-alim Məmməd Məmmədov, Türk dünyasının böyük alimi, ictimai xadim Şamil Qurbanov, Namaz Bədəlov, Aslan Əliyev, Vahid Qurbanov, Eldar Qurbanov, Arif Əliyev, Azad Qurbanov, Ceyhun Qurbanov, Avropa Oyunlarının və İslam Həmrəliyi Oyunlarının qalibi, qızıl medal mükafatçısı Ruslan İbrahimov və başqalarını göstərmək olar.

Rusiyanın Tomsq şəhərində yaşayan beynəlxalq dərəcəli idman ustası Turqay Məmmədov stabil idmançıdır və ildən-ilə qələbələrinin sırasını artırmaqda davam edir. Belə ki, o, 2018-ci ilin oktyabr ayında Slovakiyanın paytaxtı Bratislavada keçirilən Avropa çempionatının qalibi olub. Həmin yarışda dördüncü finalda belorus, yarımfinaalda isə italyalı rəqiblərinə qalib gəlib. Qürurverici haldır ki, onunla birgə finala çaxan idmançı da məhz azərbaycanlı Ramal Aslanov olub. Buna qədər isə Turqay kinq-boksinq üzrə iki dəfə dünya kubokunu qazanmışdı.

İdman biliciləri təsdiqləyirlər ki, möhkəm xarakterə sahib olmayan idmançı elə ilk məğlubiyyətdəcə ruhdan düşəcək. Xarakteri formalaşdırmaq üçün isə gərək bəzən arzuolunmaz hallarla da rastlaşasan. Hər bir insanın, eləcə də, idmançıların həyatını eniş-yoxuşa bənzətmək olar. Yəni, eniş olduğu kimi, yoxuş da var. Əsas məsələ odur ki, bir səhvini anlayıb, növbəti dəfə onu təkrarlamayasın. Rus mütəfəkkiri Fyodor Dostoyevskinin yaxşı bir sözü var: "İlk edilən səhvə xəta,

ikinciyə seçim deyilir. Gərək səhv seçimə çevrilməsin". Turqay möhkəm idmançı xarakterinə malikdir. Çox nadir hallarda səhvə yol verir. Onlardan da nəticə çıxarmağı bacarır. Turnirlərdə məşqçilərinin tövsiyələrinə, döyüş keçirdiyi vaxt verdikləri göstərişlərə ciddi əməl etsə də, həlledici anlarda, dar macalda özü qətiyyətli qərarlar verir və bir qayda olaraq fənd seçimində yanılmaz. O, bir çox idmançılar kimi "sevimli fənd" sindromuna tutulmayıb, demək olar bütün texniki hərəkətləri, təmrinləri yüksək səviyyədə, eyni sürət və dəqiqliklə yerinə yetirir ki, bu da rəqiblərinə onu "oxumaq", fikirdə qabaqlamaq imkanı vermir.

Turqay sağlam həyat tərzini keçirir, həmişə zərərli vərdislərdən uzaq olaraq daim öz üzərində işləyir, ustalığını cilalayır. İdmandankənar həyatı da mötədildir, təvazökardır, azərbaycanlı mentalitetinə, müsəlman əxlaqına uyğundur. O, köməyinə ehtiyacı olan həmvətənlərinə imkanı daxilində dəstəyini əsirgəmir, vaxt tapıb Tomsk vilayətindəki Azərbaycan diasporunun tədbirlərində də iştirak edir.

Turqayın idmançı karyerasını zینətləndirən uğurları münasibətilə məşqçiləri Kirill Bazayevi və Semyon Anufuryevi Turqayın bütün qohumları adından təbrik edir, onlara vahid məqsəd uğrunda birgə mübarizələrində daha böyük nailiyyətlər arzulayıram. Özünə isə sözüm budur:

Turqay! Bir məlum məşhur həqiqəti yadında saxla: Sən nəslinə, elinə, mahalına, müqəddəs Vətənimiz Azərbaycana bir üzağlığısan, qürur mənbəyimiz, fəxarət ünvanımızsan. Allah səni qorusun və dirəksiz göylər kimi saxlasın. Əzizlərin, doğmaların, elin-oban adından səni təbrik edirəm. Öpüb bağrıma basıram. Uğurların davamlı olsun, daim inamımızı doğruldasan.

AY SƏMƏNDƏR, HAQQA İNAN

MİLLƏT SEVGİSİ

İçində boy verir bir çinar kimi,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.
Əməli tarixdi, görənlər görür,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Sığmayır qəlbinə odu-ocağı,
Müqəddəs, doğmadı Vətən qucağı.
Yerindən oynadır qalalı dağı,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Düzlərdən keçib o, dağlardan aşır,
Tükənmək bilməyir, qaynayıb daşır.
Nəğmətək beynində gəzib dolaşır,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

Canından çox sevir yurdu, yuvanı,
Qara torpaqdan alır ruhu, qidanı.
Onun həm qəlbidir, həm də ki, canı,
Bir vətən sevgisi, millət sevgisi.

BİLƏR

Hərdən qəzəblənib, coşub-daşmağı,
Baş alıb zirvədən gələn Kür bilər.
Vətən üçün həyatından keçməyi,
Od balası, torpaqcanlı ər bilər.

Həyatımız oyun gedən səhnədi,
İnamımız sabaha, xoş günədi.
Hayıf nədi, qisas nədi, kin nədi,
Gözü qızmış qan-qan deyən nə bilər.

Bu qəlbimdən kin-kidurət uzaqdır,
Təmizliyim varlığıma dayaqdır.
“Yanmağa dözmürsən, məndən uzaq dur,
Yanmağın dadını Səməndər bilər.”

ANA

Dünya başdan-başa cənnətə dönsə,
Cənnətin incisi, canımsan, ana.
Sözlərindi ərzin himni, şərqişi,
Dilimdən düşməyən mahnımsan, ana.

Zamanın xalları tellərindədi,
Möcüzəli sirlər əllərindədi,
Doyulmaz nə varsa, dillərindədi,
Xoş gələn günlərim, anımsan, ana.

Yurdda yandırdığın ocağın mənəm,
Rahat yat, əmin ol, özünəm, sənəm.
Həm Qibləm, həm Məkkəm, həm də Mədinəm,
Adım-sanım, səcdəgahımsan, ana.

OCAQ

And yerimsən, etiqad var adında,
Nələr yatır yaddaşımda, yadında.
Qoy qıy vurub qanad çalım odunda,
Səməndərəm, Səməndərin, ocağım!

BORÇALI

Bir yanı Babakər, bir yanı Ləlvər,
Borçalı binadan qibləgahımdı.
Müqəddəs məkandı, ocaqdı pirdi,
Sazımdı, sözümdü, alın yazımdı.

Ata-babalarım at cayıb burda,
Hec zaman yurdumuz qalmayıb darda.
Hər biri şöhrətdi, şərəfdi yurda,
Keçmişim, bu günüm, həm sabahımdı.

Nələrə şahiddi hər dağ, hər dərə,
Ocağı od verib neçə kəslərə.
Oğullar yetirib, bir bax ərlərə,
Başımın üstündə Günüm, Ayımdı.

Vətənə sipərdi ər oğlu ərlər,
Torpağa vurulub yurdusevərlər.
Bağrından guc alıb nər oğlu nərlər,
Ozan dünyasıdı – səcdəgahımdı.

BORÇALI

Qurban olum torpağına, daşına,
Haqdan düşüb adın üzə, Borçalı.
Dünyanın ən böyük çəmənzarısan,
Çıxıbdı güllərin dizə, Borçalı.

Nəriman başında qızıl tacındı,
Rəşid şərəfindi, Şaiq şanındı.
Oğullar yetirdin, el-el tanındı,
Qışın da çevrildi yaza, Borçalı.

Kim unudar şair Nəbi adını,
Şeirə qatdı ürəyinin odunu.
Xan Əmrahı, Saraçlını, Xındını,
Verdin Kamandarı bizə, Borçalı.

Ey könül, “Şərili”, “Misri” üstə din,
Arzumuz gül açıb, olubdu çin-çin.
Can verib dindirir sazı Nurəddin,
Sığmayır dastana, sözə Borçalı.

Ay Səməndər, dildə dolan, dildə gəz,
Borçalı tək elə vurul, eldə gəz.
“Koroğlu”da zilə qalxıb, zildə gəz,
Əzəldən vurğundu saza Borçalı.

FAXRALI

Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım Faxralı.

Qızılqaya, Böyükgünöy, Qaradağ,
Səngərimdə əriməyən qara bax.
Dağlarında “Cəngi” çalır hər bulaq,
Ömrümdə mənalı anım Faxralı.

Eşqinlə çırpınır könülümün səsi,
Oylağım, yuvamsan Möylə dərəsi.
Səndədir ceyranın, cüyürün dəsi,
Yerim-göyüm, asimanım Faxralı.

Bu torpaqdı sazın-sözün mahalı,
Hər çəmənə, hər talası bir xalı.
Dağları var yapıncılı, çalmalı,
Kitabtutmaz min dastanım Faxralı.

Mirzə Rzam, Mirzə Həbim, həm Pərim,
Hümmət, Musa kimi kəsərli ərim,
Telli sazda həm zilimsən, həm bənim,
Nəbim kimi gövhər-kanım Faxralı.

Məməşoğlu İsrəfilin ər idi,
Əli Bayramoğlu eldə bir idi.
Məhəmmədin ocaq idi, pır idi,
Ləl naxışlı xanımın Faxralı.

Əli Xəlil el hörməti qazandı,
Bütöv oldu, uca tutdu düz andı.
El üçün yaşadı, el üçün yandı,
Adıbəlli şöhrət-şanım Faxralı.

Hümbət oğlu Qara idi ziyalı,
Belə oğlu unudarmı Borçalı.
Canpoladın tökməbədən, arxalı,
Hüseynqulum, Şəmistanım, Faxralı.

Gözəllərin heç solmayan çiçəkdir,
Loğmanların milyonlara köməkdir.
Şamilin var, ölkələrə gərəkdir,
Ulusum, sultanım, xanım, Faxralı.

Övladların alnıaçıq, üzüağ,
Tarixində çox Namazlar qalacaq.
Vəzirlərin zaman-zaman olacaq,
İncim, dürrüm, zər-nişanım, Faxralı.

Qartalqonmaz dağlarını anıram,
Sönməmişəm, qucağında yanıram.
Səngərində duruş tapan mamıram,
Əzəl andım, son məkanım Faxralı.

Ağır elsən, Borçalıda adın var,
Yananın var, yamanın var, yadın var.
Səməndərə həyat verən odun var,
Od tutub odunda yanıam, Faxralı.

SƏNGƏRİM

Tarix yatır torpağında, daşında,
Ağsaçlı dağlardan qoca Səngərim.
Qoymaram tapdaya yad ellər səni,
Elimin, obamın tacı Səngərim.

Yüksəkdəsən qəm-qüssədən, qəhərdən,
At üstəsən, düşməmisən yəhərdən.
Dosta dostsan, düşməninə zəhərdən
Daha da acısan, acı, Səngərim.

Faxralıda Səməndərə qalasan,
Sinən üstə nəyin varsa, qala san.
Arzum budur, qaldığın tək qalasan,
Möhtəşəm Səngərim, uca Səngərim.

GÖZƏL DAĞI

Doğma Faxralımın
Tacıdır Gözəl dağı.
Ağsaçlı Səngərimə
Bacıdır Gözəl dağı.

Cığırılar misra-misra,
Bənzəyir qırıqlara.
Baş çəkir buludlara,
Ucadır Gözəl dağı.

Yazda çən olar başı,
Çiçək bitirər daşı.
Bəlli deyildir yaşı,
Qocadır Gözəl dağı.

ƏMRAH DAYI

Ustad aşiq Əmrah Gülməmmədova

Yadıma sədəfli sazın düşübdü,
“Misri”nlə könlümü al, Əmrah dayı.
Sirli bir ovsun var barmaqlarında,
Vurursan görənək xal, Əmrah dayı.

Sazdadı, sözdədi saf məhəbbətin,
Ad alıb ucalmaq çətindi, çətin.
Qoca sarvanısan sən bu sənətin,
Deyir sazındakı tel, Əmrah dayı.

Xalqımın söhbəti, sözü sazında,
Yurdumun ocağı, közü sazında,
Doğma Borçalının özü sazında,
Dil açıb danışır, çal, Əmrah dayı.

SƏNDƏDİ

Ustad aşiq Hüseyn Saraçlıya məhəbbətlə

Kororğlu nərəli, ay ustad aşiq,
Faxralı Nəbinin sözü səndədi.
Əslinin fəryadı, Qəribin ahı,
Kərəmin sönməyən közü səndədi.

Sevdin Ələsgəri, sevdin Qurbanı,
Sənəndən yol açdı sözün karvanı.
Sən ey məclislərin qoca sarvanı,
Sənətin itməyən izi səndədi.

Dastan söylə, el-obadan de, danış,
“Misri”də közərib, “Cəngi”də alış.
Götürüb sazını gəz qarış-qarış,
Doğma Borçalımın gözü səndədi.

Qazandın həmişə el hörmətini,
Duydun yurdumuzun təbiətini.
Səməndər bəyənib sədaqətini,
Mənim də ürəyim, düzü, səndədi.

ÇAĞLA, ÇAL

Ustad aşiq Kamandar Əfəndiyevə

Ay Kamandar, məhəbbətədi xan Kərəm,
Sədaqətədi, özgə candı, can Kərəm.
Öz oduna, qoyma, yandı xan Kərəm,
Bu alovu, bu atəşi saxla, çal,
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal.

Ah-naləni çevir sevincə, dəmə,
Kərəm eylə “Kərəmi”də Kərəmə.
“Şərili” çal, qalib gəlsin ələmə,
Bu büsatdan vəcdə gəlib çağla, çal,
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal.

Səməndərəm, din-imanım Kərəmdi,
Bil ki, ahım, həm amanım Kərəmdi.
Köklə sazı, Allah özü kərimdi,
Xan Əslinin nigahını bağla, çal.
Sən keşişi dağ-dağ edib dağla, çal,
Bu vüsaldan vəcdə gəlib çağla, çal.

NUR TÖKƏ-TÖKƏ

*Təhsildə saçı-saqqal ağartmış
Hüseynqulu Məmmədliyə*

Ağartdın saçları elin yolunda,
İçində dərd-qəmi sən çəkə-çəkə.
Çoxaldı yurdunda barın, bəhərin,
Çalışdın hər zaman tər tökə-tökə.

Keçdin sən şərəfli bir ömür yolu,
Sınmadın, şax durdun, xalqımın oğlu.
Elmdi, bilikdi arxanız, – dedin,
Vətən balaların sən öpə-öpə.

Gördüyün hər bir iş savabdı, savab,
Verdin hamımıza tərbiyə, savad.
Müəllimdən böyük ad yoxdur, ustad,
Qazandın, üzündən nur tökə-tökə.

ŞAMİL MÜƏLLİM

*Şamil Qurbanovun “Nəriman Nərimanov dünyası”
kitabını oxuyarkən*

“Alimlik, insanlıq yüzdə birdədi”,
Onların içində birdi Şamilim.
El bilir o, elmin zirvəsindədi,
Ocaqdı Şamilim, pirdi Şamilim.

Girmədi heç zaman gündə bir dona,
Ömər, Cəmaləddin, Hənzət bəy, Sona,
Məmmədəmin şandı, şöhrətdi ona,
Nəriman incidi, dürdü, Şamilim.

Bəhrəsi hardadı, özü ordadı,
Söhbəti ordadı, sözü ordadı,
Odu içindədi, közü ordadı,
Hələ açılmamış sirdi Şamilim.

SÖZ FATEHİ ZƏLİMXAN

Xalq şairi Zəlimxan Yaquba

İşıqdı, nurdu, Aydı,
Söz fatehi Zəlimxan.
“Haqdan gələn haraydı”
Söz fatehi Zəlimxan.

Bir sərvətədi kamalı,
Sərt zirvəli, qayalı.
Əsl insan – ziyalı,
Söz fatehi Zəlimxan.

Nur ələnir üzündən,
Dürr tökülür sözündən.
Razı deyil özündən
Söz fatehi Zəlimxan.

Yaxşılıq Haqdan qalıb,
El gücündən güc alıb.
İlhamıyla ucalıb
Söz fatehi Zəlimxan.

Sazdı, sözdü, diləkdi,
Yurda bağlı ürəkdi.
Söz mülkündə pələngdi,
Söz fatehi Zəlimxan.

ZƏLİMXAN

Zəlimxan Yaqub qeyri-adi istedad sahibidir.

Şamil Qurbanov

Borandımı, tufandımı, seldimi?
Kəlmələri incidimi, ləldimi?
O tay deyən, bu tay deyən dildimi?
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

Söz mülkündə alnıaçıq, üzüağ,
Həm ürəkdi, həm qələmdi, həm varaq.
İlhamıyla uca dağdı, uca dağ,
Ucalıqdan heç enmədi Zəlimxan,
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

Müşfiqimlə, Vurğunumla qoşadı,
Bütün türk elində dolaşır adı.
Söz sənəti naxış-naxış xalçadı,
Hər naxışda yüz ilmədi Zəlimxan,
Ucalıqdan heç enmədi Zəlimxan.
Ay Səməndər! Bir dənədi Zəlimxan,
Aləm bilir, möcüzədi Zəlimxan.

ALLAH SAXLASIN!

Nurlu kişinin işıqlı övladı Arif Aslan oğlu Alməmmədliyə

Mayan halaldandı, ay dayım oğlu,
Belə qazanıbsan hər bir uğuru.
Gedirsən açılan qollara doğru,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Ağır eldə oğullardan birisən,
Əzəmətsən, əyilməzlik sirrisən.
Söykökünün ocağısan, pirisən,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Ömrünün yaz çağı, bahar çağıdı,
İlqarın, vüqarın Gözəl dağıdı.
Qəlbin insanlara Hatəm bağdı,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

Adınla ucasan, adını qoru,
İçin də, çölün də durudu, duru.
Yaradan veribdi sənə bu nuru,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

“Yaşamaq yanmaqdır” – yanan qalacaq,
Məhəbbət, sədaqət, ad-san qalacaq.
Səməndər, anılan, anan qalacaq,
Mərhəmətin bulaq kimi çağlasın,
Allah səni pənahında saxlasın.

YURDUMUN NUR SAÇAN ÇIRAĞI GETDİ

Arif Əliyevin unudulmaz xatirəsinə

O, bir oğul idi elə-obaya,
Elin dar günündə gələrdi haya.
Dönərdi ulduza, Günəşə, Aya,
Yurdumun nur saçan çırağı getdi.

Uca bir dağ idi – dönməz, arxalı,
Üzünü tutardı xalqına sarı.
Gözəl bir xanımın qeyrətli yarı,
Sədaqət adında vüqarı getdi.

Tarixi yaşatdı əməlləriylə,
Sevərdi xalqları şirin diliylə.
Bağında əkdii hər bir gülüylə,
Nəslimin bağbanı, memarı getdi.

Od saçan, alışan bir atəş idi,
Soyuq, buz qəlbləri o isidərdi.
Haqqı, ədaləti deyib gedərdi,
Neçə kimsəsizin dayağı getdi.

Dalğalı dəniztək coşub-daşardı,
Dostluq körpüsünü ellərdən saldı.
Şərəflə yaşadı, təmiz ad aldı,
Böyük bir mahalın mayağı getdi.

ELLİM

Məhəbbət Qarabağlının əziz xatirəsinə

Nurda işıqlanıb nur oğlu oldu,
Adını şərəflə daşıdı ellim.
Şam kimi alışdı o yana-yana,
Mənalı bir ömür yaşadı ellim.

Əyilmək bilməyən ər oğlu ərdi,
Özünü hər zaman qabağa verdi.
Yadından çıxmazdı xalqının dərdi,
Vətəninin vətəndaşıydı ellim.

Xalq üçün çalışdı, el üçün yandı,
Elinə şöhrətdi, elinə şandı.
Dünya malı bu dünyada qalandı,
Əsil insan idi, kişi ydı ellim.

Pislikdən həmişə uzaq qaçardı,
Xeyirli işlərdən söhbət açardı,
İşıq paylayardı, işıq saçardı,
Özü də ayrıca dünyaydı ellim.

Nə yazdı, Səməndər ürəkdən yazdı,
Həyatı bahardı, həyatı yazdı.
Ruhumuz havacat, üçtelli sazı,
Eli-obasıyla qoşaydı ellim.

YERDƏ

Ömrüm boyu yanılmadım,
Dost-tanışı seçən yerdə.
Qanadlanıb uçar könül,
Ürək alov saçan yerdə.

Qazan eldə inam, hörmət,
Ömrü hədərlə eyləmə qət.
“Olmaz gözəllik, təravət,
Qarğa, quzğun uçan yerdə.”

Ay Səməndər, haqqa inan,
Ayaq tutar, qaçmaz yalan.
“Özü düşər quyu qazan,
Düz yol bilib keçən yerdə.”

DÖRDLÜKLƏR

Yaradan yaradıb bu insanları –
Niyə çoxu acıdildir, acıdır?
Qurban olum tapındığım nurlara,
Yaxşıları, yaxşılının tacıdır.

* * *

Kaş məni yaradan od yaradaydı,
Sönmüş vicdanları nura bələrdim.
Pisliyi Yer üzündən silib atardım,
Göydən insanlara paklıq ələrdim.

* * *

Butamızı qoruyaq,
Ərən kimi, ər kimi.
Sevgi oddur, o oddan,
Çıxaq Səməndər kimi.

* * *

İmtahandan çıxmışam,
Ocağımsan, pirimsən.
Bircə onu bilirəm,
Taleyimdə birimsən.

GÖYÇƏ BAYATILARI

Eləmi, göy çəmənə,
Ocaqdı Göyçə mənə.
Dağlar yadıma düşür,
Çıxanda göy çəmənə.

Göy çəmənə,
Gəl çıxmaq göy çəmənə.
Yaralarım sağalmır,
Məlhəmdi Göyçə mənə.

Göy çəmənə,
Sən də gəl göy çəmənə.
Gözlərimə nur gələr,
Görünsə Göyçə mənə.

Göy çəmənə,
Çətirdi göy çəmənə.
Borçalıdan baxıram,
Əl edir Göyçə mənə.

HAVALANSIN XANIN SƏSİ

Yenə bilməz kimsə bizi,
Hər bələdan çıxmalıyıq.
Çətinliyə sinə gərrib,
İldırım tək çaxmalıyıq:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

Torpağının hər daşında,
Mamır olub bitməliyik.
Çağır gəlsin igidləri,
Bir ağızdan deməliyik:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

Tab gətirməz qarı düşmən
Millətimin qabağında.
Bir olarıq yumruq kimi,
Nərə çəkər qavalım da:
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

“Misri”m haray, “Cəngi”m haray,
Qoy qan qussun iblis, ilan.
“Dünyamıza günəş kimi,
İşıq saçsın Azərbaycan!”
Havalansın Xanın səsi,
Qarabağın sikəstəsi.

ELLİM

*Borçalıda bir görüşün təəssüratı.
Həmyerlim Süleyman Mehralı oğluna ithaf olunur.*

Elm bir dəryadır, suyundan içir,
Enişli-yoxuşlu yollardan keçir,
Dünyanın sirrini arayıb seçir,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır ellim.

Hər insan qəlbinə hərarət verir,
Hər gülə-çiçəyə təravət verir,
Tükənməz bir sevgi, məhəbbət verir,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır elim.

Fəxr edir Vətəni, doğma eliylə,
Seçilir həyatda sadəliyilə,
Fəth edib qəlbləri əməlləriylə,
Bir alim ömrünü yaşayır ellim,
Adını şərəflə daşıyır ellim.

BAĞBAN

Yaşayasan damağı çağ, kefi saz,
Belə görüm səni, belə, a bağban.
Becər, buda, bir nemətdi cavanlıq,
Düşməyəcək bir də ələ, a bağban.

Çiçək də bağdadı, gül də bağdadı,
Ömrə zinət verən il də bağdadı,
Gözüm o bağdakı gül yanaqdadı,
Sonamdı, gələrsə gölə, a bağban.

Can verirsən körpə-körpə gülə sən,
Arzum budu şadlansan, güləsən.
İnan ki, bağından hörmət eyləsən,
Düşərsən şeirimdə dilə, a bağban.

ƏHSƏN

Ellərə söykənib bu ellər oğlu,
Keçilməz yerlərdən körpülər salır.
Bu oba, bu ellər bizimdi deyib,
Dağından, daşından güc, qüdrət alır.

Günəş tək işıqlı, Aytək nurludur,
Özünə şərəfli peşə seçibdir.
Vicdanlı, vüqarlı, həm qürurludur,
Mahaldan-mahala yollar çəkibdir.

Yoxsulun, kasıbın əlindən tutur,
Yanından naümid qayıdan olmur.
Kömək istəyənin dadına çatır,
Yurda şərəf olmaq hamıda olmur.

Öyünməz özüylə, deməz nəçidir,
Belə oğulları bəxtiyar olsun.
“Yaxşılar yaşadır yaxşılıqları”,
Var olan dünyada o da var olsun.

Elin sevgisidir, yaşadır onu,
Belə yaşayırsan, yaşa, eloğlu.
Kim sevməz belə bir vətən oğlunu,
Əhsən bu ömürə, yaşa, eloğlu.

TORPAĞA BAĞLI

Keçdin eniş-yoxuşdan,
Əlli yaşına çatdın.
Doğma eli-obanı
Adın ilə ucaltdın.

Vüqarlısan palıd tək,
Həm aranlı, həm dağlı.
Sinəndə yanar ürək,
Kökün torpağa bağlı.

Əməllərin dumduru,
Özün nur-ipək kimi.
Açıbdı saçlarında,
Arzular çiçək kimi.

Kişi kimi yaşayıb,
Ömrü hədəv vermədin.
Mayak oldun yurduna,
Əqidəndən dönmədin.

Səni bu el, bu oba,
Əldə çıraq gözləyir.
Göylərə əl qaldırıb,
Bir “50” də diləyir.

EY İNSANLAR!

Ey insanlar! Sevək bir-birimizi,
Birimizin yerini verəmməz yüzü.
Yüz əyri birləşsə, kəsəmməz düzü,
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

Gəzək mahal-mahal, dolaşaq el-el,
Sevmək həyatın mənasıdır, bil.
Çoxdu yörəmizdə axmaq, zir-zibil,
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

Düşmən məkrliidi, dünya yalandı,
Nə qədər incilər oda qalandı.
İnsan oğlu, kim dünyada qalandı?!
Bir olaq, pır olaq, olmayaq dayaz,
Gödək ömrümüzü uzadaq bir az.

GETDİ

*Ulu Borçalının “məclislərə bərəkət kimi sifətindən nur yağan”
oğlu polkovnik Şahbaz Aslanovun əziz xatirəsinə*

Yurd sevgili, dağ istəkli qardaşım,
Vətən oğlu – ocaq, pır idi, getdi.
Ağzı xeyir-dua, dili bərəkət,
Təpədən dırnağa nur idi, getdi.

Üz tutub dağlara qoşmalar yazdı,
Neyləyək, həyatda beləsi azdı.
Eşidib donubdu, dağlar ayazdı,
Elinə bir inci, dürr idi, getdi.

Səsi Başkeçiddə – küləklərdədi,
Qüdrəti бүкүlməz biləklərdədi.
Yox, yox, o ölməyib, ürəklərdədi,
Mehri-məhəbbətdə bir idi, getdi.

DÖZƏ BİLMƏDİ

Uğurlu Hüseynovun əziz xatirəsinə

*Yarat, sən köçəndə ellər söyləsin:
Dünyadan nə gözəl bir insan gedir.*

M.RAHİM

Rəhbər oldu, eldə hörmət qazandı,
Düz oldu ilqarı, düz oldu andı.
Heç incik salmadı bircə nəfəri,
El-oba yolunda şam kimi yandı.

Ömür yollarında boşaldı, doldu,
Həyatda amalı halallıq oldu.
Başı uca, alnı açıq yaşadı,
Xalqın da gözündə daim ucaldı.

Fərmanın dağına dözə bilmədi,
Onsuz gen dünyada gəzə bilmədi.
Qardaş itkisi də əydi qəddini,
Dərd üzdü o, dərdi üzə bilmədi.

AY HƏMZƏ QAĞA

*Cavanlığımda xeyirxahlarımdan biri
olmuş Həməzə müəllimin 75 illiyinə*

Od kimi alışdın, sönmədin heç vaxt,
Doğru-düz yolundan dönmədin heç vaxt,
Öz uca zirvəndən enmədin heç vaxt.
Qələmin itidir, ay Həməzə qağa,
Sözün qiymətlidir, ay Həməzə qağa.

Haqqa sən haqq dedin, haqqı danmadın,
Budaqdan-budağa uçub qonmadın,
Arxan, dayağındı öz təmiz adın.
Yazıb-yaradırsan, ay Həməzə qağa,
Belə yaşayırsan, ay Həməzə qağa.

Satmadın sözünü sərvətə, vara,
Sən ağa ağ dedin, qaraya qara,
Hər kəlmən nur oldu qaranlıqlara.
Çağlayır ilhamın, ay Həməzə qağa,
Təmizdi vicdanın, ay Həməzə qağa.

DARVAZ

Dostum Musa Nəbioğluna

Qonağına qol açıbdı binadan,
Sığal çəkib bu yerlərə Yaradan.
“Quyubulağı” var, dərdlərə dərman,
Ağzı xeyir-dualı anamdı Darvaz.

Kim sanar özünü qonaq bu yerdə,
Seçilməz lələdən yanaq bu yerdə,
Alışaq bu yerdə, yanaq bu yerdə,
Yurdumdu, yuvamdı, binamdı Darvaz.

Səməndər Musayla verib əl-ələ,
Vuruldular hər çiçəyə, hər gülə.
Düşübdü şöhrəti ellərdən elə,
Alınmaz bürcümdü, qalamdı Darvaz.

20 YANVARDA ŞƏHİD OLMUŞ TƏLƏBƏLƏRƏ

Tökülən al qanı şərəf bildiniz,
Qoy meydan sulayıb gülməsin yağı.
Gücünüz düşmənin evini yıxdı,
Ucaldı göylərə Vətən bayrağı.

Bəlkə, bığ yeriniz tərləməyibdir,
Bir yaşda qalıbsız illər içində.
Ellər hamınızı şöhrət edibdir,
Şöhrətsiniz, yatırsız güllər içində.

Adınız, andınız düşdü dastana,
Tarixdə qoydunuz silinməz bir iz.
Gül açdı arzunuz, istəkləriniz,
Təzə-tər çiçəkli Vətənsiniz siz.

SƏCDƏGAH OLDU

*1990-cı il yanvarın 20-də şəhid olmuş Faxrəli balası
İlqar Hümbət oğluna ithaf edirəm*

Yenə matəm içindədir ağsaçlı Səngər,
Qoynuna ilqarlı İlqarı gəlir.
Şax dayan, a kəndim, bil ki, oğlunu,
Bütün Azərbaycan öz oğlu bilir.

Doğma Bakımızda adı başdadır,
Adı da, andı da dillərdə əzbər.
Canını yurduna qurban eylədi,
Belə bir oğula varmı bərabər?

Möhtəşəm xalqımın qartal balası,
Ağılarda nalə oldu, ah oldu.
Uca tutdu Borçalının adını,
Torpağa qarışıb səcdəgah oldu.

ALLAH, AMANDI

Dünya düzəlmir ki, düzəlmir, baba!

M.Araz

Kim susdurub, niyə ötmür sazımız?
“Cəngi” deyib, “Misri” deyib babamız.
Tükənmir səbrimiz, daşmır kasamız,
Açılmır, yolumuz qardı, dumandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Ocağa yük olub, “atan” çoxalıb,
Məsləki şöhrətə satan çoxalıb,
Yağlanıb kölgədə yatan çoxalıb,
Ömrü çürüklərin yalandı andı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Qovub namərd etdik mətini, mərdi,
Milləti çökdürən böhtandı, şərdi.
Fil də çəkə bilməz bizdəki dərdi,
Çölümüz alışıb, içimiz yandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Qara bizi basdı, sozaldı cürət,
Torpaq getdi, Vətən getdi, nə qeyrət?
Harınlar tikdirir gündə imarət,
Vidəni olana vidəni divandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

Abırsız yanında, abırlı dinmir,
Eynimiz açılıb, üzümüz gülmür.
Eşşək arpa yeyir, boynu da dönmür,
Ata atdıqları quru samandı,
Bu dünya düzəlmir, Allah, amandı.

YA QİSMƏT

Görüşünə “Qızılqaya”, “Qaradağ”,
Bir də gələm, ya gəlməyəm, ya qismət.
Sevincimi, “Qoşabulaq”, səninlə
Bir də böləm, ya bölməyəm, ya qismət?!

Dolaşmışam qarış-qarış hər düzü,
Aramışam addım-addım o üzü.
Gözəl dağdan bənövşəni, nərgizi,
Bir də üzəm, ya üzməyəm, ya qismət?!

“Keçiqıran”, “Ördəkli göl”, “Yastana”,
Tərifiniz sığışarmı dastana.
Çox içmişəm “Qırxbulaq”dan, ay sona,
Bir də içəm, ya içməyəm, ya qismət?!

Dəli könlüm, xeyirxah ol, kara çat,
Hicranı at, vüsala çat, yara çat.
“Hacıxəlil ocağı”na köhlən at,
Bir də sürəm, ya sürməyəm, ya qismət?!

Çək yükünü, duman, kəsmə aranı,
Yaxşı görüm “Qaraarxacı”, “Xram”ı.
Ay Səməndər, darıxmışam, oranı
Bir də gəzəm, ya gəzməyəm, ya qismət?!

ÖPÜRƏM, A DAĞLAR, ÖPÜRƏM SİZİ

*İyirmi ildən sonra doğma dağlarımızı gəzdim və gözəlliyə
meydan oxuyan göllərimiz “Keçiqrın”la “Difsiz”də əl-üzümü
yuyub gözdolusu tamaşa elədim.*

Qarşımda “Difsiz”di, “Keçiqrın”dı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.
Ətəyi gül-çiçək, başı dumandı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Cənnətdə çağlayır “Cənnət bulağı”,
Damır damcı-damcı gülündən yağı.
Günəşdi ocağı, Aydı çırağı,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Qucağında həniri var babamın,
Oğul olub, hünəri var babamın.
Cin deyiblər, çox sirri var babamın,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

Ulularım bu dağlarnan bir olub,
Dədələşib, Dədə olub, pir olub.
Yurd qoruyub, hər birisi şir olub,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

El deməkdən usanmadı Səməndər,
Can deyən dillərə candı Səməndər,
Alışb odunda, yandı Səməndər,
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.

ƏMİ

Əmim, meşəbəyi İlyas Məmmədova

Nə müddətdi səndən uzaqlardayam,
Binələrin yaraşığı, ay əmi.
Pöhrələr sayəndə ağac olubdu,
Varmı bu qayğıda sənə tay, əmi.

Gahdan qəzəblənib yelə dönürsən,
Gahdan kükrəyirsən, selə dönürsən.
Gahdan cəh-cəlallı elə dönürsən,
Hay deyirsən çağırana, hay, əmi.

Neçə-neçə ağızda sən, dildə sən,
Zümrüd bulaq, göy yaylaqlar üstəsən.
O “Qızıl qaya”nın səməndərisən,
Səməndər atəşli od-aloy əmi.

MÜRSƏL ƏMİ

Aşıq Mürsəl Faxralıya

Ağır-ağır toylar yola salardı,
Saz çalar, söz qoşar, nəmər alardı,
Saç-saqqalı bu yollarda ağardı.
Mürsəl əmi ipək kimi kişiyidi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

Dağlar onun oylağıydı, oylağı,
Addım-addım gəzərdi hər yaylağı.
Cənnət idi ona “Cənnət bulağı”,
Mürsəl əmi ipək kimi kişiyidi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

Yay oldumu, yaylaqlardan enməzdi,
Bir kimsənin toyğuna kiş deməzdi,
Ömrü boyu haram tikə yeməzdi,
Mürsəl əmi ipək kimi kişiydi,
Xeyirxahlıq əməliydi, işiydi.

ÇƏRÇİ QIZI

Qızılqaya binələrdən başadı,
“Bülöylük”lə, “Armudlu”yla qoşadı,
Çərçi qızı sinəsində yaşadı.
Eymənib kimsəni salmadı saya,
Halal olsun belə igid anaya.

Vurğun idi obasına, elinə,
Yalan-palan heç gəlmədi dilinə.
Xəncər taxıb, tufəng aldı əlinə,
Söz də qoşdu göydə uçan durnaya,
Halal olsun belə igid anaya.

“Yonubəri”, “Böyükgünöy”, “Qaradağ”,
“Almalix”da almaya bax, nara bax.
Şadlanardı, görcək onu hər budaq,
Bəzək idi hər məclisə, hər toya,
Halal olsun belə igid anaya.

Şalvar geydi, şinel geydi əyninə,
Qanad çaldı qardaşının yelinə,
Yağları heç almadı eyninə.
Haylayanda tez gələrdi haraya,
Halal olsun belə igid anaya.

Unutmuşdu vahimənin daşını,
Hey kəsərdi gədəklərin başını,
Gözləyərdi Ortayalın qaşını.
Nigartək yaşadı, yetişdi hoya,
Halal olsun belə igid anaya.

“Keçiqıran”, “Divsiz” idi oylağı,
“Asırğallı”, “Kürən yalı” yaylağı,
Abi-kövsəriydi “Cənnət bulağı”.
İstərdi hər zaman coşa, qaynaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Bəyənmişdi Xan Kərəmi, lələni,
Aşdı at belində yüz dağ, dərəni,
Keçilməz yerlərdən keçdi köhləni.
Baxmaz idi nə sel-suya, nə çaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Dağların sultanı, dağların bəyi,
Dəllək İsmayılın qəlbi, dirəyi,
El-el danışıldı onun çörəyi.
Zəhməti heç zaman getmədi zaya,
Halal olsun belə igid anaya.

Həssas idi həm haraya, həm küyə,
Mat qaldılar onda olan ürəyə,
Kişi kimi at da sürdü sürəyə.
Kim vurulmaz bu hünərə, bu soya,
Halal olsun belə igid anaya.

Hər yaylaqda, hər bulaqda izi var,
Ürəklərdə söhbəti var, sözü var,
Ocağında heç sönməyən közü var.
Ona heykəl olub o “Qızılcaya”,
Halal olsun belə igid anaya.

Düz oldu binadan sözü, əməli,
Qeyrət idi bünövrəsi, təməli,
Düşmədi dilindən “Allah”, “Ya Əli”.
Analarımız kaş beləcə qarıya,
Halal olsun belə igid anaya.

Ay Səməndər! Nənən dillərə düşdü,
Adı zaman-zaman illərə düşdü.
Hünəri ellərdən-ellərə düşdü,
Yayıldı mahala, elə, obaya,
Halal olsun belə igid anaya!

GÜLƏNDAM

Aldandığı nadürüstü bağışlamayan, onun papağını, atını və tüfəngini ata acağına gətirən igid nənəm pəhləvan Güləndam Baytallıya ithaf olunur.

Şir ürəkli, şir biləkli gözəli,
Bir görün, aldadıb hara verdilər?
Kim qol qoydu bu sevdaya görəsən?
Görməzə-bilməzə, vara verdilər.
Darılmadı, möhkəm durdu Güləndam,
Bu qurğuya zərbə vurdu, Güləndam.

“Başıma açılan işə bax”, – dedi,
Od qoy bu ocağa, yandır-yax, – dedi,
Gecənin birində “ya Allah”, – dedi,
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Kişi kimi atlı gəldi Güləndam,
Qisas alıb, adlı gəldi Güləndam,
Əldə tüfəng, odlu gəldi Güləndam.
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Aldanışla barışmadı, ök oldu,
Qarşı tərəf qarşısında heç oldu.
Vətəninə yenilməyən güc oldu,
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

Minnət üçün gələnlər çox dirəndi,
Gördülər ki, igid nənəm ərəndi.
Şərt qoymuşdu, qoyduğu şərt ödəndi.
Xalqımızın pəhləvanı, ər qızı,
Faxralitək ağır elin nər qızı.

DOST

Dostum Firudin Osmanogluna

Yaradan heç kimi dostsuz etməsin,
Dağlartək görünən vüqarındı dost.
Həmişə dayağın, arxandı sənin,
Bükülməz biləyin, qollarındı dost.

Dərdini bölüşər ağır günündə,
Yenilməzdi, basılmazdı dilində.
Ümid çıraqındı yanar qəlbində,
Çiçəkli yazındı, baharındı dost.

Əriyər şam kim oduna sənin,
Şərəfdi, şöhrətdi adına sənin.
Çatacaq hər zaman dadına sənin,
Səsin-sorağındı, harayındı dost.

Gizləməz sirrini, o, sənə deyər,
Canın əsirgəməz, ürəyin verər.
El oğludu – həm ərəndi, həm də ər,
Yağı qılıncına qalxanındı dost.

Səməndər, öyünmə adın-sanınla,
Oynama kül altda yatan qorunla.
Otura bilmirsən bir simsarınla,
Keçilməz yerlərdə yollarındı dost.

ELƏ VERDİ

Dostum, qardaşım Musa Məmmədovun xatirəsinə

Lap əzəldən qardaşımız
Yaxşıları yaxşı gördü.
Dostlarıydı sərvət, varı,
Sərvət-vardan bina hördü.

Keçdi neçə çətin yolu,
Kürəyini yelə verdi.
Məhəbbəti Vətən oldu,
Ürəyini elə verdi.

Ocaq kimi, işıq kimi,
O, baxırdı bu həyata.
Dünyanı fani bilirdi,
Əl tutardı dostla, yada.

Yaxşı qohum, ata idi,
Hamıya sağlıq dilərdi.
Kəlmələri bal dadırdı,
Ətrafını çox sevərdi.

Fələk qıydı vaxtsız ona,
O bir kəsə oxışamadı.
Yurdum dedi, yuvam dedi,
Ömrü hədəf yaşamadı.

Elnən yatdı, elnən durdu,
Vurulmuşdu obasına.
Ürəklərdə yuva qurdu,
Bir dünyaydı anasına.

Yaradan verən ömürdə,
Çox xatalardan sovuşdu.
Elim-obam deyə-deyə,
Yurdunda haqqa qovuşdu.

ÇİRAQ

Zöhrə Qaraqızına

Müəllim şərəfini qoruyar, saxlar,
Dəniztək kükrəyər, bulaqtək çağlar.
Bir həzin nəğməyə döndükcə səsi,
İsidər otağı ılıq nəfəsi.
Keçmişdən boylanıb, sabahı görər,
Gələcək nəsilə biliyin verər.
Şagirdlər onun meyvəsidir, barıdır,
Ömrü od ömrüdür, Günəş nurudur.
Səmimi, mehriban, qayğıkeş insan,
Cavabı dostlara can olubdu, can.
Ondakı bu eşqə, həvəsə bir bax,
Vətənə nur yayan çıraqdır, çıraq.

ƏR OĞLU

Üçqat dünya çempionu Canpolad Budaqova

Hər tərəfi ocaq, pirdi yurdumun,
Sözübütöv, ağzıbirdi yurdumun.
Oğulları bəbir, şirdi yurdumun,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

Borçalıda Səngərimdən güc alıb,
Döyülməyib, döyə-döyə ucalıb.
Döyüşüylə uzaq Çinə səs salıb,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

Dağ oğludu, dağtək durdu Pekində,
Qartal kimi bir qıy vurdu Pekində.
Qalib gəldi “Uşu” yurdu Pekində,
Qarı düşmən, oğulu gör, nər oğlu,
Poladcanlı Canpoladı, ər oğlu.

İMDAD

Aşıq İmdad Şəmistan oğluna

Köklə sazı, bir “Mansırı” çal görək,
Ünün yetsin dağa-daşa, ay İmdad.
Elnən durub, elnən nəfəs alırsan,
Tale verən paydı, yaşa, ay İmdad.

Faxralıtək ağır eldi dirəyin,
İçi-çölü durulardı köməyin.
Köksünə sığmayan böyük ürəyin,
Hər zaman atdana, coşa, ay İmdad.

Səməndərəm, sazı ruhum bilmişəm,
Ürəkdən bağlanıb könül vermişəm.
Tanıyandan səni belə görmüşəm,
Sözə bağlı, sazla qoşa, ay İmdad.

DAĞLAR

Əmioğlu dəmirçi Ələddin Musa oğluna

Axa-axa durulmuşam,
Qucağında özüm, dağlar.
Çəsmən üstə diz çökmüşəm,
Güc alıbdı dizim, dağlar.

Nur çiləyir gün düzünə,
Yaraşıqdı gül üzünə.
Yol salıbdı el düzünə,
Yolum dağlar, izim dağlar.

Ömür keçir bala-bala,
Ölüm baxmır vara-hala.
Səməndərə ocaq ola,
Odum dağlar, közüm dağlar.

ƏDALƏTİ VAR

Gözəl bir insandır, zəhmətə bağlı,
Çörəyi qazanır alın təriylə.
Təmizdir amalı, işıq paylayır,
Fəxr edir el-oba əməlləriylə.

Bir istək, sevgi var onun canında,
Kişi qanı axır damarlarında.
Arzular dil açır onun dilində,
Odlu nəfəsidir dağda qarın da.

Sadədir, seçilmir adi insandan,
Qəlbində sönməyən məhəbbəti var.
İnsanlığı ucalardan ucadı,
Haqlıya haqq deyən ədaləti var.

Yaşayır həyatda adidən adi,
Həmişə, hər zaman yerini bilir.
Ayrı candı, el-obaya dayaqdı,
Saflıqdan üzü də nur saçır, gülür.

NUR SAÇACAQDIR

Mahal Əliyevin xatirəsinə

Xəbər gəldi, dəhşət bizi бүürdü:
Mahal getdi – artıq yoxdur həyatda.
El-oba ağlayıb yandı, yaxıldı,
Ağı deyib yaş axıtdı həyat da.

Vətənimin el oğlu, el balası,
Yaşadı hörmətli, yaşadı adlı.
Dünyanı həm görür, həm də bilirdi,
İnsanlıq həyatda ən böyük addı.

Saflığa tapınıb nəcib yaşadı,
Elinə vurulub, elini andı.
Mərifət – ucalıq, mərifət – tacdı,
Tacı, ucalığı özü qazandı.

Nurlu simasını görməyən oğlu,
Sönməz ocağını yandıracaqdır.
Uca tutub atasının adını,
Soyuna, kökünə nur saçacaqdır.

QARDAŞ

Aydın Məmmədovun əziz xatirəsinə

Dəliqanlı, qorxubilməz bir ərdin,
Hörmət edər, yol-ərkanı bilərdin.
Yaylaqları qarış-qarış gəzərdin,
Gözümün həm ağı, qarası, qardaş.

Əldə tufəng, ova meyil salardın,
Qartal kimi qanadını çalardın.
İlhamını o dağlardan alardın,
Dağlardı, canının mayası, qardaş.

Qohumları axtarardın, arardın,
Süfrələr acardın, məclis qurardın.
Dostun qulluğunda dost tək durardın,
Nəslimin od sacan balası, qardaş.

Aldı qucağına səni o dağlar,
“Qızılqaya” yana-yana qan ağlar.
Yaş axıdıb, ağı deyir bulaqlar,
Yanan ciyərimin parası, qardaş.

O dağları necə gəzim mən indi,
Binələri bürüyübdü çən indi.
Səməndəri yaxalayıb qəm indi,
Dərdimin dərmanı, çarası qardaş.

DİNDİR

Söhbəddin müəllimə

Könül havadarım qardaş, a qardaş,
Köklə telli sazı, çək zilə, dindir.
Gəlsin oğuz oğlu, tüğyan eyləsin,
Car eylə “Cəngi”ni sən elə, dindir.

Bu dağların ən ucası sazında,
Bəzirganı, həm xocası sazında,
Yurdumuzun lap qocası sazında,
Necə yaşayırsa, bax, elə dindir.

Sazda gəzən barmaqların birdi, bir,
Barmaqların gəzişməsi sirdi, sirr.
Donmuşam yerimdə, olmuşam əsir,
Gətir Səməndəri sən dilə, dindir.

NƏSLİMİN OĞUL BALASI

Vüqar Telman oğlu Məmmədovun əziz xatirəsinə

Ad çıxartdın, adın kimi,
Qaynar oldun odun kimi,
Düz bildiyin yolun kimi,
Nəslimin oğul balası.

Uca tutdun soyadını,
Doğru atdın addımını,
Bayraq etdin öz yurdunu,
Nəslimin oğul balası.

Yolu-ərkanı saxladın,
Çaylar kimi çağladın,
Elə könül bağladın,
Nəslimin oğul balası.

Halal zəhmət mayan oldu,
Duz-çörəyin qayən oldu,
Nələr sənə ayan oldu,
Nəslimin oğul balası.

Türk oğluyam, türkəm dedin,
Faxralıma dönəm, dedin,
Qayasında bitəm, dedin,
Nəslimin oğul balası.

Çarxın üzü yaman çöndü,
Bu nə fəryad, bu nə ündü,
Saf gülüşün, buza döndü,
Nəslimin oğul balası.

OXU XƏLİL

*Zıncırovlı səsin ¹sahibi
Xəlil Qaraçöpə ithaf olunur.*

Vətənimin haqq səsisən,
Ya möcüzə, ya da sirsən.
Bülbül elə sən özünsən,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Xoş avazın qanad açsın,
“Düzlər keçib, dağlar aşsın”.
Ruhumuz da alovlandsın,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Nəfəsində ulusum var,
Mahalım var, həm yurdum var,
Sıralansın “Segah”, “Qatar”,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Çağla, qovur-qovur yanıım,
Bahar olsun qoy hər anım.
Hayıl-mayıl olub qalım,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

Bu, səs deyil, bir nalədir,
Bunu deyib Zəlimxanım.
Ruhumuzu dilləndirir,
Yaşat bizi, dərdin alım,
Oxu, Xəlil, oxu, Xəlil!

¹ Xəlilin ünvanına deyilmiş Zıncırovlı səs ifadəsi Xalq artisti Arif Babayevə məxsusdur.

**YALVARIRAM, GƏL KEÇ
BİZİM MƏHLƏDƏN**

“Ay qız keçmə bizim məhlədən” şeirinə nəzirə

Mənim gülüm, həyatımda incisən,
Əriyərəm, yox olaram incisən.
Gözəllərin tacı sənsən, inci sən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

Gecə-gündüz səni deyib anaram,
Sən gəlməsən alışaram, yanaram.
Gözlərini doğan günəş sanaram,
Çəmənzsarsan, çiçəyə tən, gülə tən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

Çöhrən mat qoyubdur dağlarda qarı,
Bu şair könlümə məlhəm ol barı.
Ay varlığım, ruhum, baxtından yarı,
Çökməsin yoluna, nə duman, nə çən,
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.

MÜBARƏK OLSUN

Tale yoldaşıma

Ömrüm-günüm, göydən enmiş mələksən,
Arzusan, istəksən, sonsuz diləksən,
Bənzəri olmayan gülsən, çiçəksən,
Bəd gözlər önündə saralıb solsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

Ürəkdəsən, nəfəsdəsən, ündəsən,
Od-alovun zərrəsisən, gündəsən.
Yaşadırsan, vallah, məni gündə sən,
İstərəm yolların gül-çiçək olsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

Həqiqətin bir üzü var, bircəsən,
İçin nurun çələngidi, pircəsən.
Gözəlliyin vurğunusan bircə sən,
Dağların saflığı qəlbinə dolsun,
Mənim gülüm, ad günün mübarək olsun.

BAYRAMIN MÜBARƏK

Göz bəbəyim! At kədəri, qəmi sil,
Qəlbimdəsən, birdəfəlik bunu bil.
Ürəyimin bülbülüsən, danış, gül,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

Çinar boylum, sinən tərdi, sinən tər,
Həm mələksən, həm banusan, həm də ər.
Bədən büllur, gül əndamın zərdi, zər,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

Qarşımda sabahsan, qarşımda dansan,
Mənim üçün sərvət, mənimçün varsan.
Yaşaram, odumda alışıb yansan,
İncisən, çiçəksən, təzə tər çiçək,
Bu bayramın mübarəkdir, mübarək.

İÇƏ BİLMİRƏM

Bulaq suyu sərindir,
Neynim, içə bilmirəm.
Qızlar bulaq başında,
Birin seçə bilmirəm

Dağdan dağa qaçardım,
Bağlı qapı açardım,
Sənə sarı ucardım,
İndi uca bilmirəm.

Gözəl güldü, qoxla, dər,
Küsdürərsən, incidər.
Od saçardı Səməndər,
İndi saça bilmirəm.

QAMÇILA DƏRDİ, QAMÇILA

Üz çevir haqqa, dərgaha,
Ümid kimi bax Oktaya.
Çat imdada, yetiş hoya,
Qamçıla dərdi, qamçıla.

Varlığımsan deyə-deyə,
Yurd-yuvanı öyə-öyə,
Əyil yerə, əl aç göyə,
Qamçıla dərdi, qamçıla,

Banun sərvət, İlhamın var,
At ağrını, sədləri yar.
Hələ neçə toy-büsat var,
Qamçıla dərdi, qamçıla.

GÖZƏL

Əllərimi gül əllərin,
Yaman çaldı, çaldı, gözəl.
Alov saçan od baxışın,
Məni məndən aldı, gözəl.

Yer üzündə birdi bu yar,
Yeriməsə, yanar yollar.
Bir könüldə qisməti var,
Yüz könülə xaldı gözəl.

Səməndəri yaxşı tanı,
Məhəbbətədi cismi-canı.
Tər sinənin dadı, tamı,
Şəhdi-şəkər, baldı, gözəl.

BAXTA BAX!

Daraq olub, kam alaydım telində,
Kəmər kimi sıxılıydım belində.
Sorulaydım, əriyəydım dilində,
Həsəd çəkib deyəydilər, baxta bax.

Açılmamış qıfılbənddi dodağın,
Yanaqların şöləsidir Şahdağın.
Kim bağbanı olacaqdır bu bağın,
Baxta baxtdı, ay Səməndər, baxta baxt.

SEVDİYİM

Eşqin məni yaman salıb kəməndə,
Dərmandı dodaqda sözü, sevdiiyim.
Pərvanə tək mən oduna yanıram,
Bir odlü çıraqdı közü, sevdiiyim.

Sənli anda nur çilənir gözümə,
Dəli könlüm heç baxırmı sözümə.
İstərim bahartək gülsün üzümə,
Çiçəktək açılan üzün, sevdiiyim.

Sevgimizi durulardan duru san,
Ürəyimdə cəlvələnen sonasan.
Mən yanan ocaqda kaş ki, yanasan,
Közümə qarışa közü, sevdiiyim.

Səməndər dünyanı güzgü sanmayıb,
Nahaq alışmayıb, yersiz yanmayıb.
Hər öteri oddan alovlanmayıb,
Söylə, beləsənmi özü, sevdiiyim?

A QIZLAR

Qalaaltı sanatoriyasının şəfqət bacılarına

Nurlu ömrünüzə dastan yaraşır,
Dönsün gül arzunuz selə, a qızlar.
Xanıma, Sevdaya əhsən, min əhsən,
Zinətsiz hər aya, ilə, a qızlar.

Sağ olun – Venera, Gültəkin, Ceyran,
Rəhilə, Məhpəri, Fəridə, Hicran.
Bəxtiyar yaşayın, görməyin hicran,
Ad alın, ucalın belə, a qızlar.

Mehribandı xəstələrə Mehriban,
Sevinin əlləri min dərdə dərman.
Mələhət qoyubdu hamını heyran,
Düşsün pak adınız dilə, a qızlar.

Gəzmədəniz bu dağlarda, dağ yanar,
Yol yaxıllar, bağça yanar, bağ yanar.
Şəfa tapan sizdən deyər, hey anar,
Gül olub dönmüsünüz gülə, a qızlar.

Gözəl yaradıbdı sizi yaradan,
Həcərsiz, Nigarsız başdan-binadan.
Od alıb qəlbınız Çıraqqaladan,
Davasız, dərmonsız elə, a qızlar.

SƏN YANIMDA OLANDA

Ömrü keflə sürərəm,
Sən yanımda olanda.
Basılmazam, tək nərəm,
Sən yanımda olanda.

Sənsiz su tək donaram,
İçin-için yanaram,
Səni dünyam sanaram,
Sən yanımda olanda.

Vurulmuşam bir gülə,
Şirin-şəkər bir dilə,
Tac olaram bir elə,
Sən yanımda olanda.

KİMDİ KÖNLÜNDƏ-KÖNLÜNDƏ

Ay yer üzünün incisi,
Kimdi könlündə-könlündə?
Gözəllərin birincisi,
Kimdi könlündə-könlündə?

Gün dəyməmiş bəyaz qarsan,
Butalanmış qönçə narsan,
Ayrı cansan, tər nübarsan,
Kimdi könlündə-könlündə?

Taleyinə danam sənin,
Nəfəsinə canam sənin,
Özünə qurbanam sənin,
Kimdi könlündə-könlündə?

GƏL, EŞQİMİN SONASI

Səsinə qurban dedin,
Ay gözümlün qarası.
Hər kəlməmə can dedin,
Can, canımın parası.

Dilin şəkər, sözün baldı,
Bu nə görkəm, bu nə haldı.
Gözüm üzündə qaldı,
Varmı bunun carası.

Can demişəm ürəkdən,
Ətirlisən çiçəkdən,
Hər anıma gərəksən,
Gəl, eşqimin sonası.

ZƏRİFƏ

Səni görçək “Ceyranbulaq” dayandı,
Qu quşusan, tayın hanı, Zərifə.
Baxışının girdabına düşmüşəm,
Qoyma məni yana-yana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüm üstə, Zərifə.

Qarşımdasan, ya xəyalsan, ya yuxu,
Gözlərimə tuşlamısan sən oxu.
Ürəyimin bülbülüsən, gəl oxu,
Məlhəm olsun səsin mana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüm üstə, Zərifə.

Səməndər Eyvazam, deyim düzünü,
Gözəllikdə mat qoyubsan yüzünü.
İnsaf eylə, bircə göstər üzünü,
Eyləmə könülüm şana, Zərifə.
Ağzı badam, ləbi püstə, Zərifə,
Nə istəsən gözüm üstə, Zərifə.

BİRCƏSƏN

Açılan danımsan, bircəm, birimsən,
İstəyim də sənsən, diləyim də sən.
Hərdən incidirsən, dözə bilmirəm,
Birdəfəlik bil ki, ürəyimdəsən.

Heç bir gözəl tab gətirməz önündə,
Bu görkəmdə, bu biçimdə bircəsən.
Yaradandan bir arzum var, ay gözəl,
Dünyamızda bir mən olum, bircə sən.

Ləbləri ballımsan, günəş camallım,
Nur selisən, Günəşdəsən, gündəsən.
Sözlərimin mayasısan, istərəm,
Səməndərə hökm edəsən gündə sən.

FAXRALININ QARAGÖZLÜ QIZLARI

Dəstə-dəstə gül bəsləyər, gül əllər,
Qismət olmur hər yetənə gül əllər.
Ömrü boyu şadlanarlar, gülərlər
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Gözlərindən dağ alışar, dağ yanar,
Gəzməsələr bağça yanar, bağ yanar.
Namusuna, ismətinə sığınar
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Qoşabulaq dillərində bal dadır,
Barmaqları ilmə-ilmə şaldadır,
Çoxusunun gözü hələ yoldadır,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Dolaşdılar söhbətimdə, sözümdə,
Adları ilə fəxr edirəm özüm də.
Hara getsəm, gedəcəklər gözümdə,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

Səməndərəm, yar yolunda yanaram,
Sanmayın ki, etibarı danaram.
Sizi eşqin qızıl tacı sanaram,
Faxralının qaragözlü qızları,
Elimizin sazlı-sözlü qızları.

YARICAN OLDU

Dostum Yasin müəllimin qaynına

Taleyin hökmüylə dənizi seçdim,
Anam tək sevirdim Xəzəri, inan.
Sevgim, məhəbbətim qanadlanırdı,
Dənizin qoynuna atılan zaman.

Xəzərdə bərkidim, mən nefçi oldum,
Elə bil qoyurdum dağ üstə dağı.
Dalğalar canımda qürurum idi,
Ondan öyrənirdim qəhrəmanlığı.

Neyləyim, taleyim belə gətirdi,
Açmadı arzular, tez xəzan oldu.
Bacın dözə bilmir bu ağır dərdə,
Ömrü adıləşdi, yarıcan oldu.

AY QAĞA

Hörmətli Həmid müəllimə ithaf olunur

Yaxşı insan əməlinnən tanınır,
Zaman gəlir, dövrən keçir, ay Qağa!
El-obada hörmətin var əzəldən,
İşıq saçan nurdu insan, ay Qağa!

Düzlər keçib, neçə dağlar aşmısan,
Çeşmələrin suyu kimi durusan.
Şükür yaradana, yaxşı qalmısan,
Gözəl yoldaş, gözəl cansan, ay Qağa!

Həyatımız yazdı, boran-qar olmaz,
Səməndərin söz boxçası boşalmaz.
Sənin kimi dostu olan qocalmaz,
Qəlbindədi inam, güman, ay Qağa,
Kömək olsun sənə “Quran”, ay Qağa!

SAĞLIĞINA

Di, doldurun qədəhləri,
Unudaq hər dərdi-səri.
Nuş edək bu badələri,
Səbəbkarın sağlığına.

Ağız badam, yanaqlar al,
Yaraşıqdı buxağa xal.
Nur çöhrəli, həm əhli-hal,
Gözəllərin sağlığına.

Təbəssümü bil cana-can,
Doğan Günəş, açılan dan.
Puçur-puçur körpə fidan,
Balaların sağlığına.

Sinəsi var, eşqə əsər,
Balaların üstə əsər.
Sözü gövhər, nağılı tər,
Anaların sağlığına.

Ömrümüzə çökməsin çən,
Dayanaq zirvələrlə tən.
Səməndər deyər ürəkdən,
Hamımızın sağlığına.

TURAL BALAM

Çəşmə kimi saf arısan,
Ləlvərin bəyaz qarısan.
Sən ananın ilk barısan,
Tural balam, Tural balam.

Gözlərimin qarasısan,
Həyatımın çırasıсан.
Ürəyimin parasısan,
Tural balam, Tural balam.

El-obana çalış, yar ol,
Gözü tox ol, nəfsi dar ol.
Ömrün boyu bəxtiyar ol,
Tural balam, Tural balam.

AYAZ AYDINOĞLUNA

Həm işıqsan, həm ayaz,
Eşqi bahar, eşqi yaz.
Dağların pələngisən,
Möhkəm dayan, dur, Ayaz.

SAMİR

Göz açdın dünyaya bir bahar çağı,
Nəslimin arzusu, muradı Samir.
Babaların qeyrət əmdi, od əmdi,
Yaşat onlar kimi bu adı, Samir.

Hümmət laçın olub, Əhmədin tərlən,
Kökün üstə elə alış, elə yan,
Öyünsün adınla Səngər, Savalan,
Yenilməz bir nəslin Fərhadı Samir.

Səməndərin sözlərindən ilham al,
Sevsin oğul kimi səni el, mahal.
Əqidənlə, məsləkinlə zəfər çal,
Hümmətin ürəyi, qanadı Samir.

KAMİL

Şərəfisən doğulduğun torpağın,
Ağır bir mahalın balası Kamil.
Məhəbbətin qucağında dil açdın,
Ocağın dayağı, qalası Kamil.

Kəlmələrin bir aləmdi dilində,
Nəfəsində qoxusu var gülün də.
Yollarına qol açırlar elində,
Neçə könüllərin parası Kamil.

Səməndər istəyir xoş keçsin anın,
Yayılsın Səngərə şöhrətin, şanın.
Fəxrli balası Eldar Qurbanın,
Nurlu gözlərinin qarası Kamil.

MURAD

Gəlişinlə bu dünyaya
Nur gətirdin, nur, ay Murad.
Ömür yolunu sən başa
Şərəflə vur, vur, ay Murad.

Yandır evin چراğını,
İsit nənə qucağını.
Öz əlinlə ocağını
Özün qala, qur, ay Murad.

Ruhəngizə dürr, incisən,
Aydın üçün bir incisən.
Azalmayan sevincisən,
Tur dağınca dur, ay Murad.

SAMİR

Samir Sabir oğlu Süleymanlının 10 yaşı münasibətilə

Allahın verdiyi tale payıdı,
Ocağın arzusu, diləyi, Samir.
Bacıya göz nuru, qardaşa arxa,
Rahibin bükülməz biləyi Samir.

Soykökünün namusudu, arıdı,
Qeyrətidi, dövlətidi, varıdı.
Bir gözəlin qismətidi, yarıdı,
Evin sevimlisi, gərəyi Samir.

Müşkünə qol-qanaddı, dayaqdı,
Xəyaləyə, Yeganəyə mayakdı.
Samirəyə işıq saçan çıraqdı,
Sabirin həyatı, ürəyi Samir.

İSTƏRƏM

Təbiət həyatı yaxşı düşünür,
Zəmanəmiz gül-çiçəkli yazdı, yaz.
Dövrən eylə damağı çağ, kefi saz,
Sinən üstə dil-dil ötsün telli saz.

Kişi var ki, kişi kimi yaşayır,
Adam var ki, ömrü boyu düzəlməz.
Hər zamanın öz hökmü var əzəldən,
Dözümündə əyilməz ol, əyilməz.

Həyatın min cürə fəndi-feli var,
Taledən işıqlı səhər istərəm.
Səməndər, dünyanın nuru insandır,
Mən insan ömrünü bahar istərəm.

CİNASLI DÖRDLÜKLƏR

Ürəyimin fəryadıdır Dilqəmi,
Bu fəryaddan yaranıbdır “Dilqəmi”.
Həyatımın bahar çağı öndədir,
Ağzına almasın bir də dil qəmi.

* * *

Kim düşməyib bu dünyanın qəminə,
Zəmanənin nəşəsi nə, qəmi nə?
Bir kəmənd at səadətın boynuna,
Girdabına düşmə bir də qəmin, ə.

* * *

Uşaqlıqdan vurulmuşam bu dağa,
Bülbülə bax, yaraşıqdır budağa.
Aman Allah, özün mənə kömək ol,
Dözəmmirəm sinəmdəki bu dağa.

* * *

Dayağım, vüqarım Səngər dağıdır,
Əsən külək dumanını dağıdır.
Sinəm üstə dağ çəkilməmiş yara var,
Həm içimin, həm çölümün dağıdır.

SON ZƏNG

*Şeir M.Müşfiq adına 18 saylı orta məktəbin 1a sinif şagirdi
Borçalı əsilli Əsgərsoy Günel Bədirxan qızına XI-ləri son zəng
günü təbrik etmək üçün yazılmışdır.*

Arzunuza qovuşun,
Siz ey on birincilər.
Yurdumuza yaraşıq,
Vətənə nur incilər.

İstəyiniz çin olsun,
Gəlin ürəkdən deyək:
Ucalığa aparsın,
Sizi bu sonuncu zəng.

Gedin daim irəli,
Edərək xalqa xidmət.
Qəlbinizdə yaşasın,
Doğma məktəbə hörmət.

GÜNAYIM

İlk nəvəmə

Allahın verdiyi paya min şükür,
Mələk tək dil açdı, güldü Günayım.
Bir dünya sevinclə gəldi dünyaya,
Çiçəkdi Günayım, güldü Günayım.

Anasının mahalıdı, kəndidi,
Nənəsinin noğuludu, qəndidi,
Babasının dəhnəsidi, bəndidi,
Şəkərdi Günayım, baldı Günayım.

Yaylağım, çəmənim, bahar, yazımdı,
Şirin duyğularım, xoş avazımdı,
Bayatım, nağılım, telli sazımdı,
Ayrıca bir cah-cəlalıdı Günayım.

ELMİRAM, AY ELMİRAM

İşığımı, nurumdu,
Saf suyumdu, durumdu,
Dövlətimdi, varımdı,
Elmiram, ay Elmiram!

Nənəsinin adıdı,
Babasının dadıdı,
Anasının odudu,
Elmiram, ay Elmiram!

Hay deyəndə hayımdı,
Günəşimdi, Ayımdı.
Tale verən payımdı,
Elmiram, ay Elmiram!

HƏYATIMDI NƏVƏLƏR

Tural, Ramil varlığım,
Hərəsi bir barımdır.
Günay, Elmira, Nicat
Yaşıl budaqlarımdır.

Ayxan alovum, odum,
Heyran edir hər kəsi.
Şirin-şəkər, noğuldur,
Balımdı hər kəlməsi.

Səməndər Məmmədliyəm,
Zirvəmdəki qarımdır.
Nəvələrim həyatım,
Əyilməz vüqarımdır.

SUYUN CAR OLSUN, AY BULAQ!

Alməmməd oğullarının adı ilə bağlı bulaqlar

El üçün görülən hər bir iş təqdir olunmalı, çəkilən zəhmət qiymətləndirilməlidir. Faxralıda hörmət və minnətdarlıqla xatırlanan savab sahibləri çox olub və indi də bu ənənə davam etməkdədir. Son zamanlar bu istiqamətdə Sabir Budaqov və Oruc Əlizadə xeyli iş görüblər. Bu xeyirxahlıq, xeyriyyəçilik missiyasını Arif Əliyev və Süleyman Qasimov uğurla davam etdiriblər. Belə savab iş görənlərdən biri də uzun müddət rəhbər işlərdə çalışmış Əli Xəlilovdur. Bu gün də xalqın istifadə elədiyi iki bulağın (evinin arxasında və Dumanəşəndəki bulaq) çəkilişi onun adı ilə bağlıdır. Təəssüf ki, gələcəyimiz naminə görülən dəyərli işlərə ağız büzənlər də tapılır. Belələri “Dədə Qorqudu satan, Koroğluya şər atan beyni cazlar”, içində “gün tutulanlardır”.

...Bülbül məskənidir saldıgım bağlar,
Çəkdiyim bulaqlar hər zaman çağlar.
Məndən bir məktəb də qaldı yadigar,
Uğurlu yollarda qocaldı ömrüm.

Əli Səngərli
(Əli Xəlilovun başdaşındakı yazıdan)

Əli Xəlil bulağı,
Üstünə gəl yaz çağı.
Tamamlanmış kitabdı,
Tarixdi hər varacağı.

Səməndər Məmmədov

“Möylə bulağı”nı salarsız yada,
İçəndə ağzınız gələcək dada.
Saydığım adları verməyin yada,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Bu bulaq “Möylə bulaq”,
Harda var böylə bulaq?
Kimlər öptüb gözündən,
Gizləmə, söylə, bulaq?

Səməndər Məmmədov

“İlyasın bulağı” düşsə yadına,
Qonaq gedib süfrə salın adına.
Bir parç içib, yaxşı baxın dadına,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Hasarlanıb məzarlığın qırağı,
Yaxındadı, gedib gəzmə uzağı.
Rəhmət üçün Aba çəkib bulağı,
Faxralının torpağıdı bu yerlər.

İsmayıl Güllər

Haqq evində gecə-gündüz çağlayır,
“Fikrətin bulağı” nurdu, çıraqdı.
Öz diliylə ağı deyib ağlayır,
El rəhmət oxuyur, savab bulaqdı.

Səməndər Məmmədov

FAXRALI TOPONOMİK BAYATILARI

“Haçaqayadı”,
Yaşlı, qoca qayadı.
Elimə keşik çəkir,
Mərddi, uca qayadı.

“Çal dağı”,
Gül-çiçəyi bal dağı.
Başı ərşə çəkilib,
Bağça-bağdı ayağı.

“Xurdacalar”,
Sənətdi xırda çalar.
Dağlar özü aşığı,
Sazını burda çalar.

“Əli Xəlil bulağı”,
Üstünə gəl yaz çağı.
Tamamlanmış kitabdı,
Tarixdi hər varağı.

“Qaradaş”dı,
Həm tarixdi, həm yaşdı.
Oğulları mərd, mətin,
Qızları qara qaşdı.

“Göy qaya”,
Hər yanı gömgöy qaya.
Yağılara dirsəkdi,
El-elata öy qaya.

“Dərə yolu”,
Qocalıb sağ, solu.
Köç gələnə azalıb,
Gözləri yaşla dolu.

“Gen dərə”dən keçdim, gəl,
Saf suyundan içdim, gəl.
Ellər yaylağa çıxdı,
Mən də bura köçdüm, gəl.

“Qazan qaya”,
Cüngümü yazan qaya.
Min namərd yığılsa da,
Tapılmaz pozan, qaya.

“Göz bulaq”,
Nəğmə bulaq, söz bulaq.
Dastanlara mövzusan,
Yazılacaq, döz, bulaq.

“Ocaq daşı”,
Çataqdı, çataq daşı.
Qanad gərib mərdinə,
Ərdi, ucadır başı.

“Ocaq bulaq”,
Qonağa qucaq bulaq.
Nur payla, nur, gözlərə,
Qayna bulaq, ax, bulaq.

“Qaşqa tala”,
Ağ tala, qaşqa tala.
Düşməyə bac verməyib,
Versə də, beşqat alar.

“Tavax daşı”,
Gözlər burda daş daşı.
Əsrlər yadigarıdır,
Bilinməyir heç yaşı.

“Təhməz” bulaq burdadır,
Büllur suyu bal dadır.
Qonağına qol açır,
Gözü hər vaxt yoldadır.

“Qarabulaq”dı,
Dərdə çara bulaqdı.
Gözəllərə seyrangah,
İgidlərə oylaqdı.

“Ballı dərədi”,
Köhlən yallı dərədi.
Nələr görüb, götürüb,
Əhli-hallı dərədi.

“Quru dərə”,
Suları duru dərə.
“Kəmər qaya”sı inci,
“Tilyal”ın nuru dərə.

“Kəmər qaya”,
Buludu əmər qaya.
Mehribandı insana,
Söz desən, dinər qaya.

“Qara qaya”,
Baş çəkib hara, qaya?
Qartallara yuvadı,
Düşməndi sara qaya.

Tənəkli bağça, bağdı,
Taledən günü ağdı.
Cah-cəlallı binədi,
Çiçəyi baldı, yağdı.

Bu qaynayan Qarasu,
Qara bulaq, qara su.
Həsretim quraqsıyıb,
Eylə dərdə çara, su.

Saxundur,
Gəl seyr elə, yaxın dur.
Ciyər dolu nəfəs al,
Kabab eylə, yüz də vur.

Daşlı gəzdəkdi,
Pirdi, yaşdı gəzdəkdi.
Ərlər yola salıbdı,
Gözü yaşdı gəzdəkdi.

Qoşa bulaq çağlayır,
Dodaqda buz bağlayır.
Yurduma “Cəngi” çalır,
Dil də deyib ağlayır.

Yönübəridi,
Hər gülü bir pəridi.
Sinəsində at sürən,
İgid ərənləridi.

Qızıl qayadı,
Dörd yanı daş, qayadı.
Hər addımda görərsən,
Türk soyadı, türk adı.

Böyük günöydü,
Hər qayası bir oydu.
Qənşərində Bülöylük,
Çınqılı da bülöydü.

Əzgillidi,
Moruqlu, əzgillidi.
Qayaları qalxanlı,
Oxu alov dillidi.

Boz qılıcdı,
Əhdinə düz qılıcdı.
Nakəsə bu torpağın,
Hər sözü bir qılıncdı.

Səkkizayaqdı,
Yurda şanlı varaqdı.
Həm sübutdu, həm dəlil,
Sözümüzə dayaqdı.

Gəzdəkdi,
Hər yanı biçənəkdi.
De, kim keçdi sinəndən,
Yurd salıb, ağac əkdi.

Bu bulaq Möylə bulaq,
Harda var böylə bulaq?
Kimlər öpdü gözündən,
Gizlətmə, söylə, bulaq?

Qaradağdı,
Dərdliyə çara dağdı.
Oğullar itiribdi,
Ürəyi para dağdı.

“Səngər”di,
Hər qayası səngərdi.
Əyilmədi heç zaman,
Düşməyə sinə gərdi.

“Aralıq”dı,
Keçiddi, aralıqdı.
Çal-çağıra az qalıb,
Qısa bir ayrılıqdı.

“Asırğallı”dı,
Yamaclıdı, yallıdı.
Qayaları eşmə bığ,
Çöl-çəmənə xallıdı.

“Yastana”dı,
Dildən düşməyir adı.
El-elatı gözləyir,
Hamımıza anadı.

Bu bulaq “Sarı bulaq”,
Qızların yarı bulaq.
Dirilik paylayırsan,
Torpağın varı, bulaq.

“Soyuqbulaq”,
Ürəyi böyük bulaq.
Döz, az qalıb sabaha,
Həmişə ayıq bulaq.

“Göybulaq”,
Nankora köntöy bulaq.
Sinəsi çal-çağırılı,
İgidlərə öy bulaq.

“Gur bulaq”,
Gözəllərə nur bulaq.
Qarşında diz çökənlər,
Dilər sənə sur, bulaq.

“Nəzəroğlu” bulağı,
Cənnətdi hər bucağı.
Gəl-gəl deyir uzaqdan,
Qiyamətdi qaymağı.

“Cənnət bulağı”,
Suyu şərbət bulağı.
Qədim oğuz yurdudu,
Ayaq basammaz yağı.

“Keçiqrان” buradı,
Kim qoyubdu bu adı?
Binə düşən sevinir,
Həsıl olur muradı.

“Yastı qardı”,
Həmişə üstü qardı.
Yamaclarda sürüsü,
Vallah dövlətdi, vardı.

Bax, bura da “Əyriqar”,
Qalası var, bürcü var.
Çiçəyindən yağ damar,
Bu yaylaqdan harda var?!

“Kürən yalı”,
Təpərdi qəlbə balı.
Göy altında incidi,
Üzündə lələ xalı.

“Sülühlü göl”ə gəldim,
Çiçəyə, gülə gəldim.
Səndən ayrı düşəli,
Dil açdım, dilə gəldim.

Dağ başında tündü bu,
Çiçəkdi bu, güldü bu.
Adı “Divsiz” olsa da,
Mavi gözlü göldü bu.

“Qaraarxac”ın yolu nur,
Sağı cəmə, solu nur.
Yamacınnan, yalınnan
Uşaqlığım boylanır.

Faxralıya hay düşüb,
Hay düşüb, haray düşüb.
Yaranışdan bu kəndə
Kişilikdən pay düşüb.

“Gözəldağ”lı Faxralı,
Bağca-bağlı Faxralı,
Şöhrəti el-el gəzən,
Kefi çağlı Faxralı.

CƏLAL

*Borçalının Faxralı kəndində yaşayan
Qurbanov Cəlal (Ciyər) Bayramalı oğlu
Yovşannıya ithaf olunur.*

Halal çörəyini yeyirsən, qağa,
Xoş üzlər görəndə dönürsən dağa.
Boylanıb baxanda ana torpağa,
Alnının tərini görürəm, Cəlal.

Təəssübkeş, cəfakeş vətən oğlusan,
El üçün, dost üçün qəlbən yanırsan.
Doğma kəndində xatırlanırsan,
Yanar ürəyini görürəm, Cəlal.

Var ol ki, mahalda məni anırsan,
İçindən alışıb alovlanırsan,
Şax duruşlu, şux yerişli qalmısan,
Xalqa gərəyini görürəm, Cəlal.

Borçalı mahalı şair yurduudur,
Basılmaz oğullar böyük ordudur.
Səməndər sevgidir, amalı budur,
Açan diləyini görürəm, Cəlal.

CƏLAL

Kədərələr, qayğılar sənə yad olsun,
Dost üçün döyünən qəlbin şad olsun,
Ağzında hər zaman halal dad olsun,
Dilimizə haram söz almarıq, Cəlal.

Dost kimi yerin var gözümlün üstə,
Sulansın kabablar közünün üstə,
Möhkəm dur verdiyin sözünün üstə,
Yaxşılardan dala qalmarıq, Cəlal.

El-oba içində salamat yaşa,
Məqsədin, məramın dəyməsin daşa.
Payızı ötürdük, nə qaldı qışa,
Kimsənin qəlbini qırmarıq, Cəlal.

TAPINDIĞIM NURLAR

Yaradan yaradıb bu insanları,
Niyə çoxu acıdildir, acıdır,
Quraban olum tapındığım nurlara,
Yaxşıları yaxşılardan tacıdır.

YANSA DA

Hər nəyi olsa da, pişik pişikdi,
Güzgüdə özünü pələng sansa da.
Qartal kimi yaraşarmı dağlara,
Qarğa uçub zirvələrə qonsa da.

Çəməninin zinəti çiçəkdi, güldü,
İgidin arxası mahaldı, eldi.
Meşənin şahları aslandı, fildi,
Çaqqallar ulaşıb lovğalansa da.

Toylu köhlən yoxuşda heç dirənməz,
Nanəciblər mənzilə at sürəmməz.
Hər od sevən odda ömür sürəmməz,
Səməndər tək oda girib yansa da.

LƏNƏT

Ucalığa, yüksəlişə çəp baxıb,
Yırtılan, dağılan paxıla lənət.
Elin sərvətini elə qıymayan,
Qarpızbaş gəzdirən ağıla lənət.

Dünyanın ən şirin barı anadır,
Dövləti anadır, varı anadır.
İşığı, ziyası, nuru anadır,
Anaya ağ olan oğula lənət.

Neyləyər qayaya yel, ay Səməndər,
Oyarmı hər dağı sel, ay Səməndər,
Mayan el olubdu el, ay Səməndər,
Elinə yük olan çuğula lənət.

ÖLÜCAN

Yoğurmadın, yapmadın,
Taxca sənin, taxt sənin.
Xımır-xımır yeyirsən,
Bağça sənin, baxt sənin.

Vallah, səndən tapılmaz,
İnsan belə qudurmaz.
Gözün ətrafı seçmir,
Yaramazsan, yaramaz.

Başı başdır yaşadın,
Başsız varmaz başatan.
Quyruq altda öyünmə,
Ölücansan, ölucan.

ƏCLAF

Beş günlük dünyada ar də etməyir,
Aranı yamanca qatandı əclaf.
Əyilə-əyilə hələ yaşayır,
Həyasız it kimi tutandı əclaf.

Harda aş varsa, orda basdı bu,
Yallana-yallana həddi aşdı bu.
Başdan gicgicədi, başdan boşdu bu,
Qeyrəti, qüruru atandı əclaf.

Hiyləgər tülküdü bu çər oğlu çər,
Ayqırdan, qatırdan özünə dost seçər.
Kəsdiyi çörəyi tapdayıb keçər,
Namusu mənsəbə satandı əclaf.

Alçaqdı, şarlatan, hiylə qurandı,
Yaşamaq naminə qəsdə durandı.
Yalvara-yalvara ara vurandı,
Ömürlük kölgədə yatandı əclaf.

Üzdə qayğıkeşdi, ağrı alandı,
Arxada pərsəngdi, hamsı yalandı.
Səməndər, bu əfi adam çalandı,
Kamına beləcə çatandı əclaf.

TÜLKÜSƏN

Olmayıb nəslində ər oğlu ərler,
Adam ol, fitnədən, fəsaddan əl çək.
Neçə yol ölmüsən, dirildibdilər,
Hörməti, mənliyi itirən alçaq.

Adında hikmətə, mənaya bir bax,
Niyə ad qoyanlar belə yanılib?!
Vücudun bir qəpik, həm çürük, həm lax,
Səni tanıyanlar yanıb-yaxılıb.

Alçaq əməlinlə “təkmilləşirsən”,
Tələyə düşmüşsən yüz dəfə azı.
İmkanlı şəxs üçün “sinoy” gedirsən,
İy bilən, öyrəşmiş tazısan, tazı.

Nanəcib, varlığı pulda görürsən,
İblissən, şeytansan, özünü tanı.
Qaldımı tarixdə keçəl həməzlər,
Qaldısa, göstər sən, ay əclaf, hanı.

Sədəqə vicdanın, arzun, amalın,
Paxırı açılmış qan soran bitsən.
Dünyadan bixəbər, cibləri qalın,
Nəfəsi üstündə canlı meyitsən.

Niyyətin içində sönmür ki, sönmür,
Ağlayan tülküsen, gülən tülküsen.
Batində iblissən, tanımaq olmur,
Zahirdə dirilib ölən tülküsen.

Deyişmələr

Səməndər Məmmədov:

Dəlidağda sözlərini eşitdim,
Dildə gəzir adın-sanın, Əli əmi.
Dadlı-duzlu sözlərinə vuruldum,
Sazdı, sözdü dörd bir yanın, Əli əmi.

“Dilqəmi”də Yəhya bəyi anırsan,
“Kərəmi”də oda düşüb yanırsan.
Kəlbəcərin alovusan, narısan,
Aşıb-daşan təbdi canın, Əli əmi.

Sənətkara hörmətim var binadan,
Xoşbəxt xəlq eyləyib sizi yaradan.
Sıra dağlar sədd çəkməsin aradan,
Qarışsın qanıma qanın, Əli əmi.

Yumorlu son:

Atdın məni Dəlidağın qoynuna,
Hörmətini bitmiş bildin, eləmi?

Şair Əli Kəlbəcərli (Qurbanov):

Atdıq səni Dəlidağın qoynuna,
Dəlidağdı bizə ana, Səməndər.
Dedik beş gün sinəsində səfa sür,
Demədik günləri sana, Səməndər.

İstisuyun ocağında məzəmmət,
Dəlidağın qucağında məzəmmət,
Taxtadüzün bucağında məzəmmət,
Sığışarmı din-imana, Səməndər.

Ağ eyvana niyə dəyə deyirsən?
Qıymadıqımı yoxsa zəyə deyirsən?
Heç bilmirəm, hörmət nəyə deyirsən,
Qoyub məni yana-yana, Səməndər.

Gileylənmə, sınar könlüm şüşəsi,
Eşqim olar asimandan düşəsi.
Alışmaqdı Səməndərin peşəsi,
Səməndər tək gərək yana, Səməndər.

Əli əmin yan dolanır davadan,
Miras alıb sülhü dədə-babadan.
Dəlidağda kim üşüsə havadan,
Ürəyimiz olub xana, Səməndər.

Səməndər Məmmədov:

Hörmət dolu məktubunu oxudum,
Sözlərimi bir də ara, Əli əmi.
Ağ eyvana mən ki dəyə demədim,
Salma məni nahaq nara, Əli əmi.

“Ceyranbulaq” İstisuyun başında,
Hörüyüdü torpağın da, daşın da.
Gileylənmək olmayıbdı yaşımda,
Tam könlümü etmə para, Əli əmi.

Alışmaqdı Səməndərin peşəsi,
Heç sınmasın ürəyinin şüşəsi.
Havalansın eşqinizin gur səsi,
Lərzə salsın bu dağlara, Əli əmi.

Əli Qurbanov:

Yaş ötdükcə insan qəlbi yuxalır,
Azalır ürəkdə dözümlər, Səməndər.
Demədimmi yan gəzirəm davadan,
Ay mənim ürəyim, gözümlər, Səməndər.

Hənək ki, var dəstələnər, dəs olar,
Bulud kimi toqquşanda səs olar.
Tərsə yozsan, söz həmişə nəş olar,
Dəyməsin qəlbinə sözümlər, Səməndər.

Şükr eləsək, çağlar gözəl çağlardı,
Azərbaycan bağçalardı, bağlardı.
Əli deyər, malım, mülküm dağlardı,
Qurbanam dağlara özüm, Səməndər!

ATADI

*Faxralı toponomik yer adlarının mahir bilicisi el
şairi hörmətli müəllim İsmayıl Güllərə məktub*

Zəhmində ildırım çaxarı vardı,
Qismətim, çörəyim, düzüm atadı.
Odur əyilməyən sərt qayalar tək,
Dönməz əqidəli dözümlü atadı.

Ömrümün sultanı, ömrümün xanı,
Təmizdi əməli, pakdı vicdanı,
Qeyrətdən yoğrulmuş canımın qanı,
Sənəmdə çağlayan sazım atadı.

Elin tarixidi, elin yaşadı,
Ailə üzükdü, ata qaşadı.
Qartaldı, oylağı dağlar başıdı,
Ləlvərdə açılan gözümlü atadı.

Qurub yaradandı, hesabı çəksən,
Çıxdaşdı, kim salsın onu nəzərdən.
Ərdilər, özləri törəyib ərdən,
Ən şirin söhbətim, sözümlü atadı.

Meydanında kim at sürür, söylə kim –
Kərəmim, Xətayım, ulu Babəkim.
Kəpəzim, Murovum, dumanlı Ərkim,
Şahdağım, Səngərim, Bəzim atadı.

Andımdı, yanında ağ olsun üzüm,
Yerişim, duruşum, nur alan gözümlü.
Səməndər, yaylağım, çəmənim, düzümlü,
Oduna yandığım közümlü atadı.

BALA ²

Səməndər, belədir diləyim mənim,
Kişitək yaşasın, qocalsın bala.
Oğullar atanın gələcəyidi,
Atanın başında tac olsun bala.

Sən özün oğulsan, mən də bir ata,
Səni mən öyrədib atdım həyata.
Şükür ki, çatıbsan belə būsata,
Şair meydanında bac alsın bala.

Nəbinin nəvəsi, Farxalı eli,
Yaşasın, yaratsın, şad etsin eli.
Kitablar bağlaşın, sevinsin əli,
İstərəm hər yerdə ucalsın bala.

Oğullar atanın göz nurasıdı,
Oğullar atanın göz qarasıdı.
Oğullar atanın yurd-yuvasıdı,
Tacını verməsin, tac alsın bala.

Beş yüz əlli³ addan ilham almışam,
Səksən üç baharı yola salmışam.
İsmayıl Güllərəm, ta qocalmışam,
Özündən güclüdən güc alsın bala.

²Müəllimim İsmayıl Güllərin cavab məktubu

³Beş yüz əlli toponimik ad nəzərdə tutulur

BİLİRƏM YERİNİ, ÜRƏKLƏRDƏSƏN

Musa NƏBİOĞLU

Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin katibi,

Əməkdar mədəniyyət işçisi

MƏNİM TANIDIĞIM SƏMƏNDƏR⁴

*O kəs ki, qırx yaşına çatıb və yaxşı əməlləri
pis əməllərini üstələməyib, qoy cəhənnəmə
hazır olsun.*

İmam Qəzali

Mənim tanıdığım və bu kitab vasitəsilə başqalarına da daha yaxından tanıtmaq istədiyim Səməndər müəllim kimdir? Hər şeydən əvvəl sözü ilə əməli bir olan bütöv şəxsiyyət, böyük ziyalı, əqidəsinə sadıq, dostluqda etibarlı, saf və duru bir insan, zəngin təcrübəyə və pedaqoji mərifətə layiq müəllim, maarif təşkilatçısı, tədqiqatçı, şair-publisist. Bir insan kimi onu xarakterizə edən bu keyfiyyətlərin siyahısını bir az da uzatmaq olar.

Rəhmətlik professor Şamil Qurbanovun təbirincə desək, “Azərbaycanın ən müqəddəs və sağlam yerlərindən biri Borçalının” ağır ellərindən olan Fəxrəli kəndində dünyaya gələn Səməndər müəllim bu yerlərin gözyaşı kimi dumduru çeşmələrindən saflıq, duruluq, Qızılıqayadan sərtlik, mətinlik, qoca Səngərdən çətinliklərə mətanətlə sinə gərmək öyrənib, ağır batman Qarapapaq kişilərdən KİŞİLİK dərsi alıb.

⁴ Bu yazı 2009-cu ildə yazılıb və müəllifin Səməndər Məmmədovun anadan olmasının 55 illik yubileyi münasibəti ilə nəşr etdirdiyi “Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” adlı kitabında yar alıb.

Alman filosofu **Şopenhauzer** deyir: “Böyük zəkalar bəşəriyyətə nə verməlidirlərsə, onlar onu artıq gənclikdən toplamağa başlayırlar”. Səməndər müəllim də hələ yeniyetmə və gənclik çağından görüb-götürüb, təkcə məktəbdə kitablardan, müəllimlərdən elm öyrənməklə kifayətlənməyib, ağsaqqalların öyüd-nəsihətlərinə qulaq asıb, sinəsi bayatı, qoşma dolu ağbirçək nənələrimizi dinləyib.

Vaxtilə Belinski yazırdı: “Yetişmiş kişi olmadan qocalan gənclər də gənc görünmək istəyən qocalar kimi iyrəncdir”. Səməndər müəllim əvvəlcə bir gənc kimi yetişib, püxtəlişib, sonra isə əsl bir Qarapapaq kişisi kimi tanınıb. Və 55 illik zaman kəsimini elə yaşayıb ki, nə özünə, nə mənsub olduğu nəsilə, nə də doğulub boya-başa çatdığı doğma Borçalıya utanc gətirən bir hərəkətə heç zaman yol verməyib. Bundan sonra heç bir iş görməsə belə, indiyidək etdikləri onu əbədi yaşatmağa kifayət edər. Bir tacik xalq misalında deyilir: “İnsanın ömrü – onun dünyaya baxması və dünyanın onu görməsi ilə deyil, insanların onu yadda saxlaması ilə ölçülür”. Bu mənada mən deyərdim ki, Səməndər müəllim xoşbəxt taleli adamdır. Çünki çox zaman özü etdiyi yaxşılığın, xeyirxahlığın fərqinə varmasa da, daha doğrusu etdiklərini gözə soxmağa, kiməsə minnət qoymağa çalışmasa da, ətrafdakılar bunu görür, qiymətləndirir. Və Səməndər müəllim o xoşbəxtlərdəndir ki, nəinki qırx yaşına çatanda, hələ ondan çox-çox əvvəldən xeyirxah əməlləri ilə tanınıb.

ÖMÜR KİTABINDAN SƏHİFƏLƏR

“Səməndər özü ilə mübarizədə hələ uduzmayan kişilərdəndi”.

A.Əmrahoğlu

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib, 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə ona böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib. O, tərbiyə müəssisəsindəki hər bir yeniyetməyə böyük qayğıyla yanaşmış, müəyyən səbəblərdən, bəzən sırf təsadüf üzündən buraya düşənlərin yenidəntərbiyəsi, onların sonrakı həyatlarının normal, sağlam olması istiqamətində məqsədyönlü işlər həyata keçirib. Özü də işini təkcə müəssisə daxilindəki fəaliyyəti ilə məhdudlaşdırmayıb, bu mövzuya həsr olunmuş maraqlı publisistik məqalələri ilə respublika mətbuatında müntəzəm çıxış edərək ictimaiyyəti də hər hansı bir səbəbdən cinayət törədərək DİN-nin tərbiyə müəssisəsinə düşmüş yeniyetmənin taleyinə biganə qalmamağa çağıraraq, haqlı olaraq bu qənaətə gəlib ki, həmin yeniyetmələrin cinayət törətməsində cəmiyyətin üzərinə daha böyük məsuliyyət düşür. Vaxtında profilaktik tədbirlər görülsə bu cinayətlərin qarşısını almaq olar.

Müxtəlif mətbuat orqanlarında dərc olunmuş “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa...”, “Hər səhv cinayətdirmi?”, “Çalış ki, əvvəlcə yanılmayasan ...”, “Səadət qapını açmasa bu gün...”, “Vətən sənə oğul dedi” və başqa məqalələri bu gün də öz aktuallığı ilə seçilir.

Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə S.Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 sayılı orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub. O, burada işə başladığı ilk gündən ciddi

nizam-intizam yaradaraq böyük uğurların başlanğıcını qoyub. Təhsildə intizamı əsas şərt hesab edən Səməndər Məmmədov intizam, tərbiyə və təlim üçlüyünü gənc nəslin sağlam ruhda böyüməsində əsas amil sayır və intizam olmayan yerdə tərbiyədən, tərbiyə olmayan yerdə isə keyfiyyətli təlimdən danışmağa dəyməz, – deyir. Bu yanaşmanın nəticəsidir ki, son illərdə bir qayda olaraq 271 sayılı məktəbin şagirdləri respublika fənn olimpiadalarında mükafata layiq yerlər tuturlar. Ali məktəblərə qəbul imtahanında isə 600-dən çox bal yığan abituriyentlərin göstəricisinə görə 271 sayılı məktəb rayonda birinci olur.

Pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı bədii yaradıcılıqla da məşğul olan Səməndər Məmmədov bu gün həm də istedadlı publisist, folklor araşdırıcısı, şair, tərbiyə mövzusunda bir çox aktual yazıların müəllifi kimi də tanınır. Məhz Səməndər müəllimin böyük zəhməti hesabına Borçalıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin yaradıcılığı üzə çıxarılaraq tədqiq olunmuş, toplu və ya ayrıca kitab şəklində nəşr etdirilmişdir. İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Gürcüstan” qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov bu gün ona yaxın kitabın müəllifidir. Onun şeirləri və publisistik yazıları müntəzəm olaraq respublikamızın ayrı-ayrı mətbuat orqanlarında (“Azərbaycan gəncləri”, “Sərbəst düşüncə”, “Ulu körpü”, “Borçalı”, “Mil-lət”, “Hər gün”, “Şəhriyar”, “Mərhəmət” və s. qəzetlərdə, “Xəzər xəbər”, “Cəmiyyət və cəza” jurnallarında) dərc olunur. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Faxralı”, “Faxralı-tək ağır elim var mənim”, “Payız çiçəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Nur çiləyənlər” və digər kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanıb.

Görkəmli ictimai-siyasi xadim, iki çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin üzvü, filologiya elmləri doktoru, professor Şamil Qurbanovun həyat və fəaliyyətindən bəhs edən “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” adlı kitabı isə (Musa

Nəbioğlu ilə birlikdə) xüsusilə qeyd olunmalıdır. Respublika mətbuatında bu kitabla bağlı onlarla resenziya dərc olunub.

Səməndər Məmmədovun hələlik sonuncu olan “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı isə 2007-ci ildə işıq üzü görüb. Müxtəlif illərdə pedaqoji mövzuda yazılmış məqalələrin yer aldığı bu kitab onun səmərəli müəllimlik fəaliyyətinin məntiqi nəticəsidir.

Respublikamızda bacarıqlı maarif təşkilatçısı kimi böyük hörmət və nüfuz sahibi olan Səməndər Məmmədovun rəhbərlik etdiyi təhsil ocağının uğurlarından və bu uğurların əldə olunmasında onun fədakar əməyindən bəhs edən yazılara respublika mətbuatında tez-tez rast gəlmək olar. “Təhsil problemləri”, “Ulu körpü”, “7 Gün+”, və digər qəzet və jurnallarda dərc olunmuş ““Gələcəyimizin özülü bu gün qurulur”, “Bir məktəbin uğurları”, “Yüksək təhsil uğrunda”, “Nəticələr ürəkaçandır”, “Yaxşılardan yaxşısı”, “Yurdumuzun Səməndəri”, “50 yaş ömürdə yarı deməkdir”, “Unudulmaz təqvim” və s. kimi oçerk və məqalələr məhz Səməndər müəllimin şəxsiyyətinə, yaradıcılığına, yorulmaz pedaqoji fəaliyyətinə verilən böyük qiymət kimi maraqla qarşılanıb.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatları laureatıdır. Anadan olmasının 50 illik yubileyi münasibəti ilə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin təbrik məktubunda deyilir:

“Siz ötən əsrin 80-ci illərində ədəbiyyata gəlmiş və dəst-xətti, yazı üslubu, deyim tərzilə seçilən yazarlarımızdansaız. Çoxsaylı qəzet və jurnallarda dərc edilən silsilə şeirləriniz, elmi məqalələriniz, bədii-publisistik yazılarınız oxucuların diqqətindən yayınmamışdır”.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçıları XI, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub.

Səmərəli pedaqoji fəaliyyətinə görə bir çox mükafatlarla təltif olunub, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görülüb.

ARZULARIN QANADINDA

Uşaqlıqda hərənin bir arzusu olur. Özü də yaş artıb, həyata baxış dəyişdikcə arzular da dəyişir. Və bəzən orta məktəbi bitirib elə peşənin dalınca gedirsən ki, əvvəllər heç ağlına da gəlməyib. Səməndər müəllimin də özünəməxsus uşaqlıq arzuları olub. İstəyib ki, İncəsənət İnstitutuna daxil olsun. Bu da səbəbsiz deyildi. Hələ aşağı siniflərdə oxuyarkən o, ədəbiyyat müəllimi şair Əli Səngərlinin gözəl şeir söyləmək qabiliyyətinə vurulmuşdu və özü də yaxşı şeir deməsi ilə məktəbdə seçilirdi. Və istəyirdi ki, məhz bu sahədə təhsil alıb peşəkar bədii qiraət ustası olsun.

Amma orta məktəbi bitirdikdən sonra tale onu o vaxtlar Azərbaycanın ali məktəblərinin flaqmanı olan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) filologiya fakültəsinə gətirib çıxardı. Və həmişə özünün ünsiyyətçilliyi, kollektivə tez qaynayıb-qarışması ilə seçilən Səməndər elə ilk günlərdən tələbə yoldaşlarının diqqətini cəlb elədi.

Aradan onilliklər keçməsinə baxmayaraq bu gün də şirin bir xatirə kimi ürəklərdə yaşayan tələbəliyin o unudulmaz ilk günlərini professor **Məmmədəli Qıpçaq** belə xatırlayır:

“Otuz beş il əvvəl Universitetin Kommunist (indiki İstiqlaliyyət) küçəsindəki auditoriyalarından birindəki ilk dərsimizi xatırladım – içəridə yeniyetmə oğlanlar, bığlı-saqqallı kişilər, gözəl-göycək qızlar arasında istər-istəməz sıxılır, çəkinirdim, ancaq özünü, demək olar ki, hamıdan sərbəst aparan, deyib-gülən sağlam görkəmli, yapışıqlı oğlan hamımızın diqqətini çəkirdi. Qərribə gülüşü, şeirə, ədəbiyyata möhkəm bağlılığı (sonradan bildik ki, həm də bələdliyi) hiss olunurdu. İlk vaxtlardan bu pəhləvan cüssəli gəncin ünsiyyətsevərliyi, dostlarla oturub-durmağa, yeyib-ıçməyə meyilli olması bu illər ərzində qətiyyənlə dəyişmədi”.

Həmin illəri onun digər tələbə yoldaşı yazıçı **Əlabbas** isə belə xatırlayır:

“**O** şaqraq gülüşün sahibi tezliklə bizim ad günlərinin və təmtəraqlı məclislərin yeganə və əvəzedilməz aparıcısına çevrildi. Bir-birindən gözəl və yaddaqalan tədbirlər əsl rəngini onun iştirakı ilə tapdı. Səməndər əl qatmayan işlərin, sözün gerçəyi, duzu bir çimdik az olardı. O üzdən gözümüz həmişə onu axtarar, ona güvənər, ona ümid olardıq. Səməndər olan yerdə bir arxayınçılıq, xatircəmlik hökm sürərdi. Bilərdik ki, nəyi desən yarıdacaq”.

Beləcə, universitetə qədəm qoyduğu ilk gündən təkcə tələbələrin yox, həm də müəllimlərin sevinlisinə çevrildi.

BÖYÜK YOLUN BAŞLANGICI

Nəhayət zaman öz hökmünü verdi və nə qədər şirin olsa da, heç nə ilə əvəz olunmayacaq dərəcədə əziz xatirələrlə dolu tələbəlik illəri arxada qaldı. 1978-ci ildə Səməndər müəllim universitetin filologiya fakültəsini bitirdi.

O vaxtlar ali məktəbləri bitirənlər gənc mütəxəssis kimi işlə təmin olunurdular. Təyinat zamanı ən çox problem isə pedaqoji ixtisaslara yiyələnənlərlə bağlı yaşanırdı. Belə ki, məzunların çoxu ya institutda qalmaq, ya da şəhər və ya nisbətən şəhərə yaxın yerlərdəki orta məktəblərdə çalışmaq istəyirdilər. Təyinatdan yayınmaq üçün müxtəlif bəhanələrə əl atanlar da olurdu. Səməndər müəllim isə heç bir bəhanəsiz-filansız istəsəydi təyinat yerinə getməz, lap elə universitetin özündə qalıb elmi fəaliyyətlə məşğul ola bilərdi. Əvvəla ona görə ki, tələbəlik dövründə əla oxuması ilə universitetin professor-müəllim heyətinin hörmətini qazanmışdı. İkincisi də ona görə ki, universitetdə böyük nüfuz və söz yiyəsi olan professor Şamil Qurbanov və Əməkdar jurnalist, tarix elmləri namizədi Məmməd Məmmədov hər zaman olduğu kimi, onun bu istəyinin reallaşmasında da köməklərini əsirgəməzdilər.

Arif Əmrahoğlu çox haqlı olaraq yazır: “Elm sahəsində qalmağa hər cür imkanı vardı, qalsaydı, bəlkə də indi elmlər doktoru, professor idi. Qalmaq istəmədi. Bəlkə də ona görə ki, Səməndərin yarımçıqlıqdan heç vaxt xoşu gəlməyib, həmişə diliuzun, üzüağ, alnıaçıq yaşayıb, “və başqaları” sırasında gün keçirmək onun yaxşı mənada liderlik, birincilik hikkəsinə uyğun gəlməyib”.

Bəli, Səməndər çoxları kimi asan yolla getmədi. Azərbaycanın ən ucqar bölgələrinə gedib pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmağı hər şeydən üstün tutdu. Çünki “poeziyaya bağlı adam təbiət vurğunu olur, dağa-dərəyə, meşəyə, bulağa laqeyd qala bilmir və yəqin elə bunun nəticəsidir ki, bu yaraşığı gənc universiteti bitirib təyinatla cənub bölgəsinin füsunkar guşələrindən birinə – Lerik rayonuna işləməyə getdi” (M.Qıpçaq).

Səməndərin təbiətindəki qaynarlıq, coşqu, qurub-yaratmaq eşqi, tez qaynayıb-qarıxa bilməsi burada da özünü göstərdi və qısa müddətdə o, təkcə işlədiyi Vistən kəndində yox, bütövlükdə Lerik rayonunda tanındı, savadlı gənc müəllim kimi nümunə göstərildi. Rayon qəzetində tez-tez publisistik məqalələri və şeirləri ilə çıxış etməsi isə onun bu hörmətini daha da artırırdı. Qısa müddətdə burada da çoxlu dostlar qazandı. Bu rayonda işlədiyi dörd ildə qazandığı hörmət, burada qurduğu ünsiyyət, səmimi münasibət Bakıya qayıtdıqdan sonra da davam etdi.

Lerik rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri, respublikanın Əməkdar jurnalisti, “Qızıl qələm” mükafatı laureatı Həmzə Vəliməmmədovun dedikləri də bunun bariz təcəssümüdür:

“Dörd il kənd məktəbində çalışan Səməndər Məmmədov özünə çoxlu dost tapdı. Onlar bu gün də Səməndərlə əlaqə saxlayır, onun uğurlarına sevinirlər. Etibarlı dost kimi Səməndər ünsiyyətdə olduğu insanları arayıb axtarır”.

“HƏR SƏHV CİNAYƏTDİRMİ?!”

Bəzən deyirlər ki, kənd yerində müəllim işləmək şəhərdə işləməkdən asandır. Bunu deyənlər kənd uşaqları ilə işləməyin daha asan olduğunu əsas gətirirlər. Bəlkə də belədir. Amma bununla belə, kənddə işləmək, özü də doğulub boya-başa çatdığı kənddə yox, sənə yad olan başqa bir kəndə işləmək universitet partası arxasından yenicə ayrılan, hələ həyatın bərkinə-boşuna düşməyən gənc üçün o qədər də asan deyil. Şəhər məktəbində müəllim yalnız məktəbdə şagirdlər və pedaqoji kollektivin üzvləri ilə gündəlik təmasada olur, məktəbdən kənarda isə çoxları heç onun kimliyini bilmirsə, kəndə mənzərə fərqlidir. Burada böyükdən-kiçiyə hamı müəllimi tanıyır, onun davranışına, yerişinə-duruşuna belə qiymət verirlər. Və gənc müəllim sanki ikinci universitet həyatını yaşayır, bu dəfə ona qiyməti professorlar yox, sadə el adamları verir. Özü də bu qymətdə şişirtmə, yalan olmur.

Xoşbəxtlikdən, Səməndər müəllim Lerikdə işlədiyi dörd il üzağlığı və zəngin təcrübə ilə başa vurub Bakıya qayıtdı. Və bu dörd il onu müəllimlik kimi şərəfli peşəyə elə bağlamışdı ki, başqa sahəyə keçməyi, yaxud elmi müəssisələrdə çalışmağı artıq heç ağına da gətirmədi. Özü də bu dəfə işin daha çətinindən yapışdı: pedaqoji fəaliyyətni Daxili İşlər nazirliyi nəzdindəki çətin tərbiyə olunanlar üçün tərbiyə müəssisəsində (hazırda Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətinin tabeliyindəki məktəb) davam etdirdi. Əvvəlcə müəllim, sonra isə 15 il direktor kimi.

Bu cür tərbiyə müəssisəsində çalışmaq müəllimdən ikiqat bacarıq, uşaqlara fərdi yanaşma, yeri gələndə onları böyük qardaş, ata kimi dinləmə qabiliyyəti tələb edir. Axı buradakı uşaqlar hüquqi baxımdan cinayətkardır. Ailənin, məktəbin nəzarətsizliyi, bəzən də – “bala, Qədir dayın sənın torbanı çoxdan tikib”, – deyən vicdansız hakimlərin ucbatından müxtəlif müddətlərə azadlıqdan məhrum olunublar. Üstəlik də hərəsi bir rayondandır, müxtəlif dünyagörüşlü ailədən çıxıblar. Onların hamısını həssaslıqla dinləmək, problemlərinə fərdi qaydada yanaşmaq, bu yeniyetmələrin sonrakı talelərini məhbəs divarlarından kənarda

yaşamaları üçün profilaktik tədbirlər görmək əsl pedaqoji ustalığ tələb edir.

Səməndər müəllim buradakı hər yeniyetməyə təkcə müəllim yox, həm də bir şair həssaslığı ilə yanaşdı. “Hər səhv cinayətdirmi”, “Səadət qapını açmasa bu gün, kəsmə ümidini ondan büsbütün”, “Saz və uşaqların mənəvi dünyası”, “Çalış ki, əvvəlcə yanılmayasan” və s. maraqlı publisistik məqalələrlə respublika mətbuatında çıxış etdi, təlim-tərbiyə və yenidəntərbiyə məsələlərinə həsr olunmuş “Ümid qapısı” və “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa” adlı kitabları pedaqoji ictimaiyyətin böyük marağına səbəb oldu.

“AXI, bu uşaqların həyatdan zövq alan, şən-lənən, deyən-gülən vaxtlarıdır. O normal mühiti isə ətraf – mən, sən və biz yaratmalıyıq. Səhv etmiş uşaqları əyri yoldan çəkəndirməliyik. Ətrafda olan adamlar bu yeniyetmələrə öz övladı və vətənin gələcəyi kimi baxarlarsa, törədilən səhvlər kütləvi hal almaz. Gəlin, hamılıqla bizim cinayət adlandırdığımız halların qarşısını alaq və bir anlığa yaxşı-yaxşı fikirləşək: Hər səhv cinayətdirmi?!” – deyərək hamını bu vacib məsələyə biganə qalmamağa çağırırdı.

Bu uşaqların müxtəlif səbəblərdən cinayət törədərək cəzaçəkmə müəssisəsinə düşmələrinin səbəbini cəmiyyətin, onların təhsil aldığı məktəbin və valideynlərin biganəliyində görən Səməndər müəllim düşünürdü ki, bunun qarşısının alınmasında orta məktəblər mühüm rol oynaya bilər. Elə bu səbəbdən də 2002-ci ilin yanvarında Bakının Sabunçu rayonundakı 271 sayılı məktəbə direktor təyin olunanda ilk növbədə diqqəti tərbiyəyə, nizam-intizamın möhkəmləndirilməsinə yönəltdi.

HAMIYA MÜƏLLİM DEMƏK OLARMI?

Ziyalı o deyil ki, savadlıdır, o adamdır ki, keçmişlə gələcək arasında özünün yerini müəyyənləşdirə bilsin.

R.Fiş

Görkəmli rus pedoqoqu K.D.Uşiniski demişdir: "Tərbiyəçi pedoqoqikanın nəzəriyyəsini nə qədər yaxşı öyrənmiş olsa da, pedoqoji mərifəti olmayınca heç vaxt yaxşı təcrübəçi-tərbiyəçi olmayacaqdır."

Uzunillik təcrübəsinə əsaslanan Səməndər Məmmədov deyir ki, müəllim hər şeydən əvvəl ziyalıdır, yolgöstərəndir, tərbiyəçidir, öyrədəndir. Müəllim savadlı olmalı, keçmişini bilməli, gələcək üçün düzgün yol göstərməyi bacarmalıdır. Doğrudur, hamı müəllimlik edə bilər, yəni sinifə girib dərs deyər. Amma elə şəxsi keyfiyyətləri olar ki, ömrünün sonuna kimi onu heç kim ziyalı kimi qəbul etməz. Sözünlə əsl mənasında müəllimliyin şərti başqadır. Gərək şagirdlərin qəlbinə yol tapmağı, onlara fərdi yanaşmağı, hərənin öz dili ilə danışmağı bacarasın. Burada istər-istəməz A.S.Makarenkonun aşağıdakı sözləri yada düşür: "Mən yalnız o zaman həqiqi usta oldum ki, "bura gəl" sözünü 15-20 çalıda ifadə edə bildim, sifətimi, səsimi 20 formada ifadə etməyi bacardım".

A. S. Makarenko eyni zamanda bunu da demişdir: «Elə hesab etməyin ki, uşaqlar müxtəlif məzmunlu lətifələri bilmirlər, xeyr, onlar bəlkə bizdən də çox lətifə, rəvayət bilirlər, lakin bizim yanımda danışmır, danışmağı lazım bilmirlər.»

Səməndər müəllim deyir ki, kənardan çoxlarına asan görünərsə də, müəllimlik olduqca çətin peşədir. Müəllim üçün ən vacib keyfiyyət, bəlkə də, savaddan öncə pedaqoji mərifətdir. Pedaqoji mərifəti olmayan, şəxsi nümunəsi ilə şagirdlərin diqqətini cəlb edə bilməyən, şagirdləri həyatda düzgün istiqamətləndirməyən birisi nə qədər savadlı olur-olsun, əsl müəllim ola bilməz.

RƏHBƏR VƏZİFƏDƏ OLMAQ ASANDIRMI?...

İstedadlı və bacarıqlı adamın vəzifəsi kiçik, nüfuzu az, düşməni çox olsa da, o, əql və kəlamı sayəsində özünü bürüzə verər, şöhrət tapar. Belə adamlar çıraq kimidirlər, fikir verməmisinizmi ki, çırağı söndürmək istərkən o, yüksəyə qalxmağa meyil göstərir.

“Kəlilə və Dimnə”

“Hərgah Səməndər həyatını sonralar pedaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı. O, indi Bakının ən nəhəng tədris ocaqlarından birinə rəhbərlik edir. Bu faktın özü belə, bir daha sübut edir ki, ***Səməndər hansı sahədə çalışsaydı, oranın birinci adamı olmalıydı. İcra aparatında başçı, orduda sərkərdə, şeirdə bayraqdar...***”

Bu sözlər Səməndərin tələbəlik dostu, şəxsiyyətinə və yaradıcılığına böyük hörmət bəslədiyim yazıçı Əlabbasa məxsusdur. Bəli, Səməndər harada olsa, hansı sahədə çalışsa, birinci olmalıdır. Çünki buna layiqdir və “içərisi o qədər genişdir ki, onun Vətənə, dövlətə, millətə, xalqa məhəbbəti o qədər böyükdür ki, sabah onu gətirib nazir də qoysan yenə həmin mədəniyyətlə, qabiliyyətlə, içərisindəki işıqla, genişliklə bu sahəni idarə eləməyə qadir olan ziyalıdır (Zəlimxan Yaqub)”.

“Vəzifə ağır daş kimi şeydir, onu çox əziyyət və məşəqqətdən sonra çiyinə qaldırırlar, lakin çox asanlıqla yerə atırlar” (“Kəlilə Və Dimnə”dən). Səməndər müəllim neçə illərdir ki, çiyindəki bu yükü şərəflə daşıyır. Və mən inanmıram ki, bir gün özü bəsdə deyənə kimi kimsə zorla onun çiyindən bu vəzifə yükünü yerə atsın. Ona görə ki, əvvəla, Səməndər müəllim vəzifədə təsadüfi adam deyil. Yüksək təşkilatçılığı, təhsilin incəliklərini dərinlən bilməsi, başlıcası isə kollektivlə dil tapmaq qabiliyyəti ilə seçilir və elə bu keyfiyyətləri də dövlətə, dövlətçiliyə ləyaqətlə xidmət etməkdə ona kömək edir. Belə olmasaydı Səməndər müəllimin gəlişinə qədər kapitansız bir gəmi kimi dalgaların qoynunda üzən 271 saylı orta məktəb onun rəhbərliyi altında qısa müddətdə rayonun qabaqcıl təhsil ocaqları sırasına çıxmazdı. İndi bu məktəbin şagirdlərinin soracağı ayrı-ayrı fənnlər üzrə respublika olimpiadalarının final mərhələsindən gəlir, mükafata layiq yerlər tuturlar, məzunlar yüksək ballarla ölkənin müxtəlif ali məktəblərinə daxil olurlar.

Bakı şəhəri üzrə keçirilən müsabiqələrdə, sorğularda məktəbin müəllimləri və direktoru dəfələrlə müxtəlif nominasiyalar üzrə qalib olublar.

271 saylı məktəb təkcə Sabunçu rayonunda deyil, həm də Bakıda ən böyük ümumtəhsil məktəblərindən biridir. 2008-ci ildə

burada 720 şagird üçün nəzərdə tutulmuş əlavə korpus tikilib istifadəyə verildi ki, bu da məktəbdə təlim-tərbiyənin daha effektiv qurulmasına kömək edir. Və biz inanırıq ki, yaradılan bu gözəl şəraitdən bəhrələnən pedaqoji kollektiv hələ bundan sonra da Səməndər müəllimin rəhbərliyi ilə neçə-neçə uğura imza atacaqdır.

LƏYAQƏTİN VARSA, TAPALLAR SƏNİ

Lap dünyə dağılsa da haqq-ədalət həmişə olacaq.

Ç.Aytmatov

Философлардан бири буйурур: «Щягигят алову, ону апаранларын ялини тез-тез йандырыр». Səməndər müəllim bu həqiqət alovundan qorxmayan, onu cəsarətlə aparmağı bacaran, haqlının halal haqqının tapdanmasına yol verməyən və bu zaman ən yaxın dostuna da güzəştə getməyən bir insandır. Lap gözünün işığı olsun, haqsızızdrsa, onu müdafiə etməz.

Буюцк уапон алимляриндян сайылан Ниши буйурур: «Ясас щадисяляр дейил, ясас сянин она мцнасибятиндир». Səməndər müəllim hadisələrə subyektiv, şəxsi maraq baxımından yox, həmişə obyektiv yanaşır, obyektiv qiymət verir. Burada böyük türk şairi Mehmet Akifin sözləri yada düşür:

*Zülmü alqışlayamam, zalımı əsla sevməm,
Gələnin keyfi üçün keçmişə qalxıb söyməm.*

Onu da yaxşı bilir ki, zorakılıqla həqiqət bir araya sığmaz. Adam öz ləyaqətini mübahisə ilə sübut edə bilməz. Unudulmaz şairimiz Osman Sarıvəlli necə də gözəl deyib:

*Ləyaqətin varsa, tapallar səni,
Şan-şöhrət dalınca qaçmaq əbəsdir!*

BÜTÖVLÜK

Səməndər bir üzü olan kişilərdəndir.

A.Əmrahoğlu

İstər Səməndər müəllimlə bağlı fikirlərini, ürək sözlərini bu kitaba daxil etdiklərim olsun, istərsə də sadəcə onunla bağlı münasibətlərini öyrəndiyim hər kəs – hamı birmənalı şəkildə vurğuladı ki, o, sözün əsl mənasında bütöv şəxsiyyətdir. Yarımçıq söz danışmaz, yarımçıq iş görməz. Söz verdisə, mütləq əməl edəcək. Vəd verdisə, yerinə yetirəcək.

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub Səməndər müəllimi belə xarakterizə edir: “Bir insan kimi ürəyi böyükdür, sinəsi genişdir, içində xılt yoxdu, başdan-başa nurdu, işıqdı, şəiriyətdi, poeziyadı. O adamlar ki, işığa sevinir, o adamlar ki, başqasının uğurlarına sevinirlər – onlar böyük şəxsiyyətlərdir.”

Onun bu bütövlüyünü, dəyişilməzliyini görün onun tələbəlik dostu Arif Əmrahoğlu necə dəqiqliklə ifadə edir:

“Əvvəl Səməndər idi – Səməndər Məmmədov. Daha sonra məktəbli, tələbə, qrup nümayəndəsi oldu, müəllim, məktəb direktoru işlədi (və işləyir), bədii-publisistik yaradıcılıqla məşğul olur, atadı, babadı... Harada işləməsindən, cəmiyyətdəki statusundan asılı olmayaraq o, həmişə Səməndər olaraq qaldı, yəni dəyişmədi. Əslində, dəyişmədi demək bir az düz deyil – bir az kökəldi, bir az ağırlaşdı, şəvə kimi qara saçlarına dən düşdü... Amma ürəyi dəyişmədi. Əvvəlki kimi yenə də çılgındı, qohumcanlı, dostcanlıdı”.

Bir türk kişisi kimi Səməndər müəllim üçün qüruru, mənliyi, ləyaqəti hər şeydən üstündür və yol verməz ki, kimsə heysiyyətinə toxunsun. Bu mövzuda söz düşəndə Ç.Aytmatovun sözlərini xatırladır: “Varını alsalar ölməzsən, dözərsən, amma varlığını tapdalasalar düzəlməyəcək”.

Yəhya Kamal demişkən, onun üçün ölmək ömrün ən böyük faciəsi deyil, əsl faciə odur ki, kişi ölüm gəlməmişdən əvvəl ölür.

“YANMAĞIN DADINI SƏMƏNDƏR BİLƏR”

*Cəmiyyət öz daxili dünyasında yatır,
amma yuxusunu şairlər görür, yozur.*

N.F.Qısakürək

Son illər ömründə əlinə qələm almayan, ümumiyyətlə şeir nə deməkdi bilməyən birisinin sənə yaxınlaşaraq “öz kitabımdır”, – deyə kitab bağışlamasına bir növ öyrəşmişik. İndi söz azadlığıdır deyib nə gəldi, necə gəldi çap etdirirlər. Təki pulun olsun, get ayda bir kitab çap etdir. Mizan-tərəzi, sözə nəzarət, məsuliyyət yoxdur. Amma cəmisi bir neçə onillik bundan əvvəl şərtlər tamam başqa idi. Və onda qəzetdə bir şeirin çıxması əsl söz adamı üçün indiki bir kitabın nəşrindən daha çox fərəh gətirən məqam idi. O zaman əlinə qələm götürən hər kəs yaxşı bilirdi ki, Tofiq Bayram demiş, “şairlik ən böyük əzab-əziyyət, şairlik ən böyük qəhrəmanlıqdır!”

Burası da hamıya gün kimi aydın idi ki:

*Məhəbbəti, ilhamı
Vəzifəylə almazsan.
Zorla Allah olarsan,
Zorla şair olmazsan!*

(T.Bayram)

Sözə belə bir ciddi münasibətin olduğu vaxtda – hələ orta məktəb şagirdi ikən Bolnisi rayonunda çıxan “Qələbə bayrağı” qəzetində Səməndərin “Gözəl dağı” adlı şeiri nəşr olundu. Həmin günləri xatırlayan Səməndər müəllim deyir ki, qəzetdə şeirim çıxs da, əvvəlcə bunun nə demək olduğu sanki mənə çatmırdı. Şeirimi oxuyanlar kəndin içində atamı da təbrik etmişdilər. Amma sonra gördüm ki, istər məktəbdə, istərsə də kənddə mənə qarşı münasibət dəyişib. Artıq məktəbdə müəllimlər də mənə

başqa cür yanaşırdılar. Yadımdadır, olduqca tələbkər olan riyaziyyat müəllimimiz (mən riyaziyyatı zəif bilirdim) Nəbi Gülməmmədovun da mənə qarşı münasibəti o gündən dəyişmişdi. Ədəbiyyat müəllimin, şair Əli Səngərli isə, bəlkə də, öz şagirdinin uğuruna hamıdan çox sevinir, məni daha da ilhamlandırır.

İlk şeirin ayağı sayalı oldu. Səməndər müəllimin şeirləri mətbuata ayaq açdı. Tələbəlik illərində isə oxucu auditoriyası, çap olunmaq imkanları bir az da genişləndi. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinə üzv qəbul olundu, kitabları işıq üzü gördü, Azərbaycan yazıçılarının XI qurultayında nümayəndə nümayəndə kimi iştirak etdi.

Səməndər müəllimi bir şair kimi digərlərindən fərqləndirən bir cəhət var ki, o da az, amma samballı yazmasıdır. O, hesab edir ki, Avstriya yazıçısı Karl Kraus demiş: “Hər dəfə elə yazmaq lazımdır ki, sanki birinci və axıncı dəfə əlinə qələm alıb yazırsan. Yəni o qədər çox söz deməlisən ki, sanki vidalaşırsan və o qədər yaxşı deməlisən ki, elə bil ilk dəfə yazmağa başlamısan”. Və onu da yaxşı bilir ki: “Yazıcının ən böyük bacarığı pozmağı bacarmaqdır. Kim onu bacarırsa, kim özününkünü pozmaq iqtidarındadırsa, o, uzağa gedə biləcək” (Dostoyevski).

Bəli, Səməndər az yazır, amma yazdıqları qəlbinin dərinliklərindən süzülüb gəlir. Ona görə də hər misrasından səmimiyyət yağır, Vətən, torpaq ətri gəlir, insanları halallığa, düzlüyə, sədaqətə, saf məhəbbətə səsləyir.

TələbəlİK dostu, filologiya elmləri doktoru, professor
Məmmədli Qıpçaq haqlı olaraq yazır:

“Mənə elə gəlir ki, Səməndərin pədaqoji fəaliyyəti də, həyatda özünə çoxlu dost, tanış qazanması da ən əvvəl onun şairliyindən, vətənə, torpağa, xalqa bağlılığından qaynaqlanır, başqa sözlə, əslində həqiqi müəllim şair təbiətli olmalıdır və bu, özü-özlüyündə hiss edilməlidir, kiminsə canfəşanlığı, dəridən-qabıqdan çıxması sayəsində yox”.

Yazıçı **Əlabbas** isə deyir: “Hərgah Səməndər həyatını sonralar pədaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı”.

О, ҺӘМ ДӘ ГӨЗӘЛ НАТІҚДІР

Эюзял вя айдын данышанлар сеиър кими ясрарянэиздир».

Щязрят Яли (с)

Философлардан бири демишдир: «Данышмаг цчцн инсана ики ил лазым олдуьу щалда, данышмаьы юйрянмяк цчцн 60 ил вахт тяляб олунур».

Щязрят Яли (с) буйуруп: «Эюзял вя айдын данышанлар сещр кими ясрарянэиздир». Səməndər müəllim həm də bu sehrə – gözəl nitq qabiliyyətinə, güclü yaddaşa malikdir. Onunla cəməsi bir neçə dəqiqəlik müsahib olmaq kifayətdir ki, səlis nitqi, rəvan, axıcı dili və şirin Borçalı ləhcəsi ilə səni ovsunlasın. Və bu bir neçə dəqiqədə sənə elə müsbət enerji aşilasın ki, günlərlə təsirindən çıxma bilməyəsən.

Bunun sirri bir tərəfdən anadangəlmə fitri istedadı ilə izah olunmalıdırsa, digər səbəbi dərin mütaliəsi və elə buna görə də dediklərinə əvvəlcə özünün arxayın olması və müsahibini inandıra bilmək qabiliyyətidir. Bir də içində paxıllığın, kin-küdurətin olmaması və daxili səmimiyyətinin sözlərinə hopmasıdır.

Философлардан бири буйурмушдур: «Сян даныш, сянин нєъя адам олдуьуну дейим». Bu mənada Səməndər müəllimi tez tanıyır və özün üçün yeni bir aləm kəşf edirsən. Səməndər müəllim sinədaftərdir. Saatlarla şeir deməkdən yorulmur. Bu baxımdan çoxları onu Xalq şairi Zəlimxan Yaqubla müqayisə edir.

Onu heç vaxt səsinin tonunu qaldıran, özündən çıxaraq hay-küylə danışan görməmişəm. Ən qanqaraldıcı məqamda belə fikrini səbirlə, dözümlə izah edir, qarşısındakını özünün haqlı olduğuna inandıra bilir. Dəfələrlə şahidi olmuşam, məktəbdə nizam-intizamı pozan, hər hansı qəbahəti olan uşaqla da elə nəzakətlə davranıb, müdriklərdən sitat gətirərək elə tərbiyəvi söhbət eləyib ki, yanına dizləri əsə-əsə gələn uşaq bütün gərginliyi bir an içində unudub, gününü səmimi şəkildə etiraf edərək bir də səhv etməyəcəyinə söz verib.

“BAŞIN BAŞA NƏ ZİYANI”

**“Башгаларынын фикрия ещтийаъы
олмайанын
фикрия ещтийаъ олаъабына
инанырам”.**

Худу Мяммядов

Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun şeirlərinin birində bu gün el arasında zərb-məsəl kimi işlənən bir beyt var:

*İçində varsa ağılı
Başın başa nə ziyanı.*

Doğrudan da, fikir fikrə, ağıl ağıla söykənəndə daha böyük uğurlar əldə edilir. Yətər ki, başqasının fikrinə hörmətlə yanaşıb, onu dinləyə biləsən.

Böyük ingilis yazıçısı Bernard Şou demişdir: «Əgər sizdə və məndə alma varsa və biz bu almanı dəyişiriksə onda hərəməzdə bir alma olacaqdır. Əgər sizdə də ideya varsa, məndə də ideya varsa və biz bu ideyaları mübadilə ediriksə, o zaman bizim hər birimizdə iki ideya olacaqdır».

Мяшщур Чин философу, ерамыздан яввял ВЫ ясрдя йашамыш Лао Тсизин demişdir: «Ким адамлары таныйырса – арифдир. Юзцнц таныйырса – агилдир. Адамлара галиб эялирся – эцълцдир. Юзцня галиб эялирся – гцдрятлидир. Билийи чохдурса – дювлятлидир. Инадкардырса – ирадяси вар. Тябиятини дяйиширся – узунюмцрлцдир. Юляндян сонра унудулмурса –демяли, юлмяздир.»

O adamın fikrinə, dəyərli məsləhətinə ehtiyac duyursan ki, onun işinə, əməlinə dərindən bələdsən, ondan ziyan görməyəcəyinə əminsən. Bu baxımdan, tam əminliklə demək olar ki, Səməndər müəllim adamları tanıya bilir, çünki özünü tanıyır. Başqalarının dəyərli fikir ilə hesablaşır. Çünki kimin fikrinə daha çox ehtiyac duyulduğunu, kimin hansı məsləhəti verə biləcəyini yaxşı bilir.

“ÖMRÜM BOYU YANILMADIM...”

Dünyanı təkbaşına yox, dostlarla görmək lazımdır.

P.Neruda

“O adam ki, sözə yaxındı, o, Allaha yaxındı. O adam ki, Allaha yaxındı, o, xalqa yaxındı. O adam ki, xalqa yaxındı, demək onunla yol yoldaşı da olmaq olar, dostluq da eləmək olar, qohumluq əlaqələri də yaratmaq olar, onunla can-ciyər olub yaşamaq da olar, sirlərini də ona açə bilərsən”. Bu sətirələr xalq şairi Zəlimxan Yaqubun Səməndər müəllim haqqında söylədiyi ürək sözlərindən götürülüb. Və bu bir neçə sətirdə bir kitablıq hikmət var, Səməndər müəllimə verilən ən böyük qiymət var. Deyimə fikir verin: Səməndər müəllim xalqa yaxındı, çünki Allaha yaxındı. Təkcə bu mövzuda saatlarla danışmaq, yazmaq olar. Axı heç kəsə sirr deyil ki, bu gün hamı xalqa yaxın ola bilmir. Və Səməndər müəllim xalqa yaxındı deyə, onunla dostluq da etmək olar, ona ən mübhəm sirlərini də açə bilərsən. Olduqca dəqiq və yerində verilmiş qiymətdir.

Səməndər dostluğu qiymətləndirən və dost qədri bilən insandır. Çünki kiminlə dostluq emək lazım olduğunu çox gözəl bilir:

Ömrüm boyu yanılmadım

Dost-tanış seçən yerdə.

Qanadlanıb uçar könül,

Ürək alov saçan yerdə.

Səməndər müəllim övladlarına, şagirdlərinə də dostluqda sədaqətli olmağı öyrədir və bu zaman Pablo Nerudanın bu kəlamlarını yada salır: “Dünyanı təkbaşına yox, dostlarla görmək lazımdır. Biz həyatın bütün təzahürlərinin iştirakçısı olmalıyıq. Mənim tənhalığım cinayətdir. Mənim tənhalığım həyat deyil”.

Səməndər müəllimin dostu olmaq həm asandır, həm də çətin və məsuliyyətli. Asandır ona görə ki, təmənnasızdır, bir üzü olan kişidir, dəqiqdir, düzgünlüyü sevən və qiymətləndirəndir, dost üçün lazım olsa varından, canından belə keçməyə hazırdır. Gücü çatmayan işə söz verməz, söz verdisə mütləq yerinə yetirər. Çətindir ona görə ki, minsifət “kişilərlə”, üzdə bir cür, arxada başqa cür danışanlarla arası yoxdur, saxta pafosu, yalançı vədləri sevmir, yalançı adam onun ən böyük düşmənidir. Səməndər müəllimin dostu rəğbəti, məhəbbəti nə qədər dərindirsə, Allah eləməmiş, gözündən düşənlərə münasibəti də o qədər sərinir. Və bir adamdan ürəyi qırıldısa, çətin ki, düzələ. Çünki yaxşı bilir: “Münəccim ulduzlarla necə tanışdırsa, bəzi adamlar da namusun qayda-qanunu ilə elə tanışdırlar. Uzaqdan uzağa...” (Hüqo)

Və bir də Dostoyevskinin bu kəlamlarını tez-tez işlədir:
Səməndər müəllimin çox ləyaqətli dostları var.

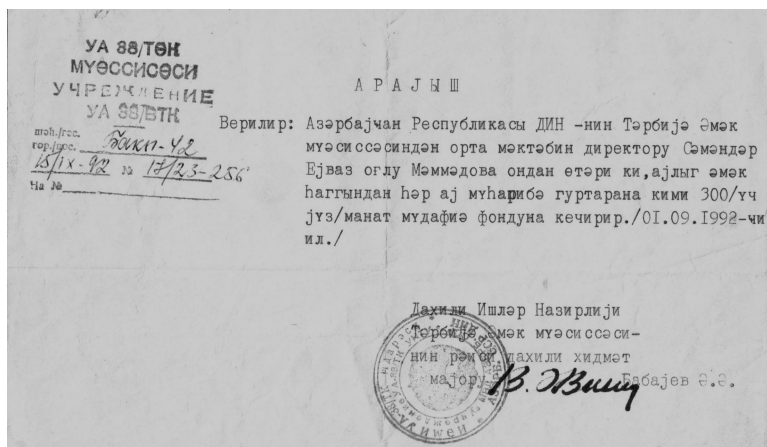
XEYİRXAHLIQ UNUDULMUR

Yardım edən əllər dua oxuyan ağızlardan müqəddəsdir.

İngersol

M.S.Ordubadi deyirdi: “Mərhəməti yaradan şey vicdan və insafdır”. Esxilə görə isə, müdrik çox bilən deyil, biliyi xeyirli olan adamdır.

Səməndər müəllim daim öz bilik və bacarığını xalqın, elin-obanın yolunda sərf edib, dövlətə, dövlətçiliyə, müstəqil Azərbaycanımıza sədaqət nümayiş etdirib. Özü də bu zaman təkə vəzifə borcundan irəli gələn işləri görməklə kifayətlənməyib, vicdanının səsi ilə xeyirxah addımlar atıb. Ermənistandan, Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlardan qaçqınların ilk dalğası gələndə maddi köməyini əsirgəməyib. Gücü çatan köməyi göstərüb. Özü də bu işi “sağ əlin verdiyini sol əl bilməməlidir” prinsipi ilə edib. Özünü reklam xətrinə yox, etdiyini bəziləri kimi əldə bayraq etmədən.

Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində müharibənin ən qızgın vaxtlarında hər ay maaşından 300 (üç yüz) manat müdafiə fonduna keçirib. Və bunu kimsənin göstərişi ilə yox, vicdanının səsi ilə edib. Düşünüb ki, heç olmasa bu yolla cəbhədə döyüşən vətən oğullarına arxa-dayaq olsun, bir gün “vətən üçün sən etmişən?” – sualı ilə üzbəüz qalanda vicdanı qarşısında xəcalətli olmasın.

SƏCDƏGAHIM, DİN-İMANIM, FAXRALI

*Səməndər Borçalı adında mahalın
adını tac kimi başında gəzdirir.*

Zəlimxan Yaqub

Azərbaycan Yazıçılar Birliyin katibi, yüksək ziyalı mədəniyyətinə məftun olduğum Arif Əmrahoğlu yazır: “Onda birmənalı şəkildə borçalılıq, azərbaycançılıq, türklük var. Onun

bu cəhəti də xarakterinə uyğundur. Yəni borçalılığında, azərbaycançılığında, türklüyündə səmimidi, bunların arxasında şəxsi maraq durmur, ictimai-siyasi həyatda mövqe qazanmaq məramından irəli gəlir. Ən başlıcası isə bu amalına sədaqəti fərqli amal daşıyıcılarını inkar və ya onları aşağılamaq üzərində formalaşmayıbdı, ilk növbədə səmimi vurğunluğa əsaslanır”.

Elə bu səmimi vurğunluqla da doğma el-obanı şeirlərində tərənnüm edir şair Səməndər:

*Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım, Faxralı.*

Borçalının bu ağır elinin Məməşoğlu İsrəfil, Əli Bayramoğlu, Məhəmməd, Sədrəddin, Aslan, Əli Xəlilov, Hübət oğlu Qara, Hüseynqulu müəllim, Şamil müəllim, Şəmistan müəllim, Hübət, Musa və digərləri kimi Faxralının adına hər yerdə şərəf gətirən ər kişiləri, Güləndam Baytallı, Balaxanım Çərçi qızı kimi kişi qeyrətli qadınları, “namusuna, ismətinə sığınan qaragözlü, sazlı-sözlü Faxralı qızlarını” tərənnüm edir, bir vaxtlar qoynunda uşaqlığını keçirdiyi dağlara, suyu dış göynədən bulaqlara yön çevirərək “Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi”, “Suyun car olsun, ay bulaq!” – deyir.

Mətbuatda işıq üzü görən ilk şeirində:

*Doğma Faxralımın
Tacıdır Gözəl dağı.
Ağsaçlı Səngərimə
Bacıdır Gözəl dağı*

– deyən şair Səməndər digər şeirində yazır:

Tarix yatır torpağında, daşında,

*Ağsaçlı dağlardan qoca Səngərim.
Qoymaram tapdaya yad ellər səni,
Elimin, obamın tacı Səngərim.*

“Faxralı toponimik bayatıları”nı oxuyanda isə oxucu xəyalən Səməndər müəllimlə birlikdə aranlı-dağlı Faxralını gəzib dolaşır və bu yerlərin əsrarəngiz təbiətini göz önünə gətirir.

Səməndər müəllim bir övlad kimi Faxralı üçün böyük zəhmət çəkmiş ziyalılardandır. Keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairi məhz onun gərgin tədqiqatçı zəhmətinin hesabına özünün ikinci ömrünü qazandı, şeirləri yazıya alınaraq elin malına çevrildi.

“Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabını nəşr etdirdi, bu elin Borçalıda barmaqla göstərilən ağırtaxtalı kişilərinin, Azərbaycan elminə verdiyi neçə-neçə aliminin həyat yoluna işıq salan oçerklər yazdı. Azərbaycan Milli Məclisinin iki çağırış üzvü olmuş filologiya elmləri doktoru, professor, ictimai-siyasi xadim Şamil Qurbanovun ölümündən sonra xatirəsini əbədləşdirmək üçün kitabın hazırlanmasında böyük zəhmət çəkdi.

Elə buna görədir ki, Səməndər müəllimdən söz düşəndə onun eloğlusu, yaxın qohumu Eldar Qurbanov deyir ki, doğulub boya-başa çatdığı doğma yurdu hamı sevir. Amma Səməndər müəllim və onun kimi qələm adamlarının doğma yurda bağlılıqda bizlərdən fərqi odur ki, onlar el-obanı sadəcə olaraq sevməklə kifayətlənmir, həm də qələmləri ilə samballı işlər görürlər.

HƏYAT DƏRSİ

Bu dünyada hər kəs istədiyi ali məktəbdə oxuya, istədiyi ixtisasa yiyələnə bilər. Tez ya gec, fərqi yoxdur, yetər ki, ürəkdə istək olsun. Hətta bir dəfə, iki dəfə, lap elə beş dəfə də imtahandan “iki” alsan da, yenə də bu kəsiri düzəltmək mümkündür. Bu da məlumdur ki, ali məktəbi bitirənlərin heç də

hamısının bilik səviyyəsi eyni olmur. Bəzən alayarımcıq biliklə də həyatda baş girmək mümkün olur.

Amma bütün bunlardan fərqli bir dərs də var ki, ona kamil yiyələnməlisən, daha doğrusu burada yarımçıqlıq qəbul olunmur. Bu, adamlıq, insanlıq – həyat dərsidir. Vay o şəxsin halına ki, həyat dərindən “iki” ala.

Səməndər müəllim o xoşbəxtlərdəndir ki, hələ universitet təhsilindən əvvəl Borçalının ağır batman kişilərinin öyüd-nəsihətlərindən, ağbirçəklərin nağıllı-bayatılı dünyasından, folklorumuzdan, sazımızdan, sözümdən bu dərsin sirlərini mənimsəyə bilib. Bakıda isə Mir Cəlal Paşayev kimi müdriklərdən, Şamil Qurbanov, Məmməd Məmmədov kimi alim-şəxsiyyətlərdən öyrəndikləri onun bu yöndəki biliklərini daha da zənginləşdirib, həyat dərini mükəmməl mənimsəməyə kömək edib.

Və Səməndər müəllim hərəsindən bir hikmət öyrəndiyi bu insanları, Faxralının bir kəlməsi qanlıları barışdıran ağsaqqallarını, müəllimlərini və təbii ki, həyatda çox şeyi ondan əxz etdiyi atası Eyvaz kişini, dayısını həyat məktəbinin əvəzsiz müəllimləri kimi həmişə minnətdarlıqla yad edir.

”ƏLİ İŞSİZ, BAŞI FİKİRSİZ QOYMAQ OLMAZ”

”Qiymətli vaxtını öldürən adam özünü öldürür, öz insanlıq

ləyaqətini öldürür, insanlıq idealını öldürür”.

A.V.Lunaçarski

Görkəmli pedaqoq S.M.Qənizadə müəllim şəxsiyyətini, müəllim əməyini bu cür qiymətləndirmişdir: “Müəllimin evi kitabxanadır, istirahəti dəftər yoxlamaqdır, nəğməsi uşaqların səs-küyüdür, qazancı el məhəbbətidir”.

Bu kəlmələr sanki Səməndər müəllimin ünvanına deyilib. Onun üçün boş vaxt məfumu yoxdur. Yəni vaxtını boş keçirən deyil. Müdriklərdən birinin dediyi bu sözlərə özü əməl etməklə yanaşı, dostlarına və şagirdlərinə də tövsiyə edir: "Əli işsiz, başı fikirsiz qoymaq olmaz".

Xüsusən uşaqların boş vaxtlarından söz düşəndə, onların asudə vaxtlarının səmərəli təşkilindən danışanda isə yenə müdriklərə istinad edir: "Uşaqlar kəndli kimi işləməli, filosof kimi düşünməlidirlər".

Səməndər müəllim boş vaxtlarında daha çox mütaliə edir, Azərbaycan və dünya klassiklərini oxuyur. Çox sevdiyi şairlər Səməd Vurğun, Hüseyn Arif və Zəlimxan Yaqubdur. Zəlixan Yaqubun hələ ilk şeirləri qəzetdə çap olunandan onun fanatıdır. Ən çox sevdiyi yazıçı isə Mövlud Süleymanlıdır.

Bir də boş vaxtlarında xatirələrini qeyd edir ki, nə vaxtsa bu mövzuda qələmə sarılanda çətinlik çəkməsin.

"XƏSTƏ KÖNLÜ NAR İSTƏR, MƏNİM KÖNLÜM QARDAŞI"

Dili həmişə şeirli-bayatılı olan Səməndər müəllim qohum-qardaşdan söz düşəndə həmişə bu bayatını söyləyir:

*Qar daşı,
Qarlı dağdan qar daşı.
Xəstə könlü nar istər,
Mənim könlüm qardaşı.*

Və mən tam əminliklə deyə bilərəm ki, qohum kimi istiqanlıqda, canıyaranlıqda da Səməndər müəllim tayı-bərabəri olmayan insandır. Elə bu kitaba daxil olan yazıların əksəriyyətində də bir qohum kimi onun bu keyfiyyəti xüsusilə vurğulanır.

Qohum-qardaşdan söz düşəndə Səməndər müəllim həmişə “Kəlilə və Dimnə”dən sitat gətirir: “Qardaşı olmayan qərīb sayılar, övladı olmayan tez unudular, malı olmayan əqlindən də istədiyi kimi istifadə edə bilməz”.

Mən onun qohumlarının şad günündə sevincdən, fərəhdən uçmağa qanad axtardığı anlarını da, Allah eləməmiş, kiminsə kədərli anında bu hüznü öz dərdi kimi yaşadığını da görmüşəm. Cəmi si iyirmi il yaşasa da yaddaşlarda şirin xatirəsi, şeirsevərlərin dilində gözəl poeziya nümunələri yaşayan qardaşı Fikrət Məmmədov barədə elə yangı, elə nisgillə danışır ki, onda olan qardaş məhəbbətinə heyrət etməyə bilmirsən. Bu yangı bir də ondan irəli gəlir ki, Fikrət onun üçün tək cə qardaş deyil, həm də qələm dostu – gələcəyinə hamının böyük ümid bəslədiyi gənc şair idi. Sağ olsun Səməndər müəllim, onun şeirlərini tibbatmağa qoymadı, toplayıb “Bir durna ayrıldı öz qatarından” adlı kitab şəklində nəşr etdirdi.

Burada xatırlamaq yerinə düşür ya düşmür, bilmirəm, qardaşı Sərdarın oğlu Turanı necə sevdiyinin də şahidi idim. Hər il onun ad günündə mütləq şəklini qəzetdə verdirib təbrik edərdi. Talenin acı küləkləri bu məsum körpəni ata-anasının əlindən amansızlıqla alanda ən çox üzülen də mən cə Səməndər müəllim idi.

Səməndər müəllim böyük yolu gözləyən, qədir-qiymət bilən, yaxşılığı unutmayan bir insandır. Rəhmətlik Şamil Qurbanovun ölümündən keçən beş ildə elə bir il olmayıb ki, məhz Səməndər müəllimin təşəbbüsü, bilavasitə dəstəyi ilə onun doğum və ölüm günləri respublika mətbuatında, radio və televiziya da qeyd olunmasın.

Öz anasını hamı sevir və burada qeyri-adi bir şey də yoxdur. Amma mən Səməndər müəllimin anasına olan sevgisi qarşısında baş əyirəm. Yaşı səksəni keçmiş anasından həmişə məhəbbətlə, böyük sevgilə danışır. Son zamanlar yaşın diqtəsi ilə bir az nasaz olan anasının səhhətində kiçik bir problem yaranan kimi

oturb-durmağa yer tapmır, ansanı ağrılarını öz içində çəkir (Artıq anası rəhmətə gedib. Allah rəhmət eləsin! – M.N.).

ÖMÜR-GÜN YOLDAŞI – QƏLƏM YOLDAŞI

*Heç kəsin qəlbi aşıqların qəlbi qədər
təmiz, heç kəsin ürəyi sevməyi
bacarmayanların ürəyi qədər kəsif ola
bilməz.*

Ə.Cami

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Səməndər müəllimin təyinatdan yayınmaq imkanları var idi. Ən azından ailə qurması barədə rəsmi orqanlara arayış təqdim edib azad təyinat ala bilərdi. Amma o, buna da getmədi. Əksinə, universiteti ondan bir il sonra bitirən ömür-gün sevdası Şahpəri xanımın təyinatını da Lərikə yazdırdı. Və bu gənc ailə C.Ruminin bir müdrik nəsihətinin işığına sığınaraq daha böyük xoşbəxt gələcək naminə birgə fəaliyyətə başladı: “Nə qədər ki, sağlam və qüvvətli sən işlə. İşindən qalma və əgər sənə xoşbəxt tale yazılıbsa, o səni tapacaq”.

Onların hər ikisi L.Tolstoyun “Yaşamaq lazımdır, sevmək lazımdır və inanmaq lazımdır”, M.Ordubadinin “Əbədi qalan şey sevginin özü deyil, onun unudulmaz xatirələridir” kimi qiymətli fikirlərinə həmişə sayğılı oldular. Gəncliyin bu qızıl dövrünü elə yaşadılar ki, indi o illərin şirin xatirələrindən danışmaqla doymurlar.

Müdriklərdən biri deyib: o yerdə ki, sadəlik, yaxşılıq və həqiqət yoxdur, orda böyüklük də yoxdur. Səməndər müəllimin bir ailə başçısı kimi xoşbəxtliyi ondadır ki, qurduğu ailə hər şeydən əvvəl sadəlik, səmimiyyət, xeyirxahlıq və həqiqət kimi vacib

təmələ söykənirdi. Və bir də onda idi ki, Şahpəri xanım yaxşı bilirdi ki: “Ailə quruluşunun dərs kitabını qadının özü yaratmalıdır” (M.Ordubadı). Və heç kəsin ailə kitabına bənzəməyən, amma böyüklərin öyüd-nəsihətindən güc alan özünəməxsus bu kitabı sətir-sətir yazırdı.

Qərb yazıçılarından biri yazır: “Yazıcının arvadı bir şeyi heç cürə anlamaq istəmir: yazıçı pəncərədən baxanda da işləyir”. Elə bu mənada deyirlər ki, şairin, yazıcının ömür-gün yoldaşı olmaq qadın üçün elə də asan iş deyil. Amma Şahpəri xanım belə düşünmürdü. Çünki o, Səməndər müəllimin sadəcə ömür-gün yoldaşı yox, şeirlərinin, publisist yazılarının ilk oxucusu, rəy bildirəni, həm də qələm yoldaşdır. Suraxanı rayonundakı 278 sayılı orta məktəbdə ədəbiyyat müəllimi işləyən Şahpəri xanımı həmkarları həm də ədəbiyyatşünaslığa, müasir dövrdə təlim-tərbiyə, təhsil məsələlərinə dair aktual məqalələrin, eyni zamanda Səməndər müəllimlə birgə yazdığı “Pedaqoji düşüncələr” kitabının müəllifi kimi tanıyırlar.

Təsədüfi deyil ki, Səməndər müəllim öz yaradıcılığından danışanda ilk növbədə Şahpəri xanımın adını minnətdarlıqla çəkir, deyir ki, onun diqqəti, yaradıcılığımıza qarşı həssaslığı olmasaydı, bəlkə, mən heç bu qədər yazıb-yaratmazdım.

L.Tolstoy yazırdı: “Mən həyatda ancaq iki əsl bədbəxtlik tanıyıram. Vəcdan əzabı və xəstəlik. Xoşbəxtlik də ancaq bu iki şeyin olmaması deməkdir”.

Bu nöqtəyi-nəzərdən yanaşdıqda, deməliyəm ki, Səməndər müəllim istər bir ziyalı, müəllim, şair və istərsə də ailə başçısı kimi elə bir hərəkətə yol verməyib ki, nə zamansa vəcdan əzabı çəksin. Sağlamlığa gələndə isə, şükürlər olsun, Ulu Tanrının bəxş etdiyi ömrü hələ ki, ağrısız-acısız yaşayır. Deməli, xoşbəxtdir. Xoşbəxt bir ailənin başçısıdır. Bu ailə üçün yeganə və əsl xoşbəxtlik həm də başqalarına yaxşılıq etmək və bu yaxşılıqdan duyulan həzzdir.

ÜRƏYİMİN PARASIDIR...

İnsanın başqaları üçün görə biləcəyi ən yaxşı iş öz ailəsində ləyaqətli uşaqlar tərbiyə etməkdir.

Ç.Aytmatov

O.Balzak “Qorio ata” romanında yazır: “Atalar həmişə öz atalıq səadətlərindən feyz almalıdırlar. Atanın vəzifəsi həmişə verməkdir, almaq deyil.

Atalar ayaqlar altında tapdalanarsa, vətən məhv olar. Mən Allahı ata olduqdan sonra tanıdım. Bütün varlıq ondan əmələ gəlmişdir, o, hər yerdədir, hər an o mövcuddur”.

Səməndər müəllim də atalıq səadətindən feyz alan, daha doğrusu, feyz almağa daha çox mənəvi haqqı olan atadır. Tural və Ramil kimi, atalarının, təmsil etdikləri el-obanın adına layiq, cəmiyyətdə layiqli mövqe tutmuş iki oğul atasıdır.

İlk övlad sevincini Azərbaycanın dilbər guşəsi olan Lerik rayonunda dadıb və bu sevinci o vaxtlar təyinatla gedib Səməndər müəllimlə bir məktəbdə çalışan və bu günədək də dostluqları davam edən Firudin Məmmədovla (əslən Borçalıdandır, Texniki Universitetin dosentidir) bölüşüb. Və Səməndər müəllim deyir ki, hələ Tural dünyaya gəlməmişdən onun adını qoyub, anadan olanda isə şərəfinə şeir yazıb:

*Çəsmə kimi saf, arıdır,
Ləlvərin bəyaz qarıdır.
Anasının ilk barıdır,
Tural balam, Tural balam!*

*Gözlərimin qarasıdır,
Ürəyimin parasıdır,
Həyatımın çırasıdır
Tural balam, Tural balam!*

El-obana çalış yar ol,

*Gözütox ol, nəfsi dar ol.
Ömrün boyu bəxtiyar ol,
Tural balam, Tural balam!*

Hələ körpəlikdən onları düzlüyə, təmizliyə, halallığa öyrədib, çalışıb ki, onlar xalqımızın mənəvi dəyərlərini hər şeydən üstün tutsunlar. Elə buna görə də A.Dümanın sözlərini dönə-dönə xatırladıb: “Pula, layiq olduğundan artıq qiymət vermə, o, yaxşı nökrə və pis ağadır”.

Övladlarını bilikli, savadlı görmək istəyib və öyüd-nəsihətində “Qabusnamə”dən misal gətirib:

“Bilikdən daha zəngin xəzinə, pis xasiyyətdən daha rəzil düşmənlə ola bilməz, bilikdən daha böyük izzət, həyatdan daha qəşəng zinət ola bilməz”.

Bu gün Səməndər müəllim Tural və Ramil kimi iki ləyaqətli oğulun atası, iki ismətli el qızının – Bahar və Ramilə xanımın hörmətli qaynatasıdır. Övladlarının hər ikisinə çox yüksək səviyyədə – hər gün rastlaşdığımız hay-küydən uzaq, əsl bir ziyalı məclisi kimi yadda qalan toy elədi. Və hər iki toyda xalqımızın çox ləyaqətli ziyalıları, Türk dünyasının şeksiz və şeriksiz ən böyük söz adamı, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun iştitaq edib gənclərə öz xeyir-duasını verməsi isə bu məclisdə iştirak edən hər kəsin yaddaşında ən şirin xatirə kimi yaşayacaqdır.

Zəlimxan Yaqubun 2008-ci ilin avqustunda Ramilin toyunda verdiyi xeyir-duanı tarixin unudulmaz bir anının salnaməsi təkcə oxucuların ixtiyarına verirəm:

“Ortaboylu, tökməbədənli, böyük ürəkli, elli-obbalı mənim gözəl qardaşım. Təhsilimizin, maarifimizin, şeirimizin, sazımızın, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi qardaşım. Bugünkü tarixi gün münasibəti ilə, bu günkü gözəl gün münasibəti ilə səni bağrıma basıb öpürəm. Sənin oğlun olmaq da gözəldir, sənin gəlinin olmaq da gözəldir, sənin dostun olmaq da gözəldir, sənin məclisində iştirak etmək də gözəldir. Çünki sən mənim elimin çox mərifətli oğlusan, çox böyük ürək sahibi olan gözəl bir

insansan. Saçından dırnağına qədər şeirsən, şeiriyətsən, sazsan, qara zurnasan, Faxralısan, Borçalısan, Azərbaycan təbiətişən, türk dünyasısan. Sənin haqqında hər şey demək olar.

Ay gəlin, başına dönüm, birinci sənə müraciət edirəm. Sən mənim qardaşıma elə qulaq as ki, o həmişə belə nizam olsun.

Mənim əzizi balalarım, siz müəllim ailəsində tərbiyə alıbsınız və bugünkü gəlin müəllim ailəsinə gəlir. Mən müəllim ailəsində doğulduğum üçün bilirəm ki, məktəb Məkkədir, müəllim peyğəmbərdir, qələm Allahın danışan dilidir, kitab Qurandır, mütaliə Allah işığıdır. Müəllim elmlə doludur. Allah hərəyə bir qismət verib. Ən böyük qisməti, ən böyük hüququ müəllimə verib. Nədir o? İnsanların elminə, əxlaqına, tərbiyəsinə qiymət verməyi Allah müəllimə həvalə edib. Yer kürəsində bundan böyük qiymət yoxdur ki, Allah onu müəllimə bəxş edib. Ey müəllim, insana qiyməti sən verəcəksən, “beş”i də, “dörd”ü də, “üç”ü də sən verəcəksən. Bax bu mənada müəllim ailəsinin gəlini olmaq həddindən çox həssaslıq, zəriflik, kövrəklik, incəlik, eyhamdan sözü başa düşmək, arif olmaq, qaynatanın, qaynananın nazı ilə oynamaq deməkdir. Çünki müəllim kimdir? Müəllim həyalı, ismətli, abırlı, əl qabarı ilə, alın təri ilə, gözünün nurunu kitablarda kor eləyə-eləyə, elm oxuya-oxuya, elm öyrənə-öyrənə, elm öyrədə-öyrədə milləti tərbiyə eləyən ilahi bir varlıqdır. Onun ailəsi sazın telləri kimi nizam olmalıdır. Orada bircə tel kökdən düşdüsə hava çalınmayacaq. O sazın 9 telinin 9-u da nizam olmalıdır ki, istədiyin vaxt istənilən havanı çala biləsən.

Mənim oğul balam, mənim gəlin balam, sevin, sevin, yaşayın, can deyin, can eşidin, Faxralıya tez-tez gedin, Borçalıya tez-tez gedin. O dağın, daşın, qayanın, mamırın, cığırın, çəhlimin, enişin, yoxuşun, aranın, yaylağın, gülün, gülüstanın ətrini ciyərinizə çəkin. Onda həmişə tərəvətli olarsınız. Torpaq kimi bərəkətli olun, çəmən kimi yaşıl olun, qar kimi ağ olun, dağlar kimi uca olun, göylər kimi geniş olun. Mənim Səməndərim həmişə belə kökdə olsun. Mənim Səməndərim qoy məclislərin yaraşığı olsun, könlümüzə layla çalsın, ruhumuza layla çalsın.

Mən arzu edirəm, elə yaşayın, elə yaradın, elə oğullar yetirin ki, gələcəkdə Səməndərim bir olmasın, minbir olsun. Xalqımızı, millətimizi, dövlətimizi, dövlətçiliyimizi, adətimizi, ənənəmizi, keçmişimizi, gələcəyimizi xoşbəxt eləsin. Eşq olsun balalarım! Eşq olsun Azərbaycanın böyük oğlunun böyük, möhtəşəm toyuna!”

DÖVLƏTDƏ DƏVƏ – ÖVLADDA NƏVƏ

Elə atalar olur ki, onlar öz övladını sevmir, lakin nəvəsini məftuniyyətlə sevməyən baba olmur.

V.Hüqo

Ötən ilin bir yanvar axşamı idi. Telefon zəng çaldı. Səməndər müəllim idi. Son vaxtlar gündüzlər görüşsək belə hər axşam mütləq zəngləşdiyimizdən düşündüm ki, yenə sıradan bir zəngdir. Bir az olub-keçəndən danışacağıq, və Səməndər müəllim həmişəki kimi işdən sonrakı yorğunluğu aradan qaldırmaq üçün bir az da zarafat edəcək. Adətən şən danışığına adət etsəm də, elə ilk kəlməsindənəcə bu gün daha xoşbəxt olduğunu, nəsə sözlü adama bənzədiyini sezdim. İnsafən, özü də məni çox intizarda saxlamadı. İlk nəvəsinin dünyaya gəlməsi münasibəti ilə yaşadığı sevinci mənimlə bölüşdü. Təbii ki, bu, bizim ailənin də hədsiz sevincinə səbəb oldu, necə deyərlər, sevinc sevincə qarışdı. Ona gözyəydinliyi verib, təbrik etdik. Və sonra mən də bu xoş xəbəri digər dostlara çatdırdım.

Ertəsi gün dostlarla birr yerə yığışıb Səməndər müəllimi – artıq baba Səməndəri süfrə arxasında bir daha təbrik etdik. Səməndər müəllim fərəhlə deyirdi ki, axşam zəng zəngə qarışmışdı, telefonumuz susmaq bilmirdi.

İlk nəvəsinin qız olması isə Səməndər müəllimi daha çox sevindirirdi. Deyirdi ki, nə özümün, nə də oğlanlarımin bacası olmayıb. İndi Allah bu qız balanı bizə pay göndərib.

O gündən hər axşamkı telefon danışığımızda mütləq bu körpə fidana – Günay balaya ayrıca yer ayırıraq. Və mən – Günay bala necədir? – sualıma hər dəfə böyük şövqlə, dünyada ən böyük varından, sərvətindən bəhs edirmiş kimi bir dünya sevinclə cavab alıram.

Səməndər müəllimin həmkarı Yasin müəllim onu gənc baba deyə çağırır. Elə bu günlərdə anadan olmasının 55 illiyi ilə yanaşı dostları, yaxınları onu həm də bir yaşlı baba kimi təbrik edəcəklər. Allahdan arzumuz budur ki, Səməndər müəllim 55 il də baba ömrü yaşasın, ən böyük zövqü nəvə-nəticə şıltaqlığından alsın, hər açılan sabahı onların xoş soracağı ilə üzünə gülsün.

QEYD: Əvvəldə də qeyd etdiyimiz kimi, bu yazı 2009-cu ildə yazılıb. O vaxtdan keçən on ildən artıq müddətdə Səməndər müəllimin həyatında bir çox şeylər dəyişib. Bir az yaşlaşıb, müdrikliyi bir az da artıb. Kədərli günləri də olub – anasını, qardaşını, Türk dünyasının böyük söz ustası Zəlimxan Yaqub kimi bir dostunu, bir neçə qeyrətli eloğlusunu itirib. Sevincli günləri də az olmayıb – nəvələrinin sayı artıb, dost və qohum-qardaş uğuruna sevinib. Bir çox mükafatlara layiq görülüb. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi Prezident təqaüdü alıb, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti qurulmasının 100 illik yubiley medalı ilə təltif olunub. Qələm adamı kimi də bu on il onun üçün uğurlu olub – “Ağır elsən, Borçalıda adın var” və “El sevəni aləm sevər” silsiləsindən kitabları, eləcə də ikicildlik çox samballı “Faxrəli” kitabları – bütövlükdə 10 kitabı işıq üzü görüb.

Dəyişməyən isə birçə şeydir: həmişə haqqın və haqlının yanında olması, səmimiyyəti, dostluqda sədaqəti, şəxsiyyət kimi bütövlüyü!

Camal MUSTAFAYEV
professor

**HƏQİQİ MÜƏLLİM,
XEYİRXAH İNSAN**

Təhsil, tərbiyə insanın ömür yolunu uğurlu istiqamətə yönəldir. Əsl müəllimlərin nümunələri bu istiqaməti təyin edən yolgöstəricidir. Belə müəllimlər yüksək ictimai rəy qazanır, sevilir, şöhrətlənirlər.

Bunların sırasında layiqli yer tutan Səməndər Məmmədov maarifimizin inkişafına səmərəli xidmət edir. Uzun illərdir Bakıda orta məktəbdə direktor vəzifəsində çalışır. Fəal maarifçi, həssas ziyalı kimi yaxşı ad qazanıb.

Mən Səməndər müəllimi onun gənclik illərindən tanıyıram – mənəvi pillələrlə ucaldığının canlı şahidiyəm. O, Vətənə, milli varlığınıza, poeziyamıza dərin köklərlə bağlı ziyalı kimi yetişdi, yüksəldi. Müəllimlik fəaliyyəti ilə birgə bədii-poetik yaradıcılıqla məşğul oldu, ədəbi mükafatlar aldı.

Səməndər müəllim yeri gəldikcə sinədəftər söylədiyi poetik nümunələrlə həssas zövqünü təzahür etdirir. Hər hansı nəsihətamiz mövzudan söhbət gedəndə bayatı söyləyib mənasını açmağı çox xoşlayır. Bu meyil xalq başlanğıcından, ozan-aşıqlardan yadigar qalıb. Əlbəttə, o bu meyli doğulduğu Borçalının Dədə Qorqud timsallı ozanlarından əxz edib. Bizim hər birimiz Səməndər Borçalını qəlbən sevirik. Bu mahalın təzadları ilə birgə, sazını-sözünü ruhən yaşayırıq. Bu sevgi dərinidir, məhdud deyil: Azərbaycana, türk dünyasına məhəbbətlə daxili vəhdət yaradır.

Səməndər müəllim geniş qəlbidir, xeyirxah bir təbiətə malikdir. Onun səmimiyyətini, qayğıkeşliyini göstərən bir epizodu xatırlatmaq istəyirəm. Bu epizod görkəmli alimimiz, millət vəkili rəhmətlik Şamil Qurbanovun xatirəsinə münasibətlə

bağlıdır. Şamil müəllimin vəfatından sonra, onun haqqında ziyalı ictimaiyyətdən xatirələr toplamaq zəruri idi. Səməndər müəllim, məktəb işlərinin çoxluğuna baxmayaraq, həmin xatirələri lazımı vaxtında toplaya bildi. Bu xeyirxah işdə ona gözəl jurnalist Musa Nəbioğlu ən yaxın yardımçı oldu. Hər ikisi birlikdə bu xatirələr toplusunu ayrıca kitab halında nəşr etdirdilər, yaydılar. Bu ibrətamiz kitab unudulmaz alim Şamil Qurbanovun parlaq xatirəsinə ictimaiyyətimizin ehtiramını yaşadır.

Gözəl müəllim, ziyalı Səməndər Məmmədov indi mənalı ömrünün müdriklik mərhələsini yaşayır. Ona yeni uğurlar diləyirəm, ağsaqqal xeyir-duası verirəm.

20 oktyabr 2008-ci il.

Vidadi ORUCOV
pedaqogika üzrə elmlər doktoru

TƏHSİLİMİZİN PƏRVANƏSİ SƏMƏNDƏR

*“Təhsilimizin, maarifimizin, seirmizin,
sazımızın, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi
qardaşım.”*

Zəlimxan Yaqub

Yer üzünə zaman-zaman peyğəmbərlər gəlib, insanları haqqa çağırıblar. Zaman göstərib ki, peyğəmbərlərin söylədikləri ideyaları xalqa çatdırmaq, öyrətmək üçün peyğəmbərlərə bənzər qeyri-adi istedadla malik insanlar da olmalıdır. Onlar xalqın içindən çıxan, xalqın hörmətini qazanmış, xalqın istəyini xalqın dilində xalqa çatdırmağı bacaran insanlar olmalıdır. Öyrətmək üçün seçilmiş bu insanlara təlimləri rahat təbliğ etmələri məqsədilə ayrıca xüsusi yerlər ayırır, binalar – məktəblər, mədrəsələr, tikiblər. Bu insanlara böyük diqqət və qayğı göstərilir, tənzim edilib, müraciət edəndə isə hörmət və məhəbbət əlaməti olaraq adlarını “müəllim”, “xoca”, “ustad”...deyə çağırıblar. Azərbaycanın Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun fikrincə “Məktəb – Məkkə, müəllim isə peyğəmbərdir”. Bu qədim, çətin və şərəfli peşə – müəllimlik haqqında dünya xalqlarının sonsuz sayda bir-birinə bənzər, fərqli və dəyərli fikirləri mövcuddur. Bütün bunlara baxmayaraq yeniləşən zamanda müəllim peşəsinin fəlsəfi dərki özünəməxsus dəyərini daha da artırır və öz möhtəşəmliyi ilə zamana hökm edir. Təhsil və məktəb zamanın tələbləri ilə hər an dəyişdiyindən, yeniləşdiyindən müasir müəllimdən tələb olunan bilik və bacarıqlar sistemi də bu yeniliklərə uyğun hər saniyə durmadan uyğunlaşmağa can atır. İndi inkişaf etmiş ölkələr müəllim hazırlığı məsələlərini hər bir dövlətin, daha çox hər bir millətin gələcək taleyi ilə bağlı strateji

məsələsi kimi qəbul edir, ən çox yatırımları da bu sahəyə qoyurlar. Dahi Üzeyir Hacıbəyovun fikrincə söyləsək: “Müəllim millətin xeyri üçün iş görən şəxsdir”. Belə şəxslər bütün dövrlərdə seçilib, onların adları millətin, dünya mədəniyyətinin tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb. Bəli, qədim tarixə və mədəniyyətə malik xalqımızın düşüncəsində də müəllimlər bütün dövrlərdə harada olmalarından aslı olmayaraq uzaqdan barmaqla göstərilən, sayılıb-seçilən, işıq-nur, hörmət sahibləri olublar.

Belə şəxsiyyətlərdən biri də uzun illərdir ki, yaxşı tanıdığım, bütün ömrünü müəllimliyə həsr etmiş, ağılı, biliyi və bacarığı, cəmiyyətdə tutduğu ali mövqeyi ilə bu peşəyə şərəf gətirən, Bakı şəhərinin Sabunçu rayonundakı 271 saylı tam orta məktəbin direktoru Səməndər Məmmədovdur.

Səməndər müəllimlə tanışlığımız olsa da, münasibətlərimiz bir o qədər də dərin deyildi. Münasibətimizin bir-birinə daha da yaxın və səmimi olmasına Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun böyük təsiri oldu. Ümumiyyətlə, Səməndər müəllimlə ilk tanışlıqdan yaranan təsəvvürlər Z.Yaqubun söylədiyi kimi belədir: “Ortaboylu, tökməbədənli, düz qamətli, böyük ürəkli, şair qəlbli, şirin ləhcəli...”. O, danışmağa başlayanda isə istər-istəməz poetik ruhunun böyük gücü öz təsirini göstərir, səni bütün söhbət boyu özün də bilmədən ovsunlayır, əsarətə alır, yerindən qoparıb aranlı-dağlı Azərbaycanımızı, türk dünyasını ruhunu incitmədən gəzdirir və onları sevməyi Səməndər ucalığına qaldırır. Bu cazibə qüvvəsi daha da artdıqca, qərribə hallar baş verir. İllərdir yaşadığın Vətənə, insanlara, gözəlliklərə Səməndər müəllimin gözü ilə baxdıqdan sonra, onu yenidən sevir, ona yenidən vurulursan. Söz açdığı hikmətlərlə dolu, qərinələrə hökm edən xalqımızın sevə-sevə qoruyub yaşatdığı milli mənəvi dəyərlərimiz, böyük ədiblərin əmanətləri, dadlı-duzlu lətifələr, bir də özünün dilindən qopan, hikmətlər axan və incilər saçan həyat eşqi, müdrik və poetik kəlamlarıdır. Onun qəm-qüssəni dağıdan, mənəvi dünyamızı təmizləyən, şəfa gətirən işıqlı, nurlu poeziyası, idrakımıza şəfqət, könlümüze mərhəmət və məhəbbət bəxş

etməklə bizi daha da böyük edir. Yunus Əmrə kimi: “Həqq bir könül verdi bana, hə demədin heyran olur” deyən Səməndər müəllimin poeziyasının yaratdığı sehirlənmiş mənzərəni, elm və helmlə dolu bir könül dünyasını anlamaq, təsvir etmək üçün: “Mən ruh ilə can, can mənəm, mən!”, “...mən bu cahana sığmazam” deyən İmadəddin Nəsiminin ruhuna bürünmüş dərin hikmət və sevgi dolu kəlamları dadımıza çatır, bu möcüzəyə bir aydınlıq gətirir:

*“Hər kişinin sorman əslin, izzətindən bəllidir,
Söhbəti-irfan görənlər xidmətindən bəllidir.
Həq təala elm içində çünki simahun dedi,
Hər kişinin üzünə bax, surətindən bəllidir.”*

Səhər tezdən dərslərin başlamasına xeyli vaxtın qalmasına baxmayaraq, Səməndər müəllim məktəbin həyatında və ya dəhlizində var-gəl edərək, karvan-karvan məktəbə gələn müəllim və şagirdləri gözaltından seyr edir. Fərsətdən istifadə edərək yeri gəldikcə ayaq saxlayır, kiminsə hal-əhvalını soruşur, ya tövsiyə verir, bəzən söhbət daha ciddi xarakter, bəzən də özünəməxsus gülüş dolu, insana qanad verən bir mənzərəyə çevrilir.

Məktəbin öz daxili qanunları və gözəgörünməyən, hamının hiss etdiyi qarşılıqlı münasibətlər kompleksi vardır. Bu münasibətlərin düzgün qurulması, tənzimlənməsi və bunlara əməl olunması işində məktəb rəhbərinin şəxsi nümunəsi, xarakteri həlledicidir. Ümumiyyətlə, hansı müəssisə olmasından asılı olmayaraq rəhbər, daha çox da məktəb rəhbəri həmişə haqqın tərəfində olmalıdır. Səməndər müəllimə hörmət və məhəbbət qazandıran bu keyfiyyəti o, təkcə özündən, bölmə rəhbərlərindən deyil, hər kəsdən tələb edir. Onun bu tələbi məktəbi hərəkətə gətirən, bütün məsələləri, münasibətləri haqla tənzimləyən, hər kəsə inam və güvənc verən aparıcı qüvvəyə çevrilir. Hamı öz yerini və işini bilir: “Öz işini düzgün quranlara maneə yox, dəstək olmalı”, “Müəllim öz ixtisasını dərindən bilməli”, “Görülən iş

vicdanla görülməli” – bunlar Səməndər müəllimin əsas iş prinsipləridir.

Səməndər müəllimin rəhbər kimi istedadı təkcə tədris prosesinin təşkili və idarə olunması işində deyil, eyni zamanda kollektivdə sağlam pedaqoji mühitin formalaşması, bütün münasibətlərdə pedaqoji yanaşmaların üstünlüyünün qorunub saxlanması və məktəbin əsas keyfiyyət göstəricisi olan “doğmalığ” və ya “vahid ailə” modelinin formalaşması kimi qlobal pedaqoji problemin həllində də özünü nümunə kimi göstərir. O, məktəbdə çalışan hər bir kəsə diqqət və qayğı göstərməklə yanaşı, hamıdan, burada baş verən hadisələrdən də tam halıdır. Kimin hansı işlə məşğul olması, hətta bu işin hansı etapda olması da ona bəllidir. Görülən hər bir işə lazımınca dəyər və qiymət vermək, xırdalıqlara kimi onu təhlil etmək də Səməndər müəllimin iş qaydasıdır. Məktəbin idarə olunmasında formalaşmış şəliqə-səhman, ciddi əmək intizamı, onun bir çox nailiyyətlərinin əsasıdır. Şəhər və rayon məktəbləri arasında bu məktəbin müəllim, şagird və məzunlarının qazandıqları uğurların sayı daha çoxdur. Səməndər müəllim kollektivin hər bir üzvünün uğuruna öz uğuru kimi sevinir, qüsurlarını isə öz qüsuru kimi qəbul edir.

Mövcud reallıq bundan ibarətdir ki, pedaqoji ali təhsil müəssisələrinin məzunları yeni iş yerində bir sıra problemlərlə üzləşirlər. Bu baxımdan ali məktəbdən sonra gənc müəllimin düşdüyü pedaqoji kollektivdən, mühitdən çox şey asılıdır. Səməndər müəllimin rəhbərlik etdiyi bu müəssisədə gənc müəllimlərə xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Onlara təcrübəli müəllimlərin dəstək olması ilə yanaşı, düşdükləri kollektivə isinməkdə də xüsusi diqqət və qayğı göstərilir. Talenin hökmü ilə mən də bir vaxt Səməndər müəllimin rəhbər olduğu məktəbdə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin “Fizika və texnologiya” fakültəsinin “Fizika müəllimliyi” ixtisası üzrə əyani şöbəsinin IV kurs tələbələrinin təcrübəsinin təşkili və keçirilməsi işinə rəhbər oldum. Dəfələrlə gənc müəllimlərə təlim

texnologiyalarının düzgün seçilməsi, nəticəyönümlü olması ilə bağlı Rabindranat Taqorun “Təhsil, mümkün qədər, gərək insanın yediyi qidaya oxşasın. Əgər yediyiniz qida lap birinci tikəni ağzınıza alan dəqiqədən sizə ləzzətli görünürsə, mədəiniz ağzınızdan da əvvəl oyanıb açılır” fikrini onun özünəməxsus tərzdə şərh etməsinin, müəllimin ilk növbədə şagirdi sevməli, bu sevgidə də sərhədli, pərdəli, bir barmaq da uca olmaqla bağlı öz təcrübəsini bölüşdüyünün şahidi olmuşam. Xüsusi vurğularla müəllimin ən böyük vəzifəsinin Vətənin, Millətin və Dövlətin gələcəyi naminə onu sevən vətəndaşlar tərbiyə etmək və bu işdə əsl müəllim, əsl ziyalı kimi şəxsi nümunə göstərməsinin əsas şərt olduğunu xatırlatdığını dəfələrlə görmüşəm.

Səməndər müəllimin dediklərindən: “ Vətən sevgisi iki cür olur, birisi ailədən, kökdən, nəsildən miras olaraq qanla gəlir, digəri isə Vətənə olan sonsuz sevgi və məhəbbətin şüurlu dərkinin bəhrəsi kimi, ilahi sevgiyə yüksəliş yolunda mükəmməl bir məqam olaraq üzə çıxır. İkincisi daha əzəmətli olur, bizim müqəddəs borcumuz bunu tərbiyə etməkdir.”

Səməndər müəllimə görə məktəb şagirdlərin təkcə təhsil aldıkları, ictimai fəaliyyət göstərdikləri yer deyil, ilk öncə onların əsas ailəsi olmalıdır. İllərin təcrübəsi göstərir ki, şagirdlər məktəbə gələndə təkcə təhsil almaq üçün gəlmirlər. Eyni zamanda özünün, ailəsinin sosial-psixoloji durumu ilə bağlı cavab tapa bilmədikləri bir çox suallara da aydınlıq gətirmək, cavab almaq üçün onları da özləri ilə məktəbə gətirirlər. Onlar bu problemləri hər gün məktəbə daşısalar da, bəzən illərlə cəsarətləri çatıb dillərinə belə gətirə bilmirlər. Vaxtında cavab tapmayan bu suallar illər keçdikcə ağır yükə çevrilərək onları əyir, sıdırır, sonrakı talelərində öz mənfi təsirini göstərir. Bu baxımdan Səməndər müəllimin illərlə qazandırdığı təcrübəsindən, diqqət və qayğıkeş baxışlarından, şair qəlbinin hərərətindən heç bir şagird və ya müəllim yan keçə bilməz. Onun hər kəsin gözlərinə baxıb ürəyindən keçəni oxumaq bacarığı, hər bir şagird və müəllimin iç dünyasının rahatlıq tapmasında bir məlhəmə, işığa çevrilir.

Səməndər müəllim deyir ki, hər bir şagirdi şəxsən tanımaq, yeri gələndə onunla əsl doğması kimi səmimi hal-əhval tutmaq, müəllim qayğısı-nəvazişi göstərmək lazımdır.

Bu gün pedaqogika elminin cavab axtardığı suallardan ən önəmlisi “Müasir müəllim necə olmalıdır?” sualıdır. Bununla bağlı dünyada çoxlu sayda bir-birinə bənzər və fərqli modellər vardır. Təəssüflə qeyd etməliyik ki, müasir müəllimdə görmək istədiyimiz dəyərlərin çoxunun onun fərdi keyfiyyətləri ilə bağlı olduğu üçün bu modellərin heç biri tam tətbiqini tapa bilmir, özünü doğrultmur. Təcrübə göstərir ki, müəllim üçün vacib olan bilik və bacarıqlar sistemi hər zaman həlledici rol oynamır, daha önəmli olanı onun Allah-təalanın bəxş etdiyi fərdi keyfiyyətləridir. Bu baxımdan böyük yaradan öz ruhundan Səməndər müəllimə verdiyi insani gözəllikləri əsirgəməmiş, bol və mükəmməl verərək onu şərəfləndirmişdir.

Səməndər müəllim tərbiyədə çətinliklə başa düşülən, həll olunan bir çox məsələni mahir ustalıqla, anlaşılan bir dildə şərh etmə qabiliyyətinə malikdir. Bu metod təcrübədə sınaqdan çıxmış və ən geniş yayılmış metodlardan birisidir. Burada şagird və müəllim arasında münasibət sünilikdən uzaq olmaqla, daha böyük təsir gücünə malik olan səmimiyyətə çevrilir. Vaxtilə yunan filosofu Platon da tələbələri ilə öz apalarında yaranmış səmimi və təbii münasibətə daha çox üstünlük vermişdir. Onun bu təcrübəsi pedaqogika elmində “Platon məhəbbəti” adı ilə əbədləşmişdir.

Səməndər müəllim bəzi məktəb rəhbərləri kimi, istər uşaqlara, istərsə də müəllimlərə ümumi baxmır, “hamınızı eyni dərəcədə sevirəm” demir, kimi nəyə görə sevdiyini tam dəqiqliklə deməklə, qarşılıqlı münasibətlərin düzgün qurulması və inkişafına aydınlıq gətirir. Səməndər müəllimlə olan söhbətdən sonra istər şagird, istərsə də müəllim özündə yeni bir güc, cəsarət və ideya tapır, yaxşı mənada çevrilib başqa bir adam olur. Bu baxımdan arxada qalan ilin bəhrələri hər yerdə onu – Səməndər müəllimi sevinclə, sevgilərlə qarşılayır, hər kəs “kiçicik bir xatirənin – hadisənin”

onun taleyində həlledici, yadda qalan həyat və ustad dərsi olması barədə öz nağılını kövrəkliklə və minnətdarlıqla özünə danışrlar. Belə anlarda həm öz peşəsi ilə fəxr eyləyən, bir az da kövrələn Səməndər müəllim qürrələnərək yazır:

*“Müəllim şərəfini qoruyub saxlar
Dəniz tək çağlayar, bulaq tək çağlar...
...Ondakı bu eşqə, həvəsə bir bax
Vətənə nur yayan çıraqdır, çıraq...”*

İnsan həyatının mənası onun hansı məqsədə xidmət etməsi ilə müəyyənləşir. Bəli, Vətənə nur yayan bu çırağın – Səməndər müəllimin bircə məqsədi var, şagirdləri həyatda gərəkli və dəyərli insanlar olsunlar. O, hamıya sübut etməyə, öyrətməyə çalışır ki, Vətənin ön sərhədi məktəbdən başlayır, millət və dövlətin mədəniyyət əsgəri olan müəllim ön cərgədə möhkəm dayanmalıdır, məktəb sabahımız olmaqla yanaşı, bu günümüzün də aynasıdır.

Millətin milli mədəni dəyərlərinə və tarixinə varis çıxmağı bacaran rəhbər işçi, ona qismətə olmuş fürsəti lazımınca dəyər verməli, milli ruhun inkişafına yardımçı olan incə mətləbləri daima gündəmdə saxlamağı bacarmalı, onun daşıyıcısı olan ziyalılara qayğı göstərməlidir. Bakı şəhərinin Sabunçu rayon İcra Hakimiyyəti başçısı Adil Vəliyevin bacarıqlı, qabaqcıl, təşəbbüskar və yenilikçi bir rəhbər olması respublikamızda hamıya bəllidir. Bir də onu rəhbər kimi insanlara daha çox sevdiren, hamının duyduğu səviyyədə sadə və səmimi olması ilə yanaşı, çoxundan fərqli olaraq milli ruhun üstün daşıyıcısı, həm də onun təəssübkeşi olmasıdır. Səməndər müəllimin istedadlı və millət sevdalı ziyalı olmasını duyan və buna dəyər verən Adil müəllim, rayonda keçirilən tədbirlərin daha da təbii alınması üçün mütləq ona söz verir... Səməndər müəllim də öz növbəsində ona göstərilən bu etimadı əsl müəllim-ziyalı kimi qəbul edir. Uca dağların ətəkləri belə təpələrin zirvəsindən daha uca göründüyü

kimi, Səməndər müəllimin hər çıxışı, kiçik bir cümləsi də böyük sevgilərin fəlsəfəsinə bürünərək həmişə olduğu kimi, ətirli, dadlı-duzlu, dahiyənə olur. Hamını dövlətimizin inkişafına xidmət göstərməyə və Milli mücahiddə bir bayraq altında birləşməyə səsləyərək, elmi dəyərlərə söykənən işıqlı fikirləri ilə hər kəsin qəlbində bu sevgilərin çiçəklənməsi üçün bir bahar abı-havası yaradır.

Səməndər müəllimin digər müəllimlərdən fərqli bir cəhəti də onun yaradıcı, ruhumuzu oxşayan söz sahibi olmasıdır. Onun Vətən, torpaq, çiçək ətirli hər bir fikri şeirə çevrilərək bahar qızı kimi min bir donda çölə-çəmənə səpələnib, min bir rəngli çiçəklər kimi göz və könülləri oxşar, hər kəsin qəlbinə bayramsayağı sevinc bəxş edir. Onun ürfan əhli müəllim-şairliyinə sübut, yaradıcılığı və əməllərində Allah eşqinə, Vətənə, millətə və Azərbaycan dövlətinə olan ilahi sevgilərinin böyük, söz-söhbətinin isə dillər əzbəri, aşıqların dilində olmasıdır. Bu məqamda maraqlı bir sual meydana çıxır, görən Səməndər müəllimdə haradandır bu güc? Cavab çox gecikmir, öz şeirləri əsl ünvana çevrilib, bu sirrin gizləndiyi məkana aparır:

*Axa-axa durulmuşam,
Qucağında özüm, dağlar.
Çeşmə üstə diz çökmüşəm,
Güc alıbdı dizim, dağlar.*

Güc aldığı torpaqla qürrələnən Səməndər müəllim, “Faxralı tək ağır elim var mənim”, “Od tutub odunda yanı, Faxralı” deyərək onu canından əziz, dil-imanı bilir. Zaman-zaman Türk dünyasının, eləcə də Azərbaycan və Gürcüstan respublikalarının tarix və mədəniyyətinə görkəmli şəxslər bəxş etmiş, Ulu Bor-çalıda ağır bir el hesab olunan Faxralıya oğul məhəbbətini bildirərək onun şərəfinə qoşmalar qoşub, dastanlar yazır:

*Vurğun könlüm pərvanədir başında,
Canımdan da əziz canım, Faxralı.
Həyatım, varlığım, zövqüm, kamalım,
Səcdəgahım, din-imanım Faxralı.*

Göz açıb, ayaq tutub yeridikcə, bu torpağı gəzdikcə, onun hər qarışının tarix, bu torpaqda şərəflə ömür sürənlərlə bağlı xatirələrlə dolu canlı və sirli kitab olduğunu bilən Səməndər müəllim, ona qucaq açan bu yerlərin hər künc-bucağı ilə “anası kimi”, “vətən kimi” bayatı dilində danışır:

*Göy qaya,
Hər yanı gömgöy qaya.
Yağılara dirsəkdi,
El-elata öy, qaya.*

*Qarabulaqdı,
Dərdə çara bulaqdı.
Gözəllərə seyrangah,
İgidlərə oylaqdı.*

*Kəmər qaya,
Buludu əmər qaya.
Mehribandı insana,
Söz desən, dinər qaya.*

*Boz qılıcdı,
Əhdinə düz qılıcdı.
Nakəsə bu torpağın,
Hər sözü bir qılıncdı.*

Hər bir qələm əhlinin yaşam fəlsəfəsini özündə əks etdirən dəhiyanə poetik fikirləri vardır. Məsələn, xalq şairi Məmməd

Araz: “Bir xatirəm köçəcəkmimi xatirələrə? Min xatirə köçəcəkdir mənimlə, əfsus!” Və ya xalq şairi Z.Yaqub: “Ölərəmmi, mənə duysan mən kimi, bir ömür də bərc alaram fəlkədən!” deyərək bu həyatla bağlı istəklərini bildirmişlər. Milli ədəbiyyatımızın həm dərin bilicisi, həm də onun vurğunu və təbliğatçısı olan Səməndər müəllim də ustadları kimi bu məsələyə: “Səməndər, dünyanın nuru insandır, mən insan ömrünü bahar itirəm” deyərək dünyanın bir çox ədibləri-romantikləri kimi, insan ömrünü həmişə bahar görmək istəyir. Bu dahiyənə arzular, fikirlər onun iç dünyasının, həyat eşqinin nə qədər gözəl, möhtəşəm və humanist olmasına bir işarədir.

Sokrat söyləyir ki, poeziya sirdir, ovsundur, hər kəsə qəlbini açmır. Qəlbini Səməndər müəllimə geniş açan bu sirli, ovsunlu poeziya dünyasını nə gəzməklə doymaq olur, nə də onun ovsunundan qurtulmaq. Nəfəsini dərib sakitcə qərar qəbul etmək istəyirsən, görəndə kimdir bu Səməndər? Fikirləşincə xəyal-fikir dünyası ağışuna alıb mənə özümdən qoparır, fikirlərim dünyanı dolaşır, bir-birinə qarışır... Heç nə fikirləşə bilmirəm, sükut hökm edir... Yuxuda doğma bir səs, nurlu bir sima dadıma çatır... Hər ikimizin könül sultanı, Azərbaycanın Xalq şairi Zəlimxan Yaqub: “Təhsilimizin, maarifimizin, seirimizin, sazımızın, sözümüzün səməndəri, pərvanəsi qardaşım.”

Həmzə VƏLİMƏMMƏDOV
Əməkdar jurnalist.

QIRX İLİN DOSTUYUQ

***Şair-publisist Səməndər
Məmmədova məktub***

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi – sadıq dostu, dəyərli ziyalını, istedadlı şair-publisisti anadan olmağınızın 65 illiyi münasibətilə səmimi qəlbənizə təbrik edir, əlinizi ehtiramla sıxıram.

Bizim dostluğumuzdan 40 ildən artıq vaxt keçir. 1978-ci ilin isti avqust günlərini xatırlayıram. Siz Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsini yenidən bitirmişdiniz. Təyinatınız bizim rayona verilmişdi. Onda mən “Bolluq uğrunda” qəzetinin redaktoru vəzifəsində işləyirdim. Jurnalist dostum Məmməd Məmmədovun məsləhəti ilə yanıma gəldiniz, görüşüb tanış olduq. Vistən kənd orta məktəbində işləməyinizi məsləhət gördüm, bu barədə təhsil şöbəsinin müdürindən xahiş elədim. Ertəsi gün xeyir-dua verib iş yerinə yola saldım. Beləliklə, aramızda isti münasibət yarandı.

Bir il keçdi. Universitetdə tanış olduğunuz Şahpəri xanım təhsilini başa vurdu. Ailə həyatı qurdunuz. Vistən məktəbi daha bir filoloqa qapılarını açdı.

Rayonumuzda işlədiyiniz illərdə pedaqoji fəaliyyətiniz və bədii yaradıcılığınız diqqət mərkəzindəydi. Yaxşı yadımdadır, böyük ədib C.Cabbarlının 80 illiyi yaxınlaşırdı. Sizi redaksiyaya dəvət edib yubiley materialını yazmağı tapşırıdım. Sanballı bir yazını dərc etdik. Oxucular tərəfindən bəyənilirdi. Sonra şeirləriniz və publisist yazılarınız qəzetin səhifələrində yer aldı. Bu gün də yaradıcılığınıza sevinən tələbkar oxucularınızdan biriyəm.

Bakıda çalışdığınız illərdə lərikli dostlarınızı unutmadınız. Bizim diyara gələndə onlara baş çəkib yada salırsınız. Sizi Vistən kəndində etibarlı dost kimi sevirlər. Dərs dediyiniz şagirdlərin xoş sorağı eşidilir. Onlar vətənin sədaqətli övladlarıdır.

Aramızdakı səmimiyyət mənə sizə çox yaxın insanlarla – professor Şamil Qurbanovla, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubla, Bakı şəhər Təhsil İdarəsinin məsul işçisi Vahid Qurbanovla dostlaşdırdı. Heyif ki, Şamil müəllimlə Zəlimxan Yaqub aramızdan tez getdi. İndi onların yeri görünür.

Səməndər müəllim, yaradıcılığınızı diqqətlə izləyirəm. Şəxsi kitabxanamın rəflərində “Ümid qapısı”, “Nur çiləyənlər”, “İşıq ömrü yaşadı”, “El sevəni aləm sevər”, “Faxralılar” əsərləriniz qoyulub. Övladlarım oxuyublar, növbə nəvələrimə çatıb. Onlar fəxr edirlər ki, babalarının sizin tək yazıb-yaradan dostu var.

Yaradıcılığınız, pedaqoji fəaliyyətiniz yetərinə qiymətləndirilib. “Qızıl qələm” və “Araz” media mükafatlarına, “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanına layiq görülmüsünüz.

Əziz dost, sizi bir daha 65 illik yubileyiniz münasibətilə təbrik edir, sağlam ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

8 fevral 2019-cu il.

Vahid ASLAN

TƏHSİLİN VƏ SÖZÜN İŞİĞINDA YAŞAYAN İNSAN

İlk tanışlıq

Bu yazıda haqqında söhbət açacağım Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovla ilk tanışlığım təxminən 9 il bundan öncəyə təsadüf edir. “Müəllim sözü” qəzeti redaksiyası yenidən işə başlamışdı və bu qəzetin əsas hədəflərindən biri ölkə təhsilinin inkişafında müstəsna xidmətləri olan maarifçi ziyalıların təbliği idi. Bir mətbu orqan olaraq təhsilimizdəki uğurlardan və problemlərdən söhbət açmalı, keçdiyi şərəfli ömür yolu müasir gəncliyə nümunə olan ziyalılarımızın unudulmaması üçün haqlarında dövrü olaraq maraqlı yazılar dərc etməli idik.

Elə bu məqsədlə də ziyalı axtarışına çıxmışdım ki... professor, dəyərli alim və ziyalı Əli Hüseynovun məsləhəti ilə gəlib Səməndər Eyvaz oğlunu tapdım! Hazırda bu yazını yazdığım anlarda Tanrıma şükürlər edirəm ki, nə yaxşı belə bir gözəl ürək sahibi, təhsil fədaisi və BÖYÜK SÖZ adamı ilə tanış oldum!

Düzünü desəm, qəzetimizin hər yeni sayı çapa hazırlanarkən redaksiyamıza daxil olan yazılar arasında ilk olaraq gözlərim Səməndər müəllimin yazısını axtarıb. Etiraf etməliyəm ki, bu gün “Müəllim sözü” qəzetinin yaşaması və özünə sanballı oxucu kütləsi qazanmasında Səməndər Məmmədov imzasının ayrıca payı vardır. Bir başqa tərəfdən isə, sözü ilə əməlləri üst-üstə düşən bir təhsil adamının hər zaman qəzetimizin səhifələrində görünməsi də xeyrimizə işləyib. Əslində biz “Müəllim sözü” qəzetini təsis edərkən Xalq şairi Nəriman Həsənzadənin təklifi ilə

qəzetin başlıq yerinə ziyalılığın simvolu olaraq Mir Cəlalin Şəklini qoyduq və qərara aldığımız ki, ziyalı ünvanına şərəf gətirənlərin qəzetinə çevrilə bilər. Bu baxımdan da Mir Cəlalin yetirməsi, tələbəsi olan Səməndər Məmmədovun bir təhsil və qələm adamı olaraq qarşımıza çıxması xoş bir zərurət idi...

Təhsil adamı

Yüz illərin sınağından çıxmış danılmaz bir həqiqət vardır: Təhsil dövlətin və millətin onurğa sütunudur! Ona görə də bu sütunun sağlam və möhkəm olması öncə təhsil sektorunda çalışan insanların fəaliyyətindən və cəmiyyətdəki nüfuzundan çox asılıdır. Təbii ki, dövlət də təhsil sahəsinə, bu sahədə çalışanlara xüsusi diqqət və qayğı ilə yanaşmalıdır. Şükürlər olsun ki, bu gün müstəqil, azad və günü-gündən gözələşən ölkəmiz var. Müstəqil təhsil siyasətimiz, təhsildə qazanılan uğurlarımız var. Və bu uğurların qazanılmasında yorulmadan gecəsini gündüzünə qatıb çalışan təhsil adamlarımız var. Belə təhsil adamlarından biri də heç şübhəsiz ki, Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovdur! Bu işıqlı təhsil adamı haqqında yazmaq, ünvanına xoş sözlər söyləmək çoxlarının arzusudur. Amma şəxsən mənim üçün necə yazmaq, qısaca bir yazıda onun böyük şəxsiyyətinin və çoxşaxəli fəaliyyətinin aydın, dəqiq konturlarla cızılmış portretini canlandırmaq olduqca məsuliyyətli bir işdir. Bu üzdən də bir ziyalı haqqında bəhs edəcəyim bütöv bir yazını xırda başlıqlara ayırmağa qərara aldım.

Səməndər müəllim haqqında ola bilsin ki, ən dəqiq və məzmunlu yazını kimsə nə vaxtsa yazı biləcək. Lakin hələlik deyə bilərəm ki, bu universal bilik səviyyəsinə, çeşidli intellektə malik olan adamı ən gözəl təqdim edən onun özünün fəaliyyəti və özünəməxsus qələmidir! Bu üzdən də gəlin onun tərcümeyi-halı ilə bir daha tanış olaq:

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci ildə Faxralı kənd orta məktəbini bitirib. 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib. Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb. Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə Səməndər Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 saylı tam orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub və hazırda da bu vəzifədə çalışır...

Müxtəlif vaxtlarda ayrı-ayrı nominasiyalarda (rayon təhsil şöbəsi, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsi, KİV-lərlə) bağlı 50-yə qədər diplom və fəxri fərmanlara layiq görülmüş, bir elmi-tədqiqat layihəsi üzrə Ulu Öndərə həsr olunmuş “Kremlə Sancılmış Türk bayrağı” yazısına görə respublikada 1-ci yerə çıxmışdır.

Azərbaycan Yazımılarının XI, XII, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub.

Səmərelili pədaqoji fəaliyyətinə görə “İlin ən yaxşı məktəb dirketoru” adına layiq görölüb.

Səməndər Məmmədov həm də çalışdığı, işlədiyi Bakı şəhərindəki Sabunçu rayonunun ictimai həyatında yaxından iştirak edir. Rayonun elə bir tədbiri olmur ki, Səməndər müəllim ora dəvət almasın və çox vaxt da öz gözəl, yaddaqalan çıxışı ilə görüş iştirakçılarını yaxşı mənada təəccübləndirməsin. Onu həm işlədiyi kollektivdə, həm də rayonda tanıyanlar böyük ürək sahibi kimi tanıyırlar. Elə Sabunçu rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı cənab Adil Vəliyev də Səməndər Məmmədova bir ziyalı, bir pədaqoq, bir məktəb rəhbəri kimi hörmətlə yanaşır. Dəfələrlə rayon İcra Hakimiyyətinin Fəxri Fərmanına layiq görölüb.

Böyük söz adamı

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, Səməndər müəllimin özünəməxsus yazı üslubu, qələm təcrübəsi var. Yazılarındakı dil şirinliyi və üslub gözəlliyi yalnız onun filoloq olması ilə deyil, həm də istedadının gücü ilə bağlıdır. O, artıq böyük söz adamıdır və bu statusu müxtəlif janrlarda qələmə aldığı neçə-neçə yazısında sübut edib. İstər şeirlərində, istərsə də publisist yazılarında onun ustalığı dərhal oxucusunun diqqətini cəlb edir. Mənim diqqətimi cəlb edən cəhətlərdən biri də müəllimlərini heç zaman unutmaması, boya-başa çatdığı Faxralı elinin yetirmələrini portret yazıları ilə ədəbiyyat tarixinə həkk etməsidir.

İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Gürcüstan” qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov iyirmidən çox kitabın müəllifidir. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Faxralı”, “Faxralı tək ağır elim var mənə”, “Payız çiçəyi”, “Çoşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Nur

çiləyənlər”, “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə), “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə), “Ağır elsən , Borçalıda adın var” (3 cildə), “İşıq ömrü yaşadı” və “El sevəni aləm sevər” kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanmışdır.

Musa Nəbioğlunun 2009-cu ildə işıq üzü görmüş “Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” monoqrafiyası Səməndər Məmmədova həsr olunmuşdur.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür.

“Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən”, “Ziyalı” fəxri media və “Araz”, “H.Zərdabi” ali ədəbi mükafatları laureatı, “Qabaqcıl təhsil işçisi”dir.

2017-ci ildə səmərli ədəbi fəaliyyətinə görə Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

Onu da qeyd etməyi özümə borc bilirəm ki, müxtəlif vaxtlarda qəzetimizin səhifələrində yer alan “Kremlə sancılmış türk bayrağı” (Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr edilib), “Müəllimlər müəllimi” (tanınmış yazıçı və maarifçi Mir Cəlala həsr edilib), “Aləm bilir möcüzədir Zəlimxan” və “Böyük söz fatehi” (hər iki yazı Xalq şairi Zəlimxan Yaquba həsr edilib), “İnsan alim olmaq böyük zirvədir” (tanınmış alim Əzizxan Tanrıverdiyeva həsr edilib), “Elmin yollarında ağaran saçlar” (tanınmış alim Şamil Qurbanova həsr edilib), “Həqiqət carçısı” (tanınmış həkim Vaqif Qarayeva həsr edilib), “Saleh əməlli ağsaqqal” (tanınmış ziyalı Məhəbbət Qarabağlıya həsr edilib) və s. yazıları sözün həqiqi mənasında bir ədəbi məhsul olaraq nümunə sayıla bilən yazılardandır.

“Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi” medalı

Qəzetimizin 2018-ci il may nömrəsində belə bir yazı dərc olunmuşdu: “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və təhsil”. Bu yazının əsas özəlliyi onda idi ki, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründəki təhsil siyasəti və bütövlükdə təhsilin vəziyyəti zərgər dəqiqliyi ilə təhlil edilmiş, informasiya tarixi baxımından gərəkli faktlar əksini tapmış, ümumiyyətlə, Azərbaycan Respublikasının 100 il bundan qabaqkı təhsil mənzərəsi gözlərimiz önündə olduğu kimi canlandırılmışdı. Şəxsən mən bu məqaləni öyrənmək baxımından acgözcəsinə oxudum və dərhal müəllifə zəng edib belə qiymətli yazının məhz bizim redaksiyaya göndərildiyi üçün dönə-dönə təşəkkür etdim. Həmin məqalənin müəllifi də şübhəsiz ki, Səməndər Məmmədov idi!

Bu günlərdə isə aldığım xoş bir xəbər ürəyimə yağ kimi yayıldı: Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov prezident İlham Əliyevin 27 may 2019-cu il 1205 nömrəli sərəncamı ilə “Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi” medalı ilə təltif edilib. Həmin medalı ona rayon icra hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev təqdim edib. Təbii ki, bu mükafat heç də asanlıqla əldə edilməyib. Bu, Səməndər Məmmədovun uzun illər Sabunçu rayonunun ictimai həyatında fəal iştirak etməsi, qabaqcıl təhsil işçisi və bacarıqlı direktor olması ilə bağlıdır.

Bir də ən azından “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti və təhsil” adlı aktual və məzmunlu məqalənin müəllifi kimi də Səməndər müəllim bu ali mükafata layiq idi. Elə bu üzdən də Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovu belə bir ali mükafata layiq bildiyi üçün qəzetimizin yaradıcı komandası adından prezident İlham Əliyev cənablarına sonsuz təşəkkürümüzü bildirir, ona gələcək işlərində yeni-yeni uğurlar və can sağlığı arzulayıyırıq!

Səməndər Məmmədova ünvanlanmış ürək sözləri

Bu yazını yazdığım anlarda masamın üstündə bir kitab qərara tutub: “Faxralılar və tarix yaradanlar” kitabı. Bu kitabı vərəqlədikcə Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov haqqında bir çox dəyərli qələm adamlarının tanınmış ziyalıların ürək sözlərinə rast gəlirəm. Bu səmimiyyət dolu sözləri oxuduqca Azərbaycanımın Səməndər Məmmədov kimi təhsil adamı, qələm adamı olduğu üçün qürur hissi yaşayıram.

Belə ürək sözlərindən bir neçəsini oxucularımızın nəzərinə çatdırıram:

Xalq şairi Zəlimxan Yaqub: “Səməndər Zəlimxanın gözən kitabxanasıdır. Mən bununla fəxr edirəm. Belə adamların olması cəmiyyətin, xalqın, insanlığın xeyrinədir. İki adamın arasında bir balaca soyuqluq olanda məhz belə adamlara üz tutursan ki, gəl bunları bir yola gətir. Səməndər ağsaqqaldı, ağır oturub batman gələndi, öz yerini biləndi. Ona görə də hər yerdə onun adı çox yüksək səviyyədə çəkilir.

Yalandan heç vaxt ad olmaz, yalandan şöhrət olmaz. Varsa, deməli onun kökündə halallıq, halal zəhmət durur, yuxusuz gecələr və ziyalı mədəniyyəti durur. Mən qardaşımı bağrıma basıb öpürəm, həmişə adı uca olsun, əşqi sönməz olsun, Zəlimxan kimi dostları da heç vaxt onun ətrafından əksilməsin”.

Professor Şamil Qurbanov: “Zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, o cümlədən, aşiq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdçilik, çağdaş şeirimizin şöhrətinə sədaqət Səməndər Məmmədovu fərqləndirən xüsusiyyətdir”.

Professor Əli Hüseynov: “O, sözün həqiqi mənasında istedadlı müəllim, tədqiqatçı-pedaqoqdur. Öz əsərlərində gənc nəslin təlim-tərbiyə məsələlərinə, ölkədə təhsilin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir. Məhz bunun nəticəsidir ki, rəhbərlik etdiyi 271 saylı tam orta məktəb təkcə Bakı şəhərində yox,

bütövlükdə respublikamızda böyük şöhrət qazanmışdır. Bu məktəbin şagirdləri hər il respublika fənn olimpiadalarında uğurlu çıxış edərək mükafata layiq yerlər tutulur.

Onu tanımaq üçün yol yoldaşı, iş yoldaşı, həmkar olmaq lazımdır.

Bu gün heç bilmirəm Səməndər müəllimə necə müraciət edim: müəllim, şair, publisist, jurnalist... Mənim dünənki şagirdim bu gün hamı tərəfindən tanınan, sevilən şəxsiyyətdir”.

Azərbaycan Respublikası Mətbuat Şurasının sədri, Millət vəkili Əflatun Amaşov: “Səməndər müəllim yaradıcı insandır və doğma yurda məhəbbət onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Borçalıda – Faxralıda keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairlərinin, aşıqların yaradıcılıq nümunələri məhz onun axtarışları sayəsində üzə çıxarılaraq nəşr olunmuşdur.

Bir publisist kimi, Səməndər müəllim yaradıcılığında xüsusilə qeyd edilməli bir cəhəti vurğulamaq istəyirəm. Belə ki, o Azərbaycanın, Borçalının və təbii ki, doğma Faxralının tanınmış ziyalıları, görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri haqqında oçerklər yazır, onları geniş ictimaiyyətə daha yaxından təqdim edir.

Müəllim kimi də fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. İxtisasını dərinlən bilən, peşəsinə bağlı, vicdanlı müəllimdir. Neçə ildir ki, məktəb direktoru kimi səmərəli fəaliyyət göstərir. Məktəbsünaslığa, təlim-tərbiyə məsələlərinə, məktəb-valideyn, şagird-müəllim münasibətlərinə dair maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir, zəngin pedaqoji təcrübəsinə söykənərək təklif və mülahizələrini irəli sürür. 2007-ci ildə çapdan çıxmış “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı bu baxımdan xüsusilə qeyd edilməlidir.

Mən Səməndər müəllimin öz zəhməti, çalışqanlığı hesabına əldə etdiyi uğurlarına sevinirəm”.

DOST SEVİNCİ

... Dünyada yaxşı dostlar nə qədər çox olsa, onların işığı, onların nuru ətrafındakıların da üstünə düşər. Çünki yaxşı dostlar, yaxşı insanlar, yaxşı adamlar həmişə haqqın, ədalətin, işığın yanında olublar. Onların bir kəlməsi, bir sözü bəzən çətin vəziyyətdə olan insanın qəlbində yaşamaq eşqini daha da gücləndirir. Belə dostlar yəqin ki, hamının əhatəsində var...

Mənim də uzun illər, daha doğrusu, 30 il qonşuluq və dostluq elədiyim çox böyük ziyalı, gözəl insan, hamıya öz sevgisini və istəyini paylayan bir dostum var – Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov! İnanın, onu tanıyanlar həmişə bu böyük ziyalının etibarından, sadəliyindən və səmimiyyətindən ağızdolusu danışrlar. Qonşuluqda elə bir adam olmayıb ki, onun çətin günündə Səməndər müəllim yaxasını çəkib kənarda dursun. Xeyirdə, şərdə biz həmişə onu caamatın içərisində görmüşük. Özü də camaata elə yaxşılıqlar edər ki, onu heç vaxt dilinə gətirməz. Mənim də ən ağır günümdə, ən çətin anımda yanımda olub. İstər xəstələndə, istərsə də övladımın sıxıntısı olanda xəbərim olmadan mənəvi və maddi dəstək verib. Yəni o, dostluqda, qonşuluqda və yoldaşlıqda elədiyi yaxşılıq müqabilində heç bir təmənna güdməyən böyük bir ziyalıdır.

Səməndər Məmmədov sözün həqiqi mənasında böyük pedaqoq, böyük ziyalı, böyük insandır. Ömrünün 40 ildən çoxunu təhsil sisteminə həsr edib. Və ömürdən ötən günlər üçün heç vaxt təəssüflənməyib. Əksinə, qürur duyub ki, arxada qalan illəri çox mənalı keçib, ömrünü və gününü Azərbaycan təhsilinə xərcləyib. Zarafat deyil, uzun illərdir ki, o, Sabunçu rayonundakı 271 nömrəli tam orta məktəbə rəhbərlik edir. Bu kollektivə gələn gündən məktəb hər il təhsildə çox böyük uğurlara imza atıb. Bu gün Səməndər müəllimin dərs dediyi yüzlərlə məzun ali təhsil

alaraq respublikamızda məsul vəzifələrdə çalışır. Və Səməndər müəllim də onlarla fəxr edir, qürur duyur.

Bu böyük ziyalı təkcə pedaqoji fəaliyyətlə, müəllimliklə, direktorluqla kifayətlənməyib. O, çox istedadlı və savadlı bir şair, bir publisist, bir yazardır. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüdür, Prezident təqaüdçüsüdür. Səməndər müəllimin böyük uğurları "Qızıl qələm", "Abdulla Şaiq" və "Araz" ali ədəbi və "Qabaqcıl təhsil işçisi" mükafatları ilə qiymətləndirilib.

Onun indiyədək "Faxralı", "Bir durna ayrıldı öz qatarından", "Payız çiçəyi", "Ümid qapısı", "Coşqun çay kimi", "Bir gəncin taleyi alt-üst olursa", "Faxralı tək ağır elim var mənim", "Nur çiləyənlər", "Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək" (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə), "Pedaqoji düşüncələr" (Şahpəri Hüseyn qızı ilə birlikdə), üçcildlik "Ağır elsən, Borçalıda adın var", "El sevəni, aləm sevər" kitabının dörd cildi, "İşıq ömrü yaşadı..." və "Faxralılar" kitabları işıq üzü görüb. Və bu kitabların hər birinə böyük oxucu kütləsi tərəfindən sevgiylə yanaşılıb.

İstedadlı yazarın çox gözəl bir publisist yazısı – "Kremlə sancılmış türk bayrağı" Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr edilib. Bu publisist yazı respublika müsabiqəsində birinci yerə çıxıb və mükafata layiq görülüb. Ümumiyyətlə, Səməndər Məmmədov hansı mövzuda yazı qələmə alıbsa, onun hamısı öz orijinallığı, səmimiyyəti, dil və üslubu ilə seçilib. Bu mənada onun "Müəllimlər müəllimi", "Aləm bilir, möcüzədir Zəlimxan", "Böyük söz fatehi" və digər yazıları sözün həqiqi mənasında sənət nümunəsi sayıla bilər.

Təsədüfi deyil ki, xalq şairi Zəlimxan Yaqub Səməndər Məmmədov haqqında çox unikal bir fikir səsləndirib. O deyib ki, Səməndər Məmmədov dolu adamdır və Zəlimxanın gözən kitabxanasıdır. Bu sözdə çox böyük həqiqət var. Çox yox, cəmi 10-15 dəqiqə söhbət etmək bəs eləyir ki, Səməndər Məmmədovun söz dünyasının, bal dünyasının dadını hiss edəsən. Çünki bu 10-15 dəqiqədə sənənlə elə şirin söhbət edəcək ki, vaxtın necə gəlib getdiyini hiss etməyəcəksən. Hiss elədiyin o

olacaq ki, söz dünyasına düşmüşsən, bal kimi hikmətli, düzlu, məzəli, yumorlu söhbətlər eşidirsən, onun sözünün, söhbətinin ətrini hiss edirsən, rənglərin içərisində ruhun və qəlbin sakitləşir, dərdədən, qəmdən uzaq olmusan və şirin bir nağıllar aləmindəsən...

Bu cür ziyalılar tək özləri üçün deyil, el-obası üçün qənimət adamdırlar. Mən də Füzulini, Bəhmənlini çox istəyirəm. Hər ay da olmasa, iki aydan bir ata yurduna gedirəm. Amma Səməndər Məmmədov məndən də qat-qat çox Borçalını, böyüyüb boya-başa çatdığı Faxralını sevir. Bu yurdla bağlı neçə-neçə kitablar ərsəyə gətirib. Sevgisini, məhəbbətini yazıya, kitaba çevirməyi bacarıb. Bir az vaxtı olan kimi Borçalıya üz tutur, Faxralıya baş çəkir. Oranın ətrini, havasını ciyərinə çəkib Bakıya qayıdır. Qayıdanda görürəm ki, rəngi, ruhu təzələnib. O dəqiqə bilirəm ki, vətəndən qayıdıb...

Səməndər Məmmədov həm də çalışdığı, işlədiyi Bakı şəhərindəki Sabunçu rayonunun ictimai həyatında yaxından iştirak edir. Rayonun elə bir tədbiri olmur ki, Səməndər müəllim ora dəvət almasın və çox vaxt da öz gözəl, yaddaqalan çıxışı ilə görüş iştirakçılarını təəccübləndirməsin. Onu həm işlədiyi kollektivdə, həm də rayonda tanıyanlar böyük ürək sahibi kimi xatırlayır. Daha doğrusu, bu böyük ziyalını çox istəyirlər. Elə Sabunçu rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı cənab Adil Vəliyev də Səməndər Məmmədova bir ziyalı, bir pedaqoq, bir məktəb rəhbəri kimi hörmətlə yanaşır. Dəfələrlə rayon İcra Hakimiyyətinin “Fəxri Fərman”ına layiq görülüb.

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov prezident İlham Əliyevin 27 may 2019-cu il 1205 nömrəli sərəncamı ilə "Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi" medalı ilə təltif edilib. Həmin medalı ona rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev təqdim edib. Təbii ki, bu mükafat heç də asanlıqla əldə edilməyib. Bu, Səməndər Məmmədovun uzun illər Sabunçu rayonunun ictimai həyatında fəal iştirak etməsi, qabaqcıl təhsil işçisi və bacarıqlı direktor olması ilə bağlıdır.

O, bu mükafata görə, öncə cənab prezident İlham Əliyevə öz təşəkkürünü bildirdi. Bizimlə söhbətində Səməndər müəllim dedi ki, prezident İlham Əliyev dəfələrlə bizim rayonda olmuş, sosial obyektlərin və təhsil müəssisələrinin açılışında iştirak etmişdir. Bu onu göstərir ki, cənab prezident insanlara və təhsilə çox böyük qayğı göstərir. Elə mənim rəhbərlik etdiyim məktəb də böyük qayğının nəticəsində əsaslı təmir edilərək şagird və müəllimlərin istifadəsinə verilib. O cümlədən rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Adil Vəliyev də məktəbimizə və bizə diqqət göstərib. Dəfələrlə kollektivimizə baş çəkib, bizim problemlərimizlə maraqlanıb. Təbii ki, bütün məsələlər də qısa zaman kəsiyində öz həllini tapıb.

Dost sevinci gözəl olur. Mən də uzun illər qonşuluq və dostluq elədiyim böyük ziyalı, böyük pedaqoq, böyük insan Səməndər Məmmədovu "Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi" medalı alması münasibətilə təbrik edir, ona cansağlığı arzulayır və uzun ömür diləyirəm. Deyirəm ki, Səməndər müəllim, sənin əməlinə və ürəyinə görə, mükafatını bundan sonra da qoy Allah versin. Çünki Allahın verdiyi mükafat insan üçün çox dəyərli və çox qiymətlidir. Səməndər müəllim bu mükafatlara layiq ziyalıdır. O, bu ucalığa qalxdıqca daha da sadələşir, daha da böyük görünür. Həmişə ucalıqda olasan, qardaş!..

ÖZ YUBİLEYİNƏ QİYMƏTLİ TÖHFƏ

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovun adı oxuculara yaxşı tanışdır. 15-dən çox dəyərli kitabın müəllifi olan gözəl publisist, urvatlı söz adamı, Xalq şairi Zəlimxan Yaqubun dediyi kimi, “bir insan kimi ürəyi böyük, sinəsi geniş, başdan-başa nur, işıq, şəiriyət, poeziya” olan, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü Səməndər Məmmədovun 2017-ci ildə Bakıda “Elm və təhsil” nəşriyyatında nəfis şəkildə işıq üzü görmüş 43,5 çap vərəqi həcmində olan “Faxralılar” kitabının davamı olan ikinci cild də işıq üzü görüb.

Bu qayım-qədim elin səsi-sorağı onun qeyrətli oğullarının sayəsində çoxdan sərhədləri aşıb, onu sevənlərin qəlbində işıqlı arzuya çevrilib. Bunu hiss edən həssas qələm sahibi Səməndər müəllim öz elinin şöhrətini ucaldan övladları ilə hamını tanış etmək üçün sevinclə qələmə sarılır və Faxralı haqqında daim zirvədə dayanacaq bir abidə yaradır.

“Faxralılar və tarix yaşadanlar” adlanan ikinci cildə Səməndər Məmmədovun Azərbaycanın görkəmli ictimai-siyasi xadimləri, tanınmış elm və sənət adamları ilə yanaşı, Gürcüstan əsilli ziyalılar haqqında oçerkləri və müxtəlif mövzularda yazdığı publisistik yazıları yeri alıb. Oxucular eyni zamanda bu günlərdə 65 yaşı tamam olmuş Səməndər müəllimin özü haqqında tanınmış elm və sənət adamlarının, təhsil işçilərinin söylədikləri dəyərli fikirlərlə də tanış ola biləcəklər.

“Gürcüstan” qəzetinin cəfakeş kollektivi də fürsətdən istifadə edərək tanınmış publisisti, yurdcul eloğlumuzu yubileyi münasibətlə ürəkdən təbrik edir, möhkəm cansağlığı və yaradıcılıq uğurları arzulayır!

Qeyd edək ki, kitabı nəşrə hazırlayan Səməndər müəllimin əvvəl işıq üzü görmüş kitablarının əksəriyyətinin redaktoru olmuş həmyerlimiz, Azərbaycanın Əməkdar mədəniyyət işçisi Musa Nəbioğludur.

“Gürcüstan” qəzeti, 8 mart 2019-cu il.

Azərbaycan Respublikası
Bakı şəhəri Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyəti
başçısı

AZ1132, Bakı şəh., Bakıxanov qəs., M.Fətəliyev küç., 56 Tel: 428-23-00; mail@sabunchu-ih.gov.az

№ 5/55

« 19 » sentyabr 201 7 il

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Naziri

cənab Mikayıl Cabbarova

Hörmətli Mikayıl müəllim,

Nəzərinizə çatdırmaq istəyirəm ki, Bakıxanov qəsəbəsində yerləşən 271 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov artıq 15 ildən artıqdır ki, bu məktəbin direktoru kimi fəaliyyət göstərir.

Bakı Dövlət Universitetini bitirib Lerik rayonunda əmək fəaliyyətinə başlayan Səməndər Məmmədov artıq 40 ilə yaxındır ki, pedaqoji fəaliyyətlə məşğuldur. Bu müddət ərzində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalıqə malik bir müəllim kimi tanıdan S.Məmmədov səmimiyyəti və təvazökarlığı ilə yanaşı, eyni zamanda tələbkarlığı və vəzifə borcuna məsuliyyətlə yanaşması ilə də məktəbin pedaqoji kollektivi, şagirdlər və valideynlər arasında böyük hörmət və nüfuz qazanıb. Rəhbərlik etdiyi məktəbin məzunları hər il respublika fənn olimpiadalarında və müxtəlif yarışlarda uğurla iştirak edərək layiqli yerlər qazanır, qəbul imtahanında yüksək bal toplayaraq müxtəlif ali təhsil ocaqlarına daxil olurlar.

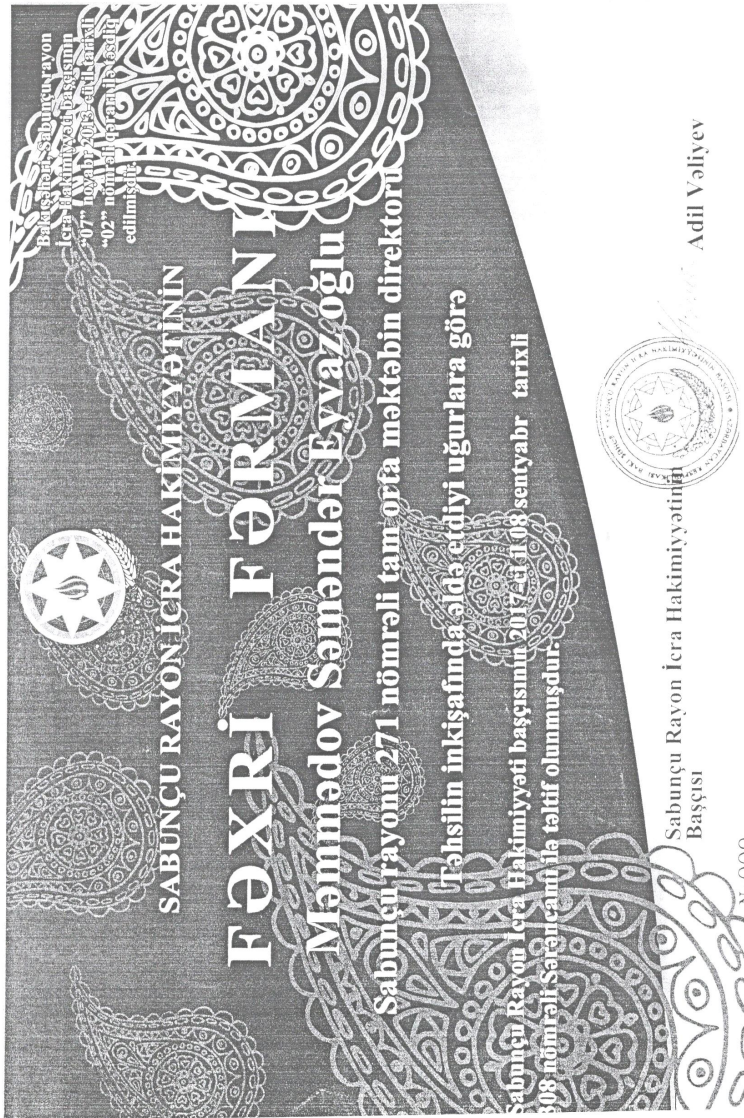
S.Məmmədov Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvüdür və bu nüfuzlu təşkilatın təmsilçisidir. Rayonun ictimai-siyasi və mədəni həyatında yaxından iştirak edir.

S.Məmmədov yaradıcı müəllimdir. Belə ki, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvüdür. O, Azərbaycan Yazıçılarının XI, Azərbaycan müəllimlərinin isə XII qurultayının nümayəndəsi olub. “Qabaqcıl təhsil işçisi”, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatlarının laureatıdır.

Yuxarıda qeyd olunanları və 40 illik pedaqoji fəaliyyətlə məşğul olmasını nəzərə alaraq 271 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədovun “Əməkdar müəllim” fəxri adı ilə təltif olunması məsələsinə dəstək verməyinizi Sizdən xahiş edirəm.

Hörmətlə,

Adil Vəliyev

YUBİLEY TƏBRİKLƏRİ

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi – istedadlı şair və tədqiqatçıını 60 yaşınızın tamam olması münasibətilə təbrik edirik. █

Siz ötən əsrin 80-ci illərindən ədəbiyyata gəlmiş dəst-xətti, yazı üslubu, deyim tərzilə seçilən qələm sahiblərinəsiniz. Çoxsaylı qəzet və jurnallarda dərc edilən silsilə şeirləriniz, elmi məqalələriniz, bədii-publisistik yazılarınız ədəbi ictimaiyyət tərəfindən maraqla qarşılanmışdır. Sizin mövzu dairəniz çoxşaxəli və rəngarəngdir. Lirik şeirlərinizdə olduğu kimi, tədqiqat səpkili əsərlərinizdə də insanın mənəvi-əxlaqi cəhətdən saflaşması məsələlərinə, müstəqillik ideyalarına üstünlük verirsiniz. “Bir durna ayrıldı öz qatarından” (müştərək), “Faxralı tək ağır elim var mənim”, “Payız çiçəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Nur çiləyənlər”, “Ağır əlsən, Borçalıda adın var”, “İşıq ömrü yaşadı”, “El sevəni aləm sevər” və s. kitabların müəllifi, toplayanı və tərtibçisisiniz. Yaradıcılıq axtarışlarınızın uğurlu nəticələnməsinin əsas səbəbi zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, klassik poeziya ənənələrinə dərinləndən bələd olmanızdır. “Vətən” media medalı, “Qızıl qələm”, “Araz” Ali ədəbi mükafatlarının laureatısınız, “Qabaqcıl təhsil işçisi”siniz, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görülmüsünüz.

1978-ci ildə Bakı Dövlət Universitetini bitirib təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlamısınız. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətinizi davam etdirmisiniz. 1987-ci ildə həmin məktəbin direktoru təyin edilmisiniz. 2002-ci ildən Sabunçu rayonundakı 271 sayılı orta məktəbin direktorusunuz.

Hörmətli Səməndər müəllim!

Sizi bir daha yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edir, sizə uzun ömür, cansağlığı, yaradıcılıq uğurları arzulayıraq.

AZƏRBAYCAN YAZIÇILAR BİRLİYİ

HÖRMƏTLİ SƏMƏNDƏR MÜƏLLİM!

Sizi – respublikamızda tanınmış təhsil işçisi, istedadlı şair-publisiti, folklorumuzun dərin bilicisi və araşdırıcısını anadan olmağınızın 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edirik!

Siz səmərəli pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı, bədii yaradıcılıqla da məşğul olursunuz, şeirləriniz və publisistik yazılarınızdan ibarət bir neçə kitabınız işıq üzü görüb.

Biz Sizi həm də sazın, sözün dostu kimi tanıyırıq. Xalq yaradıcılığına, zəngin folklorumuza, o cümlədən, aşıq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdlilik sizin yaradıcılığınızda mühüm yer tutur.

Xalq deyimlərinin, el sənətkarlarının poetik incilərinin aranıb-axtarılması və onların ədəbi ictimaiyyətə çatdırılması sahəsində gördüyünüz işlər xüsusilə diqqətəlayiqdir. Borçalıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairini məhz sizin axtarışlarınızdan sonra ədəbi ictimaiyyət yaxından tanıdı. Siz onların şeirlərini yaddaşlardan toplayaraq yazıya aldınız, kitab halında nəşr etdirdiniz.

Sizi bir daha 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edir, sizə uzun və sağlam ömür, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq.

AZƏRBAYCAN AŞIQLAR BİRLİYİ

Səməndər Zəlimxanın gözən kitabxanasıdır. Mən bununla fəxr edirəm. Belə adamların olması cəmiyyətin, xalqın, insanlığın xeyrinədir. İki adamın arasında bir balaca soyuqluq olanda məhz belə adamlara üz tutursan ki, gəl bunları bir yola gətir. Səməndər ağsaqqaldı, ağır oturub batman gələndi, öz yerini biləndi. Ona görə də hər yerdə onun adı çox yüksək səviyyədə çəkilir.

Yalandan heç vaxt ad olmaz, yalandan şöhrət olmaz. Varsa, deməli onun kökündə halallıq, halal zəhmət durur, yuxusuz gecələr və ziyalı mədəniyyəti durur. Mən qardaşımı bağrıma basıb öpürəm, həmişə adı uca olsun, eşqi sönməz olsun, Zəlimxan kimi dostları da heç vaxt onun ətrafından əksilməsin!

Zəlimxan YAQUB
Xalq şairi

* * *

Zəngin şifahi xalq yaradıcılığına, o cümlədən, aşiq ədəbiyyatına qırılmaz bağlılıq, klassik poeziya ənənələrinə bələdlik, çağdaş şeirimizin şöhrətinə sədaqət Səməndər Məmmədovu fərqləndirən xüsusiyyətdir.

Şamil QURBANOV
professor

* * *

Gözəl müəllim, ziyalı Səməndər Məmmədov indi mənalı ömrünün müdriklik mərhələsini yaşayır. Ona yeni uğurlar diləyirəm, ağsaqqal xeyir-duası verirəm.

Camal MUSTAFAYEV
professor

* * *

Fitri istedad, kəsərli və sağlam məntiq, gözəl yaddaş, güləruz, təmənnəsiz münasibət həyatda hamıya qismət olmayan ülvı keyfiyyətlərdəndır. Məhz Səməndər Eyvazoglu belə ziyahılarımızdandır.

Hüseynqulu MƏMMƏDLİ
folklorşünas

* * *

Səməndər müəllim şair kimi də, publisist kimi də az-az yazır. Lakin işıqlı yazır. Ona görə işıqlı deyirəm ki, şeirləri də, məqalələri də mənalı və məzmunludur, yaddaqalandır.

Əli SƏNGƏRLİ

* * *

Eloqlum, qardaşım Səməndərin bu günündən razıyam. Gələcəyinə isə böyük ümidlər bəsləyirəm.

Abbas ABDULLA

* * *

Respublikamızda 10 qabaqcıl məktəbdən birinə məharətlə rəhbərlik edən şaqraq gülüşlü, geniş erudisiyalı, yorulmaq bilmədən çalışan, ciddi elmi-publisistik-pedaqoji fəaliyyət göstərən əziz eloqlum, hörmətli qonşum, əqidə dostum Səməndər müəllimə gələcək illərdə də uğurlu fəaliyyət və dadından doymulmayan ömür arzulayıram. Arzu edirəm ki, nəvələrinin övladlarına toy eləsin.

İsa MUSAYEV
professor

* * *

Elcanlı eloğlumuz Səməndər Məmmədovun yaradıcılıq ampulası çoxşaxəlidir. Xalq deyimlərinin, el sənətkarlarının poetik incilərinin aranıb-axtarılmasında, onların ədəbi ictimaiyyətə tanıtılması sahəsində gördüyü işlər xüsusilə diqqətəlayiqdir.

Əflatun SARAÇLI
professor

* * *

Səməndər Məmmədov yüksək savadlı müəllimdir, təhsil fədaısidir, bacarıqlı ictimaiyyətçidir, bilikli publisistdir, təcrübəli tədqiqatçıdır, lirik şairdir, yeniliyi duyan yazıçıdır...

Səməndər şeirinin əsas leytmotivini vətən, el-oba həsrəti, insan, dostluq, ana təbiətin füsunkar gözəllikləri təşkil edir. Əsl sevgi, məhəbbət, vətənpərvərlik onun yaradıcılığından qırmızı xətt kimi keçir.

Səməndər müəllim, sizi 60 yaşıңыз münasibəti ilə səmimi qəlbdən təbrik edirəm, möhkəm cansağlığı, elmi-bədii yaradıcılığınızda yeni-yeni uğurlar, 100 illik şanlı ömür arzulayıram.

Dünyamalı KƏRƏM
Gürcüstanın Əməkdar jurnalisti

* * *

Səməndər mənim çox sevdiyim eloğlularımdan biridir. O, mükəmməl dünyagörüşü, poetik dünyagörüşü, bilik səviyyəsi, təşkilatçılıq qabiliyyəti, təhsil işini mükəmməl bilməsi və Vətəninə, millətinə, Borçalıya dərin bağlılığı ilə əvəzolunmaz bir şəxsiyyətdir. Mən əminəm ki, Səməndərlərin sayı nə qədər çox olsa, borçalıların və bütövlükdə xalqımızın gələcəyi daha uğurlu, daha xoşbəxt olar.

Məhəbbət QARABAĞLI

* * *

O, sözün həqiqi mənasında istedadlı müəllim, tədqiqatçı-pedaqoqdur. Öz əsərlərində gənc nəslin təlim-tərbiyə məsələlərinə, ölkədə təhsilin inkişafına xüsusi əhəmiyyət verir. Məhz bunun nəticəsidir ki, rəhbərlik etdiyi 271 sayılı orta məktəb təkcə Bakı şəhərində yox, bütövlükdə respublikamızda böyük şöhrət qazanmışdır. Bu məktəbin şagirdləri hər il respublika fənn olimpiadalarında uğurla çıxış edərək mükafata layiq yerlər tuturlar.

Onu tanımaq üçün yol yoldaşı, iş yoldaşı, həmkar olmaq lazımdır.

Bu gün heç bilmirəm Səməndər müəllimə necə müraciət edim: müəllim, şair, publisist, jurnalist... Mənim dünənki şagirdim bu gün hamı tərəfindən tanınan, sevilən şəxsiyyətdir.

Əli HÜSEYNOV
professor

* * *

Yaxşı müəllim tək olanda belə hiss edir ki, kənardan baxaraq ondan öyrənmək, ona bənzəmək, düşüncələrini onunla bölüşmək istəyilə ona sual vermək istəyənlər var. Bu, zaman-zaman xoşbəxtliyə yol axtaran insanlığın müəllim simasında axtardığı Peyğəmbər nurudur. Belə Peyğəmbər nuruna bürünən bizim Səməndər müəllim, həm də onun pərvanəsidir. Onun xoşbəxtliyi təkcə öz peşəsini deyil, həm də öyrətdiklərini sevməsində və ona bənzəmək istəyənlərin – şagidlərinin sayının bol olmasındadır.

Səməndər müəllimi diqər müəllimlərdən fərqləndirən bir cəhət də onun yaradıcı – dolu adam, ruhumuzu oxşayan söz sahibi olmasıdır. Onun ürfan əhli müəllim-şairliliyinə sübut yaradıcılığı və əməllərində Allah eşqinə, Vətənə, millətə və Azərbaycan dövlətinə olan ilahi sevginin böyük olmasıdır.

Vidadi ORUCOV

fizika üzrə elmlər doktoru

Mən Səməndər müəllimin pedaqoji fəaliyyətini və bədii-publisistik yaradıcılığını onu bir şəxsiyyət kimi çox aydın səciyyələndirən qoşa qanada bənzərdədim. Onun həyat yolunu izləyərkən maraqlı məqamların şahidi oluruq. O, ruhən romantik olduğundan, asan işlərdən, qərribə də olsa, həmişə qaçır, çətinliklərlə dolu yerlərdə, ağır şəraitdə işləməkdən həmişə zövq alır.

İdris KƏRİMOV

* * *

Səməndər müəllim yaradıcı insandır və doğma yurda məhəbbət onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Borçalıda – Faxralıda keçən yüzilliklərdə yaşamış neçə-neçə el şairlərinin, aşıqların yaradıcılıq nümunələri məhz onun axtarışları sayəsində üzə çıxarılaraq nəşr olunmuşdur.

Bir publisist kimi Səməndər müəllimin yaradıcılığında xüsusilə qeyd edilməli bir cəhəti vurğulamaq istəyirəm. Belə ki, o, Azərbaycanın, Borçalının və təbii ki, doğma Faxralının tanınmış ziyalıları, görkəmli elm və mədəniyyət xadimləri haqqında oçerklər yazır, onları geniş ictimaiyyətə daha yaxından təqdim edir.

Müəllim kimi də fəaliyyəti təqdirəlayiqdir. İxtisasını dərinlən bilən, peşəsinə bağlı, vicdanlı müəllimdir. Neçə ildir ki, məktəb direktoru kimi səmərəli fəaliyyət göstərir. Məktəbsünaslığa, təlim-tərbiyə məsələlərinə, məktəb-valideyn, şagird-müəllim münasibətlərinə dair maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir, zəngin pedaqoji təcrübəsinə söykənərək təkilf və mülahizələrini irəli sürür. 2007-ci ildə çapdan çıxmış “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə) kitabı bu baxımdan xüsusilə qeyd edilməlidir.

Mən Səməndər müəllimin öz zəhməti, çalışqanlığı hesabına əldə etdiyi uğurlarına sevinirəm.

Əflatun AMAŞOV
Azərbaycan Respublikası
Mətbuat Şurasının sədri

* * *

Qardaşım Səməndər! Dost məclisində, ya elə biz ikilikdə olanda odlu-alovlu söhbətlərin, cəmiyyətdə davranışın hamımıza örnekdir. Sənin şəxsi həyatın, ədəbi-ictimai fəaliyyətin Borçalıların mənəvi inkişafı ilə qırılmaz tellərlə bağlıdır. Ürək yangısı ilə yazdığın kitablar Borçalıdakı qardaşlarımızı Səməndər alovunda qızınmağa, cəsarətə və qeyrətə çağırır.

Qardaşım Səməndər! O qədər dürüst, təmiz, əxlaqlı, ən ümdəsi səmimi insansan ki, sənin dostluğunu və hörmətini qazanmaq mənə böyük şərəfdir. Telefon zənglərimə şeirlə cavab verdiyin səmimiyyətinə həmişə ehtiyacım var.

Nadir MƏMMƏDLİ
professor

* * *

Bu gün Səməndər müəllim təkcə zəngin təcrübəyə və böyük təşkilatçılıq qabiliyyətinə malik təhsil işçisi – böyük bir orta məktəbin direktoru kimi yox, həm də şair-publisit kimi tanınır, sevilir, adı hər yerdə hörmətlə çəkilir.

Sevindirci haldır ki, Səməndər müəllim öz qələmini təkcə poeziya və publisistika sahəsində sınaqla kifayətlənməmiş, uzunillik səmərəli pedaqoji fəaliyyətinin, bu sahədəki zəngin təcrübəsinin nəticəsi kimi tərbiyə və yenidəntərbiyə mövzularında da tədqiqat xarakterli yazılar ortaya qoymuşdur.

Ramazan ƏLİYEV
professor

Səməndər müəllim insanlığa xas olan ən gözəl xüsusiyyətləri özündə cəmləşdirmiş bir simadır, onun dünyası hələ tam oxunmamış bir kitabdır, tədqiqata ehtiyacı olan sirrlər xəzinəsidir. Bu kitabı vərəqlədikcə onun hər səhifəsində, səhifənin hər misrasında ümməyə qərq olursan və öz-özünə sual verirsen: Tanrı ondan nəyi əsirgəyib, nəyi bəxş etməyi unudub?

Ömər KƏRİMOV
professor

Mənə elə gəlir ki, Səməndərin pedaqoji fəaliyyəti də, həyatda özünə çoxlu dost, tanış qazanması da ən əvvəl onun şairliyindən, vətənə, torpağa, xalqa bağlılığından qaynaqlanır, başqa sözlə, əslində həqiqi müəllim şair təbiətli olmalıdır və bu, öz-özlüyündə hiss edilməlidir, kiminsə canfəşanlığı, dəridən-qabıqdan çıxması sayəsində yox.

Bir neçə şeir kitabının, ədəbi mükafatların sahibi Səməndər həyatının da, pedaqoji fəaliyyətinin də, bədii-poetik yaradıcılığının da kamillik, çiçəklənmə çaqlarını yaşayır və indi – otuz beş il bundan əvvəl gördüyümüz o sağlam, pəhləvan cüssəli gəncin görkəmində də bu kamillik özünü göstərməkdə davam edir.

Çox güman ki, haçansa Səməndərin yaradıcılığı, konkret olaraq onun poetik dili haqqında nəsə yazacağam, şeirlərindəki epitetlər, metaforalardan mümkün qədər ətraflı və elmi cəhətdən əsaslandırılmış fikirlər bildirməyə çalışacağam. Mənə elə gəlir ki, Səməndərin dostlarından biri kimi mənim borclarımdan biri də məhz budur; həm onun yaradıcılığının buna zəngin material verəcəyinə şübhə eləmirəm, həm də həssas qəlbli – pəhləvan cüssəli dostumun poetik potensialını oxuculara obyektiv elmi mövqedən çatdırmaq kimi mənəvi tələbatımı ödəmək üçün özümdə güclü ehtiyac duyuram – buna görə.

Məmmədəli QIPÇAQ

Səməndər bir üzü olan kişilərdəndir.

Onda birmənalı şəkildə borçalılıq, azərbaycançılıq, türklük var. Onun bu cəhəti də xarakterinə uyğundur. Yəni borçalılığında, azərbaycançılığında, türklüyündə səmimidi, bunların arxasında şəxsi maraq durmur, ictimai-siyasi həyatda mövqə qazanmaq məramından irəli gəlmir. Ən başlıcası isə, bu amalına sədaqəti fərqli amal daşıyıcılarını inkar və ya onları aşağılamaq üzərində formalaşmayıbdı, ilk növbədə səmimi vurğunluğa əsaslanır.

Tələbə, gor dostumu mən belə tanıyısam və belə tanıyıram: özü olaraq qalmaq, özü olaraq yaşamaq, həyatda Səməndər işləmək. Səməndər özü ilə mübarizədə hələ uduzmayan kişilərdəndi.

Arif ƏMRAHOĞLU

Шяхсиййятиня буюцк щюрмят бяслядийим Сямяндяр müəllim ясл тцрк-Азярбайъан кишисиня хас олан щуманистллийи, гайьыкешлийи, зякасы, билийи, тяшкилатчылыьы və сядялийи иля сечилиян бир инсандыр.

Онун хейирхашлыг зямининдяки ниййяти, фикри, ямяли бир-бирини тамамлайыр. Улу Зярдцштцн суюлядийи “йахшы ниййят, йахшы сюз, йахшы ямьл” кяламлары санки онун талейиня, бойуна-бухунуна йазылыб.

Йцксяк мядяниййяти, интеллектуал сывиййяси иля сечилиян Сямяндяр мцяллимин эениш билийиндян, няъиблик тимсаллы тябиятиндян нечя-нечя эянь нясіл дярс алыр, ибрыт эютцрцр. Мяня еля эялир ки, йорууу нясищятлярдян чох онун шяхси нцмуняси шаэирдляря, мцяллимляря, цмумиликдя коллективя даща йахшы тясир баъышлайыр.

Сямяндяр мцяллимин чох эениш цряйи вар. Хейирхашлыьы иля сечилиян бу няъиб инсан чятин анларда щамыйа кюмяк яли узадыр, шаэирдляриня, мцяллим коллективиня гайьы иля йанашыр, она тапшырылан ишин ющдясиндян вахтында вя льяагятля эялмьйи баъарыр.

Сямяндяр мцяллимдя инсанлары дуймаг габилиййяти чох эцълцццр.

Pazim MЯMMЯДЛИ
dosent

* * *

Səməndərin qeyri-adi yaddaşı var. Bu yaddaş sayəsində o, bizim aşıq ədəbiyyatını, folklorumuzu, yazılı ədəbiyyat nümunələrini mükəmməl bilir.

Bu gün Səməndər Azərbaycanımızın maarif fədailərindən biridir, məktəb direktorudur, daima axtarışda olan xalq adamıdır, folklor toplayıcısıdır, gözəl şairdir, vətənpərvər, mübariz, prinsipial, ürəyində, iç dünyasında xeyirxahlıq yaşıdan bir insandır.

Elxan MƏMMƏDLİ
filologiya elmləri namizədi

* * *

Səməndər müəllim elinə, obasına bağlı və təəssübkeş insandır. O, öz doğma kəndi Faxralı ilə bağlı hər bir hadisənin, onun folklor nümunələrinin, unudulmuş, lakin qədirlən insanların hafizəsində yaşayan şairlərin əsərlərinin xalqa çatdırılmasında əlindən gələni əsirgəmir.

Onun böyük zəhmət hesabına toplayıb nəşr etdirdiyi “Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabı, Şair Şabanın, Məmmədli Zənginin şeir kitabları Faxralı kəndi və faxralılar üçün əvəzsiz töhfədir.

Eldar HÜSEYNQULUOĞLU
iqtisad elmləri namizədi

* * *

Sözü-söhbəti ilə məclislər yaraşığı Səməndər müəllim gənclərə, elə-obaya, Vətənə, təbiətə məhəbbət sevgisi aşılamaqla əlindən gələni əsirgəmir.

Hər kəsə elə-obaya Səməndər sevgisi, “Əzəl andım, son məkanım Faxralı” söyləyən şair sevgisi arzulayıram.

Bədirxan Əmirxan oğlu ƏSGƏRSOY–BORÇALI

Hərgah Səməndər həyatını sonralar pedaqoji fəaliyyətə həsr etməsəydi, onun, günümüzün ən böyük şairlərindən biri olacağına zərrəcə şübhəm qalmazdı. O, indi Bakının ən nəhəng tədris ocaqlarından birinə rəhbərlik edir. Bu faktın özü belə, bir daha sübut edir ki, Səməndər hansı sahədə çalışsaydı, oranın birinci adamı olmalıydı. İcra aparatında başçı, orduda sərkərdə, şeirdə bayraqdar...

Altmışını büdrəmədən, kişi kimi başa vuran dostum Səməndərə yüz yaşında da əsl gənclik şövqü, qaynar təb və odlualovlu tələbəlik illərinin kimsəyə bənzəri olmayan şaqraq gülüşünü arzulayıram.

ƏLABBAS

Mənim tanıdığım Səməndər Faxralı ilə, sözün əsl mənasında, hər bir dost, bütövlükdə ona yaşamaq üçün sinəsində sevə-sevə yer verən Azərbaycan adlı bir məmləkətimiz də öyünməyə bilməz.

Səməndərin söz dünyasına baş vurmağı, onun ürəyinin dərinliklərindən süzülüb gələn sənət incilərini beyninə, ürəyinə hopdurmağı bacaran, sözün əsl mənasında Səməndərlə bir an, bir gün ünsiyyətdə olan hər kəs özünü xoşbəxt sayı bilər.

Eldar SADIQ

Dostluğa, qardaşlığa, birliyə çağırış yuvasıdı Səməndərin ürəyi. Adamları o məkana səsləyə bilir. Onların ordan pay aparmasına nail olur. Çünki orda Haqq işığı var və bu işığın düşdüyü yerdə gül bitər.

Osman ƏHMƏDOĞLU

Səməndər müəllimlə ömründə bir dəfə söhbət edən, onunla cəmi yarım saat ünsiyyət quran hər kəsdə zəngin təəssurat yaranır, müsahibinin nə qədər səmimi, saf, mərd, vətən və torpaq qeyrəti çəkən bir insan olduğunu görür. Bir filoloq kimi sinəsi sözlə doludur, sözdən böyük ulu, müqəddəs, sirli-sehrli heç nə tanımır. Hətta təlim-tərbiyə haqqında şagird və müəllimlərlə söhbət edəndə də klassik və müasir ədəbiyyatımızdan saysız-hesabsız əxlaqi-tərbiyəvi nümunələr söyləyir. Poeziyadan söhbət düşəndə sözünü Qurbani, Aşıq Abbas Tufarqanlı, Aşıq Ələsgər və digər şairlərlə başlayıb xalq şairi Zəlimxan Yaqubla bitirir.

Səməndər müəllim elin, sözün, düzün Səməndəridir; el-obamızın dəyərli insanlarını qiymətləndirməyi bacarır.

Hər şeydən əvvəl saz, söz adamı olan Səməndər Məmmədov sözün çəkisini, nüfuzunu, qədir-qiymətini yaxşı bilir. O, istər bədii təsvirlərində, istərsə də tərənnümlərində səmimidir. Hamının işlətdiyi adi sözlərdən poetik dünya yaradır, oxucunu mənəvi cəhətdən zənginləşdirir. Qələmə aldığı bütün mövzuları ürəyinin, qəlbinin hərəkətindən keçirir, beytə, misraya yeni nəfəs verir, onun sirli-sehrli qüdrətini nümayiş etdirir.

Məhəmmədəli MUSTAFA filologiya elmləri doktoru

Səməndər müəllimdə olduqca güclü poeziya duyumu var. Mənə elə gəlir ki, o, öz ilhamlı ruhunu Dədə Zəlimxan ruhunda suvarandan sonra qələmə söz verib. Odur ki, onun yazılarından Zəlimxan ətri gəlir. Mən öz yazılarımda həmişə bir qayda olaraq Səməndər müəllimin soyadından sonra həm də istər-istəməz “Zəlimxanlı” da yazıram.

Dostum Səməndərə böyük Allahdan ürəkdolusu cansağlığı, sədaət və bundan sonra da barlı-bəhərli yaradıcılıq arzulayıram.

Cəfər QULİYEV
həkim

Səməndər müəllim səriştəli pedaqoq, bacarıqlı məktəb direktoru olmaqla yanaşı, həm də yaradıcı bir insandır, qəlbi həyat eşqi ilə doludur. Son illərdə işıq üzü görən bütün kitablarını oxumuşam. O, doğma elinə-obasına – böyüyüb boya-başa çatdığı Borçalıya, Fəxrəli kəndinə o qədər bağlıdır ki, bu bağlılıq onun yaradıcılığında da öz əksini tapıb. Bu yurdun qeyrətli oğul və qızları haqda yazdığı öçerklərdən ibarət bir neçə kitabı işıq üzü görüb.

Səməndər müəllim gözəl ailə başçısıdır, yaxşı dostdur, əliəziqdir, ürəyitəmidir, səxavətlidir.

Onun zəhməti də layiqincə qiymətləndirilmişdir. Yaradıcılıq sahəsindəki mükafatları ilə yanaşı, pedaqoji sahədə də uğurları çoxdur. Rəhbərlik etdiyi məktəb uğurlarıyla Sabunçu rayonundakı məktəblər arasında xüsusilə seçilir. Təhsli nazirliyi tərəfindən “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunub.

Səməndər müəllimi 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Fərman ABDULLAYEV
Bakı şəhəri üzrə
Təhsil idarəsinin əməkdaşı

Səməndər müəllim bacarıqlı pedaqoq, işini düzgün qurmağı bacaran təşkilatçı, sözün əsl mənasında ziyalıdır. Onu digər müəllim həmkarlarından fərqləndirən bir də onun yaradıcı müəllim olmasıdır. Şair-publisist kimi bir neçə kitabın müəllifi olan S.Məmmədov təlim-tərbiyənin müxtəlif sahələri haqqında da maraqlı yazılarla tez-tez respublika mətbuatında çıxış edir.

Ömrünün 60-cı baharının yubiley şirinliyini dadan, sevincli anlar yaşayan Səməndər müəllimi ürəkdən təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram. İnanıram ki, Səməndər müəllim bundan sonra da neçə-neçə uğuru ilə bizi sevindirəcəkdir.

Vidadi SƏLİMOV

Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyətinin əməkdaşı

Səməndər müəllim gözəl insan, sadıq dost, dəyərli ziyalıdır. Ürəyiaçıq, ünsiyyətçil adamdır. Başqalarına qarşı diqqət göstərməyi bacarır, həssas qəlbə malikdir. Onunla dostluq etməyə də, yol yoldaşı olmağa da, müntəzəm olaraq ünsiyyət qurmağa da dəyər.

Böyük bir pedaqoji kollektivə rəhbərlik etməsi də onun zəngin təcrübəyə malik bir pedaqoq olduğunun göstəricisidir. Öz işini bilən, onun öhdəsindən layiqincə gələn məsuliyyətli maarif işçisi, gözəl müəllimdir. Bütün bunlarla yanaşı dostları, pedaqoji ictimaiyyət onu həm də yaradıcı müəllim kimi tanıyır. Tərbiyə və yenidəntərbiyə mövzusunda maraqlı kitabları işiq üzü görüb.

Səməndər müəllimi – əziz dostumu anadan olmasının 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona uzun və sağlam ömür, yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Məhərrəm SƏFƏROV
Əməkdar müəllim

* * *

Bu gün Səməndər müəllimin anadan olmasının 60 illiyi tamam olur. Bütün səməndərsevərlər kimi, mən də onu bağrıma basaraq təbrik edir və deyirəm: İndiyədək səndə gördüyüm şuxluğu, əzəməti, şən əhval-ruhiyyəni Allah bundan sonra da səndən əskik eləməsin. Sənə uzun ömür və möhkəm cansağlığı arzulayıram. Bir də onu deyirəm ki, bu gün səni təbrik edənlərin çoxundan fərqli olaraq mənim üçün ikiqat sevincli, fərəhli gündür, ikiqat yubiley, ikiqat bayramdır. Sənin 60 illik yubileyinlə yanaşı bu il həm də mənim Səməndər ünvanlı dostluq salnaməmin başlanmasının 35 ili tamam olur. Və buna görə də özümü xoşbəxt hesab edirəm ki, mənim Səməndər Məmmədov kimi sədqətli, qeyrətli, Vətən, el-oba təəssübkeşi bir dostum var!

Firudin MƏMMƏDOV

* * *

Səməndər Məmmədovla tanışlığımdan 35 il keçir. O, təyinatla Lerik rayonuna gələndə mən rayon qəzetinin redaktoru vəzifəsində çalışırdım. Onun bədii yaradıcılıqla da məşğul olması qısa müddət ərzində bizi doğmalaşdırdı. Qəzetimizdə dərc olunan şeirləri və publisistik yazıları oxucular tərəfindən rəğbətlə qarşılanırdı.

Rayonumuzda dörd il pedaqoji fəaliyyət göstərdikdən sonra Səməndər müəllim iş yerini Bakıya dəyişdi. Bundan sonra tez-tez görüşə bilməsək də, əlaqələrimiz kəsilmədi, dostluğumuz bu günədək davam edir. Hər dəfə yolum paytaxta düşəndə mütləq Səməndər müəllimlə görüşürəm.

Gözəl pedaqoq, istedadlı şair və publisist dostumu 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir və deyirəm: Canın sağlam, qələmin iti olsun!

Həmzə VƏLİMƏMMƏDOV
Lerik rayon Ağsaqqallar Şurasının sədri,
Əməkdar jurnalist

Səməndər Məmmədov pedaqoji fəaliyyətə mənim rəhbərlik etdiyim məktəbdə başlayıb. Kəndimizə gələn gündən kollektivlə qaynayıb-qarışdı, elin hörmətini qazandı. El də həmişə ona hörmətlə yanaşdı. Onu da qeyd edirəm ki, Səməndər müəllimin həyat yoldaşı Şəhpəri xanım da tez bir zamanda kollektivin sevimlisi oldu. Hər ikisi indi də vaxtilə işlədikləri Vistən kəndi ilə əlaqəni kəsmirlər. Tez-tez Səməndərin xoş sədasını eşidirik. Hər yeni kitabı çıxanda avtoqrafla mənə göndərir. Oxuyub sevinirəm.

Səməndər yaxşı dost, etibarlı yoldaş və ən əsası bizi həmişə diqqətdə saxlayan gözəl ziyalıdır. Və düşünürəm ki, Səməndər xalqımızı ən mötəbər məclislərdə təmsil etməyə qadir, vətəninə vurğun vətəndaşdır.

Hilal QUBADOV

**Lerik rayonundakı Vistən kənd
orta məktəbinin direktoru**

Səməndər müəllim mənim həmişə böyük hörmətlə yanaşdığım ziyalı, şair və gözəl insandır. Və bu hörmət təkcə ondan irəli gəlmir ki, o, mənimlə bir kənddə – Borçalının ağır ellərindən olan Faxralıda dünyaya gəlib və eyni zamanda qohumumdur. Həm də ondan irəli gəlir ki, o, sözün əsl mənasında müəllim, böyük ziyalı və söz adamıdır.

Onun yorulmaz tədqiqatçı zəhmətinin nəticəsində keçən yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb yaratmış neçə-neçə el şairinin şeirləri işıq üzü gördü, geniş oxucu kütləsinə çatdırıldı. Mən deyərdim ki, onun araşdırıb üzə çıxardığı el şairlərindən elələri vardı ki, özünün doğmaları bəlkə heç bircə misrasını da bilmirdi.

Səməndər müəllim elinə-obasına canyandıran qeyrətli eloğlu, yorulmaz tədqiqatçı, yaradıcı müəllim, gözəl şairdir.

Arif ƏLİYEV

Mən Səməndər müəllimi elinə-obasına bağlı bir insan kimi tanıyıram. O, pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı, bədii yaradıcılıqla da məşğul olur. Çap olunmuş bütün kitablarının ilk oxucularındanam. Tariximizə, folklorumuza bağlı adamdır və araşdırmalarında da bu, mühüm yer tutur. Neçə-neçə el şairinin şeirlərini toplayıb ədəbi ictimaiyyətə təqdim edib.

Şagirdlərinə təkcə elmin sirlərini yox, həm də Vətəni, onun torpağını, daşını sevməyi, əsl vətəndaş olmağı öyrədir. Mənim uşaqlarımın ikisi də onun rəhbərlik etdiyi məktəbdə oxuyub. Onlar bu gün də Səməndər müəllimin doğma yurda məhəbbət aşılmasını, onun təbiətini böyük şövqlə tərənnüm etməsini minnətdarlıqla xatırlayır, xüsuslə də dilindən düşməyən “lilpar olan yerdə dolça nə lazım” kəlmələrini tez-tez təkrarlayırlar.

Nurqələm SƏLİMOV

Səməndər müəllim elə bir insandır ki, onun hər hansı bir keyfiyyətindən saatlarla danışmaq olar. Özü də ancaq yaxşılığa, minnətdarlıq hissi ilə. Səməndər müəllim bacarıqlı təhsil işçisi, məsuliyyətli rəhbər, yaxşı qohum, sadıq dost, qədərbilən eloğlu, ürəyi vətənə, elə-obaya, doğma yurda bağlı əsl vətəndaş, mənəvi-əxlaqi dəyərlərimizin daşıyıcısı və keşikçisi olan ziyalı, sözün böyük mənasında müəllimdir.

O, yaxşılıq etməyi bacaran və bunu gözə soxmağa çalışmayan bir insandır.

Bu günkü qloballaşan dünyada da Səməndər müəllim keçmişimizi, milli ənənələrimizi nəinki unutmur, əksinə onu gənclərə həvəslə təlqin edir, yaşatmağa çalışır.

Azad QURBANOV
polkovnik

Səməndər, sadıq dost, qeyrətli eloğlu, gözəl ailə başçısı, fəxr edilməli iki oğul atasıdır.

Mən Səməndərlə dostluğumdan qürur duyur və fəxr edirəm ki, o, bu gün təkcə Fəxrəlinin yox, bütünlükdə Borçalının ən dəyərli oğullarından biridir. Səməndər işini gözəl bilən və onun öhdəsindən layiqincə gəlməyi bacaran bir insandır. Və mən deyərdim ki, o, daha böyük vəzifələrə layiqdir.

Bu yubiley günlərində mən əziz dostuma, sevimli eloğluma, qohumuma uzun ömür, möhkəm cansağlığı, işlərində daha böyük uğurlar arzulayıram.

Tahir QASIMOV
ARDNŞ-nin Qaz Əməliyyatları
İdarəsində şöbə müdiri

Səməndər müəllim gözəl bir ziyalıdır. Mən onu bir müəllim kimi yox, – əlbəttə, müəllim kimi öz yeri var, – xalqımızın nadir ziyalılarından biri kimi qiymətləndirirəm. Bu adam elə bil dağdan axan bulaqdı, onda istedad, qabiliyyət, mədəniyyət qaynayıbdadır. Onun tərifini Allah özü verib. Allah ondan heç bir şey əsirgəməyib. Qabiliyyəti də, savadı da, mədəniyyəti də, təhsili də, dostluqda mehribançılığı da əsirgəməyib, gözəl ailə başçısıdır. Onda çatışmayan bircə şey varsa, o da onun eyibsizliyidir. Onunla hər görüşümüzdə bir şey öyrənirik. Hər kəlamından bir söz götürürük.

Yasin ƏLİYEV

* * *

Səməndər müəllim Tanrının sevdiyi, seçdiyi insanlardandır. Tanrı ona çox böyük istedad və qabiliyyət vermişdir. Onda duymaq, görmək qabiliyyəti başqalarından çox fərqlənir. O, sözbə qatır, şəkər qatır, sözü şirinləşdirir, şəkərləşdirir, sözbə həyat, qol-qanad verir. Sözü ilahiləşdirir, sözün qüdrətini, seyrini oxucuya çatdırır. Onun duyğuları yerlə göy arasındadır. O, ətrafdakı gərginliyi tez yox edə bilir, ətrafında istilik yaradır, insanlara ruh verir, onlarda həyata inam, sevgi, işə məhəbbət aşılayır.

Zöhrə QARAQIZI
məktəb direktoru

Bu gün yaradıcılığının və pedaqoji fəaliyyətinin ən məhsuldar dövrünü yaşayan Səməndər müəllimi – əziz qardaşımı anadan olmasının 60 illik yubileyi münasibəti ilə təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

Söhbətdin MƏMMƏDOV

Əziz və hörmətli Səməndər müəllim!

Əlamətdar yubileyiniz – anadan olmağınızın 60 illiyi münasibətilə ən səmimi təbriklərimi qəbul edin!

Daim axtarışda olan bir yazar, şair-publisist kimi oxucularınız, “Qabaqcıl təhsil işçisi” döş nişanı ilə təltif olunan bir müəllim kimi şagirdləriniz, nümunəvi ailə başçısı kimi ailə üzvləriniz, Borçalıya dərin bağlılığınız, qohumcanlılığınıza görə isə qohum-əqraba və Borçalı eli tərəfindən böyük sevgi və rəğbət qazanmışınız. “Payız çiçəyi” kimi gözəl “Faxralı”ımızın əhalisi naminə “Coşqun çay kimi” vuruşaraq bir çoxları üçün “Ümid qapısı” olmuşunuz, “Gənclərimizin taleyi alt-üst olmasın” deyə özünüzü bütövlüklə peşənizə həsr etmişiniz. Sizin bütün həyat yolunuz millətinizə fədakarlıqla xidmət etməyin yüksək nümunəsidir.

Əziz və hörmətli Səməndər müəllim!

Sizə həmişə böyük hörmətlə yanaşan atam Şamil Qurbanovun varisi kimi, onun adının ucaldılması uğrunda gördüyümüz bütün işlərə görə dərin minnətdarlığımı bildirirəm. Bu əziz gündə Sizə möhkəm cansağlığı, ailə səadəti, sevinc dolu uzun ömür yaşayaraq ətrafinıza nur çiləməyə davam etməyinizi diləyirəm.

* * *

Щяйатда йалныз гялбинин тямизлийиня дайанан инсанлар, тятяссцфляр олсун ки, аздыр. Сямяндяр мцяллим кими инсанлар, фикримъя, онлара гиймят верилсин хатириня хейирхахлыг етмир, онлар садъяя олараг башга ыр йашамааы баъармырлар.

Мяни Сямяндяр мцяллимя баълайан, бялкя дя, гошумлугдан даща эцслц телляр вар. Онун Musa Nəbioğlu ilə birlikdə hazırladığı «Лякясиз бир виъдан, буюцк бир цряк» китаб мяня атамы йалныз бир аиля башчысы кими дейил,

иътимаи ҳадим, йазычы, вятянпярвяр инсан кими танымаъа кюмяк етмишдир.

**Hörmətlə,
Ceyhun Şamil oğlu QURBANOV**

Səməndər müəllim hər şeyin yerini, ölçüsünü-biçisini bilən, sözü ilə əməli bir olan bütöv şəxsiyyət, ağır oturub batman gələn ağırtaxtalı Boraçlı kişisidir.

Səməndər müəllim sədaqətli dostdur. Onun dostluğu etalon ola biləcək qədər ülvi, təmiz, təmənnasız və mən deyərdim ki, çoxlarına əsl örnekdir.

Bu yubiley günündə yubilyara həkimin arzusu nə ola bilər? Təbii ki, ilk növbədə cansağlığı! Canın sağ, ömrün uzun olsun, əzizim Səməndər! Arzu edirəm ki, heç zaman sənə həkim kimi lazım olmayım! Səni həmişə şad, dəyən-gülən, övladlarınla birlikdə xoşbəxt görüm! Amin!

**Səməd ÇOBANOV
həkim**

* * *

Səməndər müəllim sözün əsl mənasında böyük pedaqoq, istedadlı şair-publisist, alovlu vətənpərvər, qeyrətli və təəssübkeş eloğludur. Dəyərli eloğlumu 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, ona yeni-yeni uğurlar arzulayıram.

**Səməd MƏMMƏDOV
həkim**

* * *

Səməndər müəllim haqda saatlarla danışmaq olar və dünyada nə qədər xoş sözlər varsa, Səməndər müəllim hamısına layiqdir. O qədər müsbət aurası var ki, onunla qısamüddətli görüşdə belə sanki adama güc-qüvvət gəlir.

Səməndər müəllim təcrübəli pedaqoq və maarif təşkilatçısı, vətənpərvər ziyalı, dəyərli qələm sahibi, qayğkeş və səmimi dost,

gənclərə düzgün yol göstərməyi bacaran ağsaqqaldır. Belə insanların çox olması cəmiyyətin qazancıdır.

Asif MƏLİKOV
polis mayoru

Səməndər müəllim gözəl vətəndaş, vətənpərvər bir insandır. Doğma el-obasına möhkəm bağlıdır. Böyüyüb boya-başa çatdığı Faxralı kəndinə, onun əsrarəngiz təbiətinə, qeyrətli oğullarına, ismətli qızlarına şəirlər həsr etməsi də bu bağlılıqdan, yurda məhəbbətdən irəli gəlir. Bu şəirləri oxuduqca özünü doğma Faxralıda – təbiətin qoynunda hiss edirsən.

O, Faxralının tarixi haqqında araşdırmalar aparıb, neçə-neçə el şairinin şəirlərini üzə çıxarıb. Eyni zamanda Faxralının görkəmli adamları haqqında silsilə oçerklərin müəllifidir.

Səməndər müəllim həm də sözün əsl mənasında gözəl qohumdur. Mən deyərdim ki, ən qeyrətli, ən təəssübkeş, insanı duymağı bacaran, hər şeyin ölçü-biçisini, yerini bilən qohumdur. İstər xeyir iş olsun, istər, Allah eləməmiş, şər iş olsun, həmişə birinci özünü Səməndər müəllim yetirir.

Qohumluqla yanaşı, mən onunla həmişə bir eloğlu kimi, dost kimi, qardaş kimi fəxr etmişəm. Onu yubileyi münasibəti ilə təbrik edirəm. Sağlam, ağrı-acısız yaşasın, yazsın, yaratsın.

Vahid QURBANOV

* * *

Səməndər müəllim özü bir məktəbdir – böyüklüyün, aqilliyin, müdrikiyin, dostluğun, sirdaşlığın, sözün əsl mənasında müəllimliyin və Borçalılığın məktəbi.

Elşad ÇOBANLI

* * *

Səməndər müəllim elcanlı, sözübütöv, dosta-yoldaşa çox sədaqətli insandır. Borçalı elindən yazmaqdan yorulmur, ciddi axtarırlar aparır, ərsəyə gətirdiyi, gördüyü hər bir xeyirxah

işindən böyük zövq alır. Daim axtarışda olan Səməndər müəllim bir yazar – şair-publisist kimi oxucuları tərəfindən sevilir.

Əsrəf HÜMBƏTOV
jurnalist

Səməndər müəllim kövrək hisslər, zərif duyğular şairidir. İstər publisitik yazılarında, istərsə də şeirlərində xalq yaradıcılığının, aşiq poeziyasının zəngin ənənələri diqqəti cəlb edir. Məclislərdə aşiqlarımız onun şeirlərini oxuyurlar.

Səməndər müəllim elinə bağlı, qayğıkeş bir insandır. Vaxtaşırı doğma Faxralıya gəlir, kənddə yaşayan camaatın vəziyyəti ilə maraqlanır. Bir vaxtlar oxuduğu orta məktəbi də heç zaman unutmur. Hər gəlişində məktəbə baş çəkir, müəllimlərlə görüşür, yeni kitablarını məktəbə bağışlayır.

60 illik yubileyi münasibəti ilə Səməndər müəllimi öz adımdan, məktəbimizin müəllim və şagird kollektivi adından təbrik edir, ona sağlam ömür, işində və yaradıcılığında uğurlar arzulayıram.

Hacı Həmid KƏRİMOV

* * *

Səməndər müəllim təkcə şair deyil, həm də tədqiqatçı ziyalıdır. “Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabı onun ağır əməyinin məhsuludur. Elimizin unudulmuş şair təbiətli insanlarını, onlardan qalmış şeir nümunələrini arayıb-axtarıb üzə çıxarmış, ədəbi aləmə tanıtmışdır. Gözəl el deyimlərini unudulmaqdan xilas etmişdir. O, aşiq Polad, Allahverdi İbrahimoğlu, Güllər Pərisi, Səhnə Alməmmədli, Şair Nəbi, Qara Qərib, Bəkiroğlu Əlləz, Şair Şaban, Şair Alı, Dünyamalı Əsgərov, Məmmədəli Zəngin və digər el şairlərini oxuculara tanıtmış, Faxralının mədəniyyət tarixinin öyrənilməsində böyük rol oynamışdır.

Fatma ƏLİYEVƏ
Arif Əliyev adına Faxrılı
orta məktəbinin müəllimi

* * *

Mənim bənzətmələrim bəlkə də bəzilərinə qərribə gələ bilər, lakin Səməndər müəllimi yaxşı tanıyanlar bunun bu səpkidə olan bənzətmələrdən yalnız bir qismi olduğunu yaxşı bilirlər. Mən onu bəzən tufanlı, qarlı dağlara, sərt qayalara, bəzən də sakit sulara, müdrik ağsaqqala bənzədirəm.

*“Gah sakit gölə dönür,
Gah coşub selə dönür,
Bilmirsən nədir insan”.*

On beş ildir ki, onun rəhbərlik etdiyi kollektivdə çalışıram, ailəvi münasibətimiz var və onu yaxından tanıyan insan kimi demək istəyirəm ki, dağların əzəmətini, suların saflığını, çayların coşqunluğunu, qayaların sərtliyini, çöllərin genişliyini, azadlığını, ağacların möhtəşəmliyini və kökə bağlılığını qəlbində daşıyan bir saz-söz vurğunudur Səməndər müəllim!

Səməndər müəllim, bu da gözlədiyiniz 60.

Gözəl yaşdı.

Bu yaşda ailənizlə birlikdə xoşbəxtliyinizi yaşayırınsınız.

Daimi olsun deyirəm.

Sizə arzum: Beyniniz düşünən, qələminiz yazar olsun, qəlbiniz el-obanıza, torpağımıza və millətimizə qarşı tükənməz sevgilərlə dolu döyünsün.

Dilinizdən şeir əskik olmasın. Ətrafınızdan sizə sədaqətli, etibarlı olan və sizi sevən dostlar əskik olmasın.

Təbrik edirəm.

Yeni arzularınızın həyata keçməsi üçün Sizə bir bu qədər də sağlam ömür arzulayıram.

Rüxsarə SABİRQIZI
Bakı şəhərindəki 271 saylı
orta məktəbin direktor müavini

* * *

Səməndər müəllim şairdir, şeirləri, xüsusilə də Borçalıya, onun ağır ellərindən olan doğma Faxralının əsrarəngiz təbiətinə həsr elədiyi şeirlər mənim sevə-sevə oxuduğum poeziya nümunələridir.

Səməndər müəllim cəfakəş tədqiqatçıdır. Son yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb söz qoşan neçə-neçə el şairi məhz onun gərgin zəhməti sayəsində ikinci ömrünü qazandı.

Səməndər müəllim kəsərli qələm sahibi olan publisist və eyni zamanda təlim-tərbiyə ilə bağlı tədqiqatçı kimi də bir neçə kitabın müəllifidir.

Səməndər müəllim alovlu vətənpərvər – doğma Azərbaycanımızı və tarixən onun bir parçası olmuş Borçalını sonsuz məhəbbətlə sevən bir insandır.

Vətəni, el-obanı bu və ya digər dərəcədə hamı sevir. Amma Səməndər müəllimin və onun kimi ziyalıların vətənpərvərliyində bir üstün cəhət var ki, onlar Vətəni sadəcə olaraq qəlblərində sevməklə kifayətlənmir, bu sevgini əməli işə çevirməyi bacarırlar.

Eldar QURBANOV

* * *

Səməndər müəllim elimizin sayılıb-seçilən, tanınan ziyalıları sırasındadır. Zəhmətdən yorulmayan, bezməyən, öz üzərində daim çalışan, ixtisasının kamil bilicisi və yüksək pedaqoji ustalığa malik olan bir müəllim, bacarıqlı maarif təşkilatçısı, səriştəli rəhbərdir.

O, keçmişimizə bağlı ziyalıdır, dünənimizi unutmağa qoymur və mən deyərdim ki, bu, bir ziyalı kimi onu başqalarından

fərqləndirən qeyri-adi xüsusiyyətidir. Özü də bu bağlılıq sadəcə olaraq sözdə deyil, onun əməllərində ifadə olunur. Ötən yüzilliklərdə Faxralıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin şeirlərinin araşdırılıb üzə çıxarılmasına, nəşr etdirilməsinə görə faxralılar, ədəbiyyat təəssübkeşləri məhz Səməndər müəllimə minnətdardır.

Aydın QURBANOV

* * *

Həmişə sinəsi sözlə dolu olan, orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycanda – onun paytaxtı Bakıda yaşayıb fəaliyyət göstərsə də, qəlbi daim Borçalı və doğma Faxralı ilə döyünən Səməndər müəllim bu gün ömrünün və yaradıcılığının ən məhsuldar dövrünü yaşayır. Ona şəxsi həyatında, yorulmaz pedaqoji fəaliyyətində və yaradıcılığında yeni-yeni uğurlar arulayiram.

Səlminaz ƏSƏDULLAH QIZI

Faxralı kəndindəki 1 saylı orta məktəbin müəllimi

* * *

Sən çox ağır bir missiyanı öz üzərinə götürmüşən. Öz elinin, yurdunun layiqli insanlarını – ağır zəhmət adamlarını, nurani ağsaqqalları, ziyalıları, elm adamlarını, iş adamlarını geniş oxucu kütləsinə tanıtmaq üçün gecə-gündüz yorulmadan, usanmadan çalışırsan, yazırsan. Gələcəkdə də bu şərəfli missiyanı davam etdirmək üçün sənə möhkəm cansağlığı arzulayıram.

Məmmədəli ŞƏRİFOV

Borçalı, Faxralı kəndi

* * *

Dünyada əlinə qələm alıb yazan insanlar, mən elə fikirləşirəm ki, adi həyat tərzini keçirən insanlardan, müxtəlif peşə sahiblərindən və digər insanlardan yaxşı mənada öz yaradıcılığı, dünyagörüşü və digər müsbət keyfiyyətləri ilə fərqlənirlər. Fərqlənirlər ona görə ki, o şəxslər insanların daxili aləmini daha

aydın seçə bilirlər. Həmişə öz yazıları, yaradıcılığı, başqa müsbət fikirləri ilə cəmiyyətə yeniliklər gətirirlər.

Əzizim Səməndər müəllim, məhz Siz həmin insanlardansınız. Yuxarıda deyilən sözləri, Sizin timsalınızda daha da genişləndirmək olar.

Sizə həyatda uğurlar arzulayır, 60 illik yubileyiniz münasibəti ilə təbrik edirəm.

Valeh ASLANOĞLU

* * *

Səməndər mənim üçün həm qardaş, həm yoldaş, həm də dostdur.

Səməndər hələ tələbəlik illərindən təşkilatçılığı ilə seçilirdi. Universitetdə məşhur şair və yazıçılarla, görkəmli alimlərlə keçirilən görüşlərdə çox fəal idi. Hətta belə görüşlərə məni də aparır, tanınmış şəxsiyyətlərlə tanış edirdi. Böyük yazıçı Mir Cəlal və digərlərilə olan görüşləri, filosof Asif Əfəndiyevin dərnişindəki iştirakımı bu gün də böyük minnətdarlıq hissi ilə xatırlayıram.

Mən ədəbiyyata, poeziyaya o qədər də meyilli deyildim. Səməndər isə çalışırdı ki, məndə bu sahəyə marağı artırsın. Yeni bir maraqlı bədii əsər çıxan kimi, mütləq oxumağımı məsləhət görürdü. Mənim bədii zövqümün, müəyyən mənada dünyagörüşümün formalaşmasında Səməndər müəllimin böyük rolu olub.

Səməndər müəllimin bir qardaş kimi ən vacib keyfiyyətlərindən, mən deyirdim ki, başlıcası onun ailə qayğıkeşliyi və qohumlara qarşı diqqətçilliyidir.

Bu gün 60 yaşı tamam olan əziz qardaşımı ürəkdən təbrik edir, ona möhkəm cansağlığı, uzun ömür arzulayır və deyirəm: Sən hələ bizlərə çox gərəksən. Özünü də təkcə biz qohumlarına yox, bütün səməndərsevərlərə, elə-obaya, cəmiyyətə.

Sərdar MƏMMƏDOV

* * *

Səməndər müəllim çox zəngin, hərtərəfli bir adamdır. Həm də çox sadədir, bütün sadə insanlar kimi. Bir az da çılğındır, tez coşub, tez də sakitləşir. Onunla saatlarla, günlərlə söhbət etsən də, yorulmazsan. Onun yazdığı şeirlər, məqalələr də şirinliyi ilə seçilir. Çünki saza söykənir, saza köklənir. Sənədəftərdir, klassiklərimizdən, xalq yaradıcılığından, Zəlimxan Yaqub yaradıcılığından saatlarla danışar, yorulmaz. Bir dəfə məktəbimizə görüşə gələn Xalq şairi Zəlimxan Yaqub onun haqqında zarafatla demişdi: “Mən olmayanda Səməndər müəllim məni əvəz edə bilər”.

Niyazalı MAHMUDOV

* * *

Məni Səməndər müəllimlə bağlayan sarsılmaz əlaqə, aramızdakı qohumluq, dostluq münasibəti kitablara sığmayacaq dərəcədə böyükdür. Elə bu hisslərlə yaşadığım, daha doğrusu Səməndər müəllimlə bağlı nə yazım, necə yazım düşüncələri ilə baş-başa qaldığım anda beynimə gələn bir fikir köməyimə çatdı: Səməndər müəllimi bircə gün görməyəndə, heç olmasa zəngləşməyəndə darıxmağım, dostların, tanışların bizi daim bir yerdə görməsi elə onun haqqında mənim ürək sözlərim deyilmi?!

İsa NAMAZLI

* * *

Səməndər müəllim ehtiyacı olanlara əl tutmağı, təmənnasız yardım etməyi, istedadlı gənclərə dayaq durmağı özünə mənəvi borc bilir.

Yurd sevgisi, Vətən məhəbbəti mövzusunda söhbət edəndə gözündən könlünə qığılcım düşüb alovlandıran kimi danışır. Hər görüşdə yeni bir ab-hava yaradır Səməndər müəllim.

Əflatun KAMANDAROĞLU

* * *

Səməndər müəllimin səmimiyyəti, xeyirxahlığı və insanpərvərliyi elə ilk baxışdanca insanı ovsunlayır. Məndən yaşca böyük olsa da, hər görüşəndə üzündə özünəxas bir məmnunluq görmüşəm və həmişə ailə, iş və dolanışiq vəziyyətimlə, eləcə də yaradıcılığım ilə marqlanıb.

Səməndər müəllimi 60 yaşının tamam olması münasibətilə ürəkdən təbrik edirəm, ağrısız, acısız həyat, işlərində və yaradıcılığında nailliyət, ailəsinə xoşbəxtlik arzulayıram!

Elbəyi CƏLALOĞLU
şair-publisist

Uşaqlıq dostum, poeziyaya qarşı məndə sonsuz məhəbbət oyadan, şəhər bələdçim və nəhayət qəlbimə, ürəyimə ən yaxın sirdaş olan Səməndərim! Səni həyatda mənə sevdiren hər şeydən əvvəl mənə qarşı olan saf əmioğlu-qardaş məhəbbətidir. Bu məhəbbətin içində hər şey var; istək, canıyananlıq, təəssübkeşlik və şairlik! Ağır elin saf, təmiz, dumduru bulaqlarından su içə-içə saflaşdın, bərkidin, mətinləşdin. O ağır elə layiq elcanlı, ağır və sanballı bir insan oldun. Bunların hamısını “Faxralı tək ağır elim var mənim” kitabında görməmək olmur.

İbrahim MUSTAFAYEV

* * *

Səməndər müəllim bütöv şəxsiyyətdir. Yarımçıq söz danışmaz, yarımçıq iş görməz. Söz verdisə, mütləq əməl edəcək. Vəd verdisə, yerinə yetirəcək.

Musa NƏBİOĞLU

FAXRALIDI İNAMI DA, İMANI DA

(Səməndər müəllimə ithaf olunmuş şeirlər)

SƏMƏNDƏR

Ərlər yurdu qədim eldir Faxralı,
Orda yetdin boya-başa, Səməndər.
Dostlarınla arxalısan, arxalı,
Vəfalısan yar-yoldaşa, Səməndər.

Səməndər quşu tək yandın, yaşadın,
Sevgini amalın sandın, yaşadın.
Saflıq, paklıq oldu andın, yaşadın,
Gəldi misraların xoşa, Səməndər.

“Qoşabulaq” fərəhləndi, sevindi,
“Qızılqaya” qızılı don geyindi.
Borçalılar şadlıq etdi, sevindi,
Sevincləri daşa-daşa, Səməndər!

“Ümid qapısı”nda “Coşğun çay kimi”,
Parladın yenicə doğan Ay kimi.
Elin zəhmətini haqqı-say kimi,
Qaytardın özünə, yaşa, Səməndər!

İnsan ömrü üçün əlli nədir ki?
Yenicə anlayır “cahar”ı, “yek”i .
Urəyində qalmaz urəyindəki,
Əllini eyləsən qoşa, Səməndər!

Dünyamalı sənin məslək qardaşın,
Daim uca olsun qoy uca başın!
Nə zaman ki, yüzə çatacaq yaşın,
İlhamın gələcək coşa, Səməndər.

OLSUN

Əlli beş baharın mübarək, şair,
“Bir gəncin taleyi” növbahar olsun!
“Ümid qapısı”nda dayananların
Arzu-diləkləri bərqərar olsun!

“Səadət qapını açmasa bu gün,
Kəsmə ümidini ondan büsbütün”.
Çəkilsin çən-duman, dağlar görünsün,
Ulu Borçalıya Tanrı yar olsun!

Kükrəsin ilhamın “Coşgun çay kimi”,
Qəbul et şeirimi haqqı-say kimi.
Sonsuz kainatın adil hakimi
Üstündə əbədi havadar olsun!

“Bir durna ayrıldı öz qatarından” –
Səyyar durnaların yüz qatarından.
“Payız çiçəyi”nin söz qatarından
Min çiçək açılsın, bir gülzar olsun!

Səndən uzaq olsun hər dərdi-bəla,
Yaşamaq yanmaqdır, Səməndər bala!
Gözləyir yolunu “Əzgilli tala”,
Həmişə uğurun xoş güzar olsun!

Dünyamalı KƏRƏM,
şair, Gürcüstan Respublikasının
“Şərəf” ordenli Əməkdar
jurnalisti.

SƏMƏNDƏR

Nuh Nəbidən üzübəri söylənir,
Yox əvəzi insanlığın, Səməndər.
Namə yazıb mən sizə göndərirəm,
Pir olasız elinizdə, Səməndər.

Soyuq olma gələn qohum-qardaşa,
Yaza-yaza yüz il belə sən yaşa.
İlhamınla sən gələndə bil, coşa,
El-oban da sevinəcək, Səməndər.

Nə gələndən, nə gedəndən halıyıq,
Yaxşıyıqsa, çiçəklərin balıyıq.
Təbiətin yaşılıyıq, alıyıq,
Güləndamin nəvəsisən, Səməndər.

Qərinələr keçib gedib babalar,
Onlar görüb tarixlərdə davalər.
Yanıb-sönüb neçə-neçə sobalar,
Siz görəsiz xoş növrəği, Səməndər.

Əlim tutmur, gözüm görmür qələmi,
Eşitmişəm, adın tutub aləmi.
Bir gəzəydik “Qaraarxac”ı, “Kürən”i,
Heç ölməzdim, vallah, onda, Səməndər.

Layla çalsın şirin-şirin bəndəniz,
Yerindədir dədə-baba binəniz.
Eşitmişik deyillər ki, biləsiz,
Tərən idi Çərçi qızı, Səməndər.

Dünya görmüş baban olub İsmayıl,
Cavanlar da ona olardı mayıl.
Əhmədin, Hümbətin kim olub tayı,
Bir gəldilər, bir getdilər, Səməndər.

Uzaq eldən yazan Qurban dayındır,
Göndərirəm, bu namə də payındır.
Bizi yaşadan da cavanların adıdır,
Şən yaşasın hər bir zaman, Səməndər.

Qurban BAYTALLI
el ağsaqqalı,
Borçalının Faxralı kəndi.

DAŞA DÖNÜB BAXIŞLAR

Quhumum, şagirdim Səməndər

Eyvaz oğlu Məmmədova

Ay Səməndər, daşa dönüb baxışlar,
Nə bəmi duyan var, nə qəmi, qardaş!
Buz naxışlı qışa dönüb baxışlar,
Zaman daşa çəkir qəməni, qardaş!

Hanı Dəli Eyvaz, İsrafil dayı,
Əli Bayram oğlu, o Hatəm Tayı.
Alqazaq Mahmudu, qohumlar payı,
Tapılmaz dərdimin dərmanı, qardaş!

Öz ata yurdumda təklənmişəm mən,
Köçkünler yüküylə yüklənmişəm mən.
Haldan, əldən düşmüş, köhnəlmişəm mən,
Yazılır əcəlin fərmanı, qardaş!

Ömrüm təzələnir hər siz gələndə,
Səməndər güldürüb, Sərdar güləndə.
Elxan hal soruşub əhval biləndə,
Köklənir könlümün sahmanı, qardaş!

Mənim salamımı apar Eldara,
De ki, əmin dözmür qasırğalara.
Bacısız, qardaşsız çəkilir dara,
Qalmayıb sabaha gümanı, qardaş!

Əli SƏNGƏRLİ

22.8.2007

SƏMƏNDƏR

(Şair Səməndər Alməmmədliyə)

Aldım kitabını, qardaşım oğlu,
Gözümün qarası, ağı Səməndər.
Bahara bənzədi aranlı-dağlı,
Gül açdı ömrümün bağı, Səməndər.

Nə gözəldi sözləriyin mənası,
Ol Dədə Qorquddan var nişanəsi.
Ulu Borçalının yurdu-yuvası,
Ağır elin arxa-dağı Səməndər.

Bu kitabı kim alanda dəstinə,
Öpub qoymalıdı gözun üstünə.
Həqiqətin duran olmaz qəsdinə,
Bir ayədi hər varacağı, Səməndər.

Diləmişəm, Xudam sizə yar olsun,
Yazan əllər min yaşasın, var olsun,
Dildən-dilə mahallarda car olsun,
Eldən-elə səs-sorağı, Səməndər.

Əliyəm, yetiyəm əsil-zatına,
Yaradan dəyməsin şən həyatına.
Min dastan yaraşır boy-büsatına,
Xan Eyvazın şam-çırağı, Səməndər.

Əli FAXRALI

SƏMƏNDƏR

Mən sənə söyləyim, dinlə bir anlıq,
Allahın verdiyi paydır Səməndər.
Hərdənbir misralar düzülüb gəlir,
Göyçə mahalından soydur Səməndər.

Göyçə mahalında sazın simiyəm,
Göyçə gölündəki qayıq kimiyəm,
Göyçənin həsrəti – “Kərəm” qəmiyəm,
Qartallar vurduğu qıydır Səməndər.

Uzaqdı, görünmür uca zirvələr,
Qol aç a bir dəfə quca zirvələr.
Nə ola, yolları aç a zirvələr,
Bu sinəmdən axan çaydır Səməndər.

Yollara baxmaqdan yorulub gözüm,
Bu yorğun canımda qalmayıb dözüüm.
Qəlbimdə odlanır, ocağım, közüüm,
Qorquddan yadigar boydur Səməndər.

İsmixanam, o Pəmbəyi bir görəm,
Qalan ömrü-günü o yerdə sürəm.
Kəsəm əllərimlə, sizə şən verəm,
Pendiri, qaymağı boldur, Səməndər.

İsmixan GÖYÇƏLİ

SƏMƏNDƏR

Ad günün, şad günün mübarək olsun,
Borçalımın ağır oğlu, Səməndər.
El deyib, ot bitər öz kökü üstə,
Kökünə-soyuna bağlı Səməndər.

Müəllimin zəhməti yağan ağ yağış,
Ömrün hər üzünə vurur min naxış.
Oğul, ər yetirdin, qüdrətə alqış,
Saldın zirvələrə cığır, Səməndər.

Canım qurban igidlərin mərdinə,
Yandın Səməndər tək elin dərdinə.
Şeş atdın, a qardaş, haqqın nərdinə,
Hər işi-əməli doğru, Səməndər.

Arzum budur, ömrü boyu güləsən,
Sevincin çoxala – nəvə görəsən.
Bağban olub öz barını dərəsən,
Tükənməz həyatın nağılı, Səməndər.

Atalar deyibdi, zaval yox düzə,
Əlli beş nədir ki, çatasan yüzə.
Butayam, bağlıyam söhbətə-sözə,
Aranlı Səməndər, dağlı, Səməndər.

Səadət BUTA

SƏMƏNDƏR

Coşub-daşan dağ çayına bənzəyir,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!
Şeir-sənət sarayına bənzəyir
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Söz-söhbəti mənalıdı, şirindi,
Ər öyüdü ibrətlidi, dərindi.
Od tək qaynar, bulaq kimi sərindi,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Damarında el havası çağlayır,
Ürəyini yurd nisgili dağlayır.
Gələn günə min əmanət saxlayır
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

O, məclisə, məclis ona yaraşıq,
Sözündə nur, ürəyində gur işıq.
Həm alimdi, həm şairdi, həm aşıq,
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Knyaz Aslan, tale Tanrı işidir,
Bu dünyadan baş açmayan naşıdır...
Ağır elli, şirin dilli kişidir
Dağ vüqarlı, dağlar oğlu Səməndər!

Knyaz ASLAN

VAR OLSUN

Mübarəkdi bu ad günün, eloğlu,
Bu günün şad arzuları var olsun.
Ayların xoş gəlsin, illərin dolu,
Diləklərin baxça-barı var olsun.

Namərd qara yeldi, tərsə əsəndi,
Mərd oğul Haqq dedi, Haqqa küsəndi.
Dayanmasın dövrəniyin səməndi,
Ətrafında saf dostların var olsun.

Anam Borçalının adı adındı,
Doğması doğmandı, yadı yadındı.
Bu hünər, cəsarət Haqq nicatındı,
Qabiliyyətin, şah vüqarın var olsun.

Hər ildə bir təkrar eylə adətin,
El içində üzə gülsün səadətin.
Heç yüzdə də əyilməsin qamətin,
Qoy desinlər ixtiyarı, var olsun.

Səxavətdən min savab var yanında,
Cavanlıqdan cəsarət var qanında.
Nəvələrin dövrə vursun yanında,
Şad könlünün iftixarı var olsun.

Səməndər adının özü hikmətdi,
Sənə nicat verən ulu qüdrətdi.
Kamandaroğluyam, arzum zinətdi,
Yüz il yaşa, Mövlam sənə yar olsun.

Əflatun KAMANDAROĞLU

MÜƏLLİM

*Şair, publisist, AYB-nin üzvü, "Vətən" mükafatı laureatı,
Bakıdakı 271 sayılı məktəbin direktoru Səməndər Alməmmədliyə
şagirdlərin istəyi ilə*

Sənət aləminin xiridarısan,
Ustadların bəhrəsisən, barısan,
Sənət dünyasında aydan arısan,
Hər sözün-söhbətin dastan, müəllim!

Bir hikmət var, nəsihət var sözündə,
Bir saflıq var ürəyində, gözündə.
Coşqun ovqat sahibisən özün də,
Hamı olub sənə heyran, müəllim!

Sərkərdə tək keçdin həyat məktəbi,
Yaratdığın intizam polad təki.
Sizə sayğıları ürəklərdəki,
Yoxdur sizin kimi insan, müəllim!

Söz deyirsən məqamında, anında,
Bir qaynarlıq, bir coşqu var qanında.
Sonsuz Vətən sevgisidir canında,
Sizi sevir hamı candan, müəllim!

SƏMƏNDƏR

Sazla-sözlə, deyim sözün düzünü,
Cəsarətdə yolda qoyar yüzünü.
Millətiylə xoşbəxt sayır özünü,
Mənalı bir ömür seçib Səməndər!

Arxa olub obasına-elinə,
Nəğmə qonub baldan şirin dilinə.
Yaraşıqdır Azərbaycan elinə,
Oddan-alovlardan keçib Səməndər!

El dərdini öz çiyində daşıyıb,
Dağ çayıtək qaya oyub, daş oyub.
Qartal kimi zirvələrdə yaşayıb,
Çəşmələr gözündən içib Səməndər!

Aldanmayıb nə şöhrətə, nə ada,
Baş əyməyib nə düşməyə, nə yada.
Palıd kimi yaşasa da dünyada,
Öz ömrünü oddan biçib Səməndər!

Qönçə QƏRİBİ

QARDAŞ

*Poeziya çələngi ilə zirvədə dayanan, öz işi, sənəti ilə çoxlarına
örnək olan, həssas qəlbli, səmimi, gözəl insan Səməndər müəllimin 55
illik yubileyinə kiçik şeirimi bacı töhfəsi kimi təqdim edirəm.*

Əlli beşdir sənin yaşın,
Gəl ikiyə vuraq, qardaş.
Qoy yüz ona çatsın yaşın,
Xoş məclislər quraq, qardaş.

Çox şərəfli bir peşən var,
Görməyə nə qoy olsun ar.
Tanrımız olsun sənə yar,
Ömrün olsun çıraq, qardaş.

El yanında ağartdın üz,
Kitabları yan-yana düz.
Xanımınla sən qoşa süz,
Biz baxıb əl vuraq, qardaş.

Səməndərim olmasın tək,
Nəvələr də çiçək-çiçək.
Sən telinə bir sığal çək,
Əlin olsun daraq, qardaş.

Vurğun oldun sən güllərə,
Adın düşübdür dillərə.
Səndən çatsın qoy ellərə,
Ən xoş müjdə, soraq, qardaş.

YÜZ YAŞA

*Çox hörmətli Səməndər Məmmədovun
ad günü münasibətilə*

Ələsgər babandır, Borçalı elin,
Bayatı, nağıldı dodağın, dilin.
Sözündə ətri var çiçəyin, gülün,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Layla tək şirindir hər kəlmən, sözün,
Gözəllik axtarır dünyada gözün.
Zəlimxan deyirsən dinəndə özün,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Dağlar kimi misraların şah qalır,
Yazıların könüllərdə yer alır.
Oxuyursan, qəlbə, ruha, nur saçır,
Yüz yaşa, Səməndər, səni yüz yaşa!

Zöhrə QARAQIZI

BULAQ KİMİ

Onun ürəyinin dərinliyindən
Süzülən hər kəlmə min qəm əridir.
Səməndər Faxralı müəllim deyil,
İnsanlığ elminin səməndəridir.

Faxralı – fəxr etmək, qürurlu olmaq,
Borçalı dünyanın ucalığıdır.
Səməndər Faxralı bu oba üçün,
Qoy deyim, and yeri, üzağlığıdır.

İçi bulaq kimi görünür aydın,
Ayın aydınlığı hopub içinə.
Onun düşündüyü söz sənətidir,
Anadır, vətəndir, başqa yox heç nə!

Sənət dünyasında kəşf edəmmədim,
Özümü apardım bir qəvvəs kimi.
Əridib şam etdim söz işığında,
Mən tapa bilmədim öz ürəyimi.

Bir əlçim ürəkdə bir dünya nuru,
O, necə gəzdirir, necə, bilmədim.
Onun ürəyini gündüz gecədən,
Gecələr ulduzdan seçə bilmədim.

GUR İSIQ

Qaranlıq ürəkləri işıq eyləmək üçün
Yüz yol yanıb yaxılıb gur işığa döndü o.
Kiminsə taleyinə inam gətirsin deyə,
Durulub, durulub, bir uşağa döndü o.

Yazdığı şeirləri əzbərlətdi onlara,
Vətən nədir, el nədir, torpaq nədir, – söylədi.
Səməndər Faxralıtk, elin şair oğlu tək,
Hər kəsin ürəyində sözü işıq eylədi.

Səməndər dünyasında gəzdirdi uşaqları,
Min arzuda, diləkdə heykəl qoydu özünə.
Kişi kimi yaşayır, kişi kimi yaşadır,
Kişi kimi boylanır insanların gözünə!

QEYRƏT TOPLUSU

Müəllim – tərbiyə edən bir insan,
Qeyrət toplusudur müəllim sözü.
İlikdən, mayadan, süddən gəlmirsə,
Nifrətə çevrilər qeyrətin özü.

Səməndər dünyası kəşf olunmamış
Sehirli dünyadır, sirli dünyadır.
Sənin axtardığın dürr də, inci də,
Onun ürəyinə baxın, ordadır.

Üz-üzə, söz-sözə gəlin bir dəfə,
Mənim gördüyümü bir görün siz də.
Səməndər Faxralı adı həmişə,
Ürəklə çəkilir məclisimizdə.

Eldar SADIQ

SƏMƏNDƏR

*Əziz dostum, gözəl ziyalı Səməndər Məmməd-
linin 55 yaşının tamam olması münasibətilə*

Dağların dalından doğdun bir səhər,
Yayıldı şəfəqin üzə, Səməndər.
Bəzədi düzləri bənövşə, lilpar,
Lalələr boy verdi dizə, Səməndər.

Düşüncən çəməndi, çiçəkdi, güldü,
Nurunla ellərin camalı güldü.
Sənəndən zər axdı, gövhər töküldü,
Düşdü bircə pay da bizə, Səməndər.

Sən sazın qolunda bir şah pərdəsən,
Dözdün hər barmaqdan qopan dərdə sən.
Bilirəm yerini – ürəklərdəsən,
Düşübdür Elbəyi izə, Səməndər.

Elbəyi CƏLALOĞLU

AY SƏMƏNDƏR

Səməndər Alməmmədliyə

Görmək istəyirəm gülər üzünü,
Kəfin açıq olsun gül, ay Səməndər.
Hər bir sözün nəsihətdir cavana,
Xəstəyə məlhəmdi dil, ay Səməndər.

Hər səni görəndə döyünür ürək,
Böl olsun süfrəndə halal duz-çörək.
İstəyəm qəlbində o arzu-dilək,
Hər zaman açsın gül, ay Səməndər.

Oxuyuram, qəlbə yatan şeirin var,
Harda olsan kişilikdən varın var.
Nə vaxt gəlsən, gözüüm üstə yerin var,
Açıqdır hər zaman yol, ay Səməndər.

Ata yurdum deyə ilham alırsan,
Hər yazanda Faxralıdan yazırsan.
Keçmiş tarixləri yada salırsan,
Bərəkəllah deyir el, ay Səməndər.

Soyad Alməmmədli, adın Səməndər,
Şeirin cavabını yaz mənə göndər.
Sizdən uzaq olsun o qəm, o kədər,
Düşməsin qəlbinə xal, ay Səməndər.

El- oba səninlə hər vaxt fəxr edir,
Qazandığın ad-san öz hörmətidir.
Cəlalın sözləri tamama yetir,
Bununla salamat qal, ay Səməndər.

Cəlal (Ciyər) QURBANOV

20.07.2019

**VƏTƏNSİZ
KÖNLÜM PƏRİŞAN**
Səməndər Alməmmədliyə

Borçalı elinin söz sənətkarı,
Valeh etdin məni, şair Səməndər.
Oxuduqca sənin “Borçalı” şeirin,
Gəzdim o yerləri sənlə bərabər.

Faxralı kəndinə yolum düşəydi,
Dağlarının zirvəsinə çıxaydım.
Qışı buztək donub orda qalaydım,
Yaz olanda şələlətək axaydım.

O dağların gülündən, çiçəyindən,
Dərrib ahu gözlü yara verəydim.
Tərif etdiyin “Cənnət bulağ”ın,
Buz kimi, səpsərin suyun içəydim.

Mən Samirəm, Cəbrayıl mənim elim,
Elimin daşına, suyuna qurban.
Tapdaq altındadır mənim vətənim,
Vətənsiz ürəyim olub pərişan.

Samir BALAKİŞİYEV

GÖRÜM!

Arzumdur, həmişə mən izlərini,
Ömür dağlarının başında görüm!
Ürəkdən deyirəm, Səməndər səni
Şirəli babanın yaşında görüm!

Şəhla GÜNDÜZ

SEVİNSİN YAXININ, SEVİNSİN YADIN

İnsan ucalığı yanında bəzən,
Ən ulu dağlar da təpə kimidir.
Qardaşım, sənə bu şöhrəti verən,
Ulu Borçalının sazı, simidir.

Sənə Səməndərim deyir millətin,
Bu sözdən rəng aldı damarda qanın.
Sən bütöv amallı, məğrur və mətin,
Bütöv bir oğlusan Azərbaycanın.

Şərəfli, şanlıdır müəllim adın,
Üzüağ, sən alnıaçıq yaşadın.
50-ni adladın, 100-nü görək,
Sevinsin yaxının, sevinsin yadın.

*Gülnarə
NİZAMƏDDİNQIZI*

HƏR DUASI FAXRALIDI⁵

Faxralıdı inamı da, imanı da,
Hər alqışı, hər duası Faxralıdı.
Faxralıdı Tanrımızdan amanı da,
Ömür uman iltiması Faxralıdı.

Faxralıdı damarında axan qanı,
Bu qan ilə suya çəkər asimanı.
İki ada ad olubdu and-amanı,
Cümləsinin mübtədası Faxralıdı.

Ömrü-günü girov qoyub bir ada o,
İstəyir ki, yatmışları oyada o...
Nə var gəzir, dövlət gəzir dünyada o,
Bu dünyadan təmənnası Faxralıdı...

Körpə idin, kövrək idin, o zamanlar,
Atan nələr, nənən nələr arzulardı?
Necə gözəl günlər idi Allah, Allah,
Atan vardı, əmin vardı, nənən vardı.

Unudulmur!
Unutmarıq
O ayları, o illəri!

⁵ Bu şeir parçaları Səməndər müəllimin anadan olmasının 55-illik yubileyi münasibəti ilə Mehralı Aşırovun hazırladığı bukletdəki fotoşəkillərə şərh kimi yazılıb.

Allah, necə sevirdilər
Tələbələr Səməndəri!

Kəlmələri dil açanda,
Ləçək-ləçək gül üşünüb...
Sınəsinə yazıb getdi
Tələbələr Səməndərin
Bu bənzərsiz gülüşünü!

Hər ilin öz urvatı var,
Bir-birinin eyni deyil.
Xoş xatirə gətirəmməz
Ömürə hər ötüşən il.

Kövrəkliklə boylanmışıq
Biz dünənə, biz keçmişə.
Yaddaşında kök salıbsa,
“Beş” yazaq mı 75-ə?!

Kitablar olmuşdu dövləti-varı,
İllər yaşayırdı cah-cəlal ilə!
Xəzər, mavi Xəzər gözəlləşirdi,
Seyrinə varanda Mir Cəlal ilə!

Əsgər mundirində gördüyüm oğlan,
Faxralı adında elin səsidir.
Zabit olmasa da, nə vaxtdan bəri,
Təhsilin yenilməz sərkərgəsidir!

Yolumdan qalmaram, qalmamışam da,
İstər yağış yağa, istər qar yağa.
Əkilməyən torpaq urvatdan düşər,
Canım da qurbandı ana torpağa!

Heç kim sinəsinə döyməsin, bəli,
Həyatın yolları boran-qarıymış.
Solaxay işləri olmayıb, amma
Sən demə, Səməndər solaxayıymış.

Düzdü, könül xoşluğudu,
Duyanlara göy meşə də.
Yollarıma göz dikibdi,
Bir utancaq bənövşə də.

Qaş qaralır, axşam düşür,
Yarğandan atıl, kəhərim!
Ötüb-keçən kəhərlərin
Səfinə qatıl, kəhərim!

Hamıya Aba idi Alımməməddinin Ayvaz,
Bəxtiyar ata idi: belə oğlu varıydı!
Qüruru Gözəldəği!
Fərəhi qaynar bulaq;
Səməndər, cavanlığın necə bəxtiyanıydı!

Tanrı pıçılıtsıdı anaların alqışı:
“Çəmənlər çiçəkləsin, qoy göylər dolsun”, – deyir!

Bu, Tanrının hökmüdü...
Kaş Aba sağ olaydı,
Yenə gülümsünəydi, yenə gözü dolaydı... illər...
İnsafsız illər... İdrakınla ad aldın,
Abanın ruhu sənə “Üzün ağ olsun!” deyir!.

Hər bir işin öz sərrafı,
Göz bəyənər göz sərrafı.
Necə şirin qafiyədi,
Şair ilə söz sərrafı!

Könül açır söz çəmənini,
Oğul gərək gəlib dəyə.
El aşığı bəs eləyər,
Zəlimxanla Səməndərə!

Yaxşını-yamanı dərk edə bilməz,
Fəzilət gözüylə baxmırsa ürək.
Mərifət əhlidi Səməndər, bəli,
Şamil müəllimin sevimlisiydi,
İstər tələbə tək, istər qohum tək!

Elin şad günündə könlü xoş olub,
Urvata mindirib toyu, düyünü.
Göylər də eşitdi oğul toyunda
Ata ürəyinin döyüntüsünü.

Oğul atasıyam!
Xəyallarımda,
Nəvə oxşamışam Ay işığında.
Nə xoşbəxt atayam, ay əzizlərim,
Çatdım murazıma “Ay işığı”nda!

Mənim fəxr etməyə ixtiyarım var,
Çəməndə gülümlə, dağda qarım ilə.
Dünyanın gözüne kül ələyərəm,
Dünyanı gözündən güllələyərəm,
Həmişə, hər yerdə qürrələnmişəm,
Allah şahiddir ki, qardaşlarımla!

Bakı boyda bir şəhərdə sən Səməndər olammazdın,
Dilin şəkər, sözün şirin, ürəyin şam olmasaydı!
Yox, dillərdə dolaşmazdı bu məktəbin adı-sanı,
Bu təmtəraq olmasaydı, bu ehtişam olmasaydı!

Mükafat alırsan!
Hər mükafatın
Səni varlığıyla sevənlərindi!
Ən böyük mükafat el sevgisidi,
O da sənə çatır, o da sənindi!

Nənəsinin, babasının şirini di,
Atasına-anasına qan uddurur.

Qucağıma gələn kimi gülümsünür,
Hər qayğımı, möhnətimi unutdurur!

Borana düşənlər, qara düşənlər,
Sovruq bərkiyəndə tara düşənlər,
Çətinə düşənlər, dara düşənlər
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Titrək ocağına köz axtaranlar,
Cığırılar dolaşib iz axtaranlar,
Dərd üstün gələndə söz axtaranlar,
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Sevir, əzizləyir aranı, dağı,
Əriyib, qalmayıb gözüünün yağı...
Tənəhli, Xəmməddi, Təhməz bulağı
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

“Zarıncı” üstündə ağlayanda saz,
Duyan ürəkləri dağlayanda saz,
Bu günü sabaha bağlayanda saz
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

Dost-qardaş yolunda yanır Mehralı,
Dostluğu var-dövlət sanır Mehralı,
Bu gün sirdaşını anır Mehralı –
Kimi haraylayır – “Səməndər!” deyir!

SƏMƏNDƏR EYVAZ OĞLU MƏMMƏDOV

Səməndər Eyvaz oğlu Məmmədov 1954-cü il fevralın 8-də Borçalıda – Bolnisi rayonunun Faxralı kəndində anadan olub. 1971-ci ildə Faxralı orta məktəbini bitirib, 1973-cü ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU-nun) filologiya fakültəsinə daxil olub.

1978-ci ildə universiteti bitirən Səməndər Eyvaz oğlu təyinatla Lerik rayonunun Vistən kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Dörd il burada çalışdıqdan sonra 1982-ci ildə Bakıya gələrək Azərbaycan DİN-nin tərbiyə müəssisəsindəki orta məktəbdə pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. Pedaqoji ustalığını, yüksək peşəkarlığını və təşkilatçılıq qabiliyyətini görən rəhbərlik 1987-ci ildə ona böyük etimad göstərərək həmin məktəbin direktoru vəzifəsinə irəli çəkib.

Burada çalışdığı 15 il müddətində özünü bacarıqlı maarif təşkilatçısı və yüksək pedaqoji ustalığa malik bir müəllim kimi tanıdan Səməndər Məmmədov bir sıra mükafatlara layiq görülüb, Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin Fəxri Fərmanı ilə təltif olunub.

2002-ci ilin yanvar ayında isə S.Məmmədova daha böyük etimad göstərilərək paytaxtımızın ən böyük məktəblərindən birinə – Sabunçu rayonundakı 271 saylı orta məktəbə direktor vəzifəsinə təyin olunub və hazırda da bu vəzifədə çalışır.

Pedaqoji fəaliyyətlə yanaşı bədii yaradıcılıqla da məşğul olan Səməndər Məmmədov bu gün həm də istedadlı publisist, folklor araşdırıcısı, şair, tərbiyə mövzusunda bir çox aktual yazıların müəllifi kimi də tanınır. Məhz Səməndər müəllimin böyük zəhməti hesabına Faxralıda yaşayıb-yaratmış neçə-neçə el şairinin yaradıcılığı üzə çıxarılaraq tədqiq olunmuş, toplu və ya ayrıca kitab şəklində nəşr etdirilmişdir. İlk şeiri hələ orta məktəbdə oxuyarkən Gürcüstanda nəşr olunan “Qələbə bayrağı” və “Sovet Gürcüstanı” (indiki “Gürcüstan”) qəzetlərində işıq üzü görən S.Məmmədov bu gün on beş kitabın müəllifidir. “Bir duran ayrıldı öz qatarından” (Fikrət Məmmədovla birlikdə), “Faxralı”, “Faxralılar və tarix yaradanlar”, “Faxralıtək ağır elim var mənim”, “Payız çiçəyi”, “Coşqun çay kimi”, “Ümid qapısı”, “Bir gəncin taleyi alt-üst olursa”, “Nur çiləyənlər”, “Ləkəsiz bir vicdan, böyük bir ürək” (Musa Nəbioğlu ilə birlikdə), “Pedaqoji düşüncələr” (Şahpəri Hüseynqızı ilə birlikdə), doğma kəndi – Borçalının ağır ellərindən olan Faxralı və onun tanınmış şəxsiyyətlərindən bəhs edən üçcildlik “Ağır eldən, Borçalıda adın var”, “İşıq ömrü yaşadı” və dördcildlik “El sevəni aləm sevər” kitabları oxucuların böyük rəğbətini qazanmışdır.

Musa Nəbioğlunun 2009-cu ildə işıq üzü görmüş “Alışmaqdı Səməndərin peşəsi” kitabı isə Səməndər Məmmədova həsr olunub.

Səməndər Məmmədov Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin və Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü, “Abdulla Şaiq”, “Qızıl qələm”, “Vətən” fəxri media və “Araz” ali ədəbi mükafatları laureatı, “Qabaqcıl təhsil işçisi”dir. Səməndərli pedaqoji fəaliyyətinə görə bir çox mükafatlarla təltif olunub, “İlin ən yaxşı məktəb direktoru” adına layiq görülüb.

Azərbaycan Yazıçıları XI, Azərbaycan müəllimlərinin XII qurultayının nümayəndəsi olub. Yazıçılar Birliyinin üzvü kimi 2018-ci ildə Prezident təqaüdü alıb.

Səməndər Məmmədov 2019-cu ildə “Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyi (1918-2018)” yubiley medalı ilə təltif olunub.

MÜNDƏRİCAT

Güc təhsildədir	3
Kövnü məkana sığmazam.....	8
Qorqudşünas alim.....	14
Publisistikamızın “Qızıl Məmməd”i	22
Elmin yollarında ağaran saçlar.....	31
Haqq duası əzbər idi dilində	40
Oğullar yetirdin, el-el tanındı	44
Çağlayır ilhamın, ay Həməzə qağa.....	50
Nur paylayan çiraq.....	59
Sənin əlindədir dərman, ay həkim.....	64
Məmnun baxışlar yaşadır müəllimi	67
Oğlundan-qızından yarısa vətən, qumunda gül bitər, daşında çiçək	71
İnsan-alim olmaq böyük zirvədir.....	77
Müqəddəs sənətə xidmət edən qələm.....	82
“Ürəyinə qalib gələ bilməyən həmişə qalib kişinin” oğlu olmaq böyük şərəfdir.....	87
Ömrün məhsuldar dövrü	91
“Sazda gəzən barmaqların birdi, bir...”	97
Tanrısı içindədir şairin	102
Faxralının fəxri – çempion Turqay Alməmmədli.....	106

AY SƏMƏNDƏR, HAQQA İNAN

Millət sevgisi	109
Bilər.....	110
Ana.....	111
Ocaq.....	111
Borçalı.....	112
Borçalı.....	113
Faxralı.....	114

Səngərim.....	116
Gözəl dağı.....	117
Əmrah dayı.....	118
Səndədi.....	119
Çağla, çal.....	120
Nur tökə-tök.....	121
Şamil müəlli.....	122
Söz fatehi Zəlimxan.....	123
Zəlimxan.....	124
Allah saxlasın.....	125
Yurdumun nur saçan çırağı getdi.....	126
Ellim.....	127
Yerdə.....	128
Dördlüklə.....	129
Göyçə bayatıları.....	130
Havalansın Xanın səsi.....	131
Ellim.....	132
Bağban.....	133
Əhsən.....	134
Torpağa bağlı.....	135
Ey insanlar.....	136
Getdi.....	137
Dözə bilmədi.....	138
Ay Həməzə qağa.....	139
Darvaz.....	140
20 yanvarda şəhid olmuş tələbələrə.....	141
Səcdəgah oldu.....	142
Allah, amandı.....	143
Ya qismət.....	144
Öpürəm, a dağlar, öpürəm sizi.....	145
Əmi.....	146
Mürsəl əmi.....	147
Çərçi qızı.....	148
Güləndam.....	150

Dost.....	151
Elə verdi.....	152
Çıraq.....	153
Ər oğlu.....	154
İmdat.....	155
Dağlar.....	156
Ədaləti var.....	157
Nur saçacaqdır.....	158
Qardaş.....	159
Dindir.....	160
Nəslimin oğul balası.....	161
Oxu, Xəlil.....	162
Yalvarıram, gəl keç bizim məhlədən.....	163
Mübarək olsun.....	164
Bayramın mübarək.....	165
İçə bilmirəm.....	166
Qamçıla dərdi, qamçıla.....	167
Gözəl.....	168
Baxta bax.....	169
Sevdiyim.....	170
A qızlar.....	171
Sən yanımda olanda.....	172
Kimdi könlündə-könlündə.....	173
Gəl, eşqimin sonası.....	174
Zərifə.....	175
Bircəsən.....	176
Faxralının qaragözlü qızları.....	177
Yarıcan oldu.....	178
Ay qağa.....	179
Sağlığına.....	180
Tural balam.....	181
Ayaz Aydınogluna.....	182
Samir.....	182
Kamil	183

Murad.....	184
Samir.....	185
İstərəm.....	186
Cinaslı dördlükler.....	187
Son zəng.....	188
Günayım.....	189
Elmiram, ay Elmiram.....	190
Həyatımdı nəvələr.....	191
Suyun car olsun, ay bulaq.....	192
Faxralının toponimik bayatıları.....	194
Cəlal.....	202
Cəlal.....	203
Tapındığım nurlar.....	203
Yansa da.....	204
Lənət.....	205
Ölücan	205
Əclaf.....	206
Tülküsen.....	207
Deyişmələr.....	208

BİLİRƏM YERİNİ, ÜRƏKLƏRDƏSƏN

Musa Nəbioğlu. Mənim tanıdığım Səməndər.....	213
Camal Mustafayev. Həqiqi müəllim, xeyirxah insan...	247
Vidadi Orucov. Təhsilimizin pərvanəsi Səməndər.....	249
Həmzə Vəliməmmədov. Qırx ilin dostuyuq.....	259
Vahid Aslan. Təhsilin və sözün işığında yaşayan insan.....	261
Faiq Qismətoğlu. Dost sevinci.....	269
Binnət Əlioğlu. Öz yubileyinə qiymətli töhfə.....	273

YUBİLEY TƏBRİKLƏRİ.....	276
--------------------------------	------------

FAXRALIDI İNAMI DA, İMNAINI DA

Dünyamalı Kərəm. Səməndər.....	305
Dünyamalı Kərəm. Olsun.....	306
Qurban Baytallı. Səməndər.....	307
Əli Səngərli. Daşa dönüb baxışlar.....	309
Əli Faxralı. Səməndər.....	310
İsmixan Göyçəli. Səməndər	311
Səadət Buta. Səməndər.....	312
Knyaz Aslan. Səməndər.....	313
Əflatun Kamandaroglu. Var olsun.....	314
Qönçə Qəribi. Müəllim.....	315
Qönçə Qəribi. Səməndər.....	316
Zöhrə Qaraqızı. Qardaş.....	317
Zöhrə Qaraqızı. Yüz yaşa.....	318
Eldar Sadıq. Bulaq kimi.....	319
Eldar Sadıq. Gur işıq.....	319
Eldar Sadıq. Qeyrət toplusu.....	320
Elbəyi Cəlaloglu. Səməndər.....	321
Cəlal Qurbanov. Ay Səməndər.....	322
Samir Balakışiyev. Vətənsiz könlüm pərişan.....	323
Şəhla Gündüz. Gördüm.....	324
Gülnarə Nizaməddinqızı. Sevinsin yaxının, sevinsin yadın.....	324
Mehralı Aşırov. Hər duası Faxralıdı.....	325

